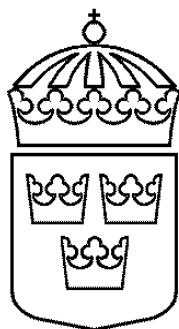

Regeringens skrivelse
2008/09:101

Årsredovisning för staten 2008

Regeringens skrivelse 2008/09:101

Årsredovisning för staten 2008

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 8 april 2009

Fredrik Reinfeldt

Anders Borg
(Finansdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för det ekonomiska utfallet i staten 2008. Skrivelsen omfattar resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys samt det slutliga utfallet på statsbudgetens inkomstitlar och anslag under året. Vidare lämnas en uppföljning av de budgetpolitiska målen, uppgifter om utvecklingen av statens ekonomi de senaste fem åren, en redogörelse för statliga garantier och krediter, ett intygande gällande hanteringen av EU-medel inklusive redovisning av avgifter till och bidrag från EU, samt tillgångar och skulder i verksamheter där staten har ett väsentligt inflytande. Myndigheter som fått revisionsberättelse med invändning omnämns och skälen för invändningarna anges. En redogörelse för den Europeiska revisionsrättens granskning av EU-medel lämnas.

Sammanfattning

Sammanfattning

Det ekonomiska utfallet för 2008

Trots att såväl den globala som den svenska konjunkturen försämrades drastiskt i slutet av 2008 uppvisar det samlade helårsutfallet för statens ekonomi 2008 en relativt stabil bild av statens finansiella resultat och ekonomiska ställning.

Överskottet i de offentliga finanserna minskade från 3,8 procent av bruttonationalprodukten (BNP) 2007 till 2,5 procent 2008.

Utgiftstaket för 2008 klarades med en marginal på 14 miljarder kronor. Utgifterna under utgiftstaket uppgick till 29,9 procent som andel av BNP. Överskottet i statsbudgeten uppgick till 135 miljarder kronor, vilket är en ökning med 32 miljarder kronor jämfört med 2007.

Resultaträkningen uppvisade 2008 ett överskott på 92 miljarder kronor. Jämfört med 2007 har resultatet försämrats med 35 miljarder kronor. Statsskulden har minskat med 53 miljarder kronor. Som andel av BNP har statsskulden minskat från 36,4 till 33,6 procent.

I följande tabell redovisas några nyckeltal avseende det ekonomiska utfallet 2008 jämfört med 2007.

Nyckeltal för det ekonomiska utfallet

Miljarder kronor

	Utfall 2008	Procent av BNP ¹	Utfall 2007	Procent av BNP ²
Den offentliga sektorns finansiella sparande	80	2,5	116	3,8
Statsbudgetens saldo	135	4,3	103	3,4
Utgiftstak	957	30,3	938	30,6
Takbegränsade utgifter	943	29,9	910	29,7
Statens nettoförmögenhet	-410	-13,0	-499	-16,3
Statsskuld	1 062	33,6	1 115	36,4
Årets över-/underskott i resultaträkningen	92	2,9	127	4,1
Garantiförbindelser ³	1 040	32,9	799	26,1
EU-avgiften ⁴	31	1,0	26	0,9
Nettoflöde till EU ⁴	18	0,6	12	0,4

¹ Prel. BNP för 2008 uppgår till 3 157,8 miljarder kronor (löpande priser).

² Rev. BNP för 2007 uppgår till 3 063,9 miljarder kronor (löpande priser).

³ Exkl. kapitaltäckningsgarantier och investerarskydd.

⁴ Periodiserade uppgifter.

Överskott i de offentliga finanserna

Överskottsmålet innebär att den offentliga sektorns finansiella sparande ska uppgå till i genomsnitt 1 procent av BNP över en konjunkturcykel. Utfallet för 2008 blev 80 miljarder kronor, motsvarande 2,5 procent av BNP.

Utgiftstaket klarades

Utgiftstaket för staten har sedan det infördes budgetåret 1997 klarats samtliga år. Utgiftstaket omfattar statsbudgetens utgiftsområden 1–25 och 27 samt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Utgiftsområde 26 Statsskuld-räntor m.m. ingår inte i de takbegränsade utgifterna eftersom riksdagen och regeringen i mycket begränsad utsträckning kan påverka dessa utgifter på kort sikt.

Det av riksdagen beslutade utgiftstaket för 2008 uppgick till 957 miljarder kronor. Enligt statsbudgetens utfall uppgick de utgifter som omfattas av utgiftstaket till 943 miljarder kronor. Utgiftstaket för 2008 klarades därmed med en marginal på 14 miljarder kronor.

Statens resultat- och balansräkningar

Resultaträkningen

Årets överskott, dvs. skillnaden mellan intäkter och kostnader i resultaträkningen, uppgick till 92 miljarder kronor, vilket var en minskning med 35 miljarder kronor jämfört med 2007.

Minskningen hänförs i huvudsak till att skatteintäkterna minskade med 22 miljarder kronor. Skatteintäkterna uppgår därmed till 968 miljarder kronor och utgör 87 procent av de totala intäkterna.

Skatt på arbete ökade med nära 32 miljarder kronor jämfört med 2007. Ökningen förklaras framför allt av fortsatt hög sysselsättning och löneutvecklingen. Skatt på kapital minskade med 43 miljarder kronor. Skatt på kapital från hushåll minskade med 29 miljarder kronor till följd av minskade kapitalvinster. Skatt på konsumtion och insatsvaror ökade med 19 miljarder kronor, varav 15 miljarder kronor avsåg mervärdesskatt.

Kostnaderna för transfereringar ökade med ca 6 miljarder kronor jämfört med 2007 men i

förändringen ingår både stora ökningar och minskningar. Transfereringar till hushåll ökade med 5,4 miljarder kronor netto. Transfereringar till hushåll avseende socialförsäkringen ökade med 10,6 miljarder kronor netto. Kostnaden för sjukpenning minskade med 4,6 miljarder kronor vilket förklaras av att antalet sjukfall har fortsatt minska. Transfereringarna till kommuner minskade med 2,9 miljarder, transfereringar till företag minskade med 1,3 miljarder kronor medan transfereringar till utlandet ökade med 7 miljarder kronor. Avgiften till Europeiska unionen ökade med 4,5 miljarder kronor.

Kostnaderna för statens egen verksamhet steg med mer än 14 miljarder kronor jämfört med 2007. Kostnader för personal växte med 5,5 miljarder kronor, främst till följd av att avsättningen för tjänstepensioner ökade som en följd av ändrade försäkringstekniska riktlinjer. Lönekostnader inklusive lagstadgade arbetsgi-varavgifter ökade med 2,6 miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning med 2,6 procent.

Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag påverkade utfallet positivt med 35 miljarder kronor, vilket motsvarar en minskning med 12 miljarder kronor jämfört med 2007. Försäljningen av Vin & Sprit AB samt Civitas Holding med dotterbolaget Vasakronan AB bidrog till att minska resultatandelarna med 1,5 respektive 4,3 miljarder kronor. Vattenfall försämrade sitt resultat med 2,7 miljarder kronor, SAS AB med 1,5 miljarder kronor och Swedcarrier med 1,3 miljarder kronor.

Nettokostnaden för statsskulden uppgick till 76 miljarder kronor. Det motsvarar en kostnadsökning med 22 miljarder kronor jämfört med 2007. Detta beror framför allt på att de orealiserade valutaförlusterna ökade med 32 miljarder kronor till följd av den svaga kronkursen.

Övriga finansiella intäkter steg med 39 miljarder kronor. Ökningen avser främst reavinst vid försäljningen av Vin & Sprit AB på ca 48 miljarder kronor.

Balansräkningen

Statens nettoförmögenhet, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde (motsvarande eget kapital i ett företag), blev negativ och uppgick till -410 miljarder kronor, vilket motsvarar -13 procent av BNP (se tabellen ovan). Nettoförmögenheten förbättrades med 89 miljarder kronor jämfört med 2007, främst till

följd av årets överskott i resultaträkningen på 92 miljarder kronor.

Den konsoliderade statsskulden minskade med 53 miljarder kronor till 1 062 miljarder kronor. Lånen i svenska kronor minskade med 45 miljarder kronor och lånen i utländsk valuta minskade med 8 miljarder kronor.

Statsbudgetens utfall

Inkomster

Statsbudgetens inkomster uppgick till 901 miljarder kronor 2008, varav skatter m.m. utgjorde 809 miljarder kronor och övriga inkomster 92 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten blev inkomsterna 30 miljarder kronor högre. Det högre utfallet beror på att övriga inkomster blev högre än budgeterat.

Statens skatteintäkter beräknas uppgå till 786 miljarder kronor, vilket är 37 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten för 2008. De största skillnaderna finns under skatt på kapital från hushåll (7 miljarder kronor), skatt på kapital från företagsvinster (18 miljarder kronor) samt skatt på konsumtion och insatsvaror (12 miljarder kronor).

Utgifter

Statsbudgetens utgifter m.m. uppgick till 766 miljarder kronor 2008, vilket är 15 miljarder kronor lägre än den beräkning som redovisades i statsbudgeten för 2008. På tilläggsbudget anvisades 60 miljarder kronor, varav 25 miljarder kronor avsåg amortering av infrastrukturlån och 15 miljarder kronor tillskott till stabilitetsfonden. I förhållande till totalt anvisat (statsbudget och tilläggsbudget) blev utgifterna 75 miljarder kronor lägre.

Skillnaden mellan utfall och ursprunglig statsbudget beror främst på att utgifterna för arbetsmarknadsområdet blev 10 miljarder kronor lägre än budgeterat.

Statliga garantier och krediter

Statliga garantiåtaganden ökade med 241 miljarder kronor jämfört med 2007 och uppgick vid utgången av 2008 till 1 040 miljarder kronor. De statliga garantiåtagandena har som andel av BNP ökat från 26,1 procent 2007 till

32,9 procent 2008. Störst är insättningsgarantin med 639 miljarder kronor, kreditgarantier inklusive exportgarantier med 295 miljarder kronor och garantier om tillförsel av kapital med 96 miljarder kronor.

Statens externa utlåning med kreditrisk uppgick vid utgången av 2008 till 203 miljarder kronor, varav 180 miljarder kronor avser studielån. Cirka 29 miljarder kronor av utlåningen bedöms som osäkra fordringar.

Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU

Intygandet grundas på ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar avseende hanteringen av EU-medel samt revisionens utlåtanden från granskningar varpå regeringen lämnar följande intygande:

Rättvisande räkenskaper

Sammanställningen av EU-räkenskaperna, omfattande resultat- och balansräkning samt en kassamässig redovisning, har upprättats enligt god redovisningssed. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Betryggande intern styrning och kontroll

Det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

Redovisning av EU-medel

Sveriges kostnader för EU-avgiften uppgick till drygt 31 miljarder kronor eller 1,0 procent av BNP, vilket är en ökning med 4,6 miljarder kronor jämfört med 2007. Ökningen är främst hänförlig till att den BNI-baserade delen av avgiften ökade med 4,4 miljarder kronor samtidigt som jordbruksavgifterna ökade med 0,4 miljarder kronor. Bidragen från EU minskade med cirka 1,5 miljarder kronor, vilket innebär att nettoflödet från statsbudgeten till EU ökade med drygt 6 miljarder kronor.

Kassamässigt (enligt statsbudgeten) uppgick Sveriges avgift till EU till 31,5 miljarder kronor. Bidragen från EU uppgick till 11 miljarder kronor vilket är en minskning med 2 miljarder kronor. Det kassamässiga nettoflödet från statsbudgeten till EU ökade med 6,9 miljarder kronor.

Statliga sektorns tillgångar och skulder

Utöver de myndigheter som konsolideras i statens resultat- och balansräkningar innefattar sammanställningen över den s.k. statliga sektorn även AP-fonderna och Riksbanken. Vidare ingår statliga bolag, banker och finansinstitut där statens ägarandel uppgår till minst 20 procent.

Vid utgången av 2008 var den statliga sektorns samlade tillgångar 3 746 miljarder kronor. Sammantaget innebär det en ökning av tillgångarna med 635 miljarder kronor jämfört med 2007.

De samlade skulderna uppgick till 3 378 miljarder kronor 2008, vilket motsvarar en ökning med 730 miljarder kronor. Sammantaget uppgick den statliga sektorns eget kapital, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde, efter elimineringar, till 368 miljarder kronor, en minskning med 95 miljarder kronor jämfört med 2007.

AP-fondernas tillgångar minskade med 160 miljarder kronor till 759 miljarder kronor. AP-fondernas egna kapital minskade med 191 miljarder kronor och uppgick till 707 miljarder kronor i slutet av 2008.

Statens ägande avseende andelar i de statliga bolagens tillgångar uppgick till 1 539 miljarder kronor, en ökning med 208 miljarder kronor jämfört med 2007. Statens andel av bolagens skulder ökade med 206 miljarder kronor till sammanlagt 1 216 miljarder kronor. Det egna kapitalet är oförändrat jämfört med 2007 och uppgick därmed till 323 miljarder kronor.

Premiepensionssystemets tillgångar, som redovisas i anslutning till sammanställningen över den statliga sektorn, har minskat med 78 miljarder kronor jämfört med 2007. Skulderna har ökat med motsvarande belopp, vilket innebär att det egna kapitalet är oförändrat och uppgår alltjämt till -1 miljard kronor.

Riksbankens tillgångar och skulder ökade under 2008 med 488 respektive 481 miljarder kronor. Riksbankens eget kapital ökade med 7,6 miljarder kronor, vilket förklaras av årets överskott på 11 miljarder kronor reducerat med utdelningen till staten på 3,6 miljarder kronor.

Innehållsförteckning

	Sammanfattning.....	7
1	Årsredovisningen för staten 2008	21
2	Uppföljning av de budgetpolitiska målen.....	27
2.1	Den offentliga sektorns finansiella sparande.....	27
2.2	Utgiftstak för staten	29
3	Utvecklingen av statens ekonomi.....	35
3.1	Statsbudgetens utveckling	35
3.1.1	Statsbudgetens saldo	35
3.1.2	Statsbudgetens inkomster	35
3.1.3	Statsbudgetens utgifter	41
3.1.4	Nyckeluppgifter i balans- och resultaträkningarna.....	45
3.1.5	Oförbrukade bidrag	56
3.2	Revisionsberättelser	56
3.2.1	Revisionsberättelser med invändning 2004–2008	57
3.2.2	Revisionsberättelser med invändning respektive upplysning 2008.....	57
4	Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys.....	61
4.1	Resultaträkning	61
4.1.1	Intäkter	62
4.1.2	Kostnader	63
4.1.3	Transfereringar.....	63
4.1.4	Kostnader för statens egen verksamhet.....	64
4.1.5	Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag	64
4.1.6	Nettokostnad för statsskulden och övriga finansiella intäkter och kostnader	64
4.2	Balansräkning	64
4.2.1	Nettoförmögenheten.....	65
4.2.2	Övriga förändringar i balansräkningen	66
4.3	Finansieringsanalys	67
4.3.1	Statens verksamhet.....	67
4.3.2	Investeringar.....	68
4.3.3	Utlåning.....	68
4.3.4	Finansiella aktiviteter	68
4.3.5	Statens nettoupplåning	68
4.3.6	Samband mellan resultaträkningen och statsbudgetens utfall.....	68
4.4	Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar	69
4.4.1	Transfereringar.....	69
4.4.2	Skatter.....	70
4.4.3	Avgränsning av redovisningsenheten	71
4.4.4	Metoder för konsolidering m.m.....	71

4.4.5	Ändrade redovisningsprinciper m.m.	72
4.4.6	Undantag från generella principer m.m.	73
4.4.7	Kommentarer till särskilda poster	74
4.4.8	Värderingsprinciper	77
4.5	Noter	81
4.5.1	Noter till resultaträkningen	81
4.5.2	Noter till balansräkningen	100
4.5.3	Noter till finansieringsanalysen	125
5	Statsbudgetens utfall	133
5.1	Statsbudgetens saldo 2008	133
5.1.1	Statsbudgeten 2007 och 2008	135
5.2	Statsbudgetens inkomster 2008	136
5.2.1	Prognosförutsättningar	136
5.2.2	Totala skatteintäkter	138
5.2.3	Övriga inkomster	143
5.3	Statsbudgetens utgifter 2008	149
5.3.1	Makroekonomiska förutsättningar och beslut	149
5.3.2	Sammanfattning	151
5.3.3	Indragningar	153
5.3.4	Medgivna överskridanden	154
5.3.5	Begränsningsbelopp	154
5.3.6	Politikområden	155
5.4	Utfall per utgiftsområde	157
5.4.1	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	157
5.4.2	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	157
5.4.3	Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution	158
5.4.4	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	158
5.4.5	Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	159
5.4.6	Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	159
5.4.7	Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	160
5.4.8	Utgiftsområde 8 Migration	161
5.4.9	Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	161
5.4.10	Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	162
5.4.11	Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	163
5.4.12	Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	163
5.4.13	Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad	163
5.4.14	Utgiftsområde 14 Arbetsliv	164
5.4.15	Utgiftsområde 15 Studiestöd	165
5.4.16	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	165
5.4.17	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	165
5.4.18	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	166
5.4.19	Utgiftsområde 19 Regional utveckling	166
5.4.20	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	167
5.4.21	Utgiftsområde 21 Energi	167
5.4.22	Utgiftsområde 22 Kommunikationer	168
5.4.23	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	169
5.4.24	Utgiftsområde 24 Näringsliv	170

5.4.25	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	170
5.4.26	Utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m.	171
5.4.27	Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	173
5.4.28	Förändring av anslagsbehållningar	173
5.4.29	Riksgäldskontorets nettoutlåning	175
5.4.30	Kassamässig korrigerings	177
5.4.31	Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	178
5.5	Realekonomisk fördelning av statsbudgeten	180
5.6	Bemyndiganden	193
6	Statliga garantier och krediter	197
6.1	Statliga garantier	197
6.1.1	Garantiportföljens sammansättning	197
6.1.2	De olika garantityperna	200
6.1.3	Risken i statens samlade garantiportfölj	202
6.1.4	Fonder för att stödja det finansiella systemet	203
6.1.5	Avsättningar för övriga garantier	204
6.1.6	Tillgångar i garantiverksamheten	204
6.1.7	Jämförelse mellan avsättningar för förväntade kostnader och tillgångar i garantiverksamheten	205
6.1.8	Betalningsflöden och garantiverksamhetens påverkan på statens finanser	206
6.2	Statlig utlåning med kreditrisk	208
6.2.1	Kreditportföljens sammansättning	208
6.2.2	De olika lånen med kreditrisk	209
7	Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU	215
7.1	Intygande avseende EU-medel	215
7.2	Ansvarsfördelningen inom den svenska statsförvaltningen	216
7.3	Räkenskapssammanställning av EU-medel	216
7.3.1	Resultaträkning	218
7.3.2	Balansräkning	219
7.3.3	Redovisning på statsbudgeten – kassamässig	219
7.4	Ansvariga myndigheters samt revisionens bedömningar och iakttagelser	220
7.4.1	Myndighetsledningarnas intygande och bedömning av räkenskaperna samt den interna styrningen och kontrollen	220
7.4.2	Ekonomistyrningsverkets iakttagelser	221
7.4.3	Riksrevisionens granskning av myndigheternas årsredovisningar och ledningens förvaltning	221
7.5	Revisionsrättens granskningar	222
7.5.1	Väsentliga iakttagelser under 2007	222
7.5.2	Revisionsrättens iakttagelser gällande Sverige	223
7.5.3	Utgångspunkter för Sveriges agerande avseende revisionsrättens iakttagelser	223
7.6	Redovisning av samtliga EU-medel	223
7.6.1	Avgiften till EU:s budget	224
7.6.2	Återflöde från EU-budgeten	225
7.6.3	Redovisning i resultaträkningen	225
7.6.4	Redovisning på statsbudgeten	226
7.6.5	Anslag finansierade med EU-medel	227

8	Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över	231
8.1	Den statliga sektorns förmögenhet	231
8.2	AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten.....	234
8.3	Statliga bolag, banker och finansinstitut	235
8.4	Riksbanken.....	236
8.5	Pensionssystemets årsredovisning 2008.....	236

Bilagor:

Bilaga 1 Ordlista

Bilaga 2 Statliga myndigheter m.m.

Bilaga 3 Statliga bolag

Bilaga 4 Bemyndiganden

Bilaga 5 Specifikation av statsbudgetens inkomster

Bilaga 6 Specifikation av statsbudgetens utgifter

Tabellförteckning

Nyckeltal för det ekonomiska utfallet	7
2.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande	27
2.2 Det finansiella sprandet i delsektorerna	28
2.3 Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för avstämning mot överskottsmålet	29
2.4 Utgiftstak för staten	30
2.5 Tekniska justeringar av utgiftstaket för staten 2008	30
2.6 Takbegränsade utgifter	31
3.1 Statsbudgetens utfall 2004–2008	35
3.2 Statens totala inkomster 2004–2008	36
3.3 Den offentliga sektorns skatteintäkter 2004–2008	38
3.4 Skattekvoten 2004–2008	40
3.5 Statsbudgetens utgifter 2004–2008	43
3.6 Nyckeluppgifter ur balans- och resultaträkningen 2004–2008	45
3.7 Statliga myndigheters innehav av statspapper 2008	46
3.8 Statsskuldens utveckling och sammansättning 2004–2008	47
3.9 Nominella lån i svenska kronor 2004–2008	47
3.10 Statsskuldens kostnader 2004–2008	49
3.11 Transfereringar 2004–2008	50
3.12 Socialförsäkringar 2004–2008	50
3.13 Pensionstagare med ålderspension 2004–2008	51
3.14 Utbetalad ålderspension 2004–2008	51
3.15 Ersatta nettodagar med föräldrapenning 2004–2008	51
3.16 Arbetslösa personer i genomsnitt per månad 2004–2008	51
3.17 Studerande med studiemedel 2004–2008	53
3.18 Studerande med studiemedel 2004–2008: Studielån	53
3.19 Antal statligt anställda 2004–2008, kvinnor respektive män	54
3.20 Antal statligt anställda 2004–2008 fördelade på åldersgrupper	54
3.21 Antal anställda 2004–2008 fördelade på sektorer	55
3.22 Oförbrukade bidrag	56
3.23 Antal revisionsberättelser med invändning 2004–2008	57
4.1 Resultaträkning	62
4.2 Balansräkning	65
4.3 Finansieringsanalys	67
4.4 Samband mellan resultaträkningen och statsbudgetens utfall 2008	68
4.5 Resultaträkningens saldo 2007	73
4.6 Jämförelse mellan resultaträkningen och statsbudgeten	79
5.1 Statsbudgetens utfall 2008	133
5.2 Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter 2008	134
5.3 Statsbudgetens utfall 2007 och 2008	135
5.4 Skattereformer 2008	136

5.5 Antaganden i 2009 års ekonomiska vårproposition jämfört med budgetpropositionen för 2008.....	137
5.6 Totala skatteintäkter och statsbudgetens skatteinkomster jämfört med statsbudgeten för 2008.....	139
5.7 Övriga inkomster, sammanfattning	144
5.8 Inkomster av statens verksamhet	144
5.9 Rörelseöverskott	145
5.10 Ränteinkomster	145
5.11 Aktieutdelning.....	146
5.12 Inkomster av försåld egendom	147
5.13 Återbetalning av lån	147
5.14 Kalkylmässiga inkomster	147
5.15 Statliga pensionsavgifter	148
5.16 Bidrag m.m. från EU	148
5.17 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	149
5.18 Skillnad mellan utfall och statsbudget för 2008	150
5.19 Makroekonomiska förutsättningar	150
5.20 Statsbudgetens utgifter m.m.2008.....	152
5.21 Indragningar 2008	153
5.22 Medgivna överskridanden 2008	154
5.23 Utgiftsbegränsande åtgärder 2008.....	154
5.24 Statsbudgetens utgifter m.m. 2008 fördelade på politikområden	155
Fortsättning på 5.24 Statsbudgeten utgifter m.m. 2008 fördelade på politikområden.....	156
5.25 UO 1 Rikets styrelse.....	157
5.26 UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	158
5.27 UO 3 Skatt, tull och exekution	158
5.28 UO 4 Rättsväsendet	158
5.29 UO 5 Internationell samverkan	159
5.30 UO 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	159
5.31 UO 7 Internationellt bistånd.....	160
5.32 Utfall för bistånd 1999–2008	161
5.33 UO 8 Migration	161
5.34 UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	161
5.35 UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	162
5.36 UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	163
5.37 UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	163
5.38 UO 13 Arbetsmarknad	164
5.39 UO 14 Arbetsliv.....	164
5.40 UO 15 Studiestöd	165
5.41 UO 16 Utbildning och universitetsforskning.....	165
5.42 UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	166
5.43 UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning byggande samt konsumentpolitik.....	166
5.44 UO 19 Regional utveckling	166
5.45 UO 20 Allmän miljö- och naturvård	167
5.46 UO 21 Energi	167
5.47 UO 22 Kommunikationer	168
5.48 UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	169
5.49 UO 24 Näringsliv.....	170
5.50 UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	170

5.51 UO 26 Statsskuldräntor m.m.	171
5.52 Räntor på statsskulden 2004–2008	171
5.53 Räntor och valutakurser 2004–2008 årsgenomsnitt	172
5.54 Anslaget 92:2 Oförutsedda utgifter, utbetalningar 2007 och 2008	172
5.55 UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	173
5.56 Förändringar av anslagsbehållningar exkl. UO 26 Statsskuldräntor m.m. 2004–2008	175
5.57 Specifikation av anslagsbehållningar över 1 000 miljoner kronor 2004–2008...	175
5.58 Riksgäldskontorets nettoutlåning	176
5.59 Kassamässig korrigering	178
5.60 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	179
5.61 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten 2005–2008	181
5.62 Transfereringar per utgiftsområde 2005–2008	184
5.63 Transfereringar till hushåll 2005–2008, särredovisning av större anslag.....	185
5.64 Transfereringar till kommuner 2005–2008, särredovisning av större anslag	186
5.65 Transfereringar till företag 2005–2008, särredovisning av större anslag.....	186
5.66 Konsumtion per utgiftsområde 2005–2008.....	188
5.67 Lön inkl. sociala avgifter 2005–2008, särredovisning av större anslag	189
5.68 Investeringar per utgiftsområde 2005–2008.....	190
5.69 Räntor och finansiella transaktioner per utgiftsområde 2005–2008.....	192
5.70 Bemyndiganden 2008	193
6.1 Statliga garantiåtaganden och utfästelser 2008-12-31.....	198
6.2 Garantiramar och utfärdade garantier 2008-12-31	199
6.3 Avsättningar för förväntade garantikostnader 2008-12-31 (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital)	204
6.4 Tillgångar i garantiverksamheten 2008-12-31 (exklusive stabilitetsfonden).....	205
6.5 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade kostnader och tillgångar i garantiverksamheten 2008-12-31 (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital)	206
6.6 Anslag vars ändamål omfattade garantiverksamhet 2008.....	206
6.7 Betalningsflöden under 2008.....	207
6.8 Statens utlåning med kreditrisk 2008-12-31	209
6.9 Statens utlåning med kreditrisk efter lånekategori 2008-12-31	209
7.1 Resultaträkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013	218
7.2 Balansräkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013	219
7.3 Utfall anslag/inkomstitlar avseende fleråriga budgetramen 2007–2013	219
7.4 Periodiserat utfall 2004–2008 ¹	226
7.5 Avgiften till och återflöde från EU (kassamässigt) 2004–2008	227
7.6 Anslag finansierade med EU-medel	228
8.1 Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital.....	232
8.2 Eliminering avseende myndigheternas aktieinnehav (andelar i dotter- och intresseföretag) och AP-fondernas innehav av statspapper.....	233
8.3 PPM:s samlade tillgångar, skulder och kapital.....	234
8.4 AP-fonderna 2008.....	234
8.5 Inkomst- och premiepension, resultaträkning.....	237
8.6 Inkomst- och premiepension, balansräkning.....	237
8.7 Flerårsöversikt	238

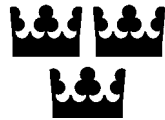
Diagramförteckning

3.1 Utvecklingen av bolagens vinst före skatt 2004-2008	39
3.2 Hushållens konsumtion och underliggande mervärdesskatteintäkter från privat sektor 1999-2008.....	39
3.3 Utveckling av arbetade timmar, timlön och lönesumma 1996-2008	40
3.4 Månadsvis utveckling av lönesumman 1999-2008	40
3.5 Skattekvot 1980-2008	41
3.6 Statens nettoförmögenhet och statsskuld 2004-2008	45
3.7 Transfereringar per sektor 2004-2008.....	49
3.8 Socialförsäkringar 2004-2008	50
3.9 Arbetsmarknad 2004-2008	51
3.10 Bistånd m.m., migration och integration 2004-2008	52
3.11 Utbildning och studiestöd 2004-2008.....	52
3.12 Statens egen verksamhet 2004-2008	53
3.13 Skatteintäkter 2004-2008.....	55
3.14 Statens över-/underskott 2004-2008	55
4.1 Statens intäkter	62
4.2 Statens kostnader	63
4.3 Transfereringar per sektor.....	63
5.1 Statsbudgetens faktiska och underliggande saldo 1990-2008	135
5.2 Statsbudgetens utgifter 2008 realekonomiskt fördelade, procentuell fördelning	180
5.3 Statsbudgetens transfereringar 2008, procentuell fördelning efter mottagarkategori.....	182
6.1 Garantiåtaganden 2004-2008.....	198
6.2 Återvinningar, statliga subventioner, avgifter, infrianden och administrationskostnader samt saldot för betalningsflödet 2004-2008	208
6.3 Statens utlåning med kreditrisk efter nedskrivning för osäkra fordringar 2004-2008.....	209

1

Årsredovisningen för staten 2008

1 Årsredovisningen för staten 2008

Enligt 38 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen) ska regeringen så snart som möjligt, senast nio månader efter budgetårets utgång, lämna en årsredovisning för staten till riksdagen. Efter önskemål från riksdagen lämnas årsredovisningen i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen.

Årsredovisningen ska enligt 38 § budgetlagen innehålla resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys samt det slutliga utfallet på statsbudgetens inkomstitlar och anslag.

I 44 § budgetlagen anges vidare att regeringen är redovisningsskyldig inför riksdagen för statens medel och övriga tillgångar som står till regeringens disposition. Redovisningsskyldigheten omfattar även den verksamhet som bedrivs av staten samt statens skulder och övriga ekonomiska förpliktelser.

Regeringen beslutar årligen om avgränsningen av staten och former för uppställning av resultat- och balansräkning samt finansieringsanalys. Detta skedde senast den 11 december 2008 (dnr Fi2008/7778).

Den konsoliderade redovisningen i årsredovisningen omfattar myndigheterna, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen med undantag för Riksbanken, AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten. Dessutom ingår de fonder som redovisas av myndigheter samt Riksbankens grundfond.

Redovisningen omfattar all verksamhet i de ingående organisationerna oavsett finansiering och baseras på information som de statliga myndigheterna och affärsverken lämnar till statsredovisningen och information som presenteras i myndigheternas årsredovisningar. I fall där informationen inte varit tillräcklig har kompletterande information inhämtats.

Redovisningen utgår från vedertagna redovisnings- och värderingsprinciper som i så stor utsträckning som möjligt hålls oförändrade över tiden. En utveckling av den statliga redovisningen sker dock fortlöpande. Under de drygt tio år som årsredovisning för staten tagits fram har redovisningsprinciperna i ökad grad tydliggjorts, bl.a. genom att tillgångar i ökad utsträckning invärderats och redovisats samt att redovisning enligt bokföringsmässiga principer vidareutvecklats. Gällande principer och förutsättningar beskrivs i avsnittet Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar.

Resultaträkningen ger underlag för bedömning av statens samlade inflöde och förbrukning av resurser. Värdet av statens tillgångar och skulder per den 31 december 2008 redovisas i balansräkningen. Finansieringsanalysen visar statens betalningsflöden. I skrivelsen jämförs utfallet för 2008 i resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalysen med utfallet för 2007.

Statsbudgeten omfattar samtliga inkomster och utgifter som påverkar statens lånebehov. I skrivelsen jämförs och kommenteras statsbudgetens utfall för 2008 dels med de budgeterade inkomsterna och utgifterna i budgetpropositionen för 2008, dels med utfallet för 2007.

Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och Försäkringskassan har lämnat underlag till denna skrivelse (dnr Fi2009/2602).

En samlad bild av statens ekonomi

Den årliga skrivelsen Årsredovisning för staten syftar till att ge en samlad bild av hur statens finansiella resultat och ekonomiska ställning ut-

vecklats. Utöver den redovisning som krävs enligt budgetlagen redovisar regeringen därför fler aspekter av det ekonomiska utfallet för 2008.

De budgetpolitiska målen följs upp och en översiktlig redovisning av utvecklingen av statens ekonomi lämnas för den senaste femårsperioden. Vidare lämnas en redovisning av statliga garantier och krediter, nationellt intygande och avgifter till och bidrag från EU-medel samt en redovisning av samlade tillgångar och skulder i verksamheter där staten har ett väsentligt inflytande.

I årsredovisningen lämnas en redogörelse av Riksrevisionens iakttagelser i revisionsberättelser över myndigheternas årsredovisningar. Därtill lämnas även en redogörelse för Europeiska revisionsrättens granskning av EU-medel.

Olika avgränsningar av staten

Statens ekonomiska utfall redovisas utifrån olika utgångspunkter beroende på att informationen har olika syften. Avgränsningen av staten kan därmed variera. Ett annat skäl till skillnader mellan olika redovisningar är att olika principer tillämpas i räkenskaperna och i statsbudgeten. Beroende på utgångspunkt kan en enskild ekonomisk händelse få delvis olika konsekvenser och utfallet kan därmed skilja sig åt mellan redovisningarna.

Den särskilda sammanställningen av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över omfattar en vidare definition av staten än de konsoliderade resultat- och balansräkningarna och statsbudgeten (se ovan). Syftet med den redovisningen är att ge en samlad och översiktlig bild av samtliga verksamheter där staten har ett väsentligt inflytande och samtidigt en bild av statens samlade tillgångar och skulder. I fråga om bolag, banker och finansinstitut har väsentligt inflytande definierats som att staten har en ägarandel på minst 20 procent i de aktuella organisationerna.

Informationen om det ekonomiska utfallet i staten utgör även underlag för nationalräkenskaperna som är en statistisk sammanställning i kontoform över den samlade svenska ekonomin. Nationalräkenskapernas avgränsning av staten utgår från definitioner etc. som följer rekommendationer från Förenta Nationerna samt EU:s förordning (EG nr 2223/96) om det europeiska national- och regionalräkenskapssystemet

i gemenskapen. Nationalräkenskapernas avgränsning skiljer sig från de ovan nämnda bland annat genom att affärsverken inte ingår i dess avgränsning av staten.

Förändringar i årets skrivelse

I årets skrivelse lämnas, med anledning av bl.a. Finansutskottets betänkande Årsredovisning för staten 2007 (bet. 2007/08:FiU25), en redovisning som förklarar skillnaderna mellan nettoförmögenheten enligt balansräkningen och nettoförmögenheten enligt nationalräkenskaperna. Därtill kompletteras pensionssystemets årsredovisning med en flerårsöversikt som visar systemets tillgångar, skulder, årets över-/underskott och balanstal (kvoten mellan tillgångar och skulder).

I årets skrivelse lämnar regeringen för första gången ett intygande avseende EU-medel.

Kvalitetsgranskning

En granskning av kvaliteten i årsredovisningen för staten sker främst genom Riksrevisionens årliga revision av myndigheterna och deras årsredovisningar, vilka ligger till grund för bl.a. de delar av skrivelsen som regleras i budgetlagen, dvs. resultat- och balansräkningarna, finansieringsanalysen samt statsbudgetens utfall.

En kvalitetskontroll sker även genom etablerade kvalitetssäkringsrutiner i samband med Ekonomistyrningsverkets konsolideringsarbete och genom Finansdepartementets arbete med att producera skrivelsen. Kvalitetssäkringen innefattar bl.a. kontroller av att myndigheternas rapporterade finansiella information överensstämmer med deras respektive årsredovisningar, formella kontroller, rimlighetskontroller samt analys av poster.

Granskning av årsredovisningen för staten 2007

Enligt 3 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. granskas årsredovisningen för staten av Riksrevisionen. Granskningen omfattar den del av årsredovisningen som regleras i 38 § budgetlagen, dvs. resultat- och balansräkningarna, finansieringsanalysen och statsbudgetens utfall. Riksrevisionens bedömning av-

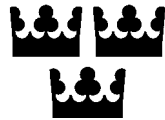
seende Årsredovisningen för staten 2007 var att redovisningen i allt väsentligt var rättvisande (redogörelse 2007/08:RRS20).

2

Uppföljning av de budgetpolitiska målen

2 Uppföljning av de budgetpolitiska målen

I detta kapitel redovisas uppföljningen av de budgetpolitiska målen för 2008, den offentliga sektorns finansiella sparande och utgiftstaket för staten.

2.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Regeringen angav i 2007 års ekonomiska vårproposition att ett överskottsmål för den offentliga sektorn om i genomsnitt 1 procent av bruttonationalprodukten (BNP) över konjunkturcykeln bör upprätthållas under mandatperioden och så länge det är nödvändigt för att de offentliga finanserna ska utvecklas på ett långsiktigt uthålligt sätt. Det slogs senare fast i budgetpropositionen för 2008 och som riksdagen ställt sig bakom.

Definitionen av överskottsmålet

Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn är resultatet av samtliga transaktioner som påverkar den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet. Finansiella transaktioner som köp och försäljning av aktier och andra finansiella tillgångar påverkar således inte det finansiella sparandet. Detsamma gäller värdeförändringar på tillgångar och skulder. Målet för det finansiella sparandet omfattar hela den offentliga sektorn, vilket inkluderar staten, ålderspensions-systemet samt den kommunala sektorn. Affärsverken ingår enligt nationalräkenskapernas definition inte i den statliga sektorn utan räknas till företagssektorn.

Finansiellt sparande 2008

Det offentliga sparandet 2008 uppgick till 80 miljarder kronor, motsvarande 2,5 procent av BNP. Det är ca 10 miljarder kronor lägre än prognosen i budgetpropositionen för 2008. Den ekonomiska utvecklingen blev avsevärt sämre än väntat med en minskning av BNP med 0,2 procent i stället för en förväntad ökning med 3,0 procent. Detta medförde att skatteinkomsterna blev 38 miljarder kronor lägre än beräknat. De lägre skatteinkomsterna komparerades till stor del av högre övriga inkomster och lägre utgifter än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2008, se tabell 2.1.

Tabell 2.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Miljarder kronor

	2007 Utfall	2008 BP2008	2008 Utfall	Utfall- BP2008
Inkomster	1 642	1 697	1 669	-29
varav skatter och avgifter	1 473	1 522	1 483 ¹	-38
Utgifter	1 526	1 608	1 589	-20
Finansiellt sparande	116	89	80	-10
<i>Procent av BNP</i>	3,8	2,8	2,5	-0,3

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

¹Utfallet av skatter och avgifter för 2008 är till vissa delar baserat på prognoser. Regeringens bedömning är att skatteintäkterna för den offentliga sektorn beräknas uppgå till 1 479 miljarder kronor och är därmed 4 miljarder kronor lägre än publicerade siffror i nationalräkenskaperna.

Som framgår av tabell 2.2 uppvisade samtliga delsektorer i den offentliga sektorn överskott 2008. Statens finansiella sparande uppgick till 46 miljarder kronor, vilket är 10 miljarder kronor mindre än vad som bedömdes i budgetpropositionen för 2008. Både inkomster och utgifter blev lägre än beräknat.

Tabell 2.2 Det finansiella sparandet i delsektorerna

Miljarder kronor

	2007 Utfall	2008 BP2008	2008 Utfall	Utfall- BP2008
Staten	74	56	46	-10
Ålderspensionssystemet	34	25	31	6
Kommunala sektorn	9	9	3	-6

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Principer för avstämning av överskottsmålet – flera indikatorer på måluppfyllelse

Överskottsmålet är preciserat som att den offentliga sektorns faktiska finansiella sparande ska motsvara 1 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Att målet är formulerat i termer av ett genomsnitt i stället för ett årligt krav på 1 procent av BNP är motiverat av stabiliseringspolitiska skäl. Om målet om 1 procents sparande skulle gälla för varje enskilt år skulle finanspolitiken behöva stramas åt när konjunktturen försvagas, och därmed procyklisk, för att säkerställa att det årliga målet uppnås. Det betyder att man måste beakta konjunkturläget när överskottsmålet utvärderas. Det finns således goda skäl för att formulera ett överskottsmål för det finansiella sparandet som ett genomsnitt över en konjunkturcykel. Genomsnittsformuleringen gör det samtidigt svårare att löpande följa upp om målet uppnås.

Regeringen följer upp överskottsmålet med tre olika indikatorer. 1) det genomsnittliga finansiella sparandet från 2000, det år överskottsmålet infördes, 2) ett 7-årigt centrerat glidande medelvärde och 3) strukturellt sparande.

Det genomsnittliga sparandet från 2000 är det genomsnittliga faktiska sparandet från och med 2000 till och med det år indikatorn beräknas för. Det 7-åriga glidande medelvärdet för ett visst angivet år omfattar sparandet justerat för större engångseffekter det angivna året, de tre utfallsåren före det angivna året, samt de tre åren efter det angivna året. Det 7-åriga glidande medelvärdet för 2008 omfattar följaktligen perioden 2005–2011. För att beräkna denna indikator för 2008 krävs således prognoser för perioden 2009–2011.

En fördel med det genomsnittliga sparandet från 2000 och 7-årsindikatorn är att de är enkla att beräkna och transparenta. De beaktar även konjunkturläget i viss utsträckning eftersom de är beräknade utifrån sparandet under flera år. Enkelheten gör dock att de inte beaktar konjunkturläget på ett mer exakt sätt. Det gäller i

synnerhet 7-års indikatorn där det finns en risk att beräkningen kommer att omfatta fler högkonjunkturår än lågkonjunkturår eller vice versa. För att värdera indikatorernas värden på ett mer korrekt sätt kan hänsyn tas till konjunkturläget i bedömningen av dessa indikatorer. Om det 7-åriga glidande medelvärdet för det finansiella sparandet ligger nära 1, samtidigt som det 7-åriga glidande medelvärdet för BNP-gapet ligger nära noll, indikerar detta att det finansiella sparandet ligger i linje med överskottsmålet.

Regeringen gör också en beräkning av det så kallade strukturella sparandet vilket direkt justerar det faktiska finansiella sparandet för konjunkturläget. Det strukturella sparandet justerar även för större engångseffekter och extraordinära nivåer på hushållens kapitalvinster. Det strukturella sparandet syftar till att visa hur stort det finansiella sparandet skulle vara vid ett normalt konjunkturläge. Exempelvis visar ett positivt strukturellt sparande att det finns ett underliggande överskott i de offentliga finanserna, även om underskott tillfälligt uppstått till följd av ett svagt konjunkturläge.

Beräkningen av det strukturella sparandet är förknippad med mycket stor osäkerhet. För potentiell BNP redovisas aldrig något utfall, utan varje bedömare gör sin egen uppskattning av dess nuvarande och historiska värden. Ofta revideras synen på BNP-gapet såväl framåt som bakåt i tiden, vilket inte bara beror på en förändrad syn på konjunkturläget utan också på revideringar av utfallsstatistik. Även bedömningen av det offentliga sparandets konjunkturkänslighet är osäker. Den bygger oftast på en empirisk skattning av ett genomsnittligt förhållande under en längre tidsperiod, medan varje enskild konjunkturförändring har egenheter som gör att den avviker från den genomsnittliga utvecklingen.

Det finns således ett antal problem med de indikatorer som används för att följa upp överskottsmålet. Eftersom målet är formulerat som ett genomsnitt över en konjunkturcykel måste en utvärdering med nödvändighet ändå ta hänsyn till konjunkturläget, trots att de indikatorer som används har brister. Av detta skäl används inte en enskild indikator för att utvärdera måluppfyllelsen. I stället görs en samlad bedömning av alla tre indikatorer.

Tabell 2.3 Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för avstämning mot överskottsmålet

Procent av BNP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Finansiellt sparande	3,7	1,7	-1,4	-1,2	0,6	2,0	2,4	3,8	2,5
Genomsnitt från 2000	3,7	2,7	1,3	0,7	0,7	0,9	1,1	1,5	1,6
7-års indikatorn				0,9	1,0	1,1	0,9	0,5	0,1
Strukturellt sparande	2,0	2,3	-0,6	-0,4	0,4	1,0	0,7	2,0	3,3
BNP-gap	0,6	-1,3	-1,0	-1,0	-0,1	0,7	2,3	1,9	-1,8
Genomsnitt från 2000	0,6	-0,3	-0,5	-0,7	-0,5	-0,3	0,0	0,3	0,0
7-årssnitt				0,0	0,2	0,1	-0,8	-1,9	-3,0

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar

Avstämning av överskottsmålet till och med 2008

Det genomsnittliga finansiella sparandet under 2000–2008 uppgick till 1,6 procent av BNP (se tabell 2.3). Under samma period var det genomsnittliga resursutnyttjandet normalt mätt med BNP-gapet. Under dessa år låg det finansiella sparandet därmed i genomsnitt drygt en halv procentenhet över överskottsmålet, utvärderat på detta sätt.

Tabell 2.3 visar även hur det finansiella sparandet och BNP-gapet utvecklas mätta som ett 7-årigt centrerat glidande medelvärde. För 2003, 2004 och 2005 visar tabellen att det finansiella sparandet för perioderna 2000–2006, 2001–2007 respektive 2002–2008, ligger nära 1 procent av BNP i genomsnitt. Eftersom motsvarande 7-åriga medelvärden för BNP-gapet samtidigt ligger nära noll är slutsatsen att det finansiella sparandet låg i linje med överskottsmålet under dessa perioder, värderat med denna indikator. Med de prognoser för åren 2009–2012 som regeringen presenterar i 2009 års ekonomiska vårproposition uppgår 7-årsindikatorn till 0,1 procent av BNP för 2008.

År 2008 uppgick det faktiska finansiella sparandet till 2,5 procent av BNP och det strukturella sparandet beräknas till 3,3 procent av BNP. I budgetpropositionen för 2008 räknade regeringen med att ekonomin riskerade att överhettas. Finanspolitiken var därför återhållsam, vilket bidrog till att öka det strukturella sparandet mellan 2007 och 2008. Den kraftiga konjunkturbedgången som inleddes under 2008 medförde endast en mindre försämring av den offentliga sektorns finansiella sparande jämfört med prognosen i budgetpropositionen 2008. Det stora överskottet 2008 har gett ett utrymme för en finanspolitik som kan mildra effekterna av den djupa lågkonjunktur som nu är för handen.

Sammanfattningsvis pekar det genomsnittliga och det strukturella sparandet på ett överskridande av överskottsmålet, medan 7-års indikatorn för 2008 pekar på ett underskridande. Prognoserna i 2009 års ekonomiska vårproposition visar att både genomsnittliga och det strukturella sparandet går ner mot 1 procent av BNP redan 2009. 7-års indikatorn för 2008 inkluderar den väntade djupa lågkonjunkturen med ett BNP-gap i snitt på -3 procent. En konjunkturjustering av 7-års indikatorn medför att denna skulle överstiga 1 procent av BNP. Med hänsyn till prognoserna i 2009 års ekonomiska vårproposition bedömer regeringen att det finansiella sparandet för 2008 ligger i linje med målet.

2.2 Utgiftstak för staten

Utgiftstaket för staten infördes budgetåret 1997. Fastställda tak har klarats samtliga år (se tabell 2.4). En viktig uppgift för utgiftstaket är att ge förutsättningar för att uppnå överskottsmålet, dvs. att skapa förutsättningar för långsiktigt hålliga offentliga finanser. Utgiftstaket för staten utgör ett viktigt budgetpolitiskt åtagande som främjar budgetdisciplinen och stärker trovärdigheten i den ekonomiska politiken genom att förhindra att tillfälliga inkomster används för att finansiera varaktiga utgifter. Utgiftstaket understryker även behovet av prioriteringar mellan olika utgifter och förebygger en utveckling där skatteuttaget stegvis måste höjas till följd av bristfällig utgiftskontroll. Tillsammans med överskottsmålet är utgiftstaket styrande för det totala skatteuttagets nivå. Utgiftstak ger dessutom en fast utgångspunkt i den statliga budgetprocessen genom att fokus från början sätts på helheten, det vill säga de totala takbegränsade utgifterna.

Tabell 2.4 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Utgiftstaket, ursprungligt fastställt nivå	723	720	735	744	770	810	847	877	894	931	949	971
Tekniska justeringar	0	0	18	21	21	2	-25	-19	-24	-24	-11 ¹	-14
Utgiftstak, slutligt fastställt	723	720	753	765	791	812	822	858	870	907	938	957
Takbegränsade utgifter	698,9	718,0	751,5	760,0	786,3	811,6	819,1	855,6	864,3	895,2	910,1	943,4
Budgeteringsmarginal	24,1	2,0	1,5	5,0	4,7	0,4	2,9	2,4	5,7	11,8	27,9	13,6

¹ Avser beslutad sänkning av utgiftstaket.

De takbegränsade utgifterna omfattar 26 utgiftsområden (1–25 samt 27) samt utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. omfattas inte av de takbegränsade utgifterna eftersom riksdagen och regeringen i begränsad omfattning på kort sikt kan påverka dessa utgifter. De takbegränsade utgifterna utgörs av faktiskt förbrukade anslagsmedel, vilket innebär att även myndigheternas utnyttjande av ingående anslagssparande och anslagskredit ingår i de takbegränsade utgifterna.

I budgetpropositionen för 2007 fastställde riksdagen utgiftstakets nivå för 2008 till 971 miljarder kronor. Därefter har utgiftstaket för staten tekniskt justerats i efterföljande budgetpropositioner till 957 miljarder kronor, vilket är den slutligt fastställda nivån. De tekniska justeringar som gjorts sedan utgiftstaket för 2008 ursprungligen fastställdes redovisas i tabell 2.5.

Tabell 2.5 Tekniska justeringar av utgiftstaket för staten 2008

Miljarder kronor

	2008
Ursprungligt fastställt utgiftstak (BP 2007)	971
Premiepensionsutgift redovisas i hushållssektorn	-0,78
Reglering av statsbidrag till kommunal sektor till följd av minskad avdragsrätt för pensionssparande	-0,90
Reglering av statsbidrag till kommunal sektor till följd av införande av kommunal fastighetsavgift	-12,06
Reglering statligt utjämningsbidrag till kommuner för LSS kostnader	-0,12
Europeiska regionala utv. fonden, flytt av program till utanför statsbudgeten	-0,05
Jämställdhetsbonus på statens inkomstsida	-0,04
Slutligt utgiftstak	957

Till följd av tekniska justeringar skiljer sig de utgiftstak som ursprungligen beslutats från de slutligt fastställda utgiftstaken i stort sett samt-

liga år sedan utgiftstaket infördes. Justeringar av teknisk natur görs när reformer genomförs som inte har någon direkt nettoeffekt på den konsoliderade offentliga sektorns utgifter eller finansiella sparande, men som ändå påverkar storleken på de takbegränsade utgifterna. Tekniska justeringar syftar till att utgiftstaket ska utgöra en lika stram begränsning för de offentliga utgifterna efter justeringen som före de förändringar som föranleder justeringen. I enlighet med tidigare praxis har utgiftstaket, efter respektive justering, avrundats till hela miljarder kronor.

Enligt statsbudgetens utfall uppgick de utgifter som omfattas av utgiftstaket 2008 till 943,4 miljarder kronor. Därmed klarades utgiftstaket med en marginal på 13,6 miljarder kronor, vilket är lägre än 2007 men i linje med den säkerhetsmarginal som eftersträvas.

De takbegränsade utgifterna blev 15,5 miljarder kronor högre än den av riksdagen antagna statsbudgeten för 2008. Detta förklaras främst av lägre utgifter inom följande utgiftsområden:

Utgiftsområde	Mdkr
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-1,6
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	-2,1
13 Arbetsmarknad	-10,0
16 Utbildning och universitetsforskning	-1,8

Inom några områden blev utgifterna högre än beräknat i statsbudgeten för 2007:

Utgiftsområde	Mdkr
22 Kommunikationer	25,7
24 Näringsliv	7,9

I kapitel 5 Statsbudgetens utfall redovisas skillnader mellan utfall och budgeterade belopp för utgiftsområden och vissa anslag.

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten uppgick till 201,4 miljarder kronor, vilket är 0,3 miljarder kronor högre än den beräkning som redovisades i statsbudgeten för 2008.

Tabell 2.6 Takbegränsade utgifter

Miljarder kronor

	Utfall 2007	SB 2008 ¹	Utfall 2008	Utfall-SB 2008
Utgifter exkl. statsskuldräntor	721,9	726,8	742,1	15,2
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	188,2	201,1	201,4	0,3
Takbegränsade utgifter	910,1	927,9	943,4	15,5
Budgeteringsmarginal	27,9	29,1	13,6	-15,5
Utgiftstak för staten	938	957	957	

¹ Den av riksdagen fastställda statsbudgeten för 2008, dvs. exkl. riksdagens beslut med anledning av tilläggsbudgetar 2008.

3

Utvecklingen av statens ekonomi

3 Utvecklingen av statens ekonomi

I detta kapitel redovisas inledningsvis en femårsöversikt över statsbudgetens utveckling. Därefter redovisas utvecklingen av vissa nyckeluppgifter hämtade ur statens resultat- och balansräkning. Vidare lämnas en redovisning av oförbrukade bidrag för perioden 2004–2008. Avslutningsvis redovisas revisionsberättelser med invändning för perioden 2004–2008.

3.1 Statsbudgetens utveckling

3.1.1 Statsbudgetens saldo

Statsbudgetens saldo överensstämmer sedan 1997 med statens lånebehov (med omvänt tecken). Ett budgetöverskott innebär följaktligen ett lika stort negativt lånebehov, vilket medför att staten har möjlighet att amortera på statsskulden.

Tabell 3.1 Statsbudgetens utfall 2004–2008

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Inkomster	694,4	745,8	810,3	863,7	901,3
Skatter m.m.	672,4	743,1	806,3	815,5	808,9
Övriga inkomster	22,1	2,7	4,0	48,2	92,4
Utgifter m.m.	745,0	731,8	791,9	760,5	766,1
UO 1–25 och 27	688,0	692,3	716,1	721,9	742,1
Statsskuldsräntor m.m. UO 26	52,7	32,7	49,5	47,3	48,2
Kassamässig korrigering	-6,1	-3,3	-1,1	-4,3	-27,9
Riksgäldskontorets nettoutlåning	10,3	10,1	27,5	-4,3	3,7
Budgetsaldo	-50,5	14,1	18,4	103,2	135,2

Under 2004 uppgick budgetunderskottet till drygt 50 miljarder kronor, vilket förklaras i huvudsak av minskade skatteinkomster, samtidigt som utgifterna ökade inom främst ohälsorelaterade utgiftsområden och för statsskuldsräntor.

År 2005 uppvisade statsbudgeten ett överskott på 14 miljarder kronor. Det förklaras i huvudsak av ökade skatteinkomster och minskade utgifter för statsskuldsräntor. Överskottet ökade under 2006 till 18 miljarder kronor, vilket förklaras av ökade skatteinkomster.

Statsbudgetens saldo 2007 uppgick till 103 miljarder kronor, vilket är en kraftig ökning jämfört med 2006. Överskottet förklaras främst av att övriga inkomster, exempelvis utdelningar från statligt aktieinnehav, ökade och att Riksgäldskontorets nettoutlåning minskade. För 2008 ökade statsbudgetens saldo ytterligare i förhållande till 2007. Det stora överskottet beror i huvudsak på försäljningar av statligt aktieinnehav.

3.1.2 Statsbudgetens inkomster

Statens totala inkomster

Sedan 2004 har statens inkomster ökat med 207 miljarder kronor eller cirka 30 procent. Variationer över åren är delvis en återspeglning av makroekonomiska förändringar, delvis en återspeglning av regeländringar, händelser av engångskaraktär samt periodiseringar. I tabell 3.2 redovisas statens totala inkomster för åren 2004–2008 enligt den struktur som gäller för den

Tabell 3.2 Statens totala inkomster 2004–2008

Miljarder kronor

Inkomstår	2004	2005	2006	2007	2008
Statens skatteintäkter	704,5	759,1	799,7	826,1	786,3
Periodiseringar	-32,2	-16,0	6,6	-10,6	22,6
1000 Skatter m.m.	672,4	743,1	806,3	815,5	808,9
2000 Inkomster av statens verksamhet	29,2	27,5	43,4	66,5	53,0
3000 Inkomster av försåld egendom	0,1	6,7	0,1	18,0	76,5
4000 Återbetalning av lån	2,4	2,3	2,1	2,0	1,9
5000 Kalkylmässiga inkomster	8,3	8,8	7,8	8,2	8,7
6000 Bidrag från EU	11,6	12,6	12,4	13,0	11,0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-21,8	-41,5	-48,2	-51,9	-56,3
8000 Utgifter som ges som krediteringar på skattekontot	-7,7	-13,6	-13,7	-7,7	-2,4
Statens övriga inkomster (2000–8000)	22,1	2,7	4,0	48,2	92,4
Statsbudgetens inkomster	694,4	745,8	810,3	863,7	901,3

beslutade statsbudgeten avseende 2008. I tabell 3.2 specificeras även skillnaden mellan statens skatteintäkter och statens skatteinkomster. Skillnaden beror på att statens skatteintäkter redovisas periodiserat och har en direkt koppling till det aktuella årets skatteregler och makroekonomiska förutsättningar, medan statens skatteinkomster redovisas kassamässigt och i stället avser de skatter som debiteras eller betalas ett visst inkomstår.

Statens övriga inkomster

Statens övriga inkomster, dvs. statens totala inkomster exklusive statens skatteinkomster, varierar kraftigt under perioden. I huvudsak förklaras variationen av tre typer av händelser under inkomsttyperna 2000, 3000 samt 7000.

Under "Inkomster av statens verksamhet" redovisas aktieutdelningar. Dessa dubblerades nästan 2006, bl.a. beroende på en extrautdelning från TeliaSonera AB. Utdelningarna ökade ytterligare under 2007, även detta år till stor del beroende på utdelningar av engångskaraktär.

Under "Inkomster av försåld egendom" redovisas 2005 försäljningsinkomster från försäljningen av aktier i TeliaSonera AB och Nordea Bank AB motsvarande 7 miljarder kronor. Under 2007 såldes ytterligare aktier i TeliaSonera AB, vilket ökade inkomsterna med 18 miljarder kronor. Under 2008 redovisas stora försäljningsinkomster beroende på försäljningar av statens aktieinnehav i OMX, Vin & Sprit AB

samt Civitas Holding AB som äger Vasakronan AB.

Under "Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet" redovisades kommunala utjämningsavgifter t.o.m. 2004. Fr.o.m. 2005 redovisas utjämningsavgifterna utanför statsbudgeten vilket minskar intäkterna med cirka 26 miljarder kronor.

Den offentliga sektorns skatteintäkter

I tabell 3.3 redovisas den offentliga sektorns skatteintäkter. De omfattar även kommunal-skatter samt avgifter till pensionssystemet, vilka inte är statliga intäkter och för vilka det görs avdrag i slutet av tabellen. Den offentliga sektorns skatteintäkter 2008 var 207 miljarder kronor högre än vad de var 2004. Detta motsvarar en genomsnittlig årlig utvecklingstakt om 4 procent. Regeländringar har minskat skatteintäkterna med 62 miljarder kronor perioden 2004–2008. Justerat för regeländringar har skatteintäkterna en genomsnittlig årlig utvecklingstakt om 5 procent.

Förändringar under skatt på arbete

Under åren 2005 och 2006 genomfördes de två sista stegen av den s.k. reduktionen för den allmänna pensionsavgiften. Detta ökade skattereduktionerna och minskade skatteintäkterna med cirka 10 miljarder kronor respektive år. Sammantaget gav reformen full reduktion för den allmänna pensionsavgiften. Samtidigt har avdra-

gen för den allmänna pensionsavgiften avskaffats, vilket ökat de kommunala skatteintäkterna med cirka 3 miljarder kronor respektive år.

Införandet av jobbskatteavdraget år 2007 ökade skattereduktionerna med ytterligare 40 miljarder kronor. Avskaffandet av skattereduktionerna för fackföreningsavgift och avgift till arbetslöshetskassa samma år verkar i motsatt riktning och minskar skattereduktionerna med 4 miljarder kronor. Förstärkningen av jobbskatteavdraget 2008 ökade skattereduktionerna med ytterligare 11 miljarder kronor.

Förändringar under skatt på kapital

Nettot av hushållens kapitalinkomster och kapitalutgifter utgör underlaget för hushållens skatt på kapital. Utvecklingen av intäkterna från hushållens skatt på kapital beror främst på utvecklingen av hushållens taxerade kapitalvinster. Kapitalvinsterna ökade mellan 2004 och 2007, för att 2007 uppgå till 172 miljarder kronor. Den kraftiga nedgången på börserna under 2008, i kombination med den finansiella oron under året, medför att kapitalvinsterna bedöms falla till 91 miljarder kronor 2008. Börsnedgången medför också att hushållens kapitalförluster ökar. Skatt på kapital, hushåll beräknas sammantaget falla från 50 miljarder kronor 2007 till 21 miljarder kronor 2008.

Under de senaste fem åren har skatteintäkterna från skatt på företagsvinster varit höga. Det beror dels på en snabb vinstutveckling och höga vinster i företagen. Men det beror också på att företagen, som följd av den räntebeläggning av periodiseringsfonder som infördes 2005, i stor utsträckning valde att återföra periodiseringsfonder till beskattning under 2004 och 2005. Regeringen bedömer att intäkterna från skatt på företagsvinster är som högst 2007, då de uppgick till 105 miljarder kronor. Under 2008 faller skatteintäkterna tillbaka till följd av den snabbt vikande konjunkturen.

Fastighetsskatteintäkternas utveckling de senaste åren förklaras huvudsakligen av regeländringar. År 2006 infördes en begränsning av fastighetsskatteuttaget på markvärdet, vilket medförde att intäkterna från fastighetsskatten minskade trots den allmänna fastighetstaxeringen och ett högre skatteuttag på vattenkraft. År 2008 avskaffades den statliga fastighetsskatten på bostäder och ersattes med en kommunal fastighetsavgift. Övergången medför att intäkterna från

fastighetsavgiften och fastighetsskatten minskar jämfört med 2007.

Förändringar under skatt på konsumtion och insatsvaror

Utvecklingen av intäkterna från mervärdesskatten påverkas i huvudsak av utvecklingen av hushållens konsumtion. Intäkterna från mervärdesskatten har ökat årligen sedan 2004 och beräknas uppgå till 300 miljarder kronor år 2008. Under perioden 2005–2007 ökade de underliggande skatteintäkterna från mervärdesskatt i en snabbare takt än hushållens konsumtionsutgifter, delvis till följd av en relativt snabb ökningstakt av hushållens konsumtion av bilar och andra sällanköpsvaror. Dessa varor beläggs med den högsta mervärdesskattesatsen. Konsumtionen av bilar och dämpades kraftigt under andra halvåret 2008 främst till följd av den intensifierade finanskrisen och den avmattade konjunkturen.

Från och med den 1 januari 2008 började nya regler att gälla för redovisning av mervärdesskatt vid omsättning av bygg- och anläggningstjänster. De nya reglerna innebär att skatten debiteras löpande i stället för efter färdigställandetidpunkten. Debiteringarna beräknas därför tidigareläggas med cirka ett halvår. Övergången till de nya reglerna innebär att debiteringar sker enligt det nya och gamla systemet under 2008, vilket bedöms leda till en engångseffekt på 8 miljarder kronor i högre intäkter 2008. De underliggande mervärdesskatteintäkterna är därmed 8 miljarder kronor lägre än de faktiska intäkterna 2008.

Utvecklingen av intäkterna från skatt på energi de senaste åren förklaras främst av skattesatsjusteringar. Även större delen av utvecklingen för skatt på vägtrafik förklaras av regeländringar. Skattesatshöjningar, införandet och återinförandet av trängselskatt i Stockholms innerstad samt införandet av skatt på trafikförsäkringspremie har ökat intäkterna med sammanlagt drygt 7 miljarder under perioden. Likaså för tobaksskatten beror den positiva utvecklingen på regeländringar, i huvudsak de skattesatshöjningar som genomfördes 2007.

Tabell 3.3 Den offentliga sektorns skatteintäkter 2004–2008

Miljarder kronor

Inkomstår	2004	2005	2006	2007	2008
Skatt på arbete	806,9	829,6	857,2	873,5	905,7
<i>Direkta skatter</i>	<i>465,6</i>	<i>476,9</i>	<i>490,1</i>	<i>483,0</i>	<i>496,9</i>
Kommunal skatt	419,8	435,6	454,1	479,1	502,6
Statlig skatt	34,0	38,3	41,0	44,8	48,1
Allmän pensionsavgift	72,1	74,2	77,3	81,1	85,1
Skattereduktioner m.m.	-60,5	-71,3	-82,4	-122,0	-139,0
Artistskatt	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>Indirekta skatter</i>	<i>341,4</i>	<i>352,8</i>	<i>367,0</i>	<i>390,5</i>	<i>408,8</i>
Arbetsgivaravgifter	329,0	341,1	357,0	382,0	403,5
Egenavgifter	9,3	10,1	10,9	11,8	12,1
Särskild löneskatt	28,3	29,3	28,9	30,2	30,7
Nedsättningar	-8,7	-8,5	-8,8	-10,5	-13,5
Tjänstegruppliv	1,3	1,1	1,2	0,9	1,2
Avgifter till premiepensionssystemet	-17,8	-20,3	-22,3	-23,9	-25,1
Skatt på kapital	135,9	167,9	192,2	208,7	165,8
Skatt på kapital, hushåll	11,9	22,9	37,4	49,7	21,2
Skatt på företagsvinster	71,5	92,0	99,2	104,6	90,8
Avkastningsskatt	11,3	12,0	11,1	12,8	16,2
Fastighetsskatt	24,3	25,1	25,0	25,9	22,6
Stämpelskatt	7,1	7,8	9,5	9,4	9,4
Förmögenhetsskatt	5,3	5,0	6,1	0,0	0,0
Kupongskatt m.m.	1,8	1,9	3,7	6,3	5,5
Arvs- och gåvoskatt	2,6	1,1	0,1	0,0	0,0
Skatt på konsumtion och insatsvaror	337,8	357,3	375,3	399,6	418,6
Mervärdesskatt	235,4	250,1	265,2	284,8	300,1
Tobaksskatt	8,2	8,2	8,6	9,7	9,9
Skatt på etylalkohol	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2
Skatt på vin m.m.	3,5	3,6	3,8	4,0	4,1
Skatt på öl	2,5	2,6	2,7	2,8	3,1
Energiskatt	35,1	37,8	38,2	38,2	38,8
Koldioxidskatt	26,4	25,5	24,7	25,1	25,7
Övriga skatter på energi och miljö	3,5	3,3	4,7	4,7	5,1
Skatt på vägtrafik	8,8	11,0	11,8	13,1	16,0
Skatt på import	3,9	4,7	5,2	5,9	5,9
Övriga skatter	6,4	6,4	6,3	7,1	5,5
Restförda och övriga skatter	-1,9	-1,3	-1,8	-0,5	-3,9
Restförda skatter	-5,9	-7,6	-5,4	-7,6	-8,2
Övriga skatter	4,1	6,3	3,5	7,2	4,3
Totala skatteintäkter	1 278,9	1 353,5	1 422,8	1 481,4	1 486,2
EU-skatter	-7,3	-7,8	-9,4	-7,2	-7,2
Offentliga sektorns skatteintäkter	1 271,6	1 345,7	1 413,5	1 474,1	1 478,9
Kommunal inkomstskatt	-419,8	-435,6	-454,1	-479,1	-514,6
Avgifter till ålderspensionssystemet	-147,2	-151,0	-159,6	-168,9	-178,0
Statens skatteintäkter	704,5	759,1	799,7	826,1	786,3

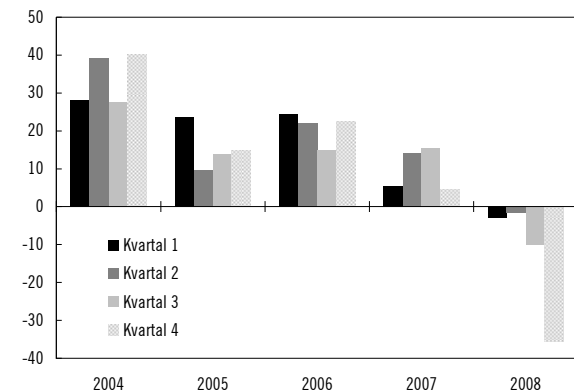
Inbromsningen av den ekonomiska konjunkturen och bortfall av skatteintäkter 2008

Finanskrisen har vuxit i styrka under 2008 samtidigt som BNP-tillväxten har utvecklats svagare för varje kvartal. Turbulensen på de finansiella marknaderna accelererade i september och effekterna på den reala ekonomin dröjde inte länge. BNP-tillväxten blev lägre både tredje och fjärde kvartalet 2008 jämfört med samma kvartal föregående år. Fjärde kvartalet 2008 föll BNP-tillväxten med 4,8 procent¹ jämfört med fjärde kvartalet 2007. Inbromsningen av ekonomin medförde att statens skatteintäkter bedöms bli lägre 2008 jämfört med 2007, framförallt till följd av lägre intäkter från skatt på företagsvinster och mervärdesskatt.

Bolagens vinster föll dramatiskt under fjärde kvartalet 2008 (se diagram 3.1). Fallet i vinsterna medför att intäkterna från skatt på företagsvinster bedöms bli betydligt lägre 2008 jämfört med 2007. Bidragande orsaker till de lägre vinsterna var en lägre orderingång i många verkstadsbolag och ökade kreditförluster i banksektorn.

Diagram 3.1 Utvecklingen av bolagens vinst före skatt 2004-2008

Procentuell utveckling jämfört med samma kvartal året innan

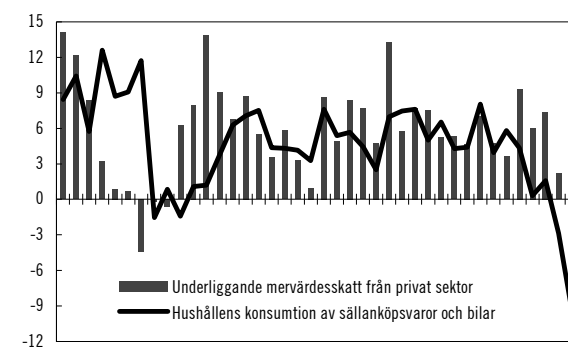
Även intäkterna från skatt på konsumtion utvecklades svagt under andra halvåret 2008. Den svaga utvecklingen förklaras framförallt av vikande skatteintäkter från mervärdesskatten, som i sin tur främst beror på fallet i hushållens konsumtion. Nedgången på börsen och osäkerheten om den ekonomiska konjunkturen bidrog till att hushållens konsumtion föll med 3,3 procent fjärde kvartalet 2008. Hushållens

konsumtion har inte fallit lika mycket ett enskilt kvartal sedan 1993. De underliggande mervärdesskatteintäkterna från privat sektor, dvs. intäkter där effekten av förändrade skatte- och redovisningsregler är exkluderad, minskade med 6,7 procent fjärde kvartalet 2008 jämfört med samma kvartal 2007. Nedgången i intäkterna förväntas bli större än nedgången i hushållens konsumtion. Detta beror främst på en ändrad sammansättning i konsumtionen. Efterfrågan på varor som beskattas med den högsta mervärdesskattesatsen, bilar och andra sällanköpsvaror, föll relativt mycket jämfört med andra varor. Utöver den negativa förmögenhetseffekten av en fallande börs bidrog sannolikt åtstramningar av bankernas kreditgivning till den relativt kraftiga inbromsningen i hushållens konsumtion av sällanköpsvaror under det tredje och fjärde kvartalet 2008.

I diagram 3.2 redovisas utvecklingen av de underliggande mervärdesskatteintäkterna från privat sektor och hushållens konsumtion av bilar och sällanköpsvaror 1999–2008. Nedgången av de underliggande mervärdesskatteintäkterna under det fjärde kvartalet 2008 är den största nedgången sett till den angivna tidsperioden. Av diagram 3.2 framgår även det dramatiska fallet i hushållens konsumtion av bilar och andra sällanköpsvaror som påbörjades fjärde kvartalet 2008 och som förväntas nå sin botten 2009.

Diagram 3.2 Hushållens konsumtion och underliggande mervärdesskatteintäkter från privat sektor 1999–2008

Procentuell utveckling jämfört med samma kvartal året innan

Källor: Skatteverket, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

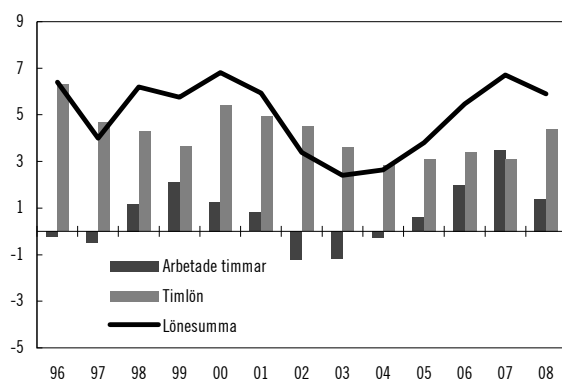
Trots inbromsningen i konjunkturen under 2008 bedöms intäkterna från skatt på arbete öka 2008 jämfört med 2007. Anledningen är att bortfall i intäkter från skatt på arbete ofta sker med en tidsfördröjning på 1–2 år i förhållande till produktionsutvecklingen (BNP). De höga antalet varsel som rapporterades under hösten 2008 för-

¹ Procenttalen i avsnittet avser, om inget annat anges, volymförändringar i förhållande till motsvarande period föregående år.

väntas realiseras i högre arbetslöshet och lägre sysselsättning kommande år. Utvecklingen av lönesumman, dvs. antalet arbetade timmar i ekonomin multiplicerat med den genomsnittliga timlönen, är av stor betydelse för intäkterna från skatt på arbete. I diagram 3.3 redovisas utvecklingen av arbetade timmar, timlön och lönesumma i ekonomin 1996–2008. Av diagrammet framgår att utvecklingen av lönesumman dämpades 2008 främst till följd av en svagare utveckling av antalet arbetade timmar.

Diagram 3.3 Utveckling av arbetade timmar, timlön och lönesumma 1996–2008

Procentuell utveckling

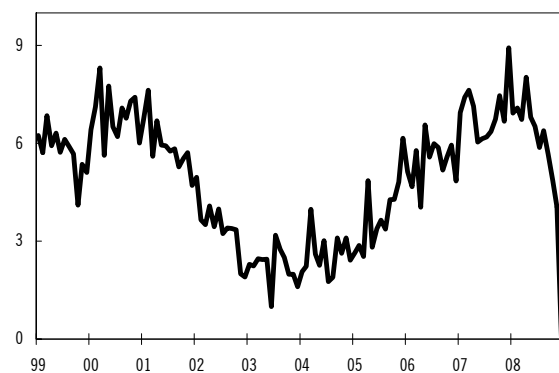

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utvecklingen av summan av utbetalda löner i slutet av 2008 var betydligt svagare än vad som framgår av att jämföra utvecklingen mellan helåret 2008 och helåret 2007. I diagram 3.4 redovisas utvecklingen av lönesumman månadsvis, mätt som procentuell utveckling jämfört med samma månad föregående år. I diagrammet illustreras hur utvecklingstakten för lönesumman först dämpas i november 2008 för att sedan falla kraftigt i december.

Diagram 3.4 Månadsvis utveckling av lönesumman 1999–2008

Procentuell utveckling jämfört med samma månad föregående år

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

Den intensifierade finanskrisen och den efterföljande kraftiga inbromsningen av konjunkturen är den avgörande förklaringen till att statens skatteintäkter bedöms minska 2008 jämfört med 2007.

Skattekvoten

Skattekvoten visar förhållandet mellan de totala skatteintäkterna och bruttonationalprodukten (BNP). I tabell 3.4 redovisas skattekvoten perioden 2004–2008. Skattekvoten har minskat från 48,7 procent 2004 till 47,1 procent 2008.

Tabell 3.4 Skattekvoten 2004–2008

Procent av BNP

	2004	2005	2006	2007	2008
Skattekvot	48,7	49,5	49,1	48,3	47,1
varav					
Staten	26,8	27,8	27,6	27,0	24,9
Kommunsektorn	16,0	15,9	15,7	15,6	16,3
ÅP-systemet	6,3	6,3	6,3	6,3	6,4
EU	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
varav					
Arbete	30,7	30,3	29,5	28,5	28,7
Kapital	5,2	6,1	6,6	6,8	5,2
Konsumtion m.m.	12,9	13,1	12,9	13,0	13,3
Restfört m.m.	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Exkl. skatt på transfereringar	44,6	45,5	45,3	44,9	43,6

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

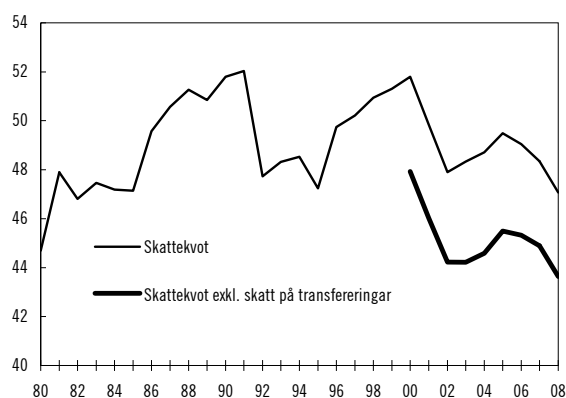
År 2004 och 2005 ökade skattekvoten, vilket i huvudsak berodde på höga intäkter från skatt på kapital. En stor del av intäkterna kom från återförda periodiseringsfonder. År 2006 minskade skattekvoten, något som till största delen berodde på det sista steget i den skattereform som syftade till att ge full reduktion för den allmänna pensionsavgiften. Införandet av jobbskatteavdraget 2007 minskade skatteintäkterna med 40 miljarder kronor 2007. Under året slopades också förmögenhetsskatten och det gjordes lättnader i fastighetsskatteuttaget. Sammanlagt genomfördes skattesänkningar på totalt 42 miljarder kronor och skattekvoten minskade med 0,8 procentenheter mellan 2006 och 2007. År 2008 bedöms skattekvoten minska ytterligare och uppgå till 47,1 procent. Minskningen beror i huvudsak på att intäkterna från skatt på kapital förväntas bli lägre.

I diagram 3.5 redovisas utvecklingen av skattekvoten perioden 1980–2008.

Diagram 3.5 Skattekvot 1980-2008

Procent av BNP

3.1.3 Statsbudgetens utgifter

För att möjliggöra jämförelser av statsbudgetens utgifter över tiden redovisas i detta avsnitt utgifterna per utgiftsområde i miljarder kronor och som andel av de totala utgifterna under utgiftstaket (de takbegränsade utgifterna) för perioden 2004–2008. Tidsserierna är angivna i 2008 års anslagsstruktur. Genom att utgiftsområdena redovisas i en och samma struktur för åren 2004–2008 elimineras de skillnader som beror på att anslag före 2008 kan ha tillhört ett annat utgiftsområde.

Av tabell 3.5 framgår utgifternas utfall per utgiftsområde åren 2004–2008. Skillnader i fördelningen mellan åren kan bero på utgiftsreformer och besparingar, förändrade makroekonomiska förutsättningar, förändrade volymer inom regelstyrda transfereringssystem, engångshändelser och tekniska förändringar.

Ett exempel på en teknisk justering är den förändring av avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften som genomfördes 2005. Förändringen beräknades öka de kommunala skatteintäkterna med 2,9 miljarder kronor 2005 och 3,1 miljarder kronor 2006, vilket medförde att statsbidragen till kommunerna minskade med motsvarande belopp. Effekten på statsbudgeten är därför saldoneutral på kort sikt. Förändringen innebar dock att statsbudgetens utgifter minskade med 2,9 miljarder kronor och 3,1 miljarder kronor för 2005 respektive 2006. Sådana förändringar ger upphov till brott i tidsserien. För att underlätta jämförelser över tiden redovisas därför även ett utfall som rensansats för större tekniska förändringar. De är kursiverade i tabell 3.5. Förklaringar till större tekniska förändringar som

påverkar tidsserien finns redovisade i fotnoter till tabell 3.5.²

Utgifternas fördelning mellan olika utgiftsområden kan ses som ett uttryck för politiska prioriteringar perioden 2004–2008. Flera utgiftsområden uppvisar en betydande förändring under perioden såvitt avser utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna.

Under perioden 2004–2008 varierade de makroekonomiska förutsättningarna. Till exempel har bruttonationalinkomsten (BNI) ökat under perioden, vilket har bidragit till att utgifterna inom bland annat utgiftsområde 7 Internationellt bistånd har ökat.

Utgifterna kan också förändras mellan åren till följd av förändrade volymer inom regelstyrda system. Några av de största volymförändringarna under perioden 2004–2008 återfinns inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Exempelvis har ett minskat antal sjukpenningdagar inneburit minskade utgifter inom utgiftsområdet.

Ett exempel på en engångshändelse som påverkar de takbegränsade utgifterna återfinns under utgiftsområde 22 Kommunikationer i och med att en extra amortering på infrastrukturlån gjordes under 2007 och 2008.

Nedan kommenteras de utgiftsområden som uppvisar de största förändringarna som andel av takbegränsade utgifter mellan 2004 och 2008.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Som andel av de takbegränsade utgifterna ökade utgifterna med 0,9 procentenheter under perioden. Ökningen förklaras främst av ökade utgifter för statlig assistansersättning, men även bidrag till läkemedelsförmåner, stimulansbidrag och tandvårdsförmåner m.m. bidrar till utgiftsökningen.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Justerat för tekniska förändringar minskade utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna med 2,6 procentenheter mellan 2004 och

² Då en teknisk förändring skett har tidsserien justerats för åren före ändringens ikraftträdande. Justeringen har gjorts med en lika stor relativ andel av de takbegränsade utgifterna som den som gällde året då ändringen trädde ikraft. Vissa av de justerade beloppen är ungefärliga.

2008. De minskade utgifterna beror främst på ett kontinuerligt minskat antal sjukpenningdagar.

*Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid
ålderdom*

Justerat för tekniska förändringar minskade utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna under perioden 2004–2008 med 1,0 procentenheter. Minskningen förklaras av lägre utgifter för garantipension och bostadstillägg till pensionärer.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Justerat för tekniska förändringar minskade utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna med 2,9 procentenheter under perioden 2004–2008. Utgifterna under anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd m.m.* minskade från 44 miljarder kronor 2006 till cirka 23 miljarder kronor 2008, vilket främst förklaras av en minskning av antalet öppet arbetslösa, reformer som genomförts inom arbetslöshetsförsäkringen och färre antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Som andel av de takbegränsade utgifterna ökade utgifterna med 3,1 procentenheter under perioden 2004–2008. Utgiftsökningen beror i huvudsak på de extra amorteringarna på infrastruktur-lån om 10 respektive 25 miljarder kronor som genomfördes 2007 och 2008.

Tabell 3.5 Statsbudgetens utgifter 2004–2008

Anslagen har fördelats till de utgiftsområden de tillhörde i statsbudgeten för 2008. Utfall som justerats för tekniska förändringar anges i kursiv stil.

Utgiftsområden	Andel i procent av de takbegränsade utgifterna					Miljarder kronor				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
1 Rikets styrelse	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	9,8	9,9	10,6	10,6	11,0
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,1	1,3	1,3	1,2	1,2	9,2	11,0	11,8	11,2	11,4
3 Skatt, tull och exekution	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	8,6	8,6	9,0	9,7	9,4
4 Rättsväsendet	3,1	3,1	3,2	3,4	3,5	26,3	27,0	28,5	30,6	32,7
5 Internationell samverkan	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	1,3	1,4	1,4	1,6	1,8
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	5,1	5,1	4,9	5,1	4,6	43,3	44,0	44,3	46,5	43,0
7 Internationellt bistånd	2,3	2,6	2,9	2,8	2,9	19,9	22,3	25,9	25,4	27,5
8 Migration	0,6	0,6	0,5	0,6	0,7	5,2	4,8	4,5	5,3	6,1
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	4,3	4,4	4,7	5,1	5,2	36,8	38,5	42,2	46,7	49,1
10 Ek. trygghet vid sjukdom och handikapp ¹	14,4	14,7	14,0	13,1	12,3	122,9	127,0	125,7	119,5	115,9
<i>10 Justerat för teknisk förändring¹</i>	<i>14,9</i>	<i>14,7</i>	<i>14,0</i>	<i>13,1</i>	<i>12,3</i>	<i>127,1</i>	<i>127,0</i>	<i>125,7</i>	<i>119,5</i>	<i>115,9</i>
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ²	6,0	5,3	5,0	4,8	4,5	51,2	46,1	45,0	43,7	42,6
<i>11 Justerat för teknisk förändring²</i>	<i>5,5</i>	<i>5,3</i>	<i>5,0</i>	<i>4,8</i>	<i>4,5</i>	<i>47,4</i>	<i>46,1</i>	<i>45,0</i>	<i>43,7</i>	<i>42,6</i>
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	6,7	6,8	7,1	7,1	7,0	57,5	59,1	63,7	64,9	66,4
13 Arbetsmarknad ³	8,2	8,3	8,0	6,4	5,5	69,8	71,7	71,7	58,0	51,8
<i>13 Justerat för teknisk förändring³</i>	<i>8,4</i>	<i>8,5</i>	<i>8,2</i>	<i>6,6</i>	<i>5,5</i>	<i>71,9</i>	<i>73,8</i>	<i>78,3</i>	<i>60,3</i>	<i>51,8</i>
14 Arbetsliv	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1,1	1,1	1,2	1,1	1,0
15 Studiestöd	2,4	2,3	2,2	2,1	2,0	20,8	19,8	20,1	19,3	19,1
16 Utbildning och universitetsforskning ⁴	5,1	5,1	5,2	4,6	4,7	44,0	43,7	46,5	42,2	44,5
<i>16 Justerat för teknisk förändring⁴</i>	<i>4,2</i>	<i>4,4</i>	<i>4,7</i>	<i>4,6</i>	<i>4,7</i>	<i>35,8</i>	<i>38,3</i>	<i>41,8</i>	<i>42,2</i>	<i>44,5</i>
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	8,7	9,0	9,6	10,1	10,1
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	3,1	3,1	2,9	2,4	2,1
19 Regional utveckling	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	3,3	3,3	3,3	2,9	2,8
20 Allmän miljö- och naturvård	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	3,1	4,0	4,5	4,3	4,7
21 Energi ⁵	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	2,1	1,4	1,6	2,2	2,1
22 Kommunikationer	3,4	3,7	3,5	4,9	6,5	29,0	31,7	31,0	44,3	61,5
23 Jord- och skogsbruk, fiske m. ansl. näring	1,4	2,0	2,3	1,7	1,7	12,2	17,4	21,0	15,5	16,5
24 Näringsliv	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	3,5	3,6	3,9	4,3	12,8
25 Allmänna bidrag till kommuner ⁶	8,2	6,6	6,7	8,0	6,9	69,8	57,3	60,2	73,0	64,8
<i>25 Justerat för teknisk förändring⁶</i>	<i>6,0</i>	<i>6,5</i>	<i>6,6</i>	<i>6,6</i>	<i>6,9</i>	<i>51,5</i>	<i>56,4</i>	<i>59,0</i>	<i>60,5</i>	<i>64,8</i>
26 Statsskuldsräntor m.m. ⁷						52,7	32,7	49,5	47,3	48,2
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	3,0	3,0	2,9	2,9	3,3	25,6	25,6	25,9	26,6	31,5
Summa utgiftsområden						740,7	725,0	765,5	769,2	790,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av SB	19,6	19,9	20,0	20,7	21,3	167,5	172,0	179,1	188,2	201,4
Takbegränsade utgifter	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	855,5	864,3	895,2	910,1	943,4
Budgeteringsmarginal	0,3	0,7	1,3	3,1	1,4	2,5	5,7	11,8	27,9	13,6
Utgiftstak för staten						858,0	870,0	907,0	938,0	957,0

¹ År 2005 ökade utgifterna med 3,8 miljarder kronor då bostadstillägget för personer med sjuk- och aktivitetsersättning fördes från utgiftsområde 11 till utgiftsområde 10. I och med att de allmänna försäkringskassorna förställdes 2005 kom de att omfattas av det statliga tjänstepensionssystemet, vilket ökade utgifterna under utgiftsområde 10 med 0,4 miljarder kronor 2005.

² År 2005 minskade utgifterna med 3,8 miljarder kronor då bostadstillägget för personer med sjuk- och aktivitetsersättning fördes från utgiftsområde 11 till utgiftsområde 10.

³ År 2008 flyttades skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA) och särskilt anställningsstöd från statsbudgetens inkomstsida till utgiftssidan motsvarande 2,3 miljarder kronor.

⁴ Under 2005–2006 överfördes 0,125 miljarder kronor per år från utgiftsområde 25 till utgiftsområde 16 till följd av avvecklingen av den interkommunala ersättningen för riksrekryterande påbyggnadsutbildningar. År 2005 överfördes 3 miljarder kronor från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25, och ytterligare 1 miljard kronor per år 2006–2007, avseende medel för personalförstärkning i skolan. Under 2007 tillfördes 1,22 miljarder kronor till utgiftsområde 25 avseende medel för statligt stöd för utbildning av vuxna, medan utgiftsområde 16 minskades med 1,82 miljarder kronor. År 2007 överfördes 2,0 miljarder kronor från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25 avseende medel för personalförstärkning i förskolan.

⁵ År 2007 flyttades olika energistöd från statsbudgetens inkomstsida till utgiftssidan motsvarande cirka 1,1 miljarder kronor. Det har inte föranlett en teknisk justering i tabell 3.5, men det kan däremot förklara en del av utgiftsutvecklingen.

⁶ Sammantaget sker tekniska förändringar som påverkar tidsserien inom utgiftsområde 25 med -18,3 miljarder kronor 2004, 0,9 miljarder kronor 2005, -1,2 miljarder kronor 2006 och +12,5 miljarder kronor 2007. För 2005 beräknas utgifterna för LSS-utjämning till nära 1,8 miljarder kronor. En förändrad redovisning av det kommunala utjämningsystemet år 2005, som innebär en övergång till netto-redovisning, innebär tekniskt sett en minskning av utgifterna för det kommunala utjämningsystemet, vilket också motiverat en minskning av utgiftstaket för staten om 26 miljarder kronor. År 2005 överfördes 3 miljarder kronor från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25, och ytterligare 1 miljard kronor per år 2006–2007 avseende medel för personalförstärkning i skolan. År 2005 tillfördes statsbidragen 4,7 miljarder kronor, då tillfälliga stöd som tidigare fanns på statsbudgetens inkomstsida flyttades till statsbudgetens utgiftssida. Under 2005–2006 överfördes 0,125 miljarder kronor per år från utgiftsområde 25 till utgiftsområde 16 till följd av avvecklingen av den interkommunala ersättningen för riksrekryterande påbyggnadsutbildningar. Under 2005–2006 ändrades avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften, vilket beräknades öka de kommunala skatteintäkterna med 2,94 miljarder kronor 2005 och 3,06 miljarder kronor 2006. Därför minskades statsbidragen i motsvarande mån. Samtidigt höjdes grundavdraget, vilket beräknades minska de kommunala skatteintäkterna med 3,72 miljarder kronor 2005 och 2,5 miljarder kronor 2006, varför statsbidraget höjdes i motsvarande mån. Under 2007 tillfördes utgiftsområde 25 1,22 miljarder kronor avseende medel för statligt stöd för utbildning av vuxna, medan utgiftsområde 16 minskades med 1,82 miljarder kronor. År 2007 överfördes 2,0 miljarder kronor från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25 avseende medel för personalförstärkning i förskolan. År 2007 flyttades sysselsättningsstöd från statsbudgetens inkomstsida till utgiftssidan motsvarande 7,0 miljarder kronor. År 2008 minskade U025 med 12,1 miljarder kronor till följd av att den statliga fastighetsskatten på bostäder slopas och ersattes av en fastighetsavgift som tillfaller kommunerna. Till följd av minskad avdragsrätt för pensionsparande minskade U025 med 0,9 miljarder kronor 2008.

⁷ Ingår inte i takbegränsade utgifter.

3.1.4 Nyckeluppgifter i balans- och resultaträkningarna

I tabell 3.6 redovisas utvecklingen av ett antal nyckeluppgifter hämtade ur statens resultat- och balansräkning.

Tabell 3.6 Nyckeluppgifter ur balans- och resultaträkningen 2004–2008

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Statens nettoförmögenhet	-775	-746	-635	-499	-410
Statsskulden	1 213	1 262	1 220	1 115	1 062
Transfereringar exkl. avsättningar	722	742	759	762	768
Kostnader för statens egen verksamhet	178	194	202	195	210
Skatteintäkter	839	902	964	990	968
Årets över-/underskott enligt resultaträkningen	-18	37	104	127	92

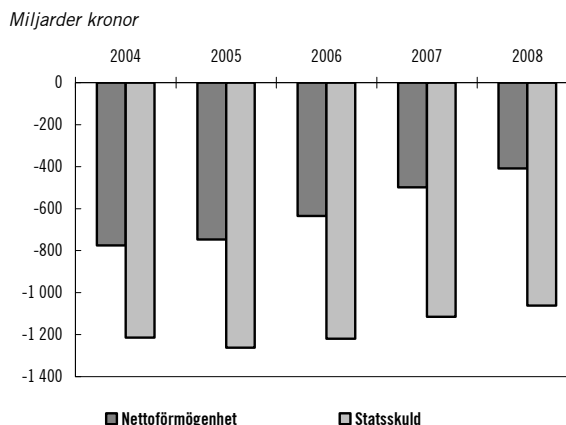
Redovisningen för 2005 har justerats i enlighet med de ändrade redovisningsprinciper m.m. för skatteintäkter som gäller sedan 2006 (se avsnitt 4.4.2 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). Däremot har redovisningen inte justerats i detta avseende för året 2004. Skatteintäkter enligt de nya principerna har inte beräknats för det året. I övrigt har de mindre justeringar av redovisningsprinciper som genomförts ett visst år även tillämpats på tidigare år.

Statens nettoförmögenhet

I diagram 3.6 redovisas utvecklingen av statens totala nettoförmögenhet och statsskulden under den senaste femårsperioden. Nettoförmögenheten har under perioden förbättrats med 365 miljarder kronor. Förändringen har främst inträffat under de senaste tre åren. Den avgörande förklaringen till nettoförmögenhetens förändring under perioden är resultaträkningens överskott.

Nettoförmögenheten har även påverkats av omvärderingar och förändrade värden av resultatandelar i dotter- och intresseföretag vid sidan av resultaträkningen.

Diagram 3.6 Statens nettoförmögenhet och statsskuld 2004–2008

Statsskulden

Lånebehovet och statsskuldens utveckling

Statsbudgetens saldo visade ett överskott på 135 miljarder kronor för 2008. Detta innebar att statens lånebehov – definitionsmässigt lika med statsbudgetens saldo, men med omvänt tecken – var negativt och bidrog till att minska statsskulden med drygt 135 miljarder kronor 2008. Den konsoliderade statsskulden minskade med 53 miljarder kronor till 1 062 miljarder kronor 2008.

Anledningen till att statsskulden inte minskade i samma utsträckning som statsbudgetens saldo var i första hand att Riksgäldskontoret vid årsskiftet hade långt större kassatillgångar än normalt. Det berodde i sin tur på två faktorer. För det första gav Riksgäldskontoret under hösten 2008 ut mer statsskuldväxlar än vad som motsvarade lånebehovet. Syftet var att möta en kraftigt ökad efterfrågan på statspapper till följd av finanskrisen. Denna extra upplåning, som bidrog till att dra upp statsskulden, placerades kortfristigt i bostadsobligationer. För det andra hade Riksgäldskontoret tillgångar i utländsk valuta. Det var en följd av att betalningen för statens aktier i Vin & Sprit AB inte växlades till kronor och användes för löpande betalningar. I stället behöll Riksgäldskontoret dem som valutatillgångar som användes för att täcka räntebetalningar och förfall i valutaskulden. Förändringen av Riksgäldskontorets kassa ökade statsskulden med totalt 55 miljarder kronor.

Förutom statsbudgetens överskott och förändringar i Riksgäldskontorets kassa påverkar även omvärdering av valutaskulden till aktuella valutakurser statsskuldens storlek. Försvag-

ningen av den svenska kronan under 2008 ökade statsskulden med 36 miljarder kronor.

Den statsskuld som redovisas i årsredovisningen för staten (konsoliderad) skiljer sig från den som Riksgäldskontoret redovisar (okonsoliderad) på grund av eliminerings för myndigheters innehav av statsobligationer och statsskuldväxlar. Myndigheter som bedriver en omfattande tillgångshantering av medel avsatta för ändamål vid sidan av statsbudgeten har rätt att placera på den svenska statspappersmarknaden. Därigenom påverkar även förändringar i myndigheters innehav av statspapper statsskulden.

Tabell 3.7 Statliga myndigheters innehav av statspapper 2008

Miljarder kronor

	RGK (IG)	KAF	RGK, övrig	Övriga-myndigheter	Elimineras i balansräkningen
Statsskuldväxlar	0,0				0,0
Premieobligationer			0,3		0,3
Nominella statsobligationer	17,8	17,5		0,3	35,6
Reala statsobligationer		21,3			21,3
Totalt	17,8	38,8	0,3	0,3	57,2

Anm. Med RGK (IG) avses Riksgäldskontorets innehav av statspapper inom insättningsgarantin, med KAF avses Kärnavfallsfondens styrelse och med RGK, övrig avses Riksgäldskontorets övriga innehav av statspapper.

Elimineringen av statliga myndigheters innehav av statspapper uppgick till 57,2 miljarder kronor 2008, varav nästan hela beloppet avser Kärnavfallsfondens och Insättningsgarantifondens innehav. Övriga myndigheters innehav har varit mindre än 1 miljard kronor de senaste åren. Premiepensionsmyndighetens innehav av statspapper elimineras inte eftersom myndigheten inte ingår i den konsoliderade årsredovisningen för staten. Sammantaget medför detta att den okonsoliderade statsskulden som Riksgäldskontoret redovisar är 57,2 miljarder kronor högre än vad som redovisas i balansräkningen (se kapitel 4 Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys).

Definition av statsskulden

Sedan den 1 januari 2003 definieras statsskulden så att samtliga låneinstrument värderas till nominellt slutvärde. Det betyder att instrumenten tas upp till det belopp som betalas på förfallodagen. Även derivatinstrument inkluderas, t.ex. de

skuldbytesavtal (swappar) som Riksgäldskontoret ingår för att påverka sammansättningen och löptiden i statsskulden. Derivatinstrument, liksom övriga åtaganden i utländsk valuta, värderas med hänsyn till aktuell valutakurs. För reala instrument inkluderas upplupen inflationskompensation som med tidigare definition skuldfördes först vid förfall. Nuvarande mått överensstämmer med hur skulden mäts i EU-sammanhang.

Statsskuldens sammansättning

Det lagfästa målet för statsskuldspolitiken är att statens skuld ska förvaltas så att den långsiktiga kostnaden minimeras, samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Den övergripande målsättningen konkretiseras genom att regeringen årligen fastställer riktlinjer för statsskuldens förvaltning avseende statsskuldens sammansättning och löptid. Det av regeringen beslutade riktvärdet anger att den genomsnittliga räntebindingstiden för hela statsskulden skulle vara 4,8 år vid slutet av 2008. Fram till 2007 angavs endast löptidsriktvärde för den nominella delen av statsskulden.

Inför 2007 beslutade regeringen också om ett nytt andelsmått för att mäta sammansättningen av statsskulden. Det nya andelsmättet *skuldens summerade kassaflöden* (SSK) förbättrar bilden av statsskuldens samlade riskexponering. Måttet beaktar skuldslagens samtliga kontrakterade kassaflöden genom att, förutom det nominella slutbeloppet, även inkludera framtida kupongbetalningar och inflationskompensation.

Det nya måttet innebar att andelarna i statsskulden ändrades. Vid årsskiftet 2008/2009 var andelen nominella lån 55 procent, andelen reala lån 28 procent och andelen valutaskuld 17 procent mätt enligt SSK (30 dagars glidande medelvärde). I riktlinjebeslutet fastställdes att målandelen för den nominella och reala skulden skulle uppgå till 60 respektive 25 procent av statsskulden. För valutaskulden beslutades att andelen ska minska till 15 procent av statsskulden. SSK-måttet används endast för att beskriva statsskuldens sammansättning i riktlinjesammanhang. För övriga syften används det traditionella skuldmåttet, så även i årsredovisning för staten.

Inom ramen för riktlinjerna fastställer Riksgäldskontoret delmål och riktmärken för löptiden i den nominella kronskulden, reala kronskulden och valutaskulden. Det är

Riksgäldskontoret som svarar för den operativa förvaltningen av statsskulden.

Tabell 3.8 Statsskuldens utveckling och sammansättning 2004–2008

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Nominella lån i svenska kronor	745	770	754	683	651
Reala lån i svenska kronor	167	189	200	199	186
Nominella lån i utländsk valuta	301	303	266	233	225
Summa konsoliderad statsskuld	1 213	1 262	1 220	1 115	1 062

Nominella lån i svenska kronor utgör den viktigaste källan för finansiering av statsskulden. Merparten av upplåningen sker på den inhemska värdepappersmarknaden genom statsobligationer (kuponglån med en löptid över ett år vid emissionstillfället) och statsskuldväxlar (nollkuponglån, i huvudsak med en löptid på högst sex månader vid emissionstillfället). I nominella lån i svenska kronor ingår även privatmarknadslån. Privatmarknadslån består dels av premieobligationer, dels av Riksgäldsspar. Under 2008 har privatmarknadsupplåningen ökat med 18 miljarder kronor jämfört med 2007 och uppgick till 81 miljarder kronor vid slutet av året eller 7,6 procent av total statsskuld. Riksgäldsspar ökade med 19 miljarder kronor under året medan premieobligationerna minskade med 0,7 miljarder kronor. Den stora ökningen för Riksgäldsspar är en effekt av höstens finanskris. Den stora oron för säkerheten i banksystemet ledde till rekordstora insättningar på Riksgäldsspar. De stora insättningarna ebbade dock ut efter höjningen av insättningsgarantin och lägre räntor mot slutet av året. Privatmarknadsupplåning syftar till att ge Riksgäldskontoret billigare upplåning än konventionella statspapper i kombination med möjligheter att sprida upplåningen till fler långivare, företrädesvis privatpersoner. Upplåningen på privatmarknaden minskade kostnaderna för statsskulden med drygt 0,1 miljarder kronor i förhållande till alternativ upplåning på kapitalmarknaden under 2008. För femårsperioden 2004–2008 blev den sammanlagda kostnadsbesparingen drygt 0,7 miljarder kronor.

Volymen statsskuldväxlar minskade med 31 miljarder kronor 2008. Statsskuldväxlar emitteras varannan vecka och utgör huvuddelen

av Riksgäldskontorets kortfristiga upplåning. Volymen av emitterade statsskuldväxlar kan variera kraftigt mellan auktionstillfällena, vilket beror på att statens lånebehov varierar över året. I mitten av september beslutade Riksgäldskontoret att ge ut mer statsskuldväxlar än vad som behövdes för att finansiera den egentliga statsskulden. Orsaken var den stora efterfrågan på statspapper som uppstått på grund av oron på finansmarknaden. De extra medel som kom in till Riksgäldskontorets kassa till följd av extraemitteringarna placerades i första hand i repor i bostadsobligationer. Vid årsskiftet var extra statsskuldsväxlar för 52 miljarder kronor fortfarande utestående, varav de sista förfaller i mars 2009.

Tabell 3.9 Nominella lån i svenska kronor 2004–2008

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Statsobligationer, nominella	565	543	525	478	473
Ränte- och valuta-swappar	-202	-228	-239	-226	-228
Statsskuldväxlar	256	284	252	170	139
Ränteswappar	45	85	94	112	134
Nominella privatmarknadslån	59	63	63	63	81
Likviditetsinstrument	22	23	45	69	50
Valutaterminer m.m.	0	0	14	17	2
Nominella lån i svenska kronor	745	770	754	683	651

Den reala lånestocken uppgick till 186 miljarder kronor i slutet av 2008. I slutet av 2007 uppgick den till 199 miljarder kronor.

Reala lån i svenska kronor fyller en viktig funktion i statens låneportfölj då de bidrar till en mer diversifierad upplåning med ytterligare ett skuldslag utöver nominell kron- och valutaskuld. Staten får därmed tillgång till en finansieringskälla med andra kostnads- och riskegenskaper än nominell upplåning, vilket medför att risken kan reduceras. Låneformen ger även fördelar för investeraren eftersom investeraren erbjuds en möjlighet att försäkra sig mot inflation genom att staten övertar inflationsrisken.

Den nuvarande valutaskulden byggdes upp under en period när lånebehovet var mycket stort. Lån i utländsk valuta bidrog till att täcka en del av lånebehovet. Sedan flera år amorterar staten på valutaskulden för att minska den totala risknivån i statsskulden. Eftersom statsskulden

löpande mäts och värderas i kronor slår ändringar i växelkursen direkt igenom på skuldens storlek. Målet är dock inte att avveckla valutaskulden, även om den medför en växelkursrisk. Valutaskulden bidrar på samma sätt som realobligationer till att diversifiera statsskulden, eftersom den minskar exponeringen mot svenska räntor.

Enligt riktlinjerna skulle valutaskulden amorteras med 40 miljarder kronor 2008. Riksgäldskontoret fick avvika med 15 miljarder kronor. I augusti beslutade dock regeringen att Riksgäldskontoret skulle övergå till att styra valutaandelen. Orsaken var att valutaandelen närmast sig riktvärdet 15 procent till följd av valutainbetalningar från försäljningen av Vin & Sprit AB. Betalningen av Vin & Sprit AB (cirka 50 miljarder kronor) gjordes i utländsk valuta och Riksgäldskontoret valde i samråd med regeringen att inte växla till kronor utan behöll medlen som tillgångar i utländsk valuta. Detta eftersom myndigheten hade stora utbetalningar i utländsk valuta under hösten och januari 2009. Genom att använda inkomsterna för betalningar i utländsk valuta kunde staten undvika en valutarisk. Vid utgången av 2008 var fortfarande 18 miljarder kronor kvar som annars skulle ha använts till att minska statsskulden.

Riksgäldskontoret amorterade 37 miljarder kronor på valutaskulden under 2008. Valutaskulden minskade dock endast med 8 miljarder kronor. Förklaringen till att valutaskulden inte minskade i samma utsträckning som amorteringarna är att även orealiserade valutakursförändringar ingår i valutaskulden. Dessa kan variera kraftigt mellan åren. För 2008 uppgick de orealiserade valutaförlusterna till 36 miljarder kronor och ökade därmed valutaskulden. De realiserade valutavinsterna uppgick till 6 miljarder kronor.

Statsskuldens kostnader

De anslagsavräknade utgifterna för statsskulden, som redovisas i redovisningen av Statsbudgetens utfall, uppgick till cirka 33 miljarder kronor 2008 (se kapitel 5, Statsbudgetens utfall, avsnitt 5.4.26 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.). Det är en minskning med 14 miljarder kronor jämfört med 2007.

Beloppen i statsbudgeten redovisas enligt utgiftsmässiga principer och utgör ett netto av inkomster och utgifter i upplåningsverksamheten. Den utgiftsmässiga redovisningen är dock inte

fullständig när det gäller att beskriva statsskuldräntornas utveckling över tiden. Exempelvis har valet av upplåningsteknik stor påverkan på anslagsbelastningen ett visst år. En kostnadsmässig redovisning ger därför en bättre beskrivning av hur räntekostnaderna under en viss period påverkas av underliggande skuld-, ränte- och valuta-utveckling.

I resultaträkningen för staten redovisas räntor enligt kostnadsmässiga principer efter eliminering av räntor till/från statliga myndigheter. I kostnaderna ingår även en omvärdering av skulden i utländsk valuta. Av tabell 3.10 framgår statsskuldens kostnader, vilket utgör en sammanfattning och specificering av uppgifterna i resultaträkningen (se not 12, Nettokostnad för statsskulden, Noter till resultaträkningen).

Tabell 3.10 Statsskuldens kostnader 2004–2008

Miljarder kronor					
	2004	2005	2006	2007	2008
Räntekostnader på lån i svenska kronor	52	49	52	55	55
Räntekostnader på lån i utländsk valuta	23	24	23	26	21
Realiserade valutakursdifferenser	5	-10	6	2	-6
Realiserade kursdifferenser	14	8	6	4	5
Orealiserade valutakursdifferenser	-5	22	-15	0	17
Över- /underkurs vid emission m.m.	-9	-7	-7	-6	-7
Summa kostnader	81	86	65	81	85
Ränteintäkter i upplåningsverksamheten	-27	-27	-28	-31	-28
Nettokostnader efter intäkter, exklusive skuldskötselåtgärder	54	59	37	50	57
Orealiserade valutavinst (-) / förluster (+) hänförliga till skuldskötselinstrument	-5	8	-9	4	19
Nettokostnader inklusive skuldskötselåtgärder	49	67	28	54	76

Enligt resultaträkningen för 2008 uppgick nettokostnaden för statsskulden (räntor, över- och underkurser, valutakursförändringar m.m.) till 76 miljarder kronor, vilket är en ökning med 22 miljarder kronor jämfört med 2007. Ökningen beror i första hand på orealiserade valutakursförändringar som ökat statsskuldens kostnader med 32 miljarder kronor jämfört med 2007. De realiserade valuta- och kursdifferenserna gick åt motsatt håll och minskade i stället kostnaderna med 7 miljarder kronor jämfört med 2007.

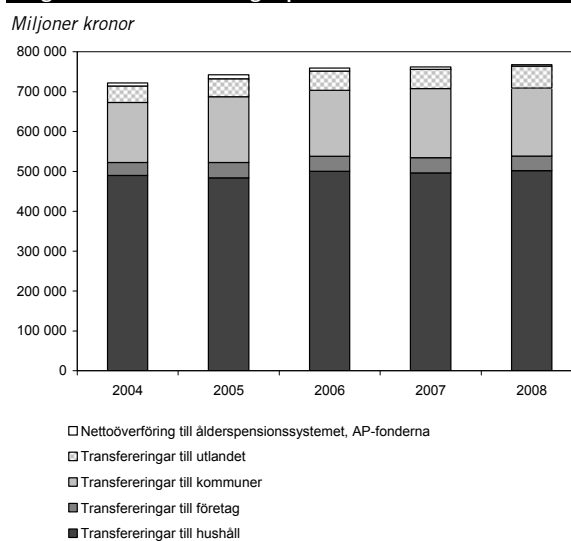
Räntekostnaderna på lån i svenska kronor uppgick till 55 miljarder kronor, vilket är oförändrat jämfört med 2007. Räntekostnaderna för lån i utländsk valuta minskade däremot med 5 miljarder kronor till 21 miljarder kronor. Staten gjorde valutavinst på 6 miljarder kronor, jämfört med förluster om 2 miljarder kronor 2007.

Valutavinst/-förluster påverkas framför allt av kronans växelkurs mot andra valutor när ett lån förfaller, men också av inbördes förändringar mellan andra valutors växelkurser genom olika derivatinstrument som används i förvaltningen av valutaskulden. Under 2008 ökade de realise-

rade kursförlusterna med 1 miljard kronor, från 4 miljarder kronor till 5 miljarder kronor. De orealiserade valutakursdifferenserna, exklusive skuldskötselåtgärder, ökade skuldkostnaderna med 17 miljarder kronor jämfört med 2007. Det beror på att kronan försvagats mot skuldvalutorna. Över- och underkurser vid emission av statspapper m.m. medförde att kostnaderna minskade med 7 miljarder kronor 2008, vilket är en förbättring med 1 miljard kronor jämfört med 2007.

Tillsammans med ränteintäkter i upplåningsverksamheten på 28 miljarder kronor uppgick nettokostnaden för statsskulden exklusive skuldskötselåtgärder till 57 miljarder kronor 2008. Skillnaden mellan statsskuldens utgiftsmässiga räntekostnader på 33 miljarder kronor och nettokostnaden på 57 miljarder kronor förklaras av att kursdifferenser vid emission, nollkupongräntor och orealiserade valutakursförändringar redovisas på olika sätt i statsbudgeten och i resultaträkningen.

Transfereringar

Diagram 3.7 Transfereringar per sektor 2004–2008

I diagram 3.7 redovisas transfereringarna per sektor 2004–2008. De totala kostnaderna för transfereringar har ökat med 46 miljarder kronor eller 6 procent under perioden. Den största delen, 65 procent, av de statliga transfereringarna går till hushållen inklusive hushållens ideella organisationer och föreningar. Transfereringarna till hushållssektorn har ökat med 12 miljarder kronor eller 2,4 procent mellan 2004 och 2008.

Tabell 3.11 Transfereringar 2004–2008

Miljoner kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Socialförsäkring	402 149	408 704	419 618	427 972	438 751
Allmänna bidrag till kommuner	101 238	106 472	109 359	123 709	120 734
Arbetsmarknad	65 663	71 052	68 169	48 786	40 106
Nettoöverföring till premiepensionssystemet	20 021	23 805	25 920	26 387	27 546
Nettoöverföring till ålderspensionssystemet, AP-fonderna	7 620	9 577	7 334	5 916	3 542
Avgiften till Europeiska gemenskapen	23 156	25 793	26 066	26 498	31 080
Bistånd m.m., migration och integration	23 144	24 700	29 262	29 880	33 769
Utbildning, studiestöd	36 116	19 868	26 838	22 581	22 130
Övrigt	42 574	52 022	46 589	50 017	49 881
Summa	721 681	741 993	759 155	761 746	767 539

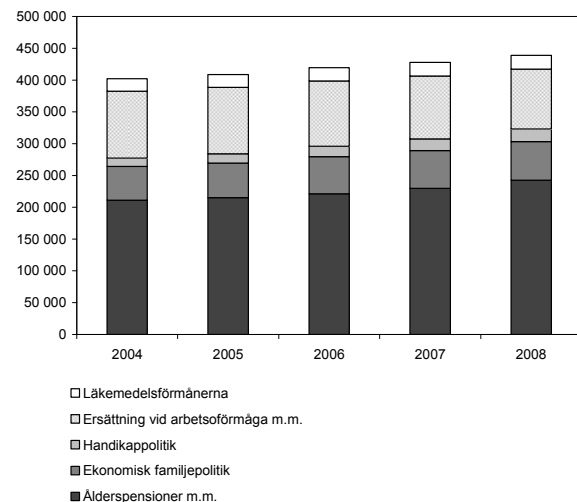
Anm. Från 2007 räknas inte nettoöverföringen till premiepensionssystemet med i transfereringar till ålderspensionssystemet utan dessa ligger som transfereringar till hushållen. För att möjliggöra jämförelsen över perioden är tabellen justerad med dessa värden för samtliga år.

I tabell 3.11 redovisas utvecklingen av olika transfereringar under den senaste femårsperioden. Nedan lämnas en närmare redovisning av delområdena socialförsäkring, arbetsmarknad, bistånd m.m. samt utbildning och studiestöd.

Socialförsäkring

Diagram 3.8 Socialförsäkringar 2004–2008

Miljoner kronor

Kostnaderna för socialförsäkringar ökade varje år under femårsperioden. År 2008 ökade kostnaderna med drygt 10 miljarder kronor eller 2,4 procent. Under hela femårsperioden var ökningen totalt 36 miljarder kronor eller knappt 9 procent.

Tabell 3.12 Socialförsäkringar 2004–2008

Miljoner kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Ålderspensioner m.m.	211 083	215 227	221 232	229 915	242 665
Ekonomisk familjepolitik	53 094	54 232	58 415	59 335	60 409
Handikappolitik	12 995	14 603	16 338	18 416	20 058
Ersättning vid arbetsförmåga m.m.	105 357	104 344	102 841	98 939	94 035
Läkemedelsförmånerna	19 620	20 298	20 792	21 367	21 584
Summa transfereringar	402 149	408 704	419 618	427 972	438 751

Av ökningen mellan 2004 och 2008 är 31 miljarder kronor hänförliga till ökade pensionskostnader. Ökningen av pensionskostnaderna har varit tämligen jämnt fördelad under åren. De ökade pensionskostnaderna beror på ett ökat antal pensionärer, att en allt större andel av dessa har inkomstpension och att den genomsnittliga pensionspoängen ökat, men även på indexräkning av pensionsbelopp (se även not 4, Transfereringar, Noter till resultaträkningen).

Kostnaderna för ersättning vid arbetsförmåga m.m. minskade med sammanlagt 11,3 miljarder kronor eller 10,7 procent under perioden. Från 2005 bröts den tidigare uppgången av kostnaderna inom ohälsområdet och de sammanlagda kostnaderna för sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning har minskat för varje år. Kostnaden för sjukpenning minskade med 1,6 miljarder kronor eller 4,9 procent 2006, under 2007 blev den 2,8 miljarder eller 9,2 procent och även under 2008 fortsatte minskningen med ytterligare 4,6 miljarder kronor eller 16,4 procent. Det förklaras av att antalet sjukpenningdagar fortsatt sjunka. Kostnaderna för sjuk- och aktivitetsersättningarna (tidigare benämnt förtidspension) var i princip oförändrade mellan 2007 och 2008.

I tabellerna 3.13 och 3.14 redovisas antalet pensionstagare med ålderspension respektive utbetald ålderspension under perioden 2004–2008.

Tabell 3.13 Pensionstagare med ålderspension 2004–2008

	Kvinnor Antal	Kvinnor Procent	Män Antal	Män Procent	Summa
2004	925 186	56	724 695	44	1 649 881
2005	942 578	56	745 499	44	1 688 077
2006	955 994	56	764 622	44	1 720 616
2007	971 518	55	788 215	45	1 759 733
2008	975 687	55	802 128	45	1 777 815

Källa: Försäkringskassan

År 2008 var cirka 1,8 miljoner personer pensionstagare med ålderspension, varav 55 procent kvinnor. Antalet pensionstagare har ökat med knappt 8 procent sedan 2004.

Tabell 3.14 Utbetalad ålderspension 2004–2008

Miljoner kronor

	Kvinnor Kronor	Medel- ersättning per månad	Män Kronor	Medel- ersättning per månad	Summa
2004	86 837	7 677	101 144	11 631	187 981
2005	89 076	7 875	104 017	11 627	193 093
2006	92 053	8 024	107 609	11 728	199 662
2007	96 405	8 269	112 424	11 886	208 829
2008	102 011	8 713	119 672	12 433	221 683

Källa: Försäkringskassan

År 2008 utbetalades cirka 222 miljarder kronor, varav 46 procent eller 102 miljarder kronor till kvinnor och 54 procent eller knappt 120 miljarder kronor till män. Kvinnors medelersättning per månad var 8 713 kronor och mäns var 12 433 kronor per månad. Kvinnornas medelersättning per månad var således 30 procent lägre än männens medelersättning 2008. Skillnaden mellan kvinnors och mäns medelersättning har dock minskat med cirka 4 procentenheter från 2004 till 2008.

Tabell 3.15 Ersatta nettodagar med föräldrapenning 2004–2008

	Kvinnor Antal	Kvinnor Procent	Män Antal	Män Procent	Summa
2004	34 407 653	81	7 901 514	19	42 309 167
2005	34 338 735	80	8 320 078	20	42 658 813
2006	34 524 796	79	8 957 898	21	43 482 694
2007	35 856 090	79	9 434 538	21	45 290 628
2008	37 117 288	79	10 143 062	21	47 260 350

Källa: Försäkringskassan

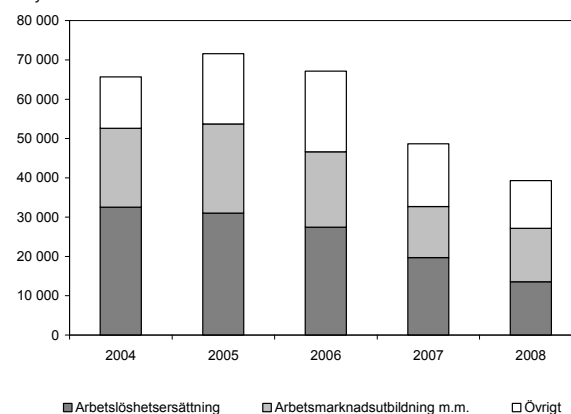
Antal ersatta dagar var 47,3 miljoner 2008, varav 79 procent uttagna av kvinnor och 21 procent

uttagna av män. Andelen dagar uttagna av män har ökat med 2 procentenheter mellan 2004 och 2006, för att därefter vara oförändrad. Antalet ersatta nettodagar med föräldrapenning har ökat för såväl män som kvinnor 2008 i jämförelse med 2007.

Arbetsmarknad

Diagram 3.9 Arbetsmarknad 2004–2008

Miljoner kronor

Kostnaderna för arbetsmarknadspolitiken minskade under perioden 2004–2008 med 26 miljarder kronor. Under 2006 skedde ett trendbrott och kostnaderna för arbetsmarknadspolitiken har därefter minskat. Minskningen förklaras av att arbetslöshetsersättningen minskade med 4 miljarder kronor till följd av minskad arbetslöshet. Den öppna arbetslösheten fortsatte att minska under hela 2007 (årsgenomsnitt 6,1 %), och under 2008 fortsatte minskningen in på tredje kvartalet av året (årsgenomsnitt 6,2 %), vilket gav en total minskning av kostnaderna för arbetslöshetsersättning med drygt 6 miljarder kronor under året.

Tabell 3.16 Arbetslösa personer i genomsnitt per månad 2004–2008

	Kvinnor Antal	Kvinnor Procent	Män Antal	Män Procent	Summa
2004	108 900	44	137 300	56	246 200
2005	124 000	46	145 100	54	269 100
2006	114 300	47	131 300	53	245 600
2007	104 400	48	111 400	52	215 800
2007 ¹	148 400	50	149 200	50	297 600
2008	152 400	50	152 300	50	304 700

Källa: AKU, SCB

¹Omräknad statistik för 2007, som avser personer i åldersintervallet 15–74 år.

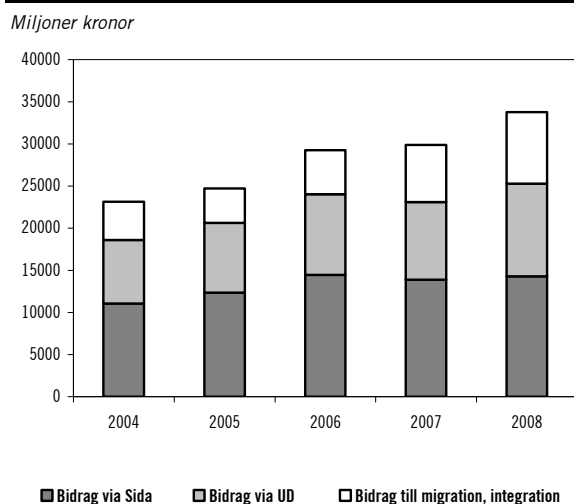
Av tabell 3.16 framgår antalet personer som var arbetslösa i genomsnitt per månad perioden 2004–2008. I april 2005 förändrade SCB sin statistik i enlighet med EU:s normer varför uppgifterna inte är direkt jämförbara med tidigare år. Statistiken för 2005 grundar sig dessutom endast på månaderna april–december.

I oktober 2007 ändrades statistiken återigen och avser personer i åldern 15–74 år (tidigare var åldersintervallet 16–65 år). På grund av detta är inte statistiken jämförbar mellan åren. För att möjliggöra jämförelser mellan 2007 och 2008 har utfallet för 2007 även räknats om enligt nu gällande principer.

Antalet arbetslösa var i genomsnitt per månad 297 600 under 2007. Det har skett en ökning med i medeltal 7 100 personer per månad under 2008. Det har successivt skett en utjämning mellan könen avseende andelen arbetslösa.

Bistånd m.m., migration och integration.

Diagram 3.10 Bistånd m.m., migration och integration 2004–2008

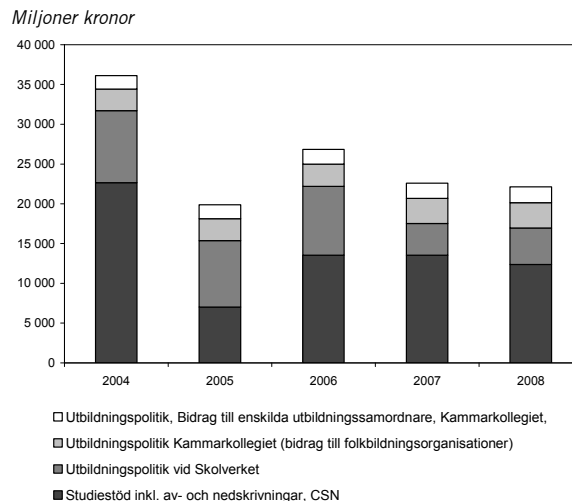

Kostnaderna för bistånd, internationella bidrag, migration och integration ökade med 10,7 miljarder kronor eller 46 procent under perioden 2004–2008. Under 2006 ökade kostnaderna med 4,6 miljarder kronor till följd av bland annat att biståndsmålet höjdes från 0,88 till 1 procent av BNI och på grund av förändrade BNI-prognoser. I posten ingår även samarbete med Central- och Östeuropa och bidrag till utlandet utöver bistånd. Ökningen har skett på Bidrag till migration och integration som ökat med 39 procent mellan 2006 och 2007. Alla biståndsposter har ökat något under 2008, men trenden från fjolåret att den stora

ökningen sker på Bidrag till migration och integration håller i sig, ökningen 2008 var 25 procent.

Utbildning och studiestöd

Diagram 3.11 Utbildning och studiestöd 2004-2008

Kostnaden för utbildning och studiestöd har minskat med 14 miljarder kronor under perioden. Kostnaden för studiestöd, inklusive av- och nedskrivningar, har minskat med närmare 9 miljarder kronor eller 39,6 procent under förmånsperioden. Kostnaden för utbetalda studiestöd har ökat marginellt. Någon post motsvarande 2005 års återföring av reservation för lånefordringar, som då gjorde att nettokostnaden för studiestöd minskade med 16 miljarder kronor, har inte förekommit detta år. Återföringen under 2005 berodde bl.a. på ett lägre ränteläge som medförde att flera kunde betala sina skulder. För 2004 var kostnaderna beroende av en kostnad för reservation av lånefordringar som då beräknats enligt en ny modell.

De studiestöd som når flest personer är studiehjälp och studiemedel. Dessa stöd är generella och rättighetsstyrda. Studiemedel kan dock lämnas med en högre bidragsdel, men i detta avseende är studiemedlet inte rättighetsstyrt.

Studiemedel består av studiebidrag och studielån och utgår till studerande i studiestödsberättigande utbildning.

Studiehjälpen består av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg. Studiebidraget är generellt och lämnas normalt med 1 050 kronor per studiemånad för den som är mellan 16 och 20 år och studerar i en gymnasial utbildning

inom gymnasieskola, folkhögskola, kommunal vuxenutbildning eller vissa andra utbildningar.

Antalet studerande med studiemedel har minskat under femårsperioden.

Tabell 3.17 Studerande med studiemedel 2004–2008

	Kvinnor Antal	Kvinnor Procent	Män Antal	Män Procent	Summa
2004	260 653	60	173 670	40	434 323
2005	257 018	60	171 511	40	428 529
2006	250 952	61	163 743	39	414 695
2007	252 363	61	159 923	39	412 286
2008	250 302	61	157 514	39	407 816

Källa: Centrala studiestödsnämnden

Tabell 3.18 Studerande med studiemedel 2004–2008: Studielån

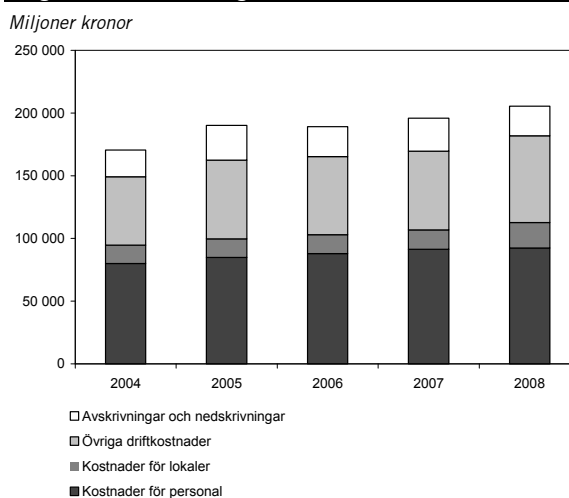
	Kvinnor Antal	Kvinnor Procent	Män Antal	Män Procent	Summa
2004	197 561	60	132 651	40	330 212
2005	189 697	60	126 684	40	316 381
2006	178 842	60	117 216	40	296 058
2007	173 311	61	111 339	39	284 650
2008	169 776	61	108 648	39	278 424

Källa: Centrala studiestödsnämnden

I tabell 3.17 redovisas antalet studerande med studiemedel perioden 2004–2008. Studiemedel lämnas till studerande vid universitet och högskolor, vid godkända utbildningar utomlands och till studerande äldre än 20 år i gymnasiala utbildningar. Studiemedel består av studiebidrag och lån. Totalt fick 407 816 studerande studiemedel under 2008, vilket är en minskning med 4 470 studerande jämfört med 2007. Av dessa hade 278 424 studielån medan 129 392 studerande endast utnyttjade studiebidrag. Andelen studerande med studiemedel som utöver studiebidraget även har studielån har minskat stadigt under den senaste femårsperioden (se tabell 3.18).

Statens egen verksamhet

Diagram 3.12 Statens egen verksamhet 2004–2008

Statens egen verksamhet avser främst kostnaderna för de statliga myndigheternas drift, dvs. personalkostnader, lokalkostnader, avskrivningar och nedskrivningar samt övriga driftkostnader. Kostnaderna för statens egen verksamhet den senaste femårsperioden framgår av diagram 3.12. Kostnaderna har ökat med totalt 32 miljarder kronor eller 18 procent under perioden. Den största ökningen inträffade 2005 då framför allt Försvarsmaktens driftkostnader ökade på grund av avsättningar för omstruktureringskostnader och stora nedskrivningar av beredskapsvaror. 2007 gjordes ytterligare nedskrivning på försvaret av beredskapsinventarier med 3,2 miljarder kronor.

För att öka jämförbarheten mellan åren har personalkostnaderna rensats för förändring av statens tjänstepensionsskuld (försäkringsteknisk avsättning hos Statens pensionsverk). Övriga driftkostnader har rensats för förändringar av avsättningar för förluster i garanti- och utlåningsverksamhet hos Riksgäldskontoret och Exportkreditnämnden från 2004–2005, vilka fr.o.m. 2006 även särredovisas i resultaträkningen (se även not 8, Vissa garanti- och kreditkostnader, Noter till resultaträkningen).

De högsta personalkostnaderna (se även not 6, Kostnader för personal, Noter till resultaträkningen) finns hos Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten och Försäkringskassan samt Skatteverket. Under femårsperioden har lönekostnaderna ökat med 23 procent vid Rikspolisstyrelsen medan de övriga tre myndigheterna ligger kvar på ungefär samma nivåer.

Lokalkostnaderna avser hyror för de statliga myndigheternas lokaler. De högsta lokalkostnaderna finns hos Försvarsmakten, Rikspolisstyrelsen och Regeringskansliet (se även not 7, Kostnader för lokaler, Noter till resultaträkningen).

Under 2008 har framförallt övriga driftkostnader ökat. Övriga driftkostnader avser omkostnader för de statliga myndigheternas verksamhet. De största ökningarna avser köpta entreprenadtjänster vid Vägverket och Banverket (se även not 9 Övriga driftkostnader, Noter till resultaträkningen).

Statens personal

I det följande redovisas en beskrivning av statens personal avseende antal anställda³ fördelat på kön, åldersgrupper och sektorer. Avgränsningen av staten är densamma som för resultaträkningen. Det innebär bl.a. att anställda vid de allmänna försäkringskassorna inkluderas i uppgifterna för 2004 även om de blev statligt anställda först 2005 genom bildandet av den statliga myndigheten Försäkringskassan. I bilaga 2 Statliga myndigheter m.m. redovisas vilka myndigheter som omfattas av redovisningen nedan samt vilka myndigheter som hör till respektive sektor.

Till riksdagen lämnas varje år, senast i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1, utgiftsområde 2, bilaga 1), en utförlig redovisning av statsförvaltningens utveckling, bl.a. bedömningen av framtida personalkonsekvenser som följer av regeringens förslag till riksdagen.

Tabell 3.19 Antal statligt anställda 2004–2008, kvinnor respektive män

Antal ¹	2004	2005	2006	2007	2008
Kvinnor	106 359	105 223	109 678	109 357	107 601
Män	113 445	110 614	110 727	109 460	106 336
Summa	219 804	215 837	220 405	218 817	213 937

¹Anställda med en omfattning av tjänst understigande 40 procent ingår inte. År 2008 utgjorde de cirka 5 250 personer. Betings-, dag- eller timanställda m.fl. ingår inte heller. De utgjorde drygt 16 700 personer 2008.

Statligt anställda utgör ungefär 5,5 procent av det totala antalet sysselsatta på arbetsmarknaden. Under 1990-talets första hälft minskade antalet statsanställda. Därefter har det totalt antalet statligt anställda varit relativt stabilt. Sedan 2007

har antalet anställda börjat att minska och 2008 minskade staten med nästan 5 000 anställda. Minskningen 2008 är den största sedan åren 2000–2001 då Statens järnvägar bolagiserades. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen minskade med vardera över 1 000 anställda, Försvarsmakten med nästan 1 000 anställda och Skatteverket med drygt 500 anställda. Polisen och Kriminalvården ökade med cirka 250 respektive 200 anställda.

Staten är den sektor som har jämnast könsfördelning på arbetsmarknaden. Andelen statsanställda kvinnor har ökat de senaste åren. År 2008 fanns det för första gången fler kvinnor än män bland de statsanställda (50,3 procent). De könsmissiga skillnaderna mellan olika åldersgrupper är fortfarande marginell (se tabell 3.20), men varierar mellan olika sektorer.

Tabell 3.20 Antal statligt anställda 2004–2008 fördelade på åldersgrupper

Antal och procentuell fördelning

Ålder och kön	2004	2005	2006	2007	2008
–34	45 748	43 407	45 704	44 788	43 499
Kvinnor	48	49	51	51	52
Män	52	51	49	49	48
35–44	54 259	53 708	55 673	56 280	55 913
Kvinnor	48	48	50	50	51
Män	52	52	50	50	49
45–54	59 884	57 866	57 113	56 052	54 311
Kvinnor	49	48	49	49	49
Män	51	52	51	51	51
55–	59 913	60 856	61 915	61 697	60 214
Kvinnor	49	49	50	50	50
Män	51	51	50	50	50

I jämförelse med arbetsmarknaden i övrigt har staten en äldre personalstyrka. Utmärkande för staten är att andelen äldre är högre samtidigt som andelen i de yngsta åldersgrupperna är lägre i jämförelse med arbetsmarknaden i sin helhet.

Åldersfördelningen i staten 2008 var ungefär densamma som 2007. Genomsnittsåldern låg kvar på samma nivå som 2007, dvs. 46 år. År 2008 var drygt 28 procent av de statsanställda 55 år eller äldre, medan drygt 20 procent var 34 år eller yngre.

Arbetsgivarverkets sektorsindelning av statlig verksamhet har ändrats i och med att den nya sektorn Centro bildats. Därför redovisas antalet anställda på sektorerna Affärsverk, Försvar,

³ Observera att antalet anställda skiljer sig från antalet årsarbetskrafter. Årsarbetskrafter redovisas i not 6 till resultaträkningen.

Universitet och högskolor samt Övrig verksamhet.

Tabell 3.21 Antal anställda 2004–2008 fördelade på sektorer

Sektor	2004	2005	2006	2007	2008
Kön					
Affärsverk ¹	19 317	18 553	18 943	19 124	18 892
Kvinnor	24	24	25	26	27
Män	76	76	75	74	73
Universitet ²	53 429	52 435	52 366	52 266	51 456
Kvinnor	52	52	53	53	54
Män	48	48	47	47	46
Försvar ³	20 122	18 551	16 599	16 138	15 181
Kvinnor	20	21	21	21	19
Män	80	79	79	79	81
Övrig verksamhet ⁴	125 936	126 298	132 497	131 289	128 408
Kvinnor	55	55	56	56	56
Män	45	45	44	44	44

¹ Affärsverk och infrastruktur

² Universitet och högskolor

³ Försvarsmakten

⁴ Omfattar bl.a. Miljö, teknik och jordbruk, men även arbetsliv, omsorg och utbildning samt länsstyrelser, Regeringskansliet och stabsmyndigheter

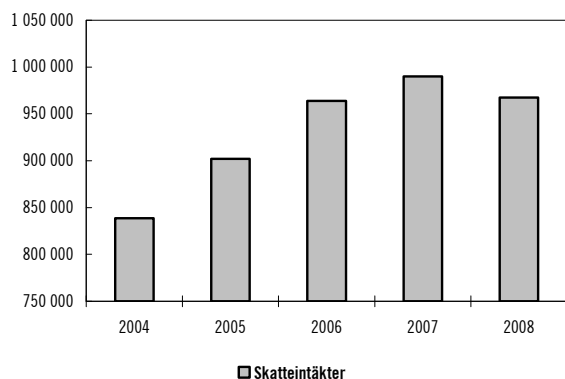
Källa: Arbetsgivarverket

Flertalet av de statsanställda arbetar vid en stor myndighet. Drygt tre fjärdedelar av de statsanställda arbetar vid någon av de 40-talet myndigheter som har minst 1 000 personer anställda. Mindre än en procent av de statsanställda arbetar vid någon av de 65 myndigheter som har färre än 50 anställda.

Skatteintäkter

Diagram 3.13 Skatteintäkter 2004–2008

Miljoner kronor

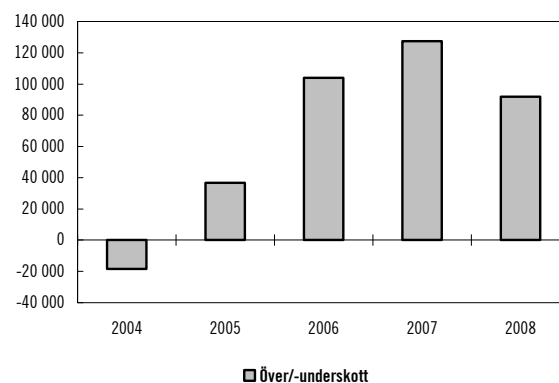
Anm. Hur skatteintäkter enligt resultaträkningen, som redovisas i ovanstående diagram, förhåller sig till statens skatteintäkter enligt statsbudgetavgränsningen framgår av not 1 Skatteintäkter, Noter till resultaträkningen.

Skatteintäkterna har ökat med 129 miljarder kronor eller 18 procent under perioden. Skatteintäkterna ökade med 151 miljarder kronor mellan 2004 och 2007 eller med 18 procent. Där emot minskade skatteintäkterna med cirka 22 miljarder kronor mellan 2007 och 2008.

Resultaträkningens över-/underskott

Diagram 3.14 Statens över-/underskott 2004–2008

Miljoner kronor

Av diagram 3.14 framgår att den konsoliderade resultaträkningen uppvisade ett underskott 2004. Följande år under perioden har statens verksamhet genererat ett överskott, med som mest drygt 127 miljarder kronor 2007. Mellan 2008 och 2007 minskade överskottet med 28 procent, eller med cirka 35 miljarder kronor, till cirka 92 miljarder kronor.

3.1.5 Oförbrukade bidrag

Oförbrukade bidrag är en balanspost som visar mottagna bidragsintäkter som ska täcka framtida kostnader.

Tabell 3.22 Oförbrukade bidrag

Miljoner kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Universitet och högskolor	6 816	7 041	7 915	8 846	10 069
- inomstatliga	2 676	2 767	3 195	3 841	4 812
- utomstatliga	4 140	4 274	4 720	5 005	5 257
Länsstyrelser	1 106	1 503	2 216	2 553	2 253
- inomstatliga	1 006	1 395	2 128	2 496	2 190
- utomstatliga	100	108	88	57	63
Övriga	1 643	3 200	3 751	3 641	3 548
- inomstatliga	896	875	1 160	1 274	1 133
- utomstatliga	747	2 325	2 591	2 367	2 415
Summa	9 566	11 744	13 882	15 040	15 870
- inomstatliga	4 578	5 037	6 483	7 611	8 135
- utomstatliga	4 988	6 707	7 399	7 429	7 735

Av tabell 3.22 framgår att de oförbrukade bidragen totalt har ökat med 6,3 miljarder kronor eller med 66 procent under perioden 2004–2008.

De inomstatliga bidragen är medel som betalats från en statlig myndighet till en annan statlig myndighet, och som i många fall redovisats mot anslag hos den betalande myndigheten trots att de ännu inte förbrukats hos den mottagande myndigheten eller utbetalats till slutanvändare. Denna post ökade med 3,6 miljarder kronor eller 78 procent under perioden och uppgår vid utgången av 2008 till 8,1 miljarder kronor.

Huvuddelen, 59 procent, av de inomstatliga oförbrukade bidragen finns hos universitet och högskolor. För universitet och högskolor utgör dessa bidrag en del av finansieringen av forskning och utbildning. Den beloppsmässiga ökningen för universitet och högskolor under perioden är 80 procent och de står också för hela ökningen under 2008, då beloppet ökat med nära en miljard kronor eller 25 procent. De lärosäten som redovisar störst belopp är Uppsala universitet, Lunds universitet, Karolinska institutet och Sveriges lantbruksuniversitet, vilka också står för stora ökningarna under 2008. En förklaring till denna utveckling är att Vetenskapsrådets bidragsutbetalningar till stora lärosäten som Uppsala universitet, Lunds universitet och Karolinska institutet har ökat i betydande omfattning (den volymmässiga ökningen av utbetalda bidrag

till dessa är mellan tio och tjugo procent). En annan förklaring är att några universitet har ändrat princip för avräkning av overheadkostnader. I dessa fall sker ingen avräkning mot bidraget förän bidraget används, vilket kan antas leda till att posten oförbrukade bidrag tilltar i balansräkningen.

Länsstyrelserna står för 27 procent av de inomstatliga oförbrukade bidragen, en ökning från 22 procent 2004. Vid länsstyrelserna är det ofta fråga om medel som ska förmedlas som bidrag till olika regionala projekt.

Andelen inomstatliga oförbrukade bidrag vid övriga myndigheter uppgick 2008 till 14 procent. Motsvarande andel 2004 vara cirka 20 procent.

I årsredovisningen för staten elimineras de inomstatliga bidragen när balansräkningen konsolideras. Det sker eftersom de inte motsvaras av någon förpliktelse i relation till någon utomstående motpart.

Oförbrukade bidrag från utomstatliga givare ökade med 2,7 miljarder kronor eller 55 procent mellan 2004 och 2008. De uppgår till 7,7 miljarder kronor 2008. Universitet och högskolor är mottagare för cirka 70 procent av dessa bidrag. Motsvarande andel 2004 var drygt 80 procent. Bidragen avser exempelvis medel från forskningsstiftelser.

Länsstyrelsernas oförbrukade bidrag från utomstatliga givare är förhållandevis obetydliga, medan övriga myndigheters andel av dessa bidrag uppgår till drygt 30 procent 2008. Bland dessa myndigheter kan nämnas Statens jordbruksverk och Vägverket.

I not 51, Periodavgränsningsposter – Oförbrukade bidrag (Noter till balansräkningen), specificeras de utomstatliga oförbrukade bidragen. Av noten framgår såväl belopp per myndighet som bidragets ändamål.

3.2 Revisionsberättelser

Riksrevisionen genomför revision genom årlig revision och effektivitetsrevision. Den årliga revisionen avslutas genom uttalanden i revisionsberättelser om bl.a. myndigheternas årsredovisningar.

I avsnitt 3.2.1 redovisas utvecklingen av revisionsberättelser med invändning för perioden 2004–2008.

I avsnitt 3.2.2. redovisas revisionsberättelser med invändning respektive upplysning avseende räkenskapsåret 2008. Regeringen avser att på sedvanligt sätt återkomma i budgetpropositionen för 2010 med en redovisning av vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas med anledning av invändningarna. I budgetpropositionen för 2010 avser regeringen även att redovisa och kommentera Riksrevisionens granskningsrapporter som lämnats av effektivitetsrevisionen.

3.2.1 Revisionsberättelser med invändning 2004–2008

Tabell 3.23 Antal revisionsberättelser med invändning 2004–2008

Antal	2004	2005	2006	2007	2008
Summa	12	16	11	10	5

Antalet revisionsberättelser med invändning har minskat under femårsperioden. Vid en jämförelse mellan 2007 och 2008 framgår att antalet invändningar har halverats. Föregående år var fel i redovisningen den vanligaste förklaringen till att en myndighet erhöll en revisionsberättelse med invändning. För 2008 kvarstår i något enstaka fall denna grund för invändning, men även brist på information i myndigheternas årsredovisningar utgör i några fall grund för en invändning. Värt att notera är att en av de redovisade invändningarna avser en myndighet som utvecklades under 2008.

3.2.2 Revisionsberättelser med invändning respektive upplysning 2008

Om myndigheten på ett rättvisande sätt beskrivit sin verksamhet inklusive väsentliga brister i denna lämnar Riksrevisionen en revisionsberättelse i standardutformning.

En upplysning kan lämnas för att peka på information av särskild vikt som kan anses oväntad eller på annat sätt central för att årsredovisningen ska kunna anses rättvisande.

Om årsredovisningen saknar central information eller är missvisande avger Riksrevisionen en revisionsberättelse med invändning.

Nedan lämnas en redovisning av de invändningar respektive upplysningar Riksrevisionen

lämnat i sju revisionsberättelser avseende räkenskapsåret 2008. Invändningarna respektive upplysningarna återges i enlighet med beslutade revisionsberättelser.

Revisionsberättelser med invändning

Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

Riksrevisionen har följande invändning: *Riksrevisionen har 2008-06-18 lämnat Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd en revisionsrapport (Dnr 32-2008-0544) med kritik gällande ärendehanläggningen. Nämnden har inte vidtagit några åtgärder med anledning av denna rapport.*

Riksrevisionens bedömning är att tolkning av rättsläget, hur nämnden skall beakta de krav som förvaltningslagen ställer avseende partsinsyn i ärendehantering inom nämnden, är oklar. Riksrevisionen och nämnden gör olika juridiska bedömningar i fråga om detta.

Detta förhållande framgår inte av årsredovisningen varför väsentlig information av betydelse för regeringens uppföljning och prövning av verksamheten saknas. Genom att årsredovisningen inte behandlar denna väsentliga omständighet bedömer Riksrevisionen att årsredovisningen inte är rättvisande.

Årsredovisningen har i övrigt upprättats i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, regleringsbrev och övriga beslut för myndigheten.

Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen i övrigt är i allt väsentligt rättvisande.

Regionala etikprövningsnämnden i Lund

Riksrevisionen har följande invändning: *Årsredovisningen kom in till regeringen den 2 mars 2009. Enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag 2 kap. 1 § ska myndigheten senast den 22 februari lämna en årsredovisning till regeringen. Årsredovisningen för Regionala etikprövningsnämnden i Lund har därmed lämnats för sent.*

Årsredovisningen har i övrigt upprättats i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, regleringsbrev och övriga beslut för myndigheten.

Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt är rättvisande.

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete

Riksrevisionen har följande invändning: *Riksrevisionens bedömning är att Sida inte på ett*

tillfredsställande sätt har tillämpat sin valda metod att använda revisioner och granskningar som kontrollmetod avseende biståndsgivning. Sida upplyser inte om denna brist i sitt uttalande om den interna styrningen och kontrollen.

Årsredovisningen har i övrigt upprättats i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, regleringsbrev och övriga beslut för myndigheten.

Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen i övrigt är i allt väsentligt rättvisande.

Institutet för språk och folkminnen

Riksrevisionen har följande invändning:

Institutet för språk och folkminnen har ett lager av publikationer med ett uppskattat värde på ca 2 mnkr. Lagrets värde redovisas inte i balansräkningen, vilket utgör ett väsentligt fel. Myndighetskapitalet har också påverkats av felet med samma belopp.

Årsredovisningen har i övrigt upprättats i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, regleringsbrev och övriga beslut för myndigheten.

Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen i övrigt är i allt väsentligt rättvisande.

Statens strålskyddsinstitut

Riksrevisionen har följande invändning:

Statens strålskyddsinstitut redovisar i sin balansräkning en balanserad kapitalförändring på 10 371 tkr. Detta ger en missvisande bild av myndighetens ställning på balansdagen då bidrag för finansiering av anläggningstillgångar felaktigt ingår i detta belopp med ca 14 mkr. En korrekt redovisning enligt god redovisningssed skulle inneburi att den balanserade kapitalförändringen i så fall redovisats till ett negativt belopp på ca 3,7 mkr.

Därmed ger inte årsredovisningen en rättvisande bild i detta avseende.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, regleringsbrev och övriga beslut för myndigheten.

Revisionsberättelser med upplysning

Försäkringskassan

Riksrevisionen har följande upplysning:

Som framgår av årsredovisningen har Försäkringskassan brister avseende intern styrning och kontroll. Bristerna har beskrivits i Försäkringskassans samlade bedömning (s. 7-11), men framgår även av årsredovisningen i övrigt.

Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen därigenom är i allt väsentligt rättvisande.

Rymdstyrelsen

Riksrevisionen har följande upplysning:

För anslaget 38:12 Rymdverksamhet, anslagspost 1 har bemyndiganderamen överskridits med 265 mnkr. Överskridandet framgår av rättelse till årsredovisningen, samt av sidan 26 i insänd pdf-fil.

Årsredovisningen inklusive rättelse har upprättats i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, regleringsbrev och övriga beslut för myndigheten.

Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen inklusive rättelse i allt väsentligt är rättvisande.

4

Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys

4 Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys

Resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalysen omfattar myndigheterna, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen. Riksbankens grundfond ingår eftersom den utgörs av kapital som ursprungligen tillskjutits av staten. Däremot ingår inte Riksbanken, AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten. En fullständig förteckning över samtliga ingående organisationer framgår av bilaga 2 Statliga myndigheter m.m.

Till skillnad från vad som är fallet i statsbudgeten redovisas i resultaträkningen intäkter och kostnader, vilket bl.a. innebär att utgifterna för en investering, i form av avskrivningar, fördelas över investeringens hela livslängd. Gällande principer och förutsättningar under det senaste året beskrivs i avsnittet Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar.

Myndigheternas redovisning konsolideras, vilket innebär att transaktioner mellan myndigheter, t.ex. arbetsgivaravgifter för statligt anställda och bidrag mellan myndigheter, tas bort (elimineras) i resultaträkningen och att fordringar och skulder mellan myndigheter elimineras i balansräkningen. På så vis erhålls en konsoliderad redovisning för staten.

4.1 Resultaträkning

Resultaträkningen för 2008 redovisar ett överskott på 92 miljarder kronor, vilket innebär en minskning med 35 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Tabell 4.1 Resultaträkning

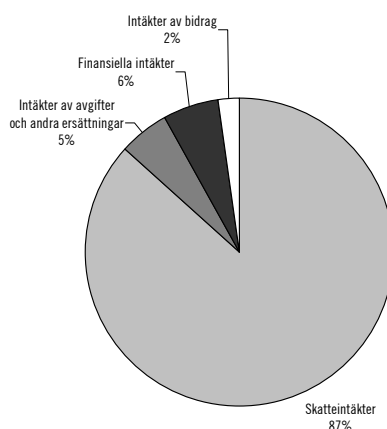
Miljoner kronor

	Not	2008	2007
Intäkter			
Skatteintäkter	1	967 576	989 854
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	58 243	54 285
Intäkter av bidrag	3	25 609	26 656
Summa intäkter		1 051 428	1 070 795
Kostnader			
<i>Transfereringar m.m.</i>			
Transfereringar till hushåll	4	-501 846	-496 451
Transfereringar till företag	4	-36 607	-37 863
Transfereringar till kommuner	4	-170 376	-173 300
Transfereringar till utlandet	4	-55 168	-48 216
Nettoöverföring till ålderspensionssystemet	4	-3 542	-5 916
Avsättningar till/upplösning av fonder	5	-3 294	-2 010
<i>Summa transfereringar m.m.</i>		<i>-770 833</i>	<i>-763 756</i>
<i>Statens egen verksamhet</i>			
Kostnader för personal	6	-99 040	-93 498
Kostnader för lokaler	7	-15 949	-15 365
Vissa garanti- och kreditkostnader	8	-1 875	2 597
Övriga driftkostnader	9	-69 233	-62 935
Avskrivningar och nedskrivningar	10	-23 699	-26 118
<i>Summa statens egen verksamhet</i>		<i>-209 796</i>	<i>-195 319</i>
Summa kostnader		-980 629	-959 075
<i>Saldo före resultat från andelar och finansiella poster</i>		<i>70 799</i>	<i>111 720</i>
Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag	11	34 851	46 818
Finansiella intäkter och kostnader			
Nettokostnad för statsskulden	12	-75 910	-54 137
Övriga finansiella intäkter	13	63 624	24 962
Övriga finansiella kostnader	14	-1 519	-1 917
Summa finansiella poster		-13 805	-31 092
ÅRETS ÖVERSKOTT		91 845	127 446

Till resultaträkningens överskott bidrog reavinsten i samband med försäljningen av Vin & Sprit AB med knappt 48 miljarder kronor. Övriga finansiella intäkter blev därmed 39 miljarder kronor högre än föregående år (då försäljning av aktier i TeliaSonera gav en reavinst på nästan 11 miljarder). Försvagningen av resultaträkning-

ens överskott beror bland annat på att nettokostnaden för statsskulden ökade och att skatteintäkterna minskade med 22 miljarder kronor vardera. Resultatet från andelar i dotter- och intresseföretag försämrades med 12 miljarder kronor. Kostnaderna för statens egen verksamhet ökade med 14 miljarder och kostnaden för transfereringar m.m. ökade med 7 miljarder kronor.

4.1.1 Intäkter

Diagram 4.1 Statens intäkter

Skatteintäkterna uppgick till 968 miljarder kronor och utgör 87 procent av statens totala intäkter. Statens skatteintäkter minskade med 22 miljarder kronor eller 2,3 procent jämfört med 2007. Skatter redovisas fullt periodiserade.

Skatt på arbete ökade med 32 miljarder kronor jämfört med 2007. Därav ökade inkomstskatterna med 27 miljarder och arbetsgivaravgifterna med 21 miljarder kronor. Skattereduktionerna ökade med 17 miljarder kronor. Ökningen av inkomstskatter och arbetsgivaravgifter förklaras framför allt av fortsatt hög sysselsättning och högre lönenivåer under 2008. Ökningen av skattereduktionerna beror till största delen på det utökade jobbskatteavdraget. Preliminärt ökade lönesumman 2008 med 5,9 procent och avgiftssatsen för arbetsgivaravgifterna var oförändrad och uppgick till 32,42 procent. Den del av skatteintäkterna som avser kommunala inkomstskatter och går till kommunerna ökade med 36 miljarder kronor.

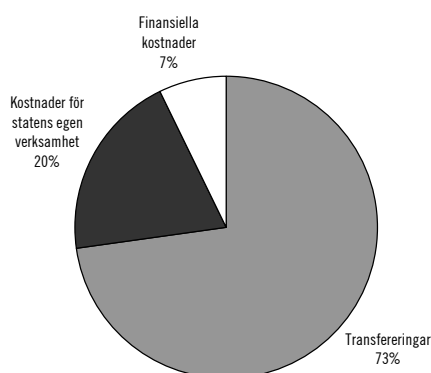
Jämfört med 2007 minskade skatt på kapital med 43 miljarder kronor eller 21 procent. Skatt på kapital från hushåll minskade med

29 miljarder kronor eller 58 procent framför allt till följd av lägre kapitalvinster. Skatt på företagsvinster minskade med 14 miljarder kronor på grund av företagens lägre vinster.

Skatt på konsumtion och insatsvaror ökade med 19 miljarder kronor eller 4,8 procent. Därav ökade intäkter av mervärdesskatt med 15 miljarder kronor. De högre intäkterna av mervärdesskatt förklaras i huvudsak av en ökad privat konsumtion i löpande priser (i fasta priser minskade konsumtionen 2008 med 0,2 procent enligt nationalräkenskapernas preliminära utfall). Momsintäkterna har också påverkats positivt av byggföretagens ändrade redovisning vilket givit en engångsintäkt 2008 på 8 miljarder kronor.

4.1.2 Kostnader

Diagram 4.2 Statens kostnader

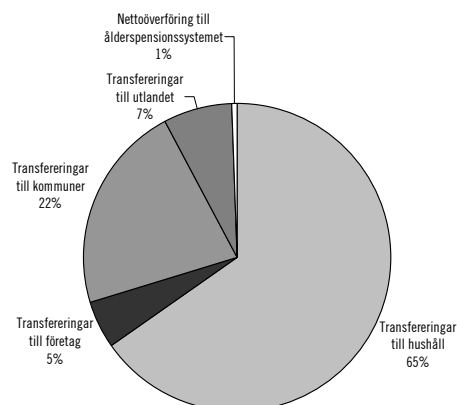

Av statens kostnader under 2008 utgjorde 73 procent transfereringar, varav transfereringar till hushåll var den största delen. Kostnaderna för statens egen verksamhet utgjorde 20 procent och nettokostnaden för statsskulden och övriga finansiella kostnader 7 procent.

4.1.3 Transfereringar

Diagram 4.3 visar 2008 års transfereringar i form av lämnade bidrag och andra överföringar fördelade på mottagarsektorer enligt nationalräkenskapernas indelning. Den s.k. realekonomiska indelningen redovisas även ur ett statsbudgetperspektiv i Statsbudgetens utfall.

Diagram 4.3 Transfereringar per sektor

Av diagram 4.3 framgår att hushållssektorn är den dominerande mottagaren av statliga transfereringar. Transfereringarna till hushåll innefattar bl.a. ålderspensioner, sjukpenning, föräldrapenning, barnbidrag och arbetslöshetsersättning, men även bidrag till organisationer inom t.ex. utbildningsområdet eller biståndsområdet. Kommunerna tar emot 22 procent av transfereringarna i olika former av statsbidrag, företagssektorn 5 procent och utlandet, i form av bistånd och EU-avgifter, tar emot 7 procent av de statliga transfereringarna. Ungefär en halv procent avser nettoöverföring till ålderspensionssystemet för fondering hos AP-fonderna (se vidare Överföringar till och från pensionssystemet i avsnittet Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar).

Kostnaderna för transfereringar (exklusive avsättningar till fonder) uppgick till 768 miljarder kronor 2008. De ökade 5,8 miljarder kronor mellan 2007 och 2008 men i förändringen ingår både stora ökningar och minskningar.

Transfereringar till hushåll har under 2008 ökat med 5,4 miljarder kronor netto men innefattar såväl stora ökningar som minskningar.

Transfereringar till hushåll avseende socialförsäkringen har ökat med 10,6 miljarder kronor netto. Kostnaderna för ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten ökade med 13,5 miljarder kronor eller 7,3 procent. Ökningen beror främst på den positiva inkomstutvecklingen.

Kostnaden för sjukpenning minskade med 4,6 miljarder kronor eller 16 procent 2008 vilket förklaras av att antalet sjukfall har fortsatt minska.

Bland transfereringar till hushåll minskade kostnaderna för arbetsmarknadspolitik med

5,6 miljarder kronor. Arbetslöshetsersättningen minskade med 6,2 miljarder kronor då färre personer fick ersättning.

Transfereringar till företag minskade under 2008 med 1,3 miljarder kronor. Anställningsstöd i form av nedsättningar av skatter minskade 1,4 miljarder. Till viss del motsvaras den minskningen av ökade kostnader för Köp av arbetsmarknadsutbildning samt Lönebidrag och Samhall som ökade med 0,7 respektive 0,6 miljarder kronor.

Kostnaderna för transfereringar till kommuner minskade totalt med 2,9 miljarder kronor. Kompensation för mervärdesskatt till kommuner och landsting var 4 miljarder kronor högre än 2007 till följd av ökad kommunal konsumtion. Den kommunalekonomiska utjämningen till kommuner och landsting minskade med 8,5 miljarder kronor.

På arbetsmarknadspolitikens område har anställningsstöd till kommuner i form av nedsättningar av skatter minskat med 3,5 miljarder kronor. Till viss del motsvaras den minskningen även här av ökade kostnader för Lönebidrag och Samhall med 0,9 miljarder kronor.

Transfereringar till utlandet ökade med 7 miljarder kronor. Bland dessa har avgiften till Europeiska unionen ökat med 4,5 miljarder kronor.

4.1.4 Kostnader för statens egen verksamhet

Kostnaderna för statens egen verksamhet uppgick till 210 miljarder kronor 2008, vilket är en ökning med mer än 14 miljarder kronor jämfört med 2007.

Statens personalkostnader ökade med 5,5 miljarder kronor. Löner och pensionsutbetalningar ökade, men den viktigaste förklaringen är att avsättningen för tjänstepensioner ökade i samband med ändrade försäkringstekniska riktlinjer hos Statens pensionsverk. Lönekostnader inklusive lagstadgade arbetsgivaravgifter ökade med 2,6 miljarder kronor eller med 2,6 procent. Övriga driftkostnader ökade med 6,3 miljarder kronor. Därav ökade kostnaderna för köpta entreprenadtjänster vid Vägverket och Banverket med 1,8 respektive 2,3 miljarder kronor.

4.1.5 Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag

Resultatet från andelar i dotter- och intresseföretag minskade med 12 miljarder kronor. Det resultat som redovisas baseras på bolagens redovisade nettoresultat enligt respektive årsbokslut.

Bland dotterbolagen har Civitas Holding med dotterbolaget Vasakronan AB sålts till AP fastigheter under året. Resultatandelen blev nära noll och är därmed 4,3 miljarder kronor lägre än föregående år. Vin & Sprit AB har också sålts under året. Resultatandelen blev nära noll från att föregående år varit 1,5 miljarder kronor.

LKAB har förbättrat sitt resultat med 3 miljarder kronor. Vattenfall har försämrat sitt resultat med 2,7 miljarder, SAS AB med 1,5 miljarder och Swedcarrier med 1,3 miljarder kronor.

4.1.6 Nettokostnad för statsskulden och övriga finansiella intäkter och kostnader

Nettokostnaden för statsskulden ökade med 22 miljarder kronor.

Den viktigaste förklaringen är att de orealiserade valutaförlusterna ökat med 32 miljarder kronor från 4 miljarder till 36 miljarder kronor till följd av den svaga kronkursen. Under året realiserade staten valutavinster på 6 miljarder kronor, jämfört med förra årets förluster på 2 miljarder kronor. Realiserade kursförluster ökade med 0,5 miljarder kronor.

Ökningen av övriga finansiella intäkter med 39 miljarder kronor förklaras av Regeringskansliets reavinst vid försäljningen av Vin & Sprit AB på nära 48 miljarder kronor. Övriga finansiella intäkter blev därmed 39 miljarder kronor högre än föregående år då försäljning av aktier i TeliaSonera gav en reavinst på nästan 11 miljarder kronor.

4.2 Balansräkning

I balansräkningen redovisas värdet av statens samtliga tillgångar, skulder och kapital. Värdet är beräknat per den 31 december 2008 (se även avsnittet Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). I de fall marknadsvärden finns att

tillgå för aktier och andelar i statliga bolag presenteras dessa i bilaga 3 Statliga bolag.

Tabell 4.2 Balansräkning

Miljoner kronor

TILLGÅNGAR

	Not	2008	2007
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	15	5 196	4 151
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	16	881	819
Förskott avseende immateriella anläggningstillgångar	17	11	33
Summa immateriella anläggningstillgångar		6 088	5 003
Materiella anläggningstillgångar			
Statliga väganläggningar	18	102 586	98 907
Statliga järnvägsanläggningar	19	72 418	69 268
Byggnader, mark och annan fast egendom	20	42 182	41 407
Förbättringsutgifter på annans fastighet	21	3 367	3 300
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	22	23 309	22 830
Pågående nyanläggningar	23	58 061	47 485
Beredskapstillgångar	24	95 858	95 065
Förskott avseende materiella anläggningstillgångar	25	3 322	4 038
Summa materiella anläggningstillgångar		401 103	382 300
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i dotter- och intresseföretag	26	322 017	319 007
Andra långfristiga värdepappersinnehav	27	10 473	10 496
Långfristiga fordringar	28	6 509	7 148
Summa finansiella anläggningstillgångar		338 999	336 651
Summa anläggningstillgångar		746 190	723 954
Utlåning	29	176 119	172 030
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	30	1 756	1 746
Pågående arbeten	31	316	299
Fastigheter	32	140	116
Förskott till leverantörer	33	105	29
Summa varulager m.m.		2 317	2 190
Fordringar			
Kundfordringar	34	7 618	7 166
Övriga fordringar	35	51 523	43 160
Summa fordringar		59 141	50 326

Periodavgränsningsposter

Förutbetalda kostnader	36	11 350	12 225
Upplupna bidragsintäkter	37	1 241	1 129
Övriga upplupna intäkter	38	14 420	33 912
Summa periodavgränsningsposter		27 011	47 266
Kortfristiga placeringar			
Värdepapper och andelar	39	75 411	19 276
Summa kortfristiga placeringar		75 411	19 276
Kassa och bank	40	3 521	2 937
SUMMA TILLGÅNGAR		1 089 710	1 017 979

KAPITAL OCH SKULDER

	Not	2008	2007
Nettoförmögenhet	41	-409 914	-498 957
Fonder	42	77 327	59 033
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	43	178 667	171 911
Övriga avsättningar	44	17 021	15 153
Summa avsättningar		195 688	187 064
Statsskulden			
Lån i Sverige		836 712	882 053
Lån utomlands		225 047	232 841
Summa statsskulden	45	1 061 759	1 114 894
Skulder m.m.			
Leverantörsskulder	46	15 367	16 614
Övriga skulder	47	78 954	74 382
Depositioner	48	1 011	964
Förskott från uppdragsgivare och kunder	49	446	363
Summa skulder m.m.		95 778	92 323
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	50	33 756	34 572
Oförbrukade bidrag	51	7 735	7 428
Övriga förutbetalda intäkter	52	27 581	21 622
Summa periodavgränsningsposter		69 072	63 622
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		1 089 710	1 017 979
Garantiförbindelser	53	879 654	658 532
Övriga ansvarsförbindelser	54	12 085	10 357

4.2.1 Nettoförmögenheten

Statens nettoförmögenhet är lika med skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde. Statsskulden, som i huvudsak motsvarar statsbudgetens ackumulerade underskott under åren, svarar för den övervägande delen av

skulderna och därmed den negativa nettoförmögenheten. Vid utgången av 2008 var nettoförmögenheten -410 miljarder kronor, dvs. staten hade en nettoskuld på motsvarande belopp. Det är en förbättring med 89 miljarder kronor jämfört med 2007 då nettoförmögenheten var -499 miljarder kronor.

Nettoförmögenhetens förändring fördelad på balansräkningens olika delar kan sammanfattas enligt nedan:

	Mdkr
Ökning av tillgångar	72
Minskning av skulder	44
Ökning av avsättningar	-9
Ökning av fonder	-18
Summa	89

Förändringen av nettoförmögenheten kan även beskrivas på följande sätt:

	Mdkr
Årets överskott enligt resultaträkning	92
Tillskott till Stabilitetsfonden	-15
Värdeförändring av aktier och andelar	11
Övriga direkta förändringar av nettoförmögenheten	1
Summa	89

Förändringen av nettoförmögenheten är i första hand hänförlig till årets överskott i resultaträkningen på 92 miljarder kronor. Därutöver påverkas nettoförmögenheten av enstaka transaktioner som förändrar tillgångars eller skulders värde utan att redovisas över resultaträkningen. Under året har kapital tillskjutits vid bildandet av Stabilitetsfonden. Tillskottet på 15 miljarder kronor har inte gått via resultaträkningen utan direkt medfört en motsvarande minskning av nettoförmögenheten. En återkommande förklaringspost är dessutom förändringar av aktier och andelar som redovisas direkt i balansräkningen, t.ex. förändringar av statligt ägda bolags egna kapital som inte är hänförliga till periodens resultat. Under 2008 uppgick dessa effekter till 11 miljarder kronor.

Jämförelse med nettoförmögenheten enligt nationalräkenskapsdefinitionen

För att belysa sambandet mellan olika sätt att redovisa statens finansiella ställning har en jämförelse gjorts mellan nettoförmögenheten i balansräkningen i årsredovisningen för staten och

nationalräkenskapernas (NR) finansräkenskaper. NR:s beräkningar finns inte färdigställda för 2008 och jämförelsen görs därför för 2007. NR:s uppgifter har dessutom kompletterats på några punkter för att öka jämförbarheten. Skillnaden mellan balansräkningens nettoförmögenhet vid utgången av 2007 på -499 miljarder kronor och den beräkning i anslutning till NR som gjorts i 2009 års ekonomiska vårpropositionen (prop. 2008/09:100) på 191 miljarder kronor innebär att NR-beräkningen visar en positiv nettoförmögenhet som är 690 miljarder kronor högre än vad som redovisas i balansräkningen.

Skillnaderna beror dels på olika värderingsprinciper och dels på olika avgränsning av staten. Den enskilt största skillnaden beror på att fasta realtillgångar i finansräkenskaperna värderas till återanskaffningsvärdet, dvs. restvärdet efter avskrivningar räknas upp med prisindex samt med moms. Detta står för cirka hälften av skillnaden i förmögenheten. En annan stor del beror på att finansräkenskaperna använder marknadsprisvärdering där sådan finns tillgänglig t.ex. för vissa aktieinnehav och för skulder i form av bl.a. statsobligationer. Beredskapstillgångar ingår endast till den del det inte avser s.k. förstörelsemateriel. I fråga om avgränsning ingår Riksbanken som kapitalandel och inte endast med grundfonden. Dessutom finns andra mindre enheter som avviker. För tillgångar och skulder i övrigt tas främst vissa stora myndigheter med omfattande finansiell verksamhet med i finansräkenskaperna och fordringar och skulder av löpande karaktär är till största delen inte med i finansräkenskaperna. I anslutning till not 41 visas de viktigaste skillnaderna för 2007 och 2006 i en tabell.

4.2.2 Övriga förändringar i balansräkningen

Under räkenskapsåret 2008 ökade de totala tillgångarna med 72 miljarder kronor till 1 090 miljarder kronor.

De materiella anläggningstillgångarna ökade med 19 miljarder kronor. Statliga väganläggningar ökade med 3,7 miljarder kronor. Statliga järnvägsanläggningar ökade med 3,2 miljarder kronor. Pågående nyanläggningar har ökat med 11 miljarder kronor, varav 9,5 miljarder vid Banverket. Banverkets pågående större investeringsprojekt avser Hallandsåsenprojektet, citytunneln

i Malmö, Citybanan i Stockholm, Bana väg i väst, Ådalsbanan och ny järnväg i Kiruna. Vägverkets pågående nyanläggningar har ökat med 2,2 miljarder kronor och de större projekten är Norra länken i Stockholm och utbyggnaden av E6 genom Bohuslän norr om Uddevalla.

De finansiella anläggningstillgångarna ökade med 2,3 miljarder kronor. Andelar i dotter- och intresseföretag ökade med 3 miljarder kronor trots flera avyttringar under året.

Värdepapper och andelar har ökat med 56 miljarder kronor då Riksgäldskontoret ökat sina kortfristiga placeringar med 57 miljarder kronor. Det beror till stor del på att Riksgäldskontoret har gett ut extra statsskuldväxlar utan att motsvarande lånebehov har funnits. Riksgäldskontorets innehav avser bl.a. placeringar i andra låneinstituts obligationer på 42 miljarder kronor.

Fonder ökade med 18 miljarder kronor. I samband med finanskrisen under hösten 2008 beslutade riksdagen att inrätta Stabilitetsfonden för att finansiera framtida stödåtgärder. Inledningsvis tillfördes 15 miljarder kronor genom särskilt anslag på statsbudgeten. Avsikten är att banker och andra institut framöver ska betala en årlig stabilitetsavgift, så att fonden inom 15 år uppgår till motsvarande 2,5 procent av BNP.

Statsskulden minskade med 53 miljarder kronor och uppgick vid 2008 års utgång till 1 062 miljarder kronor. Lån i svenska kronor minskade med 45 miljarder kronor och lån i utländsk valuta minskade med 8 miljarder kronor. Den andel av statsskulden som upptas i utländsk valuta var oförändrat 21 procent. För en närmare beskrivning av statsskuldens utveckling, se Statsskulden i avsnitt 3.1.4.

4.3 Finansieringsanalys

Finansieringsanalysen visar statens betalningar fördelade på avsnitten statens verksamhet, investeringar, utlåning och finansiella aktiviteter. Finansieringsanalysen visar även förändringen av och respektive avsnitts påverkan på statens nettouplåning under redovisningsperioden. Statens nettouplåning definieras som förändringen av statsskulden justerad för orealiserade valutakursförändringar.

Uppgifterna avseende finansieringsanalysen har hämtats från resultat- och balansräkningarna

samt från den information som myndigheterna inrapporterat i statsredovisningssystemet eller myndigheternas årsredovisningar med eventuella kompletteringar.

Tabell 4.3 Finansieringsanalys

<i>Miljoner kronor</i>			
	Not	2008	2007
Statens verksamhet			
Skatter	55	986 183	981 897
Avgifter och andra ersättningar	56	81 307	86 243
Intäkter av bidrag		25 609	26 656
<i>Summa justerade intäkter</i>		<i>1 093 099</i>	<i>1 094 796</i>
Transfereringar	57	-766 750	-761 381
Statens egen verksamhet	58	-177 022	-169 960
<i>Summa justerade kostnader</i>		<i>-943 772</i>	<i>-931 341</i>
Justeringar till betalningar	59	-54 588	13 081
Saldo statens verksamhet		94 739	176 536
Investeringar			
	60		
Finansiella investeringar		-13 414	-51
Materiella investeringar		-43 268	-36 989
Immateriella investeringar		-2 639	-1 646
<i>Summa investeringsutgifter</i>		<i>-59 321</i>	<i>-38 686</i>
Försäljning av anläggningstillgångar		81 068	18 292
Summa investeringsverksamhet		21 747	-20 394
Utlåning			
	61		
Nyutlåning		-20 114	-20 649
Amorteringar		17 283	15 204
Summa nettoutlåning		-2 831	-5 445
Finansiella aktiviteter			
Finansiellt netto för statens upplåning	62	-40 197	-48 842
Övrigt finansiellt netto	63	14 028	11 165
Justeringar till betalningar	64	1 361	-2 403
Summa finansiella aktiviteter		-24 808	-40 080
Totalt		88 847	110 617
Statens nettouplåning			
Förändring av statsskulden		-53 135	-105 322
Orealiserade valutakursförändringar		-35 712	-5 295
Totalt		-88 847	-110 617

4.3.1 Statens verksamhet

Kassaflödet i den del som avser statens verksamhet, dvs. intäkter, transfereringar och statens egen verksamhet enligt resultaträkningen, uppgick 2008 till 95 miljarder kronor,

vilket är en minskning från föregående år med drygt 80 miljarder kronor. Det är främst förändringar av fordringar och skulder som skiljer sig från föregående år.

Förändringar av skulder och fordringar har minskat statens kassaflöde med 55 miljarder kronor, till stor del beroende på att Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar ökat kraftigt.

4.3.2 Investeringar

Statens investeringar under 2008 uppgick till drygt 59 miljarder kronor, vilket är en ökning med hela 20 miljarder kronor jämfört med 2007. Kassaflödet från investeringsverksamheten är ändå positivt med 22 miljarder kronor, beroende på de stora försäljningarna av aktier i bl.a. Vin & Sprit AB och Vasakronan. De finansiella investeringarna uppgick till mer än 13 miljarder kronor, bl.a. beroende på kapitaltillskott till flera bolag.

4.3.3 Utlåning

Nettoutlåningen, dvs. saldot mellan nyutlåning och amorteringar, gav ett negativt kassaflöde på cirka 3 miljarder kronor, vilket är en minskning med 2 miljarder kronor.

4.3.4 Finansiella aktiviteter

Nettobetalingar från finansiella aktiviteter under 2008 uppgick till -25 miljarder kronor, vilket innebär att nettobetalingarna minskade med drygt 15 miljarder kronor i jämförelse med föregående år. Huvuddelen av beloppet avser det finansiella nettot för statens upplåning, vilket utgör kostnaderna för statsskulden i resultaträkningen justerat för orealiserade valutadifferenser.

4.3.5 Statens nettoupplåning

Statens nettoupplåning visar förändringen av statens upplåning justerad för valutakursförändringar i utländsk valuta.

Statens nettoupplåning under 2008 var, liksom de närmast föregående åren, de facto en

nettoamortering på 89 miljarder kronor, vilket är en minskning med 22 miljarder kronor i jämförelse med föregående års nettoamortering. Statens lån har således ytterligare minskat kraftigt under 2008. Under året minskade statsskulden med 53 miljarder kronor. De orealiserade valutaförlusterna som gör att nettoamorteringen är högre än statsskuldens förändring uppgick till 36 miljarder kronor.

4.3.6 Samband mellan resultaträkningen och statsbudgetens utfall

I nedanstående tabell visas sambandet mellan resultaträkningens överskott och statsbudgetens saldo 2008. Tabell 4.4 visar de huvuddelar som skiljer resultaträkningen från statsbudgeten, nämligen poster som finns med i resultaträkningen men inte medför betalningar, förändringar av fordringar och skulder samt övriga transaktioner som medfört betalningar. Posterna finns med i finansieringsanalysen, men i en annan struktur. Genom dessa tre delar är det möjligt att gå från resultaträkningens saldo till finansieringsanalysens saldo. Därefter visas justeringsposter hänförliga till statsskulden som utgör skillnaden mellan finansieringsanalysens saldo och statsbudgetens saldo.

Tabell 4.4 Samband mellan resultaträkningen och statsbudgetens utfall 2008

Miljoner kronor

Resultaträkningens överskott	91 845
Justeringar för poster som ej medför betalningar	37 589
Justeringar för förändringar av fordringar och skulder	-82 837
Övriga transaktioner som påverkar betalningar	42 250
Finansieringsanalysens saldo	88 847
Justeringar hänförliga till statsskulden	46 352
Förändring av Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar	55 162
Förändring av inomstatliga innehav av värdepapper	-4 084
Skuldkorrigeringar och övrigt	-4 726
Statsbudgetens saldo	135 199

Transaktioner som ingår i resultaträkningen men inte medför betalningar är bl.a. resultatandelar i dotter- och intresseföretag som är intäkter som

inte betalats och uppgår för 2008 till 35 miljarder kronor. Andra delar är kostnader som inte medför betalningar. Det omfattar avskrivningar, nedskrivningar, avsättningar och fondering (36 miljarder kronor åt motsatt håll) och slutligen orealiserade valutakursförluster, även detta med cirka 36 miljarder kronor.

Förändringar av fordringar och skulder har medfört betalningar, men inte påverkat resultaträkningen. Den viktigaste delposten är att Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar har ökat kraftigt. Nettoförändringen av fordringar och skulder ger därför en negativ påverkan på likvida medel med 83 miljarder kronor.

Övriga transaktioner som påverkar betalningar är investeringar som gav ett utflöde av likvida medel med 59 miljarder kronor och nettoutlåning med knappt 3 miljarder kronor. De stora försäljningarna av aktier i statliga bolag gav ett inflöde med 81 miljarder kronor, och utdelning från aktier i statliga bolag med 23 miljarder kronor. Totalt en positiv påverkan med 42 miljarder kronor.

Justeringar som är hänförliga till Statsskulden

Statens nettoamortering var drygt 46 miljarder kronor lägre än statsbudgetens positiva saldo på strax över 135 miljarder kronor. Skillnaden mellan statens nettoupplåning och statsbudgetens saldo beror på att det finns transaktioner som påverkar statsskulden men som inte påverkar statsbudgetens saldo. Å andra sidan finns transaktioner som påverkar statsbudgetens saldo men som påverkar statsskulden först efterföljande perioder, t.ex. kortfristiga placeringar.

Förändringar av Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar har medfört att statsskulden har ökat med 55 miljarder kronor utan att statsbudgetens saldo har påverkats. Förändringar av myndigheters innehav av statspapper har påverkat lånebehovet men inte statsskulden. Denna post uppgår till 4,1 miljarder kronor. Skuldskötselåtgärder, eller skuldkorrigeringar, i anslutning till Riksgäldskontorets förvaltning av statsskulden påverkar statsskulden utan att påverka lånebehovet uppgår till 4,7 miljarder kronor. Till sådana hör bl.a. omvärdering av inflationskompensation för realobligationer samt bokföringsmässiga skillnader mellan affärs- och likviddag.

4.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar

Årsredovisningen för staten grundas på de statliga myndigheternas årsredovisningar, vilka upprättas enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB).

I detta avsnitt beskrivs i en första del redovisningsprinciperna för resultat- och balansräkning, i några fall med koppling även till statsbudgeten. Den första delen innehåller även bl.a. kommentarer till vissa särskilda poster och förändrade principer för resultat- och balansräkning. Därefter görs en kort beskrivning av principerna för redovisningen av statsbudgetens utfall. Slutligen belyses några viktiga skillnader och samband mellan de olika redovisningsmetoderna.

Redovisningsprinciper, resultat- och balansräkning

Räkenskapsåret utgörs av kalenderår.

Redovisning av kostnader och intäkter sker enligt bokföringsmässiga grunder.

De konsoliderade resultat- och balansräkningarna och finansieringsanalysen är uppställda enligt regeringens beslut den 11 december 2008 (dnr Fi2008/7778) om normering av avgränsning och uppställningsformer som grund för Ekonomistyrningsverkets underlag till årsredovisningen för staten 2008. De uppställningsformer som föreskrivs där, bygger på de uppställningsformer som föreskrivits för myndigheterna med vissa anpassningar för årsredovisningen för staten.

4.4.1 Transfereringar

Principen för redovisning av transfereringar är att de redovisas enligt bokföringsmässiga grunder. Det innebär att de redovisas det år till vilket kostnaden hänförs. Innebörden av denna princip för transfereringar är inte klarlagd i alla detaljer och Sverige deltar i ett internationellt utvecklingsarbete i syfte att klargöra principerna.

Transfereringar periodiseras endast när kostnaden tydligt är hänförlig till ett visst år. Exempel på detta är Sveriges avgift till

Europeiska unionen och vissa EU-finansierade stöd på jordbruksområdet som uttryckligen avser ett visst år. I fall där något annat inte är tydligt bedöms kostnaden sammanfalla med betalningen.

4.4.2 Skatter

Sedan 2006 redovisas statens inkomster från skatter enligt nya principer, i enlighet med riksdagsbeslut avseende statsbudgeten. I samband med detta har regeringen fattat beslut om att samma principer ska gälla även för resultaträkningen i årsredovisningen för staten. Principerna innebär främst att skatteinkomsterna redovisas enligt fullt periodiserade principer, dvs. hänförliga till det år de hänförs till. Eftersom många skatter taxeras per kalenderår, är det slutliga utfallet för taxering och betalningsgrad inte känt förrän drygt ett år efter det aktuella årets utgång. Redovisningen av skatter i årsredovisningen för staten grundas därför till viss del på bedömningar av förväntat taxeringsutfall och inbetalningar.

En relativt utförlig beskrivning av metoderna gjordes i årsredovisningen för staten för 2006 (skr. 2006/07:101). I det följande görs därför endast en kortare beskrivning.

Skatteverket och andra berörda myndigheter redovisar löpande debiterade och betalda skatter. Vad som avser aktuellt år framgår av de berörda myndigheternas verksamhetssystem där deklarerade, beslut och inbetalningar finns registrerade. Skatterna kan delas in i två huvudkategorier. Den första är skatter som hänförs till period (månad) i nära anslutning till inbetalningen eller deklARATIONEN, vilket gäller för mervärdesskatt, socialavgifter och de flesta punktskatter. Den andra är skatter som beslutas vid taxeringen som sker årsvis och där den löpande inbetalningen endast är preliminär. Det gäller hushållens och företagets inkomstskatter samt fastighetsskatt m.m. När uppgifterna för årsredovisningen för staten för ett visst år tas fram, finns ett i det närmaste korrekt slutligt utfall för många skatter, medan för inkomstskatterna m.m. utgör uppgifterna en beräknad intäkt, grundad på redovisade preliminärskatter, den ekonomiska utvecklingen och annan information. Här är osäkerheten större än för de skatter som debiteras månadsvis. Ett antal mindre poster som redovisas som skatter hämtas

direkt från respektive berörd myndighet och är slutliga till sin natur.

Metoden för beräkning av periodiserade skatter på detta sätt bygger på modeller för olika skatteslag och för totalsammanställningar som är uppbyggda inom Finansdepartementet och Ekonomistyrningsverket under lång tid och har utvecklats och anpassats successivt. Denna struktur ger bättre information om skatterna för året än årets skattebetalningar, eftersom informationen beaktar den makroekonomiska utvecklingen och förändringar i skattereglerna redan det år dessa avser och inte först när betalning sker. Metoden får därför anses väl etablerad och prövad.

Med denna metod beräknas de till året hänförliga totala skatteintäkterna. Sedan slutsumman framräknats, redovisas ett antal beräknade korrigeringsposter som leder fram till det kassamässiga utfallet för skatter (årets inbetalningar). Skatter som förs till EU, kommunerna och AP-fonderna dras ifrån för att komma till statens skatteintäkter. De viktigaste övriga korrigeringsposterna är betalningsförskjutningar och uppbördsförskjutningar, som är hänförliga till de förskjutningar i tiden som sker kopplat till utbetalningar av kommunalskatt till kommuner och pensionsmedel till AP-fonderna respektive till att skatter som taxeras årsvis i många fall inbetalas först ett år eller mer efter den period de avser. I statsbudgetutfallet för ett visst år gäller att efter det att årsredovisningen för staten publicerats, revideras utfallet på enskilda inkomstitlar med hänsyn till taxeringsutfallet. Detta påverkar dock inte statsbudgetens totala inkomster, eftersom dessa är kassamässiga, utan alla förändringar motsvaras av en förändring av antingen betalnings- eller uppbördsförskjutningar, så att saldot är opåverkat.

För att komma fram till resultaträkningens skatteintäkter krävs ytterligare ett par moment. När statens skatteintäkter för det aktuella året räknats fram kommer ett belopp som kan vara antingen positivt eller negativt att tillkomma som avser skatter hänförliga till tidigare år. Det avser skillnaden mellan fjolårets beräknade periodiserade skatt och det helt eller nästan helt slutliga utfall som nu finns tillgängligt. Därefter läggs avgifterna till ålderspensionssystemet och premiepensionssystemet till, eftersom dessa avgifter ingår i skatterna så som de avgränsas i resultaträkningen. Kommunala utjämnings-

avgifter och inkomstutjämningsavgifter tillförs som följd av principen att bruttoredovisa dessa i årsredovisningen för staten. Slutligen avgår de elimineringsåtgärder som görs i årsredovisningen för staten. Dessa avser myndigheternas erhållna kompensation för ingående moms och myndigheternas betalda arbetsgivaravgifter m.m. som till en del avser skatt som staten betalar till sig själv. Dessutom elimineras särskild löneskatt på vissa pensionskostnader från statliga myndigheter samt vissa punktskatter m.m. som statliga myndigheter betalar.

Efter elimineringarna kvarstår den summa som utgör posten Skatteintäkter i resultaträkningen i årsredovisningen för staten. Skillnaden mellan denna summa och den summa som redovisats av myndigheterna under året redovisas som (förändring av) upplupen eller förutbetald intäkt i årsredovisningen för staten.

4.4.3 Avgränsning av redovisningsenheten

Balans- och resultaträkningarna samt finansieringsanalysen omfattar staten, avgränsad i enlighet med regeringens normeringsbeslut för Årsredovisningen för staten 2008 (dnr Fi2008/7778). Detta innebär att dessa dokument omfattar myndigheter under riksdag och regering, med undantag för Riksbanken som p.g.a. dess speciella ställning inte ingår. AP-fonderna och Premiépensionsmyndigheten ingår inte heller på grund av att fondernas tillgångar har en annan karaktär än statens tillgångar i övrigt och att ålderspensionssystemet bör hanteras och redovisas för riksdagen på ett enhetligt sätt. Riksbankens grundfond ingår dock, då detta kapital ursprungligen tillskjutits av staten och därför kan ses som statens ägarandel i Riksbanken. En förteckning över vilka organisationer som omfattas av staten med denna avgränsning, och som ingår i de konsoliderade resultat- och balansräkningarna och finansieringsanalysen, återfinns i bilaga 2, Statliga myndigheter m.m.

4.4.4 Metoder för konsolidering m.m.

Gemensam brytdag

Den 12 januari gäller som gemensam s.k. brytdag för samtliga myndigheters räkenskaper. Med

begreppet brytdag avses den dag då den löpande bokföringen av händelser som berör den avslutade räkenskapsperioden avslutas. Fram till och med brytdagen bokförs leverantörsskulder och kundfordringar, efter brytdagen redovisas händelser som härrör från den avslutade perioden som upplupna kostnader respektive intäkter (dvs. som periodavgränsningsposter). Den gemensamma brytdagen är en förutsättning för att fordringar och skulder mellan myndigheterna ska kunna stämma överens.

Principer för konsolidering

Konsolidering sker genom en sammanläggning av myndigheternas balansräkningar och resultaträkningar efter det att interna mellanhavanden i form av t.ex. fordringar, skulder, intäkter och kostnader mellan myndigheterna eliminerats. Informationen från myndigheterna har hämtats både från statsredovisningen och ur myndigheternas årsredovisningar. Utöver elimineringar av transaktioner mellan myndigheter har även transaktioner som varken är intäkter eller kostnader respektive fordringar eller skulder för staten som helhet eliminerats. Exempel är statens arbetsgivaravgifter för egen personal som före eliminering redovisas som personalkostnad hos myndigheterna och som intäkt av uppörd hos Skatteverket.

Omklassificeringar av poster

Vissa typer av transaktioner omklassificeras i årsredovisningen för staten i förhållande till myndigheternas redovisning. Anledningen till detta är att de ur statens perspektiv utgör t.ex. kostnader för verksamheten och inte transfereringar. Ett exempel är omklassificering av statens tjänstepensioner som redovisas som personalkostnad i statens årsredovisning men skilt från verksamhetens kostnader i den berörda myndigheten Statens pensionsverks årsredovisning. I några fall följer inte myndigheterna de resultat- och balansräkningsscheman som är generellt föreskrivna. För affärsverken gäller dessutom särskilda uppställningsformer. Detta medför att vissa resultat- och/eller balansposter måste omklassificeras innan konsolidering görs.

Motpartsavstämning

För att det ska vara möjligt att eliminera s.k. inomstatliga poster, dvs. kostnader, intäkter, fordringar och skulder mellan myndigheter, används rutiner för s.k. motpartsavstämning mellan myndigheter. Kvaliteten i motpartsavstämningen, som infördes 2000, förbättrades successivt under åren därefter och antalet differenser över angivna beloppsgränser är sedan några år relativt lågt. Liksom de senaste åren är differenserna också beloppsmässigt nu så begränsade i relation till helheten att de inte kan anses påverka resultat- eller balansräkningen i någon utsträckning som har materiell betydelse.

4.4.5 Ändrade redovisningsprinciper m.m.

Balansposter i försvarsektorn

Metoderna för redovisning av pågående nyanläggningar, förskott samt upplupna kostnader och förutbetalda intäkter har vidareutvecklats i syfte att ge en så rättvisande bild som möjligt av de verkliga externa händelserna. De förändringar som gjorts på central nivå neutraliserar till stor del de förändringar som gjorts av principerna hos berörda myndigheter (Försvarets materielverk m.fl.). Beroende på transaktionernas komplexitet har det inte varit möjligt att räkna om jämförelsetalen för 2007 och totalt sett bedöms inte heller effekterna vara så stora att de påverkar helheten i årsredovisningen för staten.

Övriga generella förändringar

I övrigt har inga förändringar av redovisningsprinciperna gjorts i årsredovisningen för staten som helhet för 2008.

Ändrade redovisningsprinciper hos vissa myndigheter

Utöver ändringar i principerna för årsredovisningen för staten som sådan, förekommer att ändrade principer hos vissa myndigheter påverkar årsredovisningen för staten i mindre omfattning. I de fall berörd myndighet ändrat jämförelsetal, ändras jämförelsetalen även i årsredovisningen för staten såvida inte beloppet

är oväsentligt. Har myndigheten inte ansett detta möjligt har inte heller jämförelsetalen i årsredovisningen för staten ändrats. Nedan beskrivs ett antal ändringar hos myndigheter.

Försäkringskassan

Försäkringskassan har utvecklat principerna för värdering av fordringar på bidragsskyldiga avseende underhållsstöd som Kronofogdemyndigheten administrerar. Förändringen har medfört att fordringarnas värde ökar. Jämförelsetalen har ändrats för 2007 så att Övriga fordringar ökar med 196 miljoner kronor, intäkter av bidrag och årets överskott ökar med 136 miljoner kronor och nettoförmögenheten med ytterligare 60 miljoner kronor utöver förändringen av 2007 års överskott.

Centrala studiestödsnämnden

Centrala studiestödsnämnden har gjort förändringar på flera punkter av sina metoder för värdering av fordringar och förluster. En förändring är att man gått över till nuvärdesberäkning av fordringarna. Om de osäkra fordringarna hade beräknats utan nuvärde hade de blivit 4,5 miljarder kronor högre. En annan förändring är att räntan beräknas som ett genomsnitt av de senaste sex årens räntesatser. Detta har påverkat beräkningen av det osäkra beloppet i motsatt riktning. Även andra förändringar har gjorts. Jämförelsetalen har inte kunnat räknas om, utan den sammanlagda förändringen av osäkra fordringar påverkar årets kostnader (se not 4 och not 29).

Statens pensionsverk

Statens pensionsverk har ändrat de försäkrings-tekniska riktlinjerna i beräkningarna av avsättningen för det statliga tjänstepensionsåtagandet. Generationsdödlighet infördes i de försäkrings-tekniska riktlinjerna samtidigt som bruttoräntan ändrades från 2,0 till 1,9 procent. Detta ökade skulden med drygt 4,8 miljarder kronor. Jämförelsetalen har inte räknats om, utan förändringen påverkar årets kostnader (se not 6 och not 43).

Statens järnvägar

Statens järnvägar har omklassificerat medel från Övriga fordringar till Långfristiga fordringar med 86 miljoner kronor.

Rättelse av jämförelsetal

Resultaträkningens saldo 2007

Resultaträkningens saldo i jämförelsekolumnen för 2007 har påverkats av följande förändringar.

Tabell 4.5 Resultaträkningens saldo 2007

Miljoner kronor

Resultaträkningens saldo enligt Årsredovisning för staten 2007	126 894
Försäkringskassan, underhållsstöd	136
Justering av transfereringar, stöd för nystartsjobb	416
Resultaträkningens saldo 2007 i jämförelsekolumnen enligt årsredovisningen för staten 2008	127 446

Stöd till nystartsjobb och ett anslutande belopp redovisades 2007 felaktigt som transfereringar i stället för som skattenedsättning. Jämförelsetalen för 2007 har ändrats så att transfereringar till företag minskar med 396 miljoner kronor, till kommuner med 18 miljoner kronor samt övriga driftkostnader 1 miljon kronor. Nystartsjobb redovisades korrekt avseende de periodiserade skatterna. Ändringen ökar därmed resultaträkningens saldo.

Övriga ansvarsförbindelser

Jämförelsetalet för 2007 avseende Övriga ansvarsförbindelser i anslutning till balansräkningen, har rättats med 175 miljoner kronor jämfört med årsredovisningen för staten 2007. 185 miljoner kronor avser redovisade ansvarsförbindelser hos Banverket, till största delen åtaganden avseende hyrda lokaler, som av misstag inte togs in i årsredovisningen för staten föregående år. 10 miljoner kronor avser ett summeringsfel i årsredovisningen för staten 2007.

4.4.6 Undantag från generella principer m.m.

För att på ett mer fullständigt sätt belysa tillämpade principer i årsredovisningen för staten

beskrivs i det följande undantag som förekommer från de generella ekonomiska administrativa reglerna och principerna eller från den praxis som vanligen gäller i staten. Det kan vara fråga om undantag både för en enskild myndighet och för statens redovisning eller statsbudgeten som helhet.

Engångseffekter

Engångseffekterna på statsbudgeten (se tabell 5.2, kapitel 5 Statsbudgetens utfall) kan vara hänförliga till att statsbudgetens saldo är kassamässigt och påverkar då oftast inte resultaträkningen i årsredovisningen för staten, eftersom redovisningen där görs på bokföringsmässiga grunder med periodisering av intäkter och kostnader. Balansräkningen påverkas för belopp som redovisas som periodavgränsningsposter och när likviditeten påverkas. I fall när engångseffekterna avser stora engångshändelser, exempelvis intäkter av försäljning av statliga bolag, kommer resultaträkningen att påverkas av t.ex. realisationsvinster.

Undantag hos vissa myndigheter

Skatteverket har enligt regeringsbeslut den 10 december 1998 dispens från kravet på att redovisa fordringar och skulder avseende uppörd som redovisas på annat sätt än via skattekontot. Den utnyttjas för närvarande för ej restförda uppördsfordringar redovisade genom de gamla uppördssystemen, för arvs- och gåvoskatt samt systemet för punktskatter m.m.

Statens fastighetsverk har för bidragsfastigheter undantag från regler vilka innebär att kapitalutgifter för bidragsfastigheterna inte betraktas som anläggningstillgång.

Vägverket och Banverket har t.o.m. 2008 undantag från anslagsavräkningsreglerna som innebär att de får avräkna kostnader mot anslag det budgetår verksamheten utförs. Det påverkar statsbudgeten i den meningen att tidpunkten för anslagsavräkning i många fall avviker från den som annars skulle ha gällt. Från 2009 gäller kostnadsmässig anslagsavräkning på i huvudsak motsvarande sätt för alla myndigheter.

Universitet och högskolor tillämpar för en stor mängd anslag inom grundutbildningsområdet en anslagsavräkningsmodell som

innebär att den slutliga anslagsavräkningen är beroende av volymen studieprestationer upp till ett visst maxbelopp, medan löpande under året avräknas en tolfedel av årsbeloppet oavsett verklig förbrukning. Sveriges lantbruksuniversitet är undantaget från denna modell och här är i stället den löpande avräkningen densamma som den slutliga.

Undantag från regler på finansieringsområdet, exempelvis rätten eller formerna för att ta ut avgifter eller för att ta emot bidrag och donationer, förekommer, men eftersom dessa inte påverkar årsredovisningen för staten annat än indirekt redovisas de inte här.

Beslut av den typen som regeringen fattar om myndigheternas finansiering m.m. är inte i första hand att se som undantag, utan de är att beteckna som finansiella villkor för den enskilda myndigheten. Regeringen fattar inom detta område årligen ett mycket stort antal beslut inom ramen för sin styrning av de statliga myndigheterna. Härutöver finns mer omfattande undantag som har direkt koppling till en myndighets uppgift och som därför följer av myndighetens instruktion eller regleringsbrev, i vissa fall av lag.

Undantag i fråga om utformning av myndighetens årsredovisning eller finansiella rapportering

Viss verksamhet eller vissa balansposter hos myndigheter med koppling till det försvars- och säkerhetspolitiska området är hemlig, och redovisas därför på ett förenklat sätt i årsredovisningen för staten. Så långt det är möjligt görs dock redovisningen i dessa fall på ett sätt som är jämförbart med redovisningen i övrigt, och på samma sätt mellan åren, varför de inte bedöms påverka årsredovisningen för staten i någon väsentlig grad.

4.4.7 Kommentarer till särskilda poster

Fordran/skuld på Rundradiorörelsen hos Riksgäldskontoret

De TV-licensmedel som riksdagen beslutar om (bet. 1988/89:KrU9, rskr. 1988/89:97) sätts in på ett konto i Riksgäldskontoret (RGK) varifrån de betalas till de tre public service-företagen Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och

Utbildningsradion AB. Medlen förvaltas för statens räkning av Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB). Övergångsvis tillförs extrapengar till RIKAB genom ett särskilt lån i RGK, det s.k. distributionskontot. Härigenom finansieras de tillfälligt ökade kostnaderna för samtidig distribution av TV-utsändningar i analog och digital form som krävs för att det ska vara möjligt att gradvis övergå till digitala TV-utsändningar. Avsikten är att distributionskostnaderna efter omläggningen ska vara lägre än kostnaderna skulle vara för analoga utsändningar.

RGK redovisar i sin årsredovisning en fordran för TV-licensmedel uppgående till 1 088 miljoner kronor och en skuld avseende s.k. distributionsmedel på 1 244 miljoner kronor, netto en skuld på 156 miljoner kronor, till den s.k. Rundradiorörelsen. RIKAB har inte tagit upp tillgången och skulden i sina räkenskaper, eftersom det är fråga om förvaltade medel, inte tillgång och skuld för egen räkning. Medlen kommer att tas i anspråk respektive återbetalas i den ordning som riksdagen beslutar särskilt. RGK:s fordran och skuld har tagits bort i årsredovisningen för staten eftersom de är interna i staten samtidigt som Rundradio-rörelsens redovisning inte ingår i någon statlig redovisningsenhet som redovisas som motpart till RGK.

Statsskulden

Statsskulden ska, enligt regeringsbeslut, sedan 2003 konsekvent mätas inklusive derivatinstrument, som skuldbytesavtal och valutaterminer. Dessutom ska skuldinstrumenten i den statliga redovisningen värderas till nominellt slutvärde. I årsredovisningen för staten tillämpas detta sätt att mäta. I årsredovisningen för staten redovisas den konsoliderade statsskulden, dvs. efter avdrag för statliga myndigheters innehav av statspapper, till skillnad från Riksgäldskontorets redovisning av den okonsoliderade statsskulden. (se även avsnittet Statsskulden i kapitel 3). Den konsoliderade statsskulden uppgick den 31 december 2008 till 1 062 miljarder kronor, medan den okonsoliderade statsskulden uppgick till 1 119 miljarder kronor.

Transfereringar via skattekonto

I ett antal fall görs transfereringar i stället för att göras i form av utbetalda bidrag, genom kreditering av en skattskyldigs (t.ex. ett företag) skattekonto hos Skatteverket så att den skattskyldige inte behöver betala hela den debiterade skatten/socialavgifterna. Det är dock av intresse att redovisa denna subvention bland transfereringarna, för att på ett transparent sätt visa statens stöd till olika verksamheter i samhället. I årsredovisningen för staten redovisas dessa transfereringar brutto i den konsoliderade resultaträkningen och samtidigt redovisas även skatteintäkterna brutto, dvs. opåverkade av subventionen. Det bakomliggande synsättet är att om tekniken med skattekonto inte använts, skulle bidrag ha betalats ut och skatter betalats in med motsvarande belopp. Metoden är endast en teknisk lösning. Den generella redovisningsprincipen "Innehåll före form" (Substance over form) leder därmed till slutsatsen att transfereringen och skatten ska redovisas brutto.

De transfereringar som omfattas är de som redovisas under statsbudgetens inkomsttitelgrupp 8100, Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto. I statsbudgeten har avgränsningen gjorts utifrån kopplingen till skattelagstiftningen, så att nedsättningar/subventioner som saknar koppling till skattelagstiftningen redovisas som transfereringar. Nedsättningar med koppling till skattelagstiftningen men där det av administrativa skäl är enklare med nedsättning jämfört med ändrad skattelagstiftning, räknas av mot skatterna och redovisas inte som transfereringar. De redovisas också i anslutning till respektive skatt i den nya budgetstrukturen i stället för som tidigare i en särskild inkomsttitelgrupp eller inkomsthuvudgrupp. Den avgränsning av transfereringar som tillämpas överensstämmer med nationalräkenskaperna. Enligt ESA-95, European System of Accounts, ska endast skatterabatter som är ett led i den ekonomiska politiken nettoredovisas.

Transfereringar till kommuner och landsting i form av momskompensation

Kommunernas mervärdesskatt nettoredovisas på statsbudgeten samtidigt som det generella statsbidraget till kommuner som tidigare redovisades över anslag justerats ned med motsvarande

belopp. Kommunernas kompensation för ingående mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet redovisas på inkomsttitel 7222, Kompensation för mervärdesskatt, kommuner, vilket minskar inkomsterna i statsbudgeten. För årsredovisningen för staten har det dock bedömts mest rättvisande att bruttoredovisa som lämnade bidrag och skatteintäkter i den konsoliderade resultaträkningen. Det innebär att både skatteintäkter och lämnade bidrag är knappt 44 miljarder kronor högre än nettobeloppen på inkomstitlar respektive anslag i statsbudgeten.

Transfereringar i det kommunala utjämningsystemet

Den kommunalekonomiska utjämnigen nettoredovisas på statsbudgeten varvid det generella statsbidraget sammanförts med utjämningsystemet. Inkomstutjämningsavgift och kostnadsutjämningsavgift från kommuner och landsting på sammanlagt drygt 12 miljarder kronor tas in under anslaget i stället för på inkomsttitel. I resultaträkningen i årsredovisningen för staten har det bedömts mest rättvisande att bruttoredovisa den kommunalekonomiska utjämnigen i den konsoliderade resultaträkningen. Det innebär att både transfereringar och skatteintäkter är 12 miljarder kronor högre än i statsbudgeten för 2008. För 2007 var motsvarande skillnad 11 miljarder kronor.

Momskompensation till statliga myndigheter

Statliga myndigheter har rätt till kompensation för ingående mervärdesskatt i sin verksamhet enligt bestämmelserna i förordningen (2002:831) om myndigheters rätt till kompensation för ingående mervärdesskatt. Myndigheterna rekviderar medlen från Skatteverket och i statsbudgeten redovisas kompensationen som debitering (negativ inkomst) på inkomsttitel 7221, Avräknad mervärdesskatt, statliga myndigheter. I skattebegreppet som ansluter till nationalräkenskaperna ingår denna skatt brutto som en del av den offentliga sektorns och statens skatteintäkter. Det är naturligt eftersom mervärdesskatten ingår i myndigheternas konsumtionsutgifter i nationalräkenskaperna – där får

man således en bruttoredovisning. I resultaträkningen i årsredovisningen för staten, liksom i myndigheternas redovisning, nettoredovisas däremot kostnaderna. Därför redovisas skatteintäkterna efter avdrag för denna kompensation.

Resultatandelar i dotter- och intresseföretag

Liksom föregående år redovisas Regeringskansliets resultatandelar i dotter- och intresseföretag avseende de fyra kvartalen 2008, med undantag för några få fall där delårsbokslut för tidigare kvartal används. Det innebär att årsredovisningen för staten på denna punkt avviker från Regeringskansliets årsredovisning, som av tidsskäl inte kan beakta fjärde kvartalets resultat hos dessa bolag.

Överföringar till och från pensionssystemet

Eftersom AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten (PPM) inte konsolideras i årsredovisningen för staten, kommer de överföringar som görs mellan dessa organ och staten i övrigt att behandlas som externa transaktioner.

Under året inbetalas socialavgifter och allmänna pensionsavgifter från arbetsgivare, egenföretagare och hushåll. Dessa redovisas brutto som intäkter under posten Skatteintäkter. Därefter görs löpande överföringar av den andel som är hänförlig till ålderspensionssystemet till AP-fonderna och PPM. Löpande rekviderar Försäkringskassan, som betalar ut pensionerna, dessutom medel från AP-fonderna och PPM för de månatliga utbetalningarna av pension. Efter utgången av ett taxeringsår görs slutjusteringar av de medel som löpande överförts till AP-fonderna och PPM, i samband med att pensionsrätter fastställs.

De socialavgifter m.m. som inbetalas och överförs till AP-fonderna och PPM överstiger de pensionsmedel som rekvideras från AP-fonderna för utbetalning av pension. I resultaträkningen i årsredovisningen för staten redovisas pensionsutbetalningarna som transfereringskostnader under rubriken socialförsäkring. De löpande överföringarna till och från AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten elimineras i årsredovisningen för staten. Endast årets nettoöverföring till AP-fonderna och PPM redovisas

som transferering, där den största delen avser PPM (hushållssektorn).

Särskilt om premiepensionssystemet

Sedan 2007 redovisar nationalräkenskaperna premiepensionssystemet i hushållssektorn i stället för som tidigare socialförsäkringssektorn, i enlighet med principer för denna typ av system som fastställts inom Europeiska unionen. I årsredovisningen för staten har viss anpassning gjorts till detta.

I redovisningen av statsbudgetens utfall dras den del av arbetsgivaravgifter och egenavgifter som förs till premiepensionssystemet av från intäkterna, så att skatterna redovisas exklusive de avgifter som avser premiepensionssystemet. Bland utgifterna för ålderspensionssystemet som redovisas utanför men i anslutning till budgeten och under utgiftstaket, redovisas utbetalda pensioner exklusive premiepensioner.

I resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys redovisas däremot ålderspensionerna i sin helhet, liksom i berörd myndighets redovisning, som en del av statens transfereringar och avgifterna redovisas som en del av intäkterna av skatter. Det har bedömts ha ett värde att ha kvar denna redovisning av totala pensionsutbetalningar från staten och motsvarande avgifter både på kostnads- och intäktsidan. Det har även ett värde att se överföringen till premiepensionssystemet brutto, samtidigt som det kan finnas definitionsmissiga problem med att bestämma vilken del av avgifterna och medel tillförda från anslag som egentligen ska ses som transferering till premiepensionssystemet. Flödena av avgifter och rekvisition av pensionsmedel delas upp på transfereringar till ålderspensionssystemet som nu omfattar endast AP-fonderna å ena sidan, och hushållssektorn å den andra. Eftersom utbetalningarna av premiepensioner endast utgör några tiondels procent av utbetalda pensioner, innebär detta att huvuddelen av det nettoflöde som före 2007 redovisades som transferering till ålderspensionssystemet nu är en transferering till hushållssektorn. I not 1 Skatter har sambandet med motsvarande belopp i statsbudgeten tydliggjorts.

Systembolagets inlevererade överskott

Systembolagets inlevererade överskott ingår bland skatteintäkterna i den konsoliderade redovisningen enligt den avgränsning som gäller (se ovan). Hos den myndighet som redovisar aktierna (Regeringskansliet) ingår beloppet i Resultatandelar i dotter- och intresseföretag. Omklassificering i årsredovisningen för staten görs genom att posten Resultatandelar minskas och posten Skatteintäkter ökas med faktiskt erhållen utdelning under året (869 miljoner kronor under 2008).

Stabilitetsfonden

Under hösten 2008 beslutade riksdagen om inrättande av Stabilitetsfonden (prop. 2008/09:61, bet. 2008/09:FiU16, rskr. 2008/09:17). Från fonden ska finansieras det stödsystem som införts i lagen om statligt stöd till kreditinstitut. Fonden är avsedd att senare tillföras en särskild stabilitetsavgift för att tillföra fonden erforderliga medel, där samtliga kreditinstitut deltar i finansieringen. Avsikten är att fonden ska användas för olika åtgärder som kapitaltillskott och köp av bolag, men även direkta kostnader. Inledningsvis har fonden tillförts 15 miljarder kronor från anslag på statsbudgeten. Då fonden senare planeras tillföras även andra medel och mot bakgrund av att medlen i betydande grad kan bedömas komma att användas inte för kostnader utan för olika slag av finansiella tillgångar har det bedömts lämpligt att inte redovisa överföringen från anslag som en kostnad i statens resultaträkning. I stället har medel förts direkt från nettoförmögenheten i balansräkningen till balansposten Fonder.

I ett senare skede är avsikten att de avgifter som tas in ska redovisas som intäkter i resultaträkningen och som avsättningar till fonder. De kostnader som uppkommer avses i första hand avräknas mot de avgifter som kommit in, och då med upplösning av fond som motsvarande tillförsel av medel. Om däremot fondens kapital går under 15 miljarder kronor är avsikten att resultaträkningens saldo ska påverkas. Metoderna kan kompliceras om fonden slås ihop med insättningsgarantifonden. Regeringen kommer att bevaka utvecklingen, så

att redovisningsmetoderna långsiktigt ger en rättvisande bild av händelserna på detta område.

Kronofogdemyndigheten

Kronofogdemyndigheten är fr.o.m. 2008 en separat myndighet från att tidigare ha redovisats som en del av Skatteverket. I många noter har därför Skatteverket en stor förändring i jämförelse med 2007 års belopp. Det kommenteras i de flesta fall inte i noterna till resultat- och balansräkningarna, med undantag för fall där det har särskilt stor betydelse för förståelsen av informationen.

4.4.8 Värderingsprinciper

Myndigheter följer normalt generella värderingsprinciper för statlig redovisning i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Det finns dock myndigheter som p.g.a. verksamhetens särart, genom dispens, särskilt regeringsbeslut eller av annat särskilt skäl avviker ifrån dessa. Sådana avvikelser förekommer dock i mycket liten omfattning (jfr Undantag från generella principer ovan).

Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångar värderas enligt lägsta värdets princip. Detta innebär att de tas upp till anskaffningsvärdet eller till det verkliga värdet om detta är lägre. Med verkligt värde avses försäljningsvärde med avdrag för beräknad försäljningskostnad. Om tillgångens särskilda beskaffenhet eller andra omständigheter ger anledning till detta får det verkliga värdet bestämmas till återanskaffningsvärdet eller annat värde som är förenligt med god redovisningssed. Vidare får omsättningstillgångar tas upp över anskaffningsvärdet om det föreligger särskilda omständigheter och det samtidigt är förenligt med god redovisningssed. Osäkra fordringar redovisas med det belopp varmed de beräknas inflyta. Fordringar och skulder i främmande valuta värderas till balansdagens kurs.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar. Avskrivningstider anpassas till respektive tillgångs förväntade ekonomiska livslängd.

Aktier och andelar

Aktier och andelar i dotter- och intresseföretag har värderats enligt kapitalandelsmetoden. Metoden innebär att statens andel av företagens egna kapital tas upp som en tillgång i balansräkningen. Årets andel av företagets resultat redovisas i resultaträkningen. Även affärsverkens dotter- och intresseföretag redovisas enligt kapitalandelsmetoden. I bilaga 3 Statliga bolag redovisas kapitalandelsvärdet för varje bolag. I de fall staten innehar aktier i börsnoterade företag presenteras även marknadsvärdet för dessa aktier i bilagan.

Statsbudgetens utfall

Statsbudgeten redovisas enligt de principer som följer av lagen (1996:1059) om statsbudgeten och riksdagens beslut om statsbudget.

Avgränsningen är den som följer av riksdagens budgetbeslut. Enligt budgetlagen omfattar detta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov, med undantag för vissa verksamheter där inkomster endast ska bidra till att täcka verksamhetens kostnader och verksamheter där kostnaderna helt ska täckas med verksamhetens intäkter. I praktiken innebär detta i allt väsentligt samma avgränsning som den som gäller för resultat- och balansräkningen. Om en myndighet eller en del av en myndighets verksamhet varken har anslag på budgeten, redovisar inkomster mot inkomstitel eller gör betalningar via de statliga betalningssystem som har koppling till statens centralkonto i Riksbanken, kommer dock myndigheten inte att påverka statsbudgetens utfall.

Statsbudgetens utgifter redovisas mot anslag. Statsbudgetens inkomster redovisas mot inkomstitlar. Enligt budgetlagen görs avräkning mot anslag för transfereringar det år då betalning

sker medan avräkning mot inkomstitlar för skatt görs det år då betalning sker respektive erhålls. Övriga utgifter och inkomster avräknas det år till vilket utgiften respektive inkomsten hänför sig. I anslagsförordningen (1996:1189) har regeringen specificerat närmare hur dessa regler ska tillämpas. En viktig punkt är preciseringen av skattebegreppet som även ges uttryck i statsbudgetens indelning som även utgår från nationalräkenskapernas klassificering av olika typer av transaktioner och där socialavgifter och allmän pensionsavgift ingår bland skatterna. Att utgifter respektive inkomster avräknas, dvs. redovisas, det år de hänför sig till, innebär i praktiken vanligen att de tas upp om faktura kommit in eller avsänts under året eller i nära anslutning till årsskiftet fram till en s.k. brytdag. Däremot tas beräknade kostnader och intäkter för året där faktura inte mottagits eller avsänts inte upp mot anslag respektive inkomstitel.

Till skillnad mot vad som gäller för resultat- och balansräkningen, där olika redovisningsmetoder och principer för ett antal specifika poster förklaras ovan, finns för statsbudgetens anslag och inkomstitlar riksdagsbeslut och motiveringar har redovisats för riksdagen i budgetpropositionen eller andra propositioner. Därför redovisas inte den typen av specifik information i detta dokument. Även förändringar av struktur och innehåll för anslag och inkomstitlar har redovisats i budgetpropositionen m.m., och beskrivs därför inte.

Utöver anslagen och inkomstitlarna innehåller statsbudgeten en post för Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigeringspost. Den kassamässiga korrigeringsposten på utgiftssidan är nödvändig för att budgetens saldo ska visa statens lånebehov med omvänt tecken, dvs. ett positivt budgetsaldo ger ett negativt lånebehov, vilket normalt används för att minska/amortera statsskulden.

Nedan beskrivs skillnader mellan principerna för resultaträkningen och statsbudgeten.

Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten

Statsbudgeten och resultaträkningen skiljer sig som nämnts åt avseende såväl avgränsning och struktur som redovisningsprinciper.

Ett exempel på skillnader i avgränsningen är affärsverken som ingår i resultaträkningen men till helt övervägande del ligger utanför statsbudgeten. Ett annat exempel är att avgifter och bidrag som myndigheterna får disponera redovisas i resultaträkningen medan de endast påverkar statsbudgeten i den mån dessa verksamheter har en inverkan på statens lånebehov. Detsamma gäller affärsverkens verksamheter.

När det gäller redovisningsprinciper innefattar statsbudgeten redovisning av in- och utbetalningar (kassamässigt) eller av utgifter och inkomster. I resultaträkningen görs redovisningen enligt bokföringsmässiga grunder, dvs. av intäkter och kostnader.

Statsbudgeten har en ändamålsstruktur där anslagen är grupperade i utgiftsområden respektive politikområden och inkomsttitlarna i inkomsttyper. Resultaträkningen är däremot indelad i intäkt- och kostnadsslag. Jämförelser av poster i resultaträkningen och statsbudgeten låter sig därmed ofta inte göras, utan dokumenten kompletterar i stället varandra.

Resultaträkningen visar verksamhetens totala kostnader och intäkter under året. Balansräkningen visar den ekonomiska ställningen, dvs. tillgångar och skulder per den 31 december. Ibland påverkas endast balansräkningen av vissa händelser i statsbudgeten medan resultaträkningen är oförändrad.

En stor principiell skillnad är att i resultaträkningen elimineras alla poster som avser transaktioner mellan myndigheter. Det gäller köp och försäljning av tjänster eller varor mellan myndigheter liksom bidrag mellan myndigheter. Viktiga elimineringsposter är arbetsgivaravgifter och skatter som statliga myndigheter betalat och premier för det statliga tjänstepensionssystemet som statliga myndigheter betalat till Statens pensionsverk. I statsbudgeten bruttoredo visas dessa transaktioner i de flesta fall som utgifter på anslag och inkomster på inkomsttitel.

En annan stor skillnad är att ålderspensionsavgifterna från andra än statliga myndigheter bruttoredo visas som intäkt i resultaträkningen samtidigt som de faktiska utbetalningarna av pensioner i ålderspensionssystemet redovisas som kostnader. I statsbudgeten däremot netto-redovisas ålderspensionsavgifterna efter avdrag för utbetalningarna till pensionssystemet inklusive premiepensionssystemet, medan utbetalningarna av pensioner inte framgår av stats-

budgeten, utan redovisas i anslutning till budgeten som ålderspensionssystemet utanför statsbudgeten.

I nedanstående tabell sammanfattas några skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten.

Tabell 4.6 Jämförelse mellan resultaträkningen och statsbudgeten

	Resultaträkningen	Statsbudgeten
Skatt	Intäkt	Intäkt och betalning
Offentligrättsliga avgifter på inkomsttitel	Intäkt	Inkomst
Avgift av tillfällig natur eller mindre omfattning	Intäkt	Utgiftsreduktion på anslag
Övriga avgifter	Intäkt	Ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar
Erhållna bidrag som används i verksamheten	Intäkt	Ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar
Transfereringar (lämnade bidrag m.m.)	Kostnad	Utbetalning
Avsättningar för framtida åtaganden	Kostnad (intäkt)	Ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar (kostnad fr.o.m. 2009)
Löner, varor och tjänster	Kostnad	Utgift (kostnad fr.o.m. 2009)
Andel av företags vinst/förlust	Intäkt/kostnad enligt kapitalandelsmetoden	Inkomst vid utdelning
Orealiserad valutavinst/förlust och upplupen ränta	Intäkt/kostnad	Ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar

Skatter redovisas som intäkter i resultaträkningen, medan i statsbudgeten redovisas intäkter som är hänförliga till det aktuella året med korrigeringsposter för betalda skatter så att slutsumman blir kassamässig. Även intäktdefinitionen skiljer sig åt. Intäkter eller reduktioner som inte tagits upp tidigare år påverkar skatteintäkterna i resultaträkningen, medan de i statsbudgeten för det aktuella året hänförs till korrigeringsposterna för uppörds- och betalningsförskjutningar. Skatterna är den viktigaste inkomstposten både i resultaträkningen och statsbudgeten och principerna och redovisningssättet sammanfattas närmare ovan.

För olika typer av avgifter och bidrag redovisas intäkter i resultaträkningen, medan i fråga om avgifter som förs till inkomsttitel redovisas inkomster. Med inkomster avses här vanligen de inkomster där faktura utfärdats under året eller i omedelbar anslutning till året före den s.k. brytdagen. Avgifter som disponeras

av en myndighet påverkar statsbudgeten endast som betalningar, medan de normalt inte berör anslag eller inkomstitlar. Bidrag redovisas i några fall kassamässigt på statsbudgeten, främst bidrag från EU, medan de i de flesta fall inte redovisas mot inkomstitel eller anslag utan endast påverkar statsbudgeten som betalningar. Nettobetalningar från avgifts- och bidragsfinansierad verksamhet påverkar dock vanligen saldot på myndigheternas räntekonton i Riksgäldskontoret och därmed Riksgäldskontorets nettoutlåning, vilket i sin tur påverkar statsbudgeten och statens lånebehov.

Transfereringar i form av lämnade bidrag och andra omfördelningstransaktioner redovisas som kostnader i resultaträkningen, medan de redovisas vid utbetalningen i statsbudgeten. Till största delen sammanfaller dock dessa begrepp, beroende på hur kostnaderna för transfereringar fångas i olika fall. Transfereringar periodiseras i resultaträkningen endast i de fall de är tydligt hänförliga till ett visst år, såsom exempelvis jordbruksstöd eller EU-avgiften för ett visst år.

Löner, lokalhyror och köp av varor och tjänster i övrigt, redovisas med kostnader i resultaträkningen, medan utgifter redovisas i statsbudgeten. Med utgifter avses här i de flesta fall den tidpunkt då faktura eller motsvarande kommit in till myndigheten under året eller i omedelbar anslutning till året före den s.k. brytdagen. Det innebär bl.a. att beräknade (upplupna) kostnader och intäkter som är hänförliga till redovisningsperioden inte påverkar statsbudgeten om inte faktura eller motsvarande har kommit. Från och med 2009 redovisas dessa poster i huvudsak med kostnader även i statsbudgeten.

Motsvarande gäller för ett antal andra transaktioner av särskild art. Orealiserade vinster, upplupna ränteintäkter, avsättningar för framtida åtaganden eller andel av vinst/förlust i bolag som staten äger, redovisas som intäkter eller kostnader i resultaträkningen, medan de inte påverkar statsbudgeten förrän i samband med eventuell betalning.

4.5 Noter

4.5.1 Noter till resultaträkningen

Not 1

Skatteintäkter

Miljoner kronor

	2008	2007
Direkta skatter på arbete		
Inkomstskatter	550 723	523 867
Skattereduktioner m.m.	-139 015	-122 029
Övriga direkta skatter på arbete	85 189	81 175
<i>Summa Direkta skatter på arbete</i>	<i>496 897</i>	<i>483 013</i>
Indirekta skatter på arbete		
Arbetsgivaravgifter	403 456	382 006
Övriga indirekta skatter på arbete	30 455	32 419
Avgifter till premiepensionssystemet	-25 111	-23 920
<i>Summa Indirekta skatter på arbete</i>	<i>408 800</i>	<i>390 505</i>
Skatt på kapital		
Skatt på kapital, hushåll	21 158	49 707
Skatt på företagsvinster	90 847	104 601
Fastighetsskatt	22 596	25 865
Övriga skatter på kapital	31 166	28 564
<i>Summa Skatt på kapital</i>	<i>165 767</i>	<i>208 737</i>
Skatt på konsumtion och insatsvaror		
Mervärdesskatt	300 147	284 776
varav kommunmoms	43 671	39 614
Skatt på alkohol och tobak	21 311	20 766
Skatt på energi och miljö	69 672	68 002
Skatt på vägtrafik	16 034	13 083
Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	3 602	3 657
Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror	1 924	3 399
<i>Summa Skatt på konsumtion och insatsvaror</i>	<i>412 690</i>	<i>393 683</i>
Skatt på import	5 874	5 884
Restförda och övriga skatter		
Restförda skatter m.m.	-5 765	-2 839
Intäkter som förs till fonder	1 901	2 369
<i>Summa Restförda och övriga skatter</i>	<i>-3 864</i>	<i>-470</i>
Justering till belopp enligt ÅRS 2007		-8 064
Totala skatteintäkter	1 486 164	1 473 288
Avgår: Kommunala inkomstskatter	-514 623	-479 068

Avgår: Avgifter till ålderspensionssystemet	-178 031	-168 944
Avgår: EU-skatter	-7 237	-7 240
Justering till belopp enligt ÅRS 2007		1 246
Statens skatteintäkter enligt statsbudgetavgränsning	786 273	819 282
Tillkommer, avgränsningsskillnader m.m.		
Skatter hänförliga till tidigare år		
varav 2007	7 449	7 371
varav 2006	161	-302
Avgifter till ålderspensionssystemet	178 031	168 944
Avgifter till premiepensionssystemet	25 111	23 920
EU-skatter	7 237	7 240
Kommunala utjämningsavgifter LSS	2 228	1 949
Inkomstutjämningsavgift, kostnadsutjämningsavgift	12 306	11 267
Elimineringar		
Eliminering av statliga myndigheters avräknade moms	-23 372	-22 038
Eliminering av statens arbetsgivaravgifter	-24 565	-24 084
Eliminering av särskild löneskatt på pensionskostnader	-3 144	-2 928
Eliminering av myndigheters skatter och kostnadsred.	-139	-136
<i>Summa Total före justering</i>	<i>967 576</i>	<i>990 485</i>
Justering till belopp enligt ÅRS 2007		-631
Total summa	967 576	989 854

Skatteintäkterna minskade med 22,3 miljarder kronor eller 2,3 procent jämfört med 2007. Eftersom många skatter taxeras per kalenderår är det slutliga utfallet för taxeringen inte känt förrän i december året efter det aktuella årets utgång. Redovisningen av skatteintäkter grundas därför till viss del på bedömningar. Även om man vid tidpunkten för årsredovisningen kan göra en någorlunda säker bedömning av intäkterna från skatt på arbete och skatt på konsumtion är osäkerheten fortfarande stor vad gäller skatt på kapital. Historiskt ligger avvikelserna mellan den bedömning som redovisas i årsredovisningen och de slutliga utfallen på i storleksordningen 0,5 till 1 procent av de totala skatteintäkterna.

Direkta och indirekta skatter på arbete ökade med 32,2 miljarder kronor jämfört med 2007. Därav ökade inkomstskatterna med 26,9 miljarder kronor och skattereduktionerna ökade med 17 miljarder kronor. Arbetsgivar-

avgifterna ökade med 21,5 miljarder kronor. Ökningen av inkomstskatter och arbetsgivaravgifter förklaras framför allt av ökad sysselsättning och högre lönenivåer. Ökningen av skattereduktionerna beror till största delen på utökade jobbskatteavdrag. Arbetsgivaravgifterna utgörs i princip av lönesumman multiplicerad med avgiftssatsen. Preliminärt ökade lönesumman 2008 med 5,8 procent medan avgiftssatsen var oförändrad och uppgick till 32,42 procent. Myndigheternas arbetsgivaravgifter är inomstatliga och har eliminerats. Elimineringen bruttoredo visas i tabellen.

Jämfört med 2007 minskade skatt på kapital med 43 miljarder kronor eller 21 procent. Skatt på kapital från hushåll minskade med 28,5 miljarder kronor eller 58 procent framför allt till följd av minskade kapitalvinster, bl.a. på grund av att Stockholmsbörsen föll med 42 procent. Skatt på företagsvinster minskade med 13,8 miljarder kronor på grund av företagets lägre vinster. Intäkter från fastighets-skatt minskade med 3,3 miljarder kronor.

Skatt på konsumtion och insatsvaror ökade med 19 miljarder kronor eller 4,8 procent. Därav ökade intäkter av mervärdesskatt med 15,4 miljarder kronor. De högre intäkterna av mervärdesskatt förklaras i huvudsak av en ökad privat konsumtion i löpande priser (i fasta priser minskade konsumtionen 2008 med 0,2 procent enligt NR:s preliminära utfall). Momsintäkterna har också påverkats positivt av byggföretagens ändrade redovisning vilket givit en engångsvis intäkt 2008 på 8 miljarder. Mervärdesskatt redovisas av Skatteverket och Tullverket. I beloppet mervärdesskatt, 300 miljarder kronor, ingår återbetald mervärdesskatt till statliga myndigheter med 23,4 miljarder kronor. Beloppet utgör en inomstatlig transaktion, vilket elimineras för att inte påverka det konsoliderade utfallet. Skatt på vägtrafik ökade med 3 miljarder kronor eller 23 procent bl.a. till följd av att den skatt på trafikförsäkringspremier som började gälla 1 juli 2007 nu ingår med ett helårsutfall. Övriga intäkter av punktskatter har förändrats i begränsad omfattning, vilket beror på en låg utvecklingstakt för intäkter av energi och koldioxidskatt. Den del av skatteintäkterna som avser kommunala inkomstskatter och går till kommunerna ökade med 35,6 miljarder kronor.

Den offentliga sektorns samtliga skatter tas in till staten främst genom Skatteverket och redovisas både i statens resultaträkning och i

statsbudgeten. De skatter och avgifter som avser kommunsektorn och ålderspensionssystemet utbetalas av staten löpande för att sedan regleras när slutlig taxering fastställs.

Den redovisning av skatteintäkter som görs i resultaträkningen avviker på några punkter från den som görs på statsbudgetens inkomstsida. I statsbudgeten görs omföringar och en finare indelning av vissa poster för att tydligare redovisa fördelningen mellan olika skatteslag etc. Den del av den statliga ålderspensionsavgiften som går till premiepensionssystemet läggs i resultaträkningen till skatteintäkterna trots att systemet numera ses som en del av hushållssektorn i nationalräkenskaperna (se avsnittet Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). En annan väsentlig skillnad jämfört med statsbudgeten är att arbetsgivaravgifter avseende statligt anställda elimineras i resultaträkningen.

I resultaträkningens skatteintäkter ingår den kommunalekonomiska utjämningen som netto-redovisas på statsbudgetens utgiftssida. Inkomstutjämningsavgift och kostnadsutjämningsavgift från kommuner och landsting på sammanlagt 12,3 miljarder kronor redovisas under anslaget för kommunalekonomisk utjämning varför statsbidragen till kommunerna minskats med motsvarande belopp på statsbudgeten. I resultaträkningens skatteintäkter ingår också mervärdesskatt med 43,7 miljarder kronor för kommuner och landsting som nettoredo visas på statsbudgetens inkomstsida (nettoredo visningen går mot en inkomsttitel som inte ingår i statens skatteintäkter/skatteinkomster). När nuvarande ordning infördes justerades statsbidragen till kommuner ned med motsvarande belopp på statsbudgeten. I resultaträkningen i årsredovisningen för staten har den kommunalekonomiska utjämningen och kommunmomsen bruttoredo visats, vilket innebär att både inkomster och transfereringar till kommuner är 56 miljarder kronor högre än i statsbudgeten för 2008.

I kolumnen för jämförelsetalen från 2007 redovisas för varje skatteslag de utfall för 2007 som beräknats under våren 2009 efter 2007 års taxering och som överensstämmer med motsvarande uppgifter i redovisningen av Statsbudgetens utfall. Dessa avviker något för varje enskilt skatteslag från de belopp som beräknades när resultaträkningen för 2007 togs fram eftersom de baseras på ett senare taxeringsutfall.

Tre justeringsbelopp (-8,1 miljarder, 1,2 miljarder och -0,6 miljarder kronor) har lagts till så att överensstämmelse även uppnås med de periodiserade skatter som redovisades i årsredovisningen för staten 2007.

Av skillnaden på 7,4 miljarder kronor högre skatteintäkter jämfört med den beräkning av 2007 års skatt som gjordes våren 2008 avser 4,8 miljarder kronor ökad skatt på kapital. Inkomstskatter bland Direkta skatter på arbete blev 1,2 miljarder högre medan skatte-reduktionerna blev 1,3 miljarder lägre. Bland indirekta skatter på arbete blev arbetsgivaravgifterna 1 miljard kronor lägre. Kapital-skatterna avser till största delen skatt på företagsvinster, som blev 2,0 miljarder kronor lägre. Hushållens kapitalskatter blev 7,2 miljarder kronor högre än beräkningen våren 2007.

Banverket	3 796	3 217
Vägverket	2 971	2 845
Statens institutionsstyrelse	1 229	1 183
Lantmäteriet	545	554
Statens fastighetsverk	463	461
Karolinska institutet	454	452
Lunds universitet	429	408
Skatteverket	398	338
Statens jordbruksverk	395	359
Exportkreditnämnden	371	515
Affärsverk		
Svenska kraftnät	7 182	5 806
Luftfartsverket	2 284	2 269
Statens järnvägar	141	283
Sjöfartsverket	105	72
Övriga	5 226	5 504
<i>Summa uppdragsverksamhet</i>	<i>29 939</i>	<i>25 829</i>

Not 2

Intäkter av avgifter och andra ersättningar

Miljoner kronor

	2008	2007
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>		
Kronofogdemyndigheten	1 412	-
Luftfartsstyrelsen	1 012	867
Vägverket	911	774
Lantmäteriet	784	784
Banverket	514	564
Rikspolisstyrelsen	495	478
Centrala studiestödsnämnden	401	402
Bolagsverket	394	376
Läkemedelsverket	342	378
Patent- och registreringsverket	336	354
Elsäkerhetsverket	311	309
Skatteverket	15	1 017
Affärsverk		
Luftfartsverket	3 280	3 160
Sjöfartsverket	1 440	1 415
Svenska kraftnät	10	10
Övriga	1 905	1 848
<i>Summa offentligrättslig verksamhet</i>	<i>13 562</i>	<i>12 736</i>
<i>Uppdragsverksamhet</i>		
Försvarets materielverk	3 950	1 563

Andra ersättningar

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	8 353	11 436
Post- och telestyrelsen	2 100	1
Rikspolisstyrelsen	882	856
Statens fastighetsverk	635	45
Vägverket	448	492
Exportkreditnämnden	415	934
Centrala studiestödsnämnden	193	198
Övriga	1 716	1 758
<i>Summa andra ersättningar</i>	<i>14 742</i>	<i>15 720</i>
Total summa	58 243	54 285

Intäkter av avgifter och andra ersättningar har ökat med 4 miljarder kronor eller 7,3 procent. Ökningen beror till stor del på att Försvarets materielverk ökat andelen externa uppdragsintäkter samt att Svenska kraftnäts uppdragsintäkter ökat beroende på högre elpriser under året.

Intäkter av avgifter utgör ersättning som betalas till staten för en motprestation. Avgifterna utgör ersättning för kostnader som staten via myndigheterna har för att tillhandahålla varor och tjänster. Andra ersättningar som redovisas i noten utgör ersättningar som inte betraktas som avgifter.

I noten delas intäkterna upp beroende på om de genererats i offentligrättslig verksamhet,

uppdagsverksamhet eller är att betrakta som annan ersättning.

Offentligrättsliga avgifter

De offentligrättsliga avgifterna är så kallade tvingande avgifter där riksdagen beslutar att verksamhet ska bedrivas och att den ska vara avgiftsbelagd. En avgift betraktas som offentligrättslig om den innebär ett ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden.

Under 2008 uppgick dessa intäkter till 13,6 miljarder kronor vilket är en ökning med 0,8 miljarder kronor jämfört med föregående år. Totalt redovisar omkring 130 myndigheter offentligrättsliga avgifter vilka tas ut i en mängd verksamheter.

Kronofogdemyndighetens offentligrättsliga avgifter omfattar huvudsakligen grundavgifter i allmänna och enskilda mål och avgifter i mål om betalningsföreläggande m.m. Motsvarande avgifter redovisades föregående år av Skatteverket.

Luftfartsstyrelsens offentligrättsliga avgifter omfattar bl.a. registrering och övervakning av luftfartyg. Avgifter tas också ut för utfärdande av elevtillstånd, certifikat, behörighetsbevis, tillstånd, auktorisering, övervakning och inspektion. Flygbolag som transporterar passagerare från en svensk flygplats betalar en avgift till Luftfartsstyrelsen. Dessutom hanterar Luftfartsstyrelsen en gemensam avgift för säkerhetskontroll av passagerare och bagage, GAS.

Vägverkets offentligrättsliga avgifter omfattar bl.a. avgifter för auktorisation av fordons-tillverkare, yrkesförare och andra förare. Vägverket tar ut avgifter för tillstånd till typbesiktning av fordon och för att bedriva linjetrafik, prov för taxiförarlegitimation och för yrkeskompetens för förare av buss eller lastbil samt avgifter för förarprov, körkort samt för lärare vid och bedrivande av trafikskolor. Avgift tas även ut för finansiering av bilregistret, vilken debiteras i samband med uppbörd av fordonsskatt.

Lantmäteriet redovisar offentligrättsliga avgifter inom fastighetsbildningsområdet och expeditionsavgifter som ska finansiera inskrivningsverksamheten, t.ex. ansökan om lagfart vid köp av fastighet.

Banverkets offentligrättsliga avgifter omfattar huvudsakligen banavgifter för trafik på statens järnvägsanläggningar.

Rikspolisstyrelsen tar ut offentligrättsliga avgifter för stämningmannadelgivning, passhantering, nationella ID-kort och ansökan om prövning av olika ärenden.

Centrala studiestödsnämnden tar t.ex. ut avgift för att bevilja studiestöd och för att administrera återbetalningen av studielånen.

Bolagsverket tar ut avgifter för bolagsregistreringar.

Läkemedelsverket tar ut avgifter för kontroll och tillsyn av läkemedel, medicintekniska produkter och vissa andra produkter som med hänsyn till egenskaper eller användning står läkemedel nära.

Patent- och registreringsverket tar ut avgifter för patent- och varumärkesregistreringar.

Elsäkerhetsverkets offentligrättsliga avgifter omfattar elsäkerhetsavgifter, elberedskapsavgifter och nätövervakningsavgifter. Dessutom tar myndigheten emot avgifter på elområdet t.ex. behörighetsavgifter och ersättning för provade produkter s.k. provningsavgifter.

Skatteverkets offentligrättsliga avgifter avser i huvudsak avgifter för uppdatering av folkbokföringsuppgifter. Skatteverket redovisade tidigare avgifter som nu tas ut av Kronofogdemyndigheten.

Luftfartsverkets infrastrukturintäkter, som innefattar bl.a. startavgifter, s.k. undervägsavgifter och passageraravgifter, redovisas som offentligrättsliga avgifter.

Sjöfartsverkets intäkter omfattar främst farleds- och lotsavgifter.

Svenska kraftnät redovisar avgift för elcertifikat som offentligrättslig avgift.

Uppdragsverksamhet

Uppdragsverksamhet omfattar samtliga avgifter som inte klassificerats som offentligrättsliga, i regel försäljning av sådana varor och tjänster som är frivilligt efterfrågade. Till uppdagsverksamhet räknas också den verksamhet som avses i det generella bemyndigandet i 4 § avgiftsförordningen (1992:191). Enligt paragrafen får myndigheten själv besluta om att ta ut en avgift för till exempel publikationer, uthyrning av lokaler, utbildning eller konsultuppdrag. Under 2008 ökade intäkterna av uppdagsverksamhet med 4,1 miljarder kronor och det är cirka 200 myndigheter som redovisar sådan avgiftsbelagd verksamhet.

Försvarets materielverks (FMV:s) uppdagsverksamhet omfattar försäljning av materiel,

utbildning, sålda tjänster samt försäljning av provverksamhet. FMV:s uppdragsintäkter har ökat med 2,4 miljarder kronor, beroende bl.a. på att Försvarmaktens andel av orderstocken minskat medan övriga kunders andel har ökat under de senaste åren. Bland större uppdrag till andra kunder dominerar export av Jas Gripen till Ungern och Tjeckien.

Banverkets uppdragsverksamhet omfattar drift och underhåll samt om- och nybyggnader av statens järnvägsanläggningar. Dessutom bedrivs konsultverksamhet inom bland annat projektering, byggstyrning av järnvägsanläggningar, tekniska tjänster för underhåll och investeringar, rådgivning m.m.

Den största delen av Vägverkets uppdragsverksamhet består av produktion som omfattar projektering, byggande, drift och underhåll av det statliga vägnätet samt färjeverksamhet. Vidare ingår exempelvis försäljning av information ur bilregistret.

Statens institutionsstyrelse ansvarar för vård och behandling på landets LVM-hem (lagen om vård av missbrukare) och särskilda ungdomshem. Den del av verksamhetens kostnader som inte täcks av myndighetens anslag ska finansieras med avgifter från kommuner.

Lantmäteriets avgiftsbelagda verksamhet omfattar bl.a. grundläggande geografisk information och fastighetsinformation.

Statens fastighetsverk tar huvudsakligen ut hyror och arrenden (avgifter) från hyresgäster men bedriver även annan uppdragsverksamhet, såsom konsultverksamhet inom byggenheten.

Karolinska institutet bedriver huvudsakligen uppdragsverksamhet inom medicinsk utbildning och forskning.

Lunds universitet redovisar intäkter avseende uppdragsverksamhet i samband med uppdragsutbildning och forskning, tidskrifter och publikationer samt rådgivning och annan liknande service.

Skatteverkets uppdragsverksamhet avser ersättning från AP-fonderna och PPM för arbete med uppbörd av ålderspensionsavgifter m.m.

Statens jordbruksverks uppdragsverksamhet avser huvudsakligen distriktsveterinärorganisationen.

Exportkreditnämnden har till uppgift att stödja svensk export och utveckla svenskt näringsliv genom att erbjuda konkurrenskraftiga exportkreditgarantier och investeringsgarantier. Premieintäkterna (avgifterna) ska täcka garanti-

tagarnas eventuella framtida kundförluster. Garantin är frivillig för företagen och premiens storlek sätts på marknadsmissiga grunder.

Svenska kraftnät säljer överföringskapacitet för transport av elektricitet via stamnätet och utlandsförbindelserna. Svenska Kraftnät har dessutom ansvaret för att balansera den nationella produktionen och förbrukningen av el. Detta sker genom att ett antal företag (balansansvariga) åtagit sig att planera sin tillförsel av el (produktion och inköp) och sitt uttag (förbrukning) så att dessa balanserar varandra. Svenska Kraftnät gör i efterhand en ekonomisk reglering av obalanserna vilka redovisas som köpt respektive såld balanskraft i Svenska kraftnäts resultaträkning. Balanskraft redovisas under verksamhetsgrenen Systemintäkter – el hos Svenska Kraftnät. Dessa intäkter ökade med 1,4 miljarder kronor, vilket främst beror på det högre elpriset. Under 2008 var elpriset 75 procent högre i genomsnitt jämfört med föregående år.

Intäkter i Luftfartsverkets uppdragsverksamhet består bl.a. av avgifter vid bilparkeringar på affärsverkets flygplatser och uthyrning av lokaler. Intäkterna inom detta område har ökat under året, vilket till största delen kan förklaras med passagerarökningen som bidrar med ökad efterfrågan på kommersiella tjänster och produkter som erbjuds på flygplatserna.

Affärsverket Statens järnvägars intäkter består i huvudsak av leasingavgifter för uthyrning av tåg och fartyg.

Sjöfartsverkets intäkter från uppdragsverksamhet härrör bl.a. från försäljning av sjökort, sjömätning och från konsultuppdrag inom affärsverkets kompetensområde.

Andra ersättningar

Andra ersättningar är oftast intäkter utan motprestation. Dessa intäkter har minskat med 1 miljard kronor jämfört med 2007.

Den största minskningen av uppbördsintäkter redovisar Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen där intäkterna blev 8,4 miljarder kronor, vilket är en minskning med 3,1 miljarder kronor jämfört med 2007. Huvudorsaken är att under 2008 har den förhöjda finansieringsavgiften ersatts av en arbetslöshetsavgift som motsvarar 33 procent av den under månaden utbetalade inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen vid respektive arbetslöshetskassa. Vid beräkningen av arbetslöshetsavgiften finns en

inbyggd begränsningsregel som innebär att ingen kassa ska behöva betala mer än 300 kronor per arbetande medlem i arbetslöshetsersättning.

Den största ökningen av intäkter från andra ersättningar redovisar Post- och telestyrelsen där intäkterna blev 2,1 miljarder kronor. Dessa avser likvid från auktion av frekvenser för nästa generations mobila nät.

Rikspolisstyrelsens andra ersättningar avser i huvudsak böter.

Ökningen av Statens fastighetsverks andra ersättningar beror i huvudsak på försäljning av fastigheten Uggleborg 12 i Stockholm, vilken genererade en reavinst på 0,6 miljarder kronor.

Vägverkets andra ersättningar avser ersättningar från framförallt kommunsektorn för utförda arbeten på icke statliga vägar.

Exportkreditnämndens andra ersättningar avser återvunna skadebelopp i form av kapital och räntor. Exportkreditnämndens minskade intäkter av andra ersättningar med 0,5 miljarder kronor avser nettoåtervinning.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) redovisar återkravsintäkter. Om en studerande avbrutit studierna utan att meddela CSN eller har en högre inkomst än vad som meddelats i ansökan skapas ett återkrav.

Not 3 Intäkter av bidrag

Miljoner kronor

	2008	2007
<i>EU-bidrag</i>		
Statens jordbruksverk		
- gårdsstöd och djurbidrag	7 163	6 445
- miljöstöd m.m.	1 978	2 495
- övriga stöd	766	680
<i>Summa Statens jordbruksverk</i>	<i>9 907</i>	<i>9 620</i>
Länsstyrelserna		
- bidrag från EG:s regionalfond 2000–2006	141	1 082
- bidrag från EG:s regionalfond 2007–2013	81	-
Arbetsförmedlingen		
- bidrag från EG:s socialfond perioden 2000–2006	605	1 820
Övriga EU-bidrag	2 077	1 748
<i>Summa EU-bidrag</i>	<i>12 811</i>	<i>14 270</i>

Försäkringskassan		
- assistansersättning	3 856	3 497
- underhållsstöd	1 699	1 764
Erhållna bidrag vid universitet och högskolor (exklusive EU-bidrag)	4 278	4 451
Erhållna bidrag vid övriga myndigheter	2 965	2 674
Total summa	25 609	26 656

Intäkter av bidrag är intäkter som inte är relaterade till utförda prestationer. Bidragsintäkterna har totalt sett minskat med 1 048 miljoner kronor.

När det gäller bidragen från EU minskade dessa med 1 459 miljoner kronor. De lägre intäkterna beror på att man ännu inte rekvirerat medel från EU när det gäller bidrag från EG:s socialfond för perioden 2007–2013. Dessa medel administreras av Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet). Administrationen av dessa bidrag avseende gamla programperioden redovisades av Arbetsförmedlingen.

Statens jordbruksverk redovisar en stor del av bidragen från EU och bidragen till gårdsstöd och djurbidrag ökade med 718 miljoner kronor medan miljöstöd m.m. minskade med 517 miljoner kronor.

Redovisningen av bidragen från EU är periodiserade, dvs. intäkten redovisas under det år den är hänförlig till, vilket avviker från redovisningen på inkomsttitlar.

Av bidragsintäkterna från EU är 10 107 miljoner kronor medel som brutto-redovisas på statsbudgeten hänförliga till programperioden 2007–2013 (motsvarande), till övervägande del avseende jordbruksstöd. En mer utförlig beskrivning lämnas i kapitel 7.

Försäkringskassan redovisar intäkter från kommuner för kommunernas andel av kostnaden för statlig assistansersättning samt intäkter avseende underhållsstöd från bidrags-skyldiga.

Bidragen till universitet och högskolor avser huvudsakligen forskning och lämnas från t.ex. företag inom och utom Sverige samt från olika forskningsstiftelser. Statliga bidrag från t.ex. forskningsråd är eliminerade. Utöver angivna belopp för universitet och högskolor utgör 799 miljoner kronor av övriga EU-bidrag i sammanställningen bidrag till universitet och högskolor.

Not 4

Transfereringar

Miljoner kronor

	2008	2007
Socialförsäkring	438 751	427 972
Allmänna bidrag till kommuner	120 734	123 709
Arbetsmarknad	40 106	48 786
Överföring till premiepensionssystemet	27 546	26 387
Nettoöverföring till AP-fonderna	3 542	5 916
Avgiften till Europeiska gemenskapen	31 080	26 498
Bistånd och andra internationella bidrag, migration och integration	33 769	29 880
Utbildning, studiestöd	22 130	22 581
Övrigt	49 881	50 017
Summa	767 539	761 746

Nedan specificeras transfereringarna utifrån mottagarkategori och syfte.

Transfereringar	2008	2007
Transfereringar till hushåll		
inkl. hushållens övriga organisationer		
<i>Socialförsäkring (Försäkringskassan)</i>		
Ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten	199 249	185 716
Premiepensioner	825	461
Ekonomisk äldrepolitik	42 591	43 738
Ersättning vid arbetsoförmåga m.m.	94 035	98 939
varav sjukpenning och rehabilitering m.m.	23 442	28 051
varav sjuk- och aktivitetsersättning	61 564	61 927
Handikappolitik	20 058	18 416
Ekonomisk familjepolitik	60 409	59 335
<i>Summa socialförsäkring till hushåll</i>	<i>417 167</i>	<i>406 605</i>
<i>Arbetsmarknadspolitik</i>		
Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	20 259	26 095
varav Arbetsförmedlingen	13 521	19 723
varav Försäkringskassan	6 738	6 372
Köp av arbetsmarknadsutb. och övriga kostnader, Arbetsförmedlingen	1 887	1 896
Övrig arbetsmarknadspolitik, Arbetsförmedlingen	2 215	2 488
Lönegarantiersättning, Kammarkollegiet	1 053	580
<i>Summa arbetsmarknadspolitik till hushåll</i>	<i>25 414</i>	<i>31 059</i>
<i>Utbildningspolitik</i>		
Studiestöd, Centrala studiestödsnämnden	13 021	13 034

Kostnad resp. återföring av reservation för förluster i utlåningsverksamheten, Centrala studiestödsnämnden	-651	503
Bidrag till folkbildningsorganisationer, Kammarkollegiet	3 182	3 153
<i>Bistånd m.m., migration och integration</i>		
Bistånd och andra internationella bidrag (bidrag till organisationer), Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	3 006	2 948
Migrationspolitik, Migrationsverket	1 347	1 157
Nettoöverföring till premiepensionssystemet	27 546	26 387
Övrigt	11 814	11 605
Summa transfereringar till hushåll	501 846	496 451

Transfereringar till företag

<i>Arbetsmarknadspolitik</i>		
Lönebidrag och Samhall m.m., Arbetsförmedlingen	9 383	8 823
Köp av arbetsmarknadsutbildning m.m., Arbetsförmedlingen	844	126
Anställningsstöd, Skatteverket	171	1 602
<i>Summa arbetsmarknadspolitik till företag</i>	<i>10 398</i>	<i>10 551</i>
Livsmedelspolitik, landsbygdspolitik m.m., Statens jordbruksverk	11 751	11 200
Utbildningspolitik, Bidrag till enskilda utbildningssamordnare, Kammarkollegiet	1 982	1 910
Bostadspolitik, Räntebidrag m.m., Boverket	1 314	1 439
Kulturpolitik, Kammarkollegiet	1 275	1 227
Forskningspolitik, Verket för innovationssystem	1 217	1 148
Regionalpolitik m.m., Verket för näringslivsutveckling	1 378	783
Regionalpolitik, Länsstyrelserna	595	682
Transportpolitik, Trafikupphandling, Rikstrafiken	1 097	1 173
Miljöpolitik, Naturvårdsverket	669	762
Kulturpolitik, Statens kulturråd	445	631
Utbildningspolitik, Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning, Mynd. för kvalificerad yrkesutbildning	518	464
Mediepolitik, Presstödsnämnden	635	649
Försök med trängselskatt, Regeringskansliet	0	297
Transportpolitik, Banverket	171	714
Övrigt	3 162	4 233

Summa transfereringar till företag	36 607	37 863
Transfereringar till kommuner		
<i>Allmänna bidrag till kommuner</i>		
Kommun- och landstingsmoms, Skatteverket	43 671	39 614
Utjämningsbidrag LSS, kommuner, Skatteverket	2 259	2 014
Kommunalekonomisk utjämning till kommuner, Skatteverket	54 826	63 320
Kommunalekonomisk utjämning till landsting, Skatteverket	19 978	18 761
<i>Summa Allmänna bidrag till kommuner</i>	<i>120 734</i>	<i>123 709</i>
Socialförsäkring (Hälso- och sjukvårdspolitik), Bidrag till läkemedelsförmånerna m.m., Socialstyrelsen	21 584	21 367
Tandvårdsförmåner (Hälso- och sjukvårdspolitik), Tandvårdsförmåner m.m., Försäkringskassan	1 042	884
<i>Arbetsmarknadspolitik</i>		
Anställningsstöd m.m. till kommuner och landsting, Skatteverket	1 509	4 965
Arbetsmarknadspolitik, Arbetsförmedlingen	2 785	2 211
varav: Lönebidrag och Samhall m.m.	2 150	1 203
<i>Summa arbetsmarknadspolitik till kommuner</i>	<i>4 294</i>	<i>7 176</i>
<i>Utbildningspolitik, Skolverket:</i>		
Maxtaxa i barnomsorgen,	3 657	3 656
Fortbildning av lärare	377	42
Övrig utbildningspolitik, Skolverket	562	283
<i>Summa utbildningspolitik till kommuner</i>	<i>4 596</i>	<i>3 981</i>
Integrations- och migrationspolitik, Migrationsverket (2007 även Integrationsverket)	7 126	5 613
Ersättning vid arbetsoförmåga, Försäkringskassan	1 211	965
Övrigt	9 789	9 605
Summa transfereringar till kommuner	170 376	173 300
Transfereringar till utlandet		
BNI-baserad avgift, Kammarkollegiet	21 960	17 512
Mervärdesskattebaserad avgift, Skatteverket	4 323	4 475
Storbritanniens budgetreduktion, Kammarkollegiet	437	379
Tullavgift, Tullverket	3 577	3 707
Jordbrukstull, Tullverket	617	345
Jordbruksavgifter, Statens Jordbruksverk	166	80

<i>Summa Avgiften till Europeiska gemenskapen</i>	<i>31 080</i>	<i>26 498</i>
Bistånd och andra internationella bidrag, Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete	11 294	10 944
Bistånd och andra internationella bidrag, Regeringskansliet	10 996	9 218
Övrigt	1 798	1 556
Summa transfereringar till utlandet	55 168	48 216
Nettoöverföring till ålderspensionssystemet		
Överföring till AP-fonderna	3 542	5 916
Summa nettoöverföring till ålderspensionssystemet	3 542	5 916
Total summa transfereringar	767 539	761 746

Transfereringar utgörs av medel som staten via myndigheterna förmedlar till olika mottagare. I huvudsak sker transfereringar från anslag på statsbudgeten. Transfereringar kännetecknas av att staten inte erhåller någon motprestation.

Många transfereringar är dock förknippade med någon form av villkor. Ett exempel är aktivitetsstöd inom arbetsmarknadspolitiken där kravet är att mottagaren deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Noten inleds med en sammanfattande tabell med transfereringar uppdelade i delområden. Därefter specificeras transfereringarna utifrån mottagarkategori, syfte och utbetalande myndighet. Mottagarkategorierna visar de sektorer som erhållit transfereringen och är hushåll, företag, kommuner, utlandet samt ålderspensionssystemet. Hushåll innefattar enskilda personer och ideella organisationer och föreningar tillhörande hushållssektorn samt premiepensionssystemet.

Med socialförsäkring avses i princip transfereringar som hanteras av Försäkringskassan. Utöver ålderspensioner ingår bl.a. ekonomisk familjepolitik, ersättning vid arbetsoförmåga som sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, arbetsskadeersättning och vissa stöd till funktionshindrade. Dessutom ingår bidrag till landsting för läkemedelsförmånerna som utbetalas av Socialstyrelsen.

De totala kostnaderna för transfereringar i form av lämnade bidrag m.m. ökade med 5,8 miljarder kronor mellan 2007 och 2008 men i förändringen ingår både stora ökningar och minskningar.

Transfereringar till hushåll

Transfereringar till hushåll har under 2008 ökat med 5,4 miljarder kronor netto men innefattar både stora ökningar och minskningar.

De transfereringar som redovisas avser utbetalningar exklusive statlig ålderspensionsavgift. Den del av den statliga ålderspensionsavgiften som går till premiepensionssystemet (13,4 procent 2008) finns med bland transfereringar till hushållssektorn men redovisas separat. Statlig ålderspensionsavgift ingår i statsbudgetens utgifter för t.ex. sjukpenning och är en betalning från anslag till pensionssystemet för att finansiera pensionsrätterna för bl.a. de personer som uppbär sjukpenning och andra sociala förmåner. Överföringarna till och från AP-fonderna nettoredovisas dock under rubriken Nettoöverföring till AP-fonderna och ingår därför inte i transfereringar till hushåll. Överföringen till premiepensionssystemet var 28,4 miljarder kronor 2008, 1,5 miljard mer än 2007.

Transfereringar till hushåll avseende socialförsäkringen ökade med 10,6 miljarder kronor netto. Kostnaderna för ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten ökade med 13,5 miljarder kronor eller 7,3 procent. Ökningen beror främst på den positiva inkomstutvecklingen. Inkomstutvecklingen i samhället ligger till grund för det inkomstindex som används i ålderspensionssystemet och som styr uppräknningen av förmånerna inkomstpension och tilläggspension. Kostnaderna för handikappolitik inkluderar även kommunernas betalningsansvar och ökade med 1,6 miljarder kronor eller 9 procent, se vidare avsnittet Realekonomisk fördelning av statsbudgeten i statsbudgetens utfall. De ökade kostnaderna för assistansersättning beror dels på att fler personer beviljas ersättning, dels på att fler assistanstimmar beviljas per person.

Bland transfereringar till hushåll har kostnaderna för arbetsmarknadspolitik däremot minskat med 5,6 miljarder kronor. Arbetslöshetsersättningen har minskat med 6,2 miljarder kronor då färre personer fick ersättning. Ekonomisk äldrepolitik har minskat med 1,1 miljarder främst till följd av att antalet personer med garantipension minskar och att antalet personer med inkomstgrundad ålderspension ökar.

Inom ohälsområdet har de sammanlagda kostnaderna för sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning fortsatt att minska.

Kostnaden för sjukpenning minskade med 4,6 miljarder kronor eller 16 procent 2008 vilket förklaras av att antalet sjukfall har fortsatt minska. Sjuk- och aktivitetsersättningen minskade med 0,4 miljarder kronor eller 0,6 procent då antalet personer som uppbär ersättningen har minskat markant för första gången sedan dessa förmåner infördes. I december 2008 var ohälsotoalet det lägsta sedan i januari 2000.

Inom området ekonomisk familjepolitik ökade föräldraförsäkringen med 1,5 miljarder medan kostnaderna för barnbidragen minskade något. Demografiska faktorer styr i hög grad kostnadsutvecklingen inom området. Kostnaderna har ökat för föräldraförsäkringens förmåner; havandeskapspenning, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning samt i viss mån även vårdbidraget.

Nettoöverföring till premiepensionssystemet redovisas som transferering till hushåll mot bakgrund av att systemet numera i nationalräkenskaperna ses som en del av hushållssektorn (se avsnitt Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). Beloppet avser de socialavgifter, allmänna pensionsavgifter och statliga ålderspensionsavgifter som överförts till premiepensionssystemet, med avdrag för utbetalda premiepensioner (0,8 miljarder kronor), vilka ingår i utbetalda ålderspensioner.

Transfereringar till företag

Transfereringar till företag har under 2008 minskat med 1,3 miljarder kronor.

Anställningsstöd i form av nedsättningar av skatter har minskat med 1,4 miljarder. Till viss del motsvaras den minskningen av ökade kostnader för Köp av arbetsmarknadsutbildning samt Lönebidrag och Samhall som ökade med 0,7 respektive 0,6 miljarder kronor. Inom områdena Livsmedelspolitik och Regionalpolitik ökade kostnaderna med 0,6 miljarder kronor vardera medan området Transportpolitik minskade med 0,5 miljarder kronor.

Transfereringar finansierade med EU-medel för programperioden 2007–2013 uppgår till 9 037 miljoner kronor. Dessa avser till allra största delen transfereringar till företag. Av beloppet avser 8 812 miljoner kronor livsmedelspolitik och landsbygdspolitik där medlen betalas ut av Statens jordbruksverk. 181 miljoner kronor avser regionalpolitik och medlen betalas ut av Verket för näringslivsutveckling.

Transfereringar till kommuner

Transfereringarna till kommuner minskade totalt med 2,9 miljarder kronor.

De allmänna bidragen till kommuner minskade med 3 miljarder kronor. De innefattar den kommunalekonomiska utjämningen som nettoredovisas på statsbudgeten varvid det generella statsbidraget sammanförts med utjämningssystemet. Inkomstutjämningsavgift och kostnadsutjämningsavgift från kommuner och landsting på sammanlagt 12,3 miljarder kronor redovisas under anslaget för kommunalekonomisk utjämning varför statsbidragen till kommunerna minskat med motsvarande belopp på statsbudgeten. I de allmänna bidragen till kommuner ingår också mervärdesskatt för kommuner och landsting som nettoredovisas på statsbudgetens inkomstsida. Samtidigt justeras statsbidragen till kommuner ned med motsvarande belopp. Kommunernas kompensation för ingående mervärdesskatt i icke skattpliktig verksamhet redovisas på inkomsttitel, vilket minskar kommunbidragen och skatteintäkterna på statsbudgeten med 43,7 miljarder 2008. I resultaträkningen i årsredovisningen för staten har den kommunalekonomiska utjämningen och kommunmomsen bruttoredovisats, vilket innebär att både transfereringar till kommuner och skatteintäkter är 56 miljarder kronor högre än i statsbudgeten för 2008. Kompensation för mervärdesskatt till kommuner och landsting var 4 miljarder högre än 2007 till följd av ökad kommunal konsumtion.

Den kommunalekonomiska utjämningen till kommuner och landsting har minskat med 8,5 miljarder kronor. Anslagsnivån har sänkts med 12 miljarder 2008 för att neutralisera effekterna av införandet av den kommunala fastighetsavgiften men kommunsektorn har samtidigt tillförts 5 miljarder kronor.

På arbetsmarknadspolitikens område har anställningsstöd i form av nedsättningar av skatter minskat med 3,5 miljarder kronor. Till viss del motsvaras den minskningen av ökade kostnader för Lönebidrag och Samhall som ökade med 0,9 miljarder kronor.

Bidrag avseende integrationspolitik och migrationspolitik ökade med 1,5 miljarder kronor till följd av att det genomsnittliga antalet asylsökande i mottagningssystemen ökat och att Migrationsverket ersätter kommunerna för deras kostnader för mottagande av ensamkommande barn.

Transfereringar till kommunerna inom utbildningspolitiken ökade med 0,6 miljarder bl.a. avseende fortbildning av lärare, förstärkning av basfärdigheter och stöd till vuxenutbildningen.

Transfereringar till utlandet

Bland transfereringar till utlandet har avgiften till Europeiska unionen ökat med 4,5 miljarder kronor. Avgiften redovisas här periodiserat till skillnad mot redovisningen på statsbudgeten. Den BNI-baserade avgiften står för merparten av ökningen. Det beror främst på en extra inbetalning i december 2008 till följd av en justering av BNI-avgiften för åren 1995–2007. Jordbruksavgifterna har ökat med 0,4 miljarder, vilket beror på avgiften till den tillfälliga fonden för omstrukturering av EU:s sockersektor.

Kostnaden för biståndsverksamhet och internationella bidrag genom Sida och Regeringskansliet ökade med 0,4 respektive 1,8 miljarder kronor.

Nettoöverföring till AP-fonderna

Överföringen av inbetalda pensionsavgifter till AP-fonderna har minskat med 2,4 miljarder kronor.

Överföringen till AP-fonderna avser skillnaden mellan inbetalda socialavgifter och allmänna pensionsavgifter samt de statliga ålderspensionsavgifter som förs till AP-fonderna å ena sidan och de medel som rekvirerats från fonderna för utbetalda pensioner å den andra.

Not 5**Avsättning till / upplösning av fonder***Miljoner kronor*

	2008	2007
Kärnavfallsfonden	1 612	994
Insättningsgarantifonden	1 464	1 111
Stabilitetsfonden	110	-
Försäkringskassans fonder	84	6
Batterifonden	39	21
Kammarkollegiets försäkringsverksamhet m.m.	16	32
Övriga fonder	-31	-154
Summa	3 294	2 010

Avsättning till fonder i staten för 2008 avser främst Insättningsgarantifonden samt Kärnavfallsfonden.

Avsättningen till Insättningsgarantifonden är direkt kopplad till det ekonomiska resultatet i garantiverksamheten. Fonden förvaltas av Riksgäldskontoret sedan den 1 januari 2008. Den finansiella avkastningen har ökat med cirka 200 miljoner kronor jämfört med föregående år och det tillsammans med något höjda intäkter från instituten har gjort att avsättningen ökat.

Avsättningen till Kärnavfallsfonden har ökat med drygt 600 miljoner kronor. Exempelvis är nettot av realisationsvinster och förluster vid försäljning av värdepapper mer än 600 miljoner högre än föregående år. Även avkastningen på reala placeringar ökade som följd av att inflationen var hög under större delen av 2008. Avgifterna från reaktorinnehavarna som bestäms årligen av regeringen, var dock drygt 300 miljoner kronor lägre än föregående år.

Den nyinrättade Stabilitetsfonden (se not 42) har tillförts 15 miljarder kronor från anslag på statsbudgeten vilket redovisas som en överföring från kapital i balansräkningen (se Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). Ytterligare 0,1 miljarder kronor har tillförts genom avgifter och finansiella intäkter i slutet av året, vilket anges ovan.

Fondernas ändamål och vilka myndigheter som redovisar olika fonder, framgår i övrigt av not 42.

Not 6 Kostnader för personal

Miljoner kronor

	2008	2007
Lönekostnader inklusive arbetsgivaravgifter		
Rikspolisstyrelsen	11 502	10 929
Försvarsmakten	9 054	9 316
Försäkringskassan	5 137	5 632
Skatteverket	4 559	5 473
Arbetsförmedlingen	3 657	3 778
Kriminalvården	3 634	3 402
Banverket	3 420	3 269
Regeringskansliet	3 233	2 881
Vägverket	2 970	2 911
Domstolsverket	2 936	2 768
Lunds universitet	2 728	2 649
Göteborgs universitet	2 305	2 098
Uppsala universitet	2 248	2 159
Stockholms universitet	1 945	1 559

Karolinska institutet	1 813	1 713
Umeå universitet	1 583	1 547
Kungl. Tekniska högskolan	1 489	1 419
Linköpings universitet	1 407	1 373
Statens institutionsstyrelse	1 351	1 273
Sveriges lantbruksuniversitet	1 328	1 206
Migrationsverket	1 223	1 072
Lantmäteriet	1 015	928
Kronofogdemyndigheten	943	-
Affärsverk		
Luftfartsverket	1 877	1 745
Sjöfartsverket	705	683
Svenska kraftnät	166	156
Statens järnvägar	5	4
Övriga myndigheter	26 895	26 560
<i>Summa lönekostnader inklusive arbetsgivaravgifter</i>	<i>101 128</i>	<i>98 503</i>
Eliminering av arbetsgivaravgifter	-24 565	-24 084
<i>Summa lönekostnader efter eliminering av arbetsgivaravgifter</i>	<i>76 563</i>	<i>74 419</i>
Pensionskostnader		
Rikspolisstyrelsen	1 607	1 309
Försvarsmakten	1 569	1 584
Försäkringskassan	664	820
Skatteverket	612	704
Regeringskansliet	541	464
Vägverket	464	415
Arbetsförmedlingen	452	503
Domstolsverket	419	400
Banverket	411	354
Lunds universitet	392	396
Kriminalvården	336	310
Göteborgs universitet	335	343
Uppsala universitet	301	284
Stockholms universitet	296	212
Karolinska institutet	251	273
Linköpings universitet	218	203
Umeå universitet	217	223
Tullverket	205	109
Kungl. Tekniska högskolan	197	197
Sveriges lantbruksuniversitet	169	155
Försvarets materielverk	158	142
Affärsverk		
Luftfartsverket	338	1 369
Sjöfartsverket	133	506
Svenska kraftnät	40	117

Statens järnvägar	35	0
Övriga myndigheter	4 047	3 760
Statens tjänstepensioner:		
Utbetalda pensioner	7 732	7 186
Förändring av försäkringstekniska avsättningar	6 514	2 069
Eliminering av premieintäkt för statliga		
älderspensioner m.m.	-10 104	-9 502
<i>Summa pensionskostnader</i>	<i>18 549</i>	<i>14 905</i>
<i>Övriga personalkostnader</i>		
Regeringskansliet	290	324
Försvarsmakten	283	370
Rikspolisstyrelsen	280	321
Vägverket	265	240
Kriminalvården	140	141
Banverket	138	131
Karolinska institutet	124	113
Domstolsverket	115	112
Uppsala universitet	113	107
Försäkringskassan	112	115
Stockholms universitet	95	115
Skatteverket	92	139
Arbetsförmedlingen	67	104
Affärsverk		
Luftfartsverket	95	84
Sjöfartsverket	35	34
Svenska kraftnät	14	14
Statens järnvägar	0	0
Övriga myndigheter	1 670	1 710
<i>Summa övriga personalkostnader</i>	<i>3 928</i>	<i>4 174</i>
Total summa kostnader för personal	99 040	93 498

Statens kostnader för personal ökade med 5,5 miljarder kronor. Löner och pensionsutbetalningar har ökat, men den viktigaste förklaringen är att avsättningen för tjänstepensioner ökade i samband med ändrade försäkringstekniska riktlinjer hos Statens pensionsverk.

Löner

Lönekostnader inklusive lagstadgade arbetsgivaravgifter ökade med 2,6 miljarder kronor vilket även motsvarar 2,6 procent. Lagstadgade arbetsgivaravgifter uppgick under 2008 till

32,42 procent av lönesumman. Myndigheternas inbetalda arbetsgivaravgifter, löneskatter m.m. är statsinterna transaktioner och således inga kostnader för staten och har därför eliminerats.

Försvarsmaktens lönekostnader har sjunkit. Medelantalet anställda har minskat med cirka 900 personer eller drygt 5 procent mellan 2007 och 2008.

Rikspolisstyrelsens lönekostnad ökade med cirka 5 procent. Antalet poliser har ökat netto med nära 500 under året, medan antalet civilt anställda minskat något.

Vid Försäkringskassan minskade lönekostnaden vilket förklaras av de uppsägningar av personal som gjordes under 2007 men även av pensioneringar och frivilliga uppsägningar. Det genomsnittliga antalet årsarbetare minskade från cirka 14 000 till 12 500 mellan 2007 och 2008. Det ansträngda arbetsläget inom främst den s.k. kundmötesorganisationen har dock bl.a. lett till att kostnaderna för övertidsuttag har ökat.

Den stora minskningen vid Skatteverket beror på att Kronofogdemyndigheten från den 1 januari 2008 blev en egen myndighet. Justerar man för detta har antalet årsarbetskrafter ökat med cirka 7 procent. Myndigheten har gjort resursförstärkningar inom de prioriterade områdena internationella transaktioner och ekonomisk brottslighet.

Regeringskansliets lönekostnader ökade med cirka 13 procent. Det beror dels på kostnader för förberedelser för Sveriges ordförandeskap i EU.

Pensionskostnader

Kostnaderna för statens tjänstepensioner har ökat med 3,6 miljarder kronor, där Statens pensionsverks (SPV) pensionsrörelse står för ökningen medan de pensionskostnader som redovisas av myndigheterna minskat något. I SPV:s pensionsrörelse har utbetalda förmåner ökat med 0,5 miljarder kronor eller 7,6 procent, medan förändringen av försäkringstekniska avsättningar är 4,5 miljarder kronor högre än 2007. Ökningen beror på de nya försäkringstekniska riktlinjerna som tillämpas från den 1 januari 2008 där ändrade beräkningsgrunder påverkat avsättningen med 4,8 miljarder kronor. En mer detaljerad beskrivning av de faktorer som ingår i förändringen av pensionsavsättning finns i not 43.

Myndigheternas pensionskostnader utgörs främst av premier för statens avtalsenliga tjänstepensioner vilket innefattar avgifter till

kompletterande ålderspension (Kåpan) och individuell ålderspensionen (Iåp). Pensionspremierna påverkas av åldersfördelningen och löneläget hos personalen vid respektive myndighet. Premier för avtalsförsäkringar betalas till och hanteras till största delen av Statens pensionsverk och har därför eliminerats. Däremot hanteras den kompletterande och individuella ålderspensionen av särskilda organ som inte är myndigheter och dessa avgifter elimineras därför inte. Detsamma gäller också för några myndigheter som gör egna pensionsavsättningar. Kostnaderna för dessa ingår ovan och elimineras inte.

Bland myndigheterna är det i första hand Rikspolisstyrelsens pensionskostnader som ökade beroende på högre avgifter till kompletterande ålderspension (Kåpan) m.m. och att Polisen beviljat pensionsersättning till anställda enligt Trygghetsavtalet.

Försvarsmaktens pensionskostnader har stabiliserats efter engångskostnader i samband med Försvarsbeslut 2004. Försäkringskassans pensionskostnader har sjunkit, vilket förutom minskningen av antalet anställda beror på engångspremier till SPV som redovisades 2007 i samband med att omställningsåtgärder vidtogs.

Till skillnad mot SPV tillämpade affärsverken Luftfartsverket, Sjöfartsverket och Svenska kraftnät nya försäkringstekniska riktlinjer för beräkning av sina pensionsavsättningar på frivillig grund redan i samband med 2007 års årsredovisning vilket höjde kostnaderna då. De har nu återgått till en lägre nivå.

Övriga personalkostnader

Övriga personalkostnader utgörs av kostnader för personalutbildning, traktamenten m.m. Inga större förändringar jämfört med 2007 noteras.

I nedanstående tabell redovisas antal årsarbetskrafter vid de statliga myndigheterna.

Årsarbetskrafter

Myndighet	2008	2007
Rikspolisstyrelsen	24 111	23 352
Försvarsmakten	14 767	15 682
Försäkringskassan	12 568	14 038
Skatteverket	9 794	12 752
Arbetsförmedlingen	9 521	10 493
Kriminalvården	8 653	8 409
Vägverket	6 905	7 178

Banverket	6 188	6 053
Uppsala universitet	5 546	5 470
Domstolsverket	5 252	5 105
Lunds universitet	5 231	5 206
Göteborgs universitet	4 750	4 713
Regeringskansliet	4 562	4 412
Karolinska institutet	3 607	3 996
Umeå universitet	3 458	3 449
Luftfartsverket	3 323	3 285
Stockholms universitet	3 315	2 628
Linköpings universitet	3 171	3 199
Statens institutionsstyrelse	2 871	2 773
Kungl. Tekniska högskolan	2 833	2 780
Migrationsverket	2 771	2 468
Sveriges lantbruksuniversitet	2 671	2 943
Kronofogdemyndigheten	2 188	-
Övriga myndigheter	53 473	55 773
Totalt	201 529	206 157

Mättet årsarbetskrafter ska visa de anställdas arbetsvolym under ett räkenskapsår räknat i antalet heltidsanställningar. Som anställd räknas inte den som bara är uppdragstagare (konsult) även om denna arbetar med samma uppgifter som anställda. Anställda i utlandet, vars löner betalas med myndighetens medel, ska ingå när antalet årsarbetskrafter räknas fram.

Den arbetstid som inräknas ska vara den tid som myndigheten utbetalt lön eller annan ersättning för i utbyte mot arbete. Omräkning till heltidsanställningar innebär att deltidsanställd personal ingår i summa antal personer med den procentandel av en heltidsanställning som deras tjänstgöring utgör.

Not 7

Kostnader för lokaler

Miljoner kronor

	2008	2007
Försvarsmakten	2 168	2 419
Rikspolisstyrelsen	1 809	1 676
Regeringskansliet	1 312	1 122
Kriminalvården	959	878
Lunds universitet	790	776
Försäkringskassan	775	735
Domstolsverket	633	639
Göteborgs universitet	603	600
Kungl. Tekniska högskolan	603	549
Uppsala universitet	594	593

Stockholms universitet	587	486
Skatteverket	535	653
Karolinska institutet	503	488
Arbetsförmedlingen	493	463
Migrationsverket	415	373
Linköpings universitet	359	346
Umeå universitet	320	305
Statens institutionsstyrelse	274	263
Vägverket	274	280
Sveriges lantbruksuniversitet	273	267
Banverket	223	204
Affärsverk		
Luftfartsverket	46	43
Sjöfartsverket	41	40
Svenska kraftnät	19	19
Statens järnvägar	1	2
Övriga myndigheter	5 519	5 389
Eliminering av inomstatliga lokalkostnader	-4 179	-4 243
Summa	15 949	15 365

Som kostnader för lokaler redovisas myndigheters kostnader för hyrda lokaler. Redovisning per myndighet görs brutto och inkluderar hyra till andra statliga myndigheter. Elimineringarna utgörs av myndigheternas lokalkostnader som betalas till Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk.

Försvarsmaktens lokalkostnader minskade med 251 miljoner kronor. Bland annat beror minskningen på en hyresreduktion från Fortifikationsverket.

Rikspolisstyrelsen kostnadsökning för lokaler var 133 miljoner kronor. Av dessa är 84 miljoner kronor hänförliga till ökade kostnader i samband med anskaffning av nya lokaler eller tillfälliga ersättningslokaler. För befintliga lokaler uppgick ökade kostnader till 42 miljoner kronor.

Regeringskansliets lokalkostnader ökade med 190 miljoner kronor, vilket främst beror på övertagandet av tidigare Sida-administrerade utlandsmyndigheter och förändringar av förhyrningar i Stockholm.

Kriminalvårdens lokalkostnader ökade med 190 miljoner kronor. Ökningen beror främst på byggnationer vid anstalterna Salberga, Västervik Norra samt R-huset på Kumla.

Not 8 Vissa garanti- och kreditkostnader

Miljoner kronor

	2008	2007
<i>Exportkreditnämnden</i>		
Förändring i avsättningar för försäkringstekniskt beräknad risk i engagemanget	1 926	-329
Skadekostnader	50	32
Utlösen självriskandelar	1	37
Förändring av försäkringstekniskt beräknat nettovärde på skadefordringar	-165	520
<i>Summa Exportkreditnämndens kostnader i garantiverksamheten</i>	<i>1 812</i>	<i>260</i>
Riksgäldskontoret	25	-2 247
Statens Bostadskreditnämnd	-44	-693
Socialstyrelsen	82	83
Summa	1 875	-2 597

Under posten vissa garanti- och kreditkostnader redovisas kostnader för statlig garanti- och utlåningsverksamhet som inte redovisas bland transfereringar. Kostnaderna skiljs från övriga driftskostnader eftersom de kan variera kraftigt mellan åren och därför stör jämförelser mellan åren samtidigt som de har en annan karaktär än de flesta myndigheters driftskostnader i övrigt.

Exportkreditnämndens kostnader för Förändring i avsättningar för försäkringstekniskt beräknad risk i engagemanget har ökat med 2 miljarder kronor och förändring av försäkringstekniskt nettovärde på skadefordringar har minskat med 685 miljoner kronor sedan föregående år. Förändringen har påverkats bl.a. av kapitaliserade räntor, valutakursförändring i dollar, avskrivningar och värderingsförändringar.

Riksgäldskontoret redovisar förändring i reservering för förväntade garantiförluster med 28 miljoner kronor samt omvärdering av garantifordringar med -3 miljoner kronor (negativ kostnad). Föregående år redovisade Riksgäldskontoret omvärdering av lån med kreditrisk på 1,1 miljarder kronor och återföring av reservering för garantiförluster med 1,15 miljarder kronor.

Statens bostadskreditnämnd redovisar förändring i avsättning för garantier samt förändring i värdering av regressfordringar. För 2007 minskade den förväntade förlusten främst p.g.a. att garantistocken minskade med 44 procent. Detta medförde att behovet av avsättning för garantier minskade med 690 miljoner kronor.

För 2008 har minskningen i garantistocken planat ut.

Socialstyrelsen redovisar en garantiavgift på 82 miljoner kronor avseende tillgång till vaccin om en pandemi skulle inträffa.

Not 9

Övriga driftkostnader

	2008	2007
<i>Övriga driftkostnader – tjänster</i>		
Vägverket	13 801	12 017
Banverket	12 204	9 899
Försvarsmakten	10 739	11 563
Försvarets materielverk	4 847	3 590
Försäkringskassan	1 755	1 356
Rikspolisstyrelsen	1 729	1 688
Kärnavfallsfonden	1 269	1 353
Fortifikationsverket	1 174	999
Statens fastighetsverk	1 155	1 056
Skatteverket	1 106	1 144
Regeringskansliet	1 021	775
Karolinska institutet	960	952
Naturvårdsverket	879	819
Göteborgs universitet	835	823
Lunds universitet	799	781
Kriminalvården	718	703
Umeå universitet	645	624
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	617	607
Uppsala universitet	594	568
Övriga myndigheter	13 225	12 608
<i>Summa tjänster</i>	<i>70 072</i>	<i>63 925</i>
<i>Övriga driftkostnader – varor</i>		
Försvarets materielverk	11 244	12 452
Banverket	3 433	3 100
Försvarsmakten	2 735	1 096
Vägverket	2 668	2 407
Rikspolisstyrelsen	679	755
Fortifikationsverket	531	492
Kriminalvården	386	382
Karolinska institutet	345	290
Uppsala universitet	259	237
Statens fastighetsverk	236	217
Lunds universitet	227	213
Sveriges lantbruksuniversitet	184	147
Göteborgs universitet	164	152
Stockholms universitet	161	137
Kustbevakningen	157	82

Skatteverket	156	175
Statens räddningsverk	130	85
Övriga myndigheter	2 446	2 525
<i>Summa varor</i>	<i>26 141</i>	<i>24 944</i>

Affärsverk, övrig drift – varor och tjänster

Svenska kraftnät	5 658	4 296
Luftfartsverket	1 791	1 776
Sjöfartsverket	856	929
Statens järnvägar	17	145
<i>Summa affärsverk, övrig drift – varor och tjänster</i>	<i>8 322</i>	<i>7 146</i>

Övriga driftkostnader – reparationer, diverse m.m.

Vägverket	3 200	2 899
Försvarsmakten	2 384	2 191
Banverket	406	378
Kriminalvården	314	288
Regeringskansliet	242	217
Rikspolisstyrelsen	209	228
Försvarets materielverk	117	107
Lunds universitet	116	103
Skatteverket	106	144
Sveriges lantbruksuniversitet	101	101
Göteborgs universitet	98	84
Krisberedskapsmyndigheten	96	59
Försäkringskassan	94	84
Stockholms universitet	90	75
Karolinska institutet	87	85
Riksdagsförvaltningen	86	91
Arbetsförmedlingen	86	83
Migrationsverket	82	61

Affärsverk

Svenska kraftnät	252	245
Luftfartsverket	236	224
Sjöfartsverket	73	66
Statens järnvägar	5	0

Övriga myndigheter	1 816	1 765
<i>Summa Övriga driftkostnader – reparationer, diverse m.m.</i>	<i>10 296</i>	<i>9 578</i>

Aktivering utveckling av anläggningstillgångar i egen regi

Banverket	-11 504	-9 599
Försvarsmakten	-9 717	-11 432
Vägverket	-8 752	-7 412
Försäkringskassan	-518	-291
Skatteverket	-180	-40

Sjöfartsverket	-142	-230
Övriga myndigheter	1 063	2 299
<i>Aktivering utveckling av anläggnings- tillgångar i egen regi</i>	-29 750	-26 705
Eliminering av inomstatliga transaktioner	-15 848	-15 953
Total summa övriga driftkostnader	69 233	62 935

Övriga driftkostnader utgörs av myndigheternas köp av tjänster, varor, reparationer och diverse andra driftkostnader. Elimineringarna avser köp av varor och tjänster mellan myndigheterna.

Vägverkets ökade kostnader för tjänster beror främst på en ökning av entreprenadtjänster.

Banverkets ökade kostnader avseende tjänster beror till största del på en ökning av entreprenadtjänster.

Försvarets materielverks ökade kostnader för tjänster avser ökning av materielförsörjningstjänster som till största delen förklaras av Sveriges deltagande i flernationssamarbetet SAC (Strategic Airlift Capability).

Försvarets materielverks minskade kostnader för varor beror på minskade leveranser av Jas 39 Gripen och helikopter 14.

Svenska kraftnäts driftkostnader ökade till följd av högre elpriser.

Försvarsmaktens ökade kostnader avseende varor beror bland annat på nettouttag 2008 av beredskapsvaror från lager till förbrukning.

Banverket har aktiverat mer än föregående år för investering i anläggningstillgångar i egen regi. 10,9 miljarder kronor avser aktiveringar i järnvägsanläggningar. I övrigt avser aktiveringarna produktionsanläggningar. Vägverkets aktiveringar avseende väganläggningar har ökat. Aktiveringarna för Vägverket och Banverket innebär att kostnader för köp av varor och tjänster avseende produktion av väg- och bananläggningar förs bort från resultaträkningen och tas upp som investering i balansräkningen.

Not 10 Avskrivningar och nedskrivningar

Miljoner kronor

Miljoner kronor	2008	2007
Försvarsmakten	8 164	11 056
Vägverket	3 983	3 746
Banverket	2 620	2 929
Rikspolisstyrelsen	836	734
Försäkringskassan	626	563
Fortifikationsverket	616	668
Statens fastighetsverk	310	271
Skatteverket	244	272
Domstolsverket	233	216
Lunds universitet	228	228
Uppsala universitet	215	219
Göteborgs universitet	203	209
Affärsverk		
Luftfartsverket	1 517	1 130
Svenska kraftnät	439	446
Sjöfartsverket	141	133
Övriga myndigheter	3 324	3 298
Summa	23 699	26 118

Försvarsmaktens avskrivningar avser främst beredskapsinventarier som stridsfordon, självgående pjäser, fartyg och båtar. Skillnaden mellan åren beror på nedskrivningar av beredskapsinventarier som gjordes 2007 med drygt 3 miljarder kronor. Avskrivningarna på beredskapsvarulager är däremot i det närmaste oförändrade mellan åren.

Vägverket och Banverkets avskrivningar avser väganläggningar och järnvägsanläggningar.

Not 11**Resultat från andelar i dotterföretag och intresseföretag**

Miljoner kronor

	2008	2007
Resultat från andelar i dotterföretag		
Vattenfall AB	17 095	19 769
Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)	7 641	4 679
Posten AB	1 502	1 560
Sveaskog AB	1 406	1 419
Akademiska Hus AB	749	1 253
Apoteket Omstrukturering AB (Apoteket AB)	711	433
SJ AB	543	507
Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB	424	190
Teracom AB	421	390
Civitas Holding AB (inklusive Vasakronan AB)	381	4 650
Venantius AB	245	270
Samhall AB	153	90
Svenska Rymdaktiebolaget	137	8
AB Svensk Exportkredit	133	353
Swedfund International AB	76	17
AB Swedcarrier	53	1 314
Sveriges Tekniska Forskningsinstitut AB	26	10
IRECO Holding AB	17	13
Almi Företagspartner AB	15	114
Förvaltningsaktiebolaget Statum	9	13
Green Cargo AB	6	173
Lernia AB	5	52
Kasernen Fastighets AB	5	15
AB Göta Kanalbolag	2	1
IMEGO AB	2	-2
Vin & Sprit AB	0	1 468
Statens Bostadsomvandling AB	0	3
Voksenåsen A/S	0	1
AB Svenska miljöstyrningsrådet	0	0
Svensk-Danska Broförbindelsen AB (SVEDAB)	-	-
Svenska spel AB	-	-
Swedesurvey AB	-3	1
Kungliga Operan AB	-6	0
Kungliga Dramatiska Teatern AB	-9	-4
Arbetslivsresurs AR AB	-13	-28
Systembolaget AB	-95	85
AB Svensk Bilprovning	-106	19
Vasallen AB	-115	134
Specialfastigheter Sverige AB	-117	544
Innovationsbron AB	-224	0
Preaktio AB	-2 029	-

Övriga dotterföretag inom Regeringskansliet	1	0
<i>Summa Regeringskansliet</i>	<i>29 041</i>	<i>39 514</i>

Affärsverk		
Svenska kraftnät - SwePol Link AB m.fl.	8	13
Luftfartsverket - LFV Holding AB	29	1
Övriga myndigheter	38	15
Summa resultat från andelar i dotterföretag	29 116	39 543

Resultat från andelar i intresseföretag		
TeliaSonera AB	7 089	6 591
Nordiska investeringsbanken NIB	-1 074	457
SOS Alarm Sverige AB (SOSAB)	6	4
VisitSweden AB (Sveriges Rese och Turistråd AB)	2	2
Norrland Center AB	-1	0
AB Bostadsgaranti	-16	16
SAS AB	-1 340	136

Affärsverk		
Svenska kraftnät - Nord Pool ASA m.fl.	1 069	69
Summa resultat från andelar i intresseföretag	5 735	7 275

Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag - totalt		
Resultat från andelar i dotterföretag	29 116	39 543
Resultat från andelar i intresseföretag	5 735	7 275
Total summa	34 851	46 818

Med dotterföretag avses företag där statens ägarandel överstiger 50 procent.

Med intresseföretag avses företag där statens ägarandel uppgår till högst 50 och lägst 20 procent.

Det resultat som redovisas ovan baseras på det redovisade nettoresultatet hos bolagen enligt årsbokslut för respektive år, utom i några fall då ett tidigare delårsbokslut använts. Resultatet för Nordiska investeringsbanken NIB, vars resultat fr.o.m. 2008 är enligt årsbokslut, inkluderar som en övergångseffekt en mindre andel avseende tredje tertiet 2007.

Resultatandelarna har minskat med 12,0 miljarder kronor.

Vattenfall har minskat resultatet med 2,7 miljarder kronor, vilket främst avser en positiv engångseffekt på skattekostnaden av införande av lägre bolagsskattesats i Tyskland

under 2007 samt att finansiella netto- kostnaden har ökat mer än förbättringen av rörelse- resultatet.

Resultatet för LKAB har ökat med 3,0 miljarder kronor, vilket främst förklaras av ökad prisnivå på järnmalm. Resultatet har belastats med en avsättning på 2,0 miljarder kronor i ersättning till Banverket för ny järnväg i Kiruna.

Sveaskog har ett oförändrat resultat. Minskade skattekostnader med 0,5 miljarder kronor p.g.a. sänkt skattesats för uppskjuten skatteskuld har utjämnats av bl.a. minskade resultatandelar i intressebolag.

Akademiska hus har 0,5 miljarder kronor lägre resultat. Till största delen kan detta hänföras till att fastigheternas marknadsvärde har minskat med 2,2 miljarder kronor, vilket är en försämring med 1,6 miljarder kronor. Som en följd av detta har skattekostnaden minskat med 0,3 miljarder kronor. Ny skattesats för bolag har haft en positiv påverkan med 0,5 miljarder kronor.

Apoteket AB har övertagits av Apoteket Omstrukturering AB. Resultatet har förbättrats med 0,3 miljarder kronor främst som en följd av ökad omsättning.

Resultatet för SJ AB uppgår oförändrat till 0,5 miljarder kronor.

Civitas Holding med dotterbolaget Vasakronan AB såldes till AP fastigheter under året. Resultatandelen blev nära noll och är därmed 4,3 miljarder kronor lägre än föregående år.

Swedcarrier har försämrat sitt resultat med 1,3 miljarder kronor, vilket främst förklaras av minskad realisationsvinst från försäljning av dotterbolag och lägre värde på fastigheter. Under föregående år avyttrades de två dotterbolagen EuroMaint och Swemaint och resultatet för 2008 avser endast dotterbolaget Jernhusen.

Vin & Sprit AB har sålts under året. Resultatandelen blev nära noll, från att föregående år ha varit 1,5 miljarder kronor.

SVEDAB redovisar en förlust på 0,6 miljarder kronor, vilket dock inte redovisas som resultatandel så länge det egna kapitalet är negativt.

Resultatet i Svenska Spel AB behandlas inte som resultat från andelar utan redovisas som skatteintäkt i samband med utdelning till staten.

Resultatandelen från Systembolaget har minskat med 0,2 miljarder kronor. Andelen har reducerats med respektive års betalda utdelning,

som istället betraktas som skatteintäkt. Resultatet innan denna omföreling har ökat med 0,5 miljarder kronor till en vinst på 0,8 miljarder kronor.

Specialfastigheter Sverige har försämrat resultatet med 0,7 miljarder kronor till en förlust med 0,1 miljarder kronor, vilket till största delen beror på en mer negativ värdeförändring av fastigheterna än föregående år.

Preaktio AB har under året sålt aktier i Beam Global Spirits & Wine som överfördes till det bokförda värdet 4,9 miljarder kronor i samband med försäljningen av Vin & Sprit AB. Försäljningspriset blev 2,9 miljarder kronor och mellanskillnaden utgör årets förlust på 2,0 miljarder kronor.

Resultatet från TeliaSonera har ökat med 0,5 miljarder kronor. Det är främst resultatet från marknader i östra Europa och Asien som förbättrats.

Nordiska investeringsbanken, NIB, har minskat sitt resultat med 1,5 miljarder kronor till stor del beroende på försämrat resultat från finansiella instrument.

SAS AB har försämrat sitt resultat med 1,5 miljarder kronor, till största delen hänförelbart till avvecklingen av Spanair.

Svenska kraftnäts intressebolag har ökat resultatandelen med 1,0 miljarder kronor, vilket främst avser Nord Pool ASA:s realisationsvinster vid avyttring av clearing- och konsultverksamhet samt aktier i tyska elbörsen EEX.

Not 12**Nettokostnad för statsskulden**

Miljoner kronor

	2008	2007
Finansiella intäkter för förvaltning av statsskulden		
Ränteintäkter avseende upplåning i svenska kronor	16 010	16 528
Ränteintäkter avseende upplåning i utländsk valuta	11 417	15 132
Intäktsredovisade, preskriberade obligationer m.m.	22	12
Överkurs vid emission (netto)	6 512	5 941
Realiserade valutavinster (netto)	6 497	-
Summa finansiella intäkter för förvaltning av statsskulden	40 458	37 613
Finansiella kostnader för förvaltning av statsskulden		
Räntekostnader avseende upplåning i svenska kronor	55 025	55 081
Räntekostnader avseende upplåning i utländsk valuta	20 780	25 755
Realiserade kursförluster (netto)	4 726	4 237
Realiserade valutaförluster (netto)	-	2 454
Orealiserade valutaförluster (netto)	35 712	4 137
Provisioner till banker m.fl.	125	86
Summa finansiella kostnader för förvaltning av statsskulden	116 368	91 750
Nettokostnad för förvaltning av statsskulden	75 910	54 137

Finansiella intäkter och kostnader för förvaltning av statsskulden redovisas av Riksgäldskontoret. De innefattar även intäkter respektive kostnader för skuldskötselåtgärder.

Under 2008 uppgick nettokostnaden för statsskulden (räntor, över- och underkurser och valutakursförändringar m.m.) till 76 miljarder kronor, en ökning med 22 miljarder kronor. Den viktigaste förklaringen till att nettokostnaden för statsskulden ökat är att de orealiserade valutaförlusterna ökat med 32 miljarder kronor från 4 miljarder till 36 miljarder kronor. De orealiserade valutaförlusterna uppkommer vid den värdering Riksgäldskontoret gör av skulder och fordringar i utländsk valuta till bokslutsdagens kurser.

Under året realiserade staten valutavinster på 6 miljarder kronor, jämfört med förra årets förluster på 2 miljarder kronor. De realiserade valutakursförändringarna uppstår då Riksgälds-

kontoret betalar tillbaka utländska lån och skuldskötselinstrument där kursen avviker från den kurs som Riksgäldskontoret lånade till.

Realiserade kursförluster ökade med 0,5 miljarder kronor.

Not 13**Övriga finansiella intäkter**

Miljoner kronor

	2008	2007
Regeringskansliet	51 037	13 087
Centrala studiestödsnämnden	3 874	3 920
Kammarkollegiet	3 708	4 428
Skatteverket	2 606	2 308
Exportkreditnämnden	891	312
Kärnavfallsfonden	240	5
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	176	77
Försäkringskassan	160	85
Försvarets materielverk	142	26
Affärsverk		
Statens järnvägar	529	485
Luftfartsverket	27	37
Svenska kraftnät	16	25
Sjöfartsverket	2	2
Övriga myndigheter	216	165
Summa	63 624	24 962

De finansiella intäkterna och kostnaderna för förvaltning av statsskulden redovisas i not 12 Nettokostnader för statsskulden.

Regeringskansliet redovisar reavinster i samband med försäljning av Vin & Sprit AB och OMX AB med 47,5 miljarder kronor respektive 1 miljard kronor samt utdelning från Nordea AB med 2,4 miljarder kronor.

Centrala studiestödsnämndens finansiella intäkter avser bl.a. räntor på studielån.

Kammarkollegiets finansiella intäkter avser i huvudsak Riksbankens inlevererade överskott som uppgick till 3,6 miljarder kronor.

Skatteverket redovisar räntor i skattekontosystemet.

Exportkreditnämnden redovisar ränteintäkter i finansförvaltningen.

Kärnavfallsfondens intäkter omfattar räntor och realisationsvinster vid avyttring av reala och nominella statsobligationer.

De finansiella intäkterna hos Statens järnvägar utgörs bl.a. av ränteutgifter på långfristiga värdepappersinnehav samt på leasingtillgångar (lok, färjor och fordon i egen förvaltning).

Not 14

Övriga finansiella kostnader

Miljoner kronor

	2008	2007
Regeringskansliet	787	-17
Kärnavfallsfonden	107	667
Banverket	82	75
Försvarets materielverk	80	12
Karolinska institutet	51	2
Vägverket	36	35
Riksdagsförvaltningen	24	0
Rikspolisstyrelsen	15	5
Försäkringskassan	11	36
Lantmäteriet	10	18
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	-33	25
Statens jordbruksverk	-90	251
Affärsverk		
Statens järnvägar	442	524
Luftfartsverket	142	123
Sjöfartsverket	47	42
Svenska kraftnät	13	9
Övriga myndigheter	79	277
Aktivering av finansiella kostnader	-284	-167
Summa	1 519	1 917

Regeringskansliet redovisar en reaförlust om 698 miljoner kronor vid försäljning av Civitas Holding samt räntekostnader avseende avveckling av Barsebäck 2 med 53 miljoner kronor.

Kärnavfallsfonden redovisar realisationsförluster vid avyttring av reala och nominella statsobligationer med 107 miljoner kronor (531 miljoner kronor föregående år).

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete redovisar återföring av föregående års kursförluster med 36 miljoner kronor. Under 2008 uppstod inga valutakursförluster inom säkerhetsreserven som förvaltas av Exportkreditnämnden.

I Statens jordbruksverks finansiella kostnader ingår en återföring av föregående års avsättning

för periodiserade finansiella korrigeringar från EU avseende djurbidrag 2003–2006 om 100 miljoner kronor.

Affärsverket Statens järnvägars finansiella kostnader består bl.a. av skulduppräkningskostnader på leasing och räntor på leasingskulder på lok och vagnar.

I noten redovisas finansiella kostnader brutto. Några myndigheter har aktiverat räntekostnader i samband med anläggningsprojekt, eftersom räntan är en del av de utgifter för att bygga anläggningen som tas upp som tillgång.

4.5.2 Noter till balansräkningen

Not 15

Balanserade utgifter för utveckling

Miljoner kronor

	2008	2007
Försäkringskassan	1 565	1 391
Försvarmakten	756	236
Skatteverket	417	282
Rikspolisstyrelsen	342	365
Verket för högskoleservice	169	184
Statens pensionsverk	125	119
Kronofogdemyndigheten	100	0
Centrala studiestödsnämnden	98	113
Verket för näringslivsutveckling	92	98
Statens jordbruksverk	87	55
Affärsverk		
Svenska kraftnät	155	116
Sjöfartsverket	28	33
Övriga myndigheter	1 262	1 159
Summa	5 196	4 151

Under posten Balanserade utgifter för utveckling redovisas främst egenutvecklade IT-system och program.

Försäkringskassans balanserade utgifter avser utveckling av IT-system, varav IT-stöd för det nya pensionssystemet samt följdreformer till detta utgör den största delen. Därutöver utvecklar Försäkringskassan IT-stöd för ärendehantering inom andra försäkringsområden samt inför erforderlig ny infrastruktur för IT.

Försvarmakten har ökat sina investeringar i IT-system under året med drygt 500 miljoner kronor. Huvuddelen avser utveckling av ett

integrerat resurs- och ekonomiledningssystem (Prio).

Hos Skatteverket avser de största posterna av årets nytutveckling IT-stöd för Taxeringsförnyelse, Folkbokföring och Borgenärsverksamhet.

Kronofogdemyndighetens post avser myndighetens indrivningssystem INIT och ärendehanteringssystem för skuldsanering.

Not 16

Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2008	2007
Krisberedskapsmyndigheten	129	147
Rikspolisstyrelsen	81	103
Försäkringskassan	74	41
Försvarsmakten	42	17
Vägverket	35	51
Fortifikationsverket	34	35
Affärsverk		
Svenska kraftnät	104	110
Sjöfartsverket	12	11
Luftfartsverket	9	4
Övriga myndigheter	361	300
Summa	881	819

Under posten Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar redovisas i första hand köpta IT-system och program.

Krisberedskapsmyndighetens tillgångar avser investeringar avseende det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel samt växlar och annan immateriell radiokommunikationsutrustning.

Posterna för Rikspolisstyrelsen, Försäkringskassan och Vägverket består till största delen av licenser inom IT-verksamheten.

Affärsverket Svenska kraftnätets post består av markrättigheter i form av servitut och ledningsrätter samt nyttjanderättigheter för optoförbindelser.

Not 17

Förskott avseende immateriella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2008	2007
Statens jordbruksverk	-	30
Övriga myndigheter	11	3
Summa	11	33

Förskott i samband med investeringar i immateriella anläggningstillgångar förekommer endast i liten omfattning i staten.

Not 18

Statliga väganläggningar

Miljoner kronor

	2008	2007
Vägverket	102 586	98 907
Vägverket	102 586	98 907

Vägverket redovisar investeringar i statliga väganläggningar. Redovisade belopp är nettovärden efter avskrivning och avskrivningstiden är normalt 40 år.

Nio större objekt med en sammanlagd investeringsvolym på 7 miljarder kronor och en total längd av 99,5 km har öppnats för trafik under året. Bland annat har två sträckor öppnats på E 6 i Bohuslän, Torp-Håby och Värmlandsbro-Hogdal.

Not 19

Statliga järnvägsanläggningar

	2008	2007
Banverket	72 418	69 268
Banverket	72 418	69 268

Banverket redovisar investeringar i järnvägsanläggningar. Anskaffningskostnad för mark för järnvägsändamål ingår också i redovisat värde för järnvägsanläggningen. Från och med 2008 tillämpar Banverket differentierade avskrivningstider på samtliga järnvägsanläggningar.

Exempel på investeringsprojekt som har färdigställts och tagits i drift under 2008 är en 26 km järnväg mellan Örnköldsvik och Husum.

Pågående större investeringsprojekt avser Hallandsåsenprojektet och citytunneln i Malmö.

Not 20

Byggnader, mark och annan fast egendom

Miljoner kronor

	2008	2007
Statens fastighetsverk	13 725	13 322
Fortifikationsverket	9 337	9 065
Naturvårdsverket	5 593	5 096
Riksdagsförvaltningen	1 067	1 065
Affärsverk		
Luftfartsverket	10 219	10 598
Sjöfartsverket	1 005	1 027
Svenska Kraftnät	200	223
Övriga myndigheter	1 036	1 011
Summa	42 182	41 407

Statens fastighetsverk förvaltar den del av statens fasta egendom som regeringen bestämmer. Större delen av fastigheterna tillhör det nationella kulturarvet. Exempel på fastigheter är de kungliga slotten, ett trettiotal fästningar, nationalteatrarna, museerna, regeringens byggnader, landshövdingarnas residens och ambassadbyggnader i utlandet. De markegendomar som redovisas av Statens fastighetsverk består till stora delar av markområden väster om odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län samt renbetesfjällen i Jämtlands län. I mellersta och södra Sverige förvaltas ett antal kungsgårdar som av kulturhistoriska skäl ägs av staten. Årets investeringar uppgår till 1 040 miljoner kronor. Under året har fastigheter förvärvat för 634 miljoner kronor av bl.a. Vasakronan AB. Om- och tillbyggnader har genomförts till ett värde av 393 miljoner kronor, där det största projektet avser ombyggnad av Centralposthuset i Stockholm.

Fortifikationsverket förvaltar fastigheter avsedda för försvarsändamål. Under året har investeringar gjorts med 746 miljoner kronor. Större projekt är en simulatorbyggnad i Karlskrona, artilleripjäshall i Boden, nybyggnad av kontor, skrovhall och skolbyggnad för sjösäkerhetsskolan i Karlskrona.

Naturvårdsverket redovisar främst nationalparker och naturreservat. Dessa är dock i många

fall upptagna till ett lågt värde. Under 2008 har värdet av marken ökat med cirka 500 miljoner kronor vilket främst avser investeringar i markinköp för bildande av naturreservat och nationalpark.

Riksdagsförvaltningen förvaltar riksdagsbyggnaderna och de ombyggnader och förbättringar som utgör årets investeringar är förhållandevis små.

Luftfartsverkets redovisar de flygplatser som staten äger med byggnader, fältanläggningar, elanläggningar och teleanläggningar som de viktigaste delarna.

Not 21

Förbättringsutgifter på annans fastighet

Miljoner kronor

	2008	2007
Rikspolisstyrelsen	777	771
Försvarsmakten	304	296
Kungl. Tekniska högskolan	210	240
Regeringskansliet	193	144
Stockholms universitet	149	99
Göteborgs universitet	144	146
Kriminalvården	117	124
Lunds universitet	98	109
Umeå universitet	84	59
Domstolsverket	78	66
Sveriges lantbruksuniversitet	71	68
Försvarets materielverk	64	45
Övriga myndigheter	1 078	1 133
Summa	3 367	3 300

Förbättringsutgifter på annans fastighet avser sådana utgifter som myndigheten har haft för att anpassa hyrda lokaler till den egna verksamheten, exempelvis om- och tillbyggnationer, kabeldragningar för nätverk, larmanordningar samt reparationer och underhåll om utgifterna uppgått till väsentliga belopp.

Rikspolisstyrelsens förbättringsutgifter avser diverse om- och tillbyggnationer av polislokaler runt om i landet.

Not 22 Maskiner, inventarier, installationer m. m.

Miljoner kronor

	2008	2007
Rikspolisstyrelsen	1 447	1 446
Vägverket	1 305	1 248
Försvarsmakten	1 260	1 287
Kustbevakningen	1 140	542
Banverket	796	747
Domstolsverket	684	721
Uppsala universitet	596	669
Lunds universitet	571	585
Regeringskansliet	544	407
Karolinska institutet	513	517
Krisberedskapsmyndigheten	429	440
Kriminalvården	388	359
Moderna Museet	370	250
Skatteverket	358	370
Affärsverk		
Svenska kraftnät	5 593	5 831
Luftfartsverket	974	963
Statens järnvägar	651	710
Sjöfartsverket	650	606
Övriga myndigheter	5 040	5 132
Summa	23 309	22 830

Datorer och kringutrustning, möbler, maskiner, installationer, bilar, fartyg, flyg och andra transportmedel är exempel på tillgångar som redovisas under denna post. Även tillgångar som innehas genom finansiell leasing ingår.

Kustbevakningens tillgångar har ökat med 598 miljoner kronor. Under året har bl.a. tre flygplan nyanskaffats.

Vägverkets tillgångar består förutom av maskiner och inventarier för verksamheten även av färjor bokförda till 471 miljoner kronor. Ökningen under året avser till största delen färdigställda anläggningar som överförs från pågående nyanläggningar.

Svenska kraftnätets tillgångar består till största delen av ställverksutrustningar, kraftledningar, sjökablar, delar av kontrollanläggningar, opto-verksamhet samt tele- och informationssystem.

Luftfartsverket redovisar huvudsakligen fordon och maskiner under denna post.

Not 23 Pågående nyanläggningar

Miljoner kronor

	2008	2007
Banverket, järnvägsanläggningar	37 085	27 638
Vägverket, väganläggningar	14 445	12 246
Fortifikationsverket	717	881
Statens fastighetsverk	325	718
Krisberedskapsmyndigheten	150	0
Affärsverk		
Svenska kraftnät	1 381	662
Luftfartsverket	678	804
Sjöfartsverket	79	93
Övriga myndigheter	3 201	4 443
Summa	58 061	47 485

Banverkets pågående större investeringsprojekt avser Hallandsåsenprojektet citytunneln i Malmö, Citybanan i Stockholm, Bana väg i väst, Ådalsbanan och ny järnväg i Kiruna.

Som Vägverkets pågående större investeringsprojekt räknas Norra länken i Stockholm samt utbyggnaden av E6 genom Bohuslän norr om Uddevalla.

Not 24 Beredskapstillgångar

Miljoner kronor

	2008	2007
Försvarsmakten	94 837	93 908
Statens räddningsverk, räddnings-tjänst och varningsmateriel m.m.	592	680
Socialstyrelsen, läkemedel och sjukvårdsförnödenheter	268	314
Krisberedskapsmyndigheten	96	114
Strålsäkerhetsmyndigheten	41	-
Rikspolisstyrelsen	14	16
Livsmedelsverket	10	5
Statens strålskyddsinstitut	-	28
Summa	95 858	95 065

Beredskapstillgångar avser tillgångar både för civil och militär beredskap.

Posten omfattar främst Försvarsmaktens (FM) tillgångar för militär beredskap. Tillgångar

för civil beredskap omfattar t.ex. läkemedel, fordon samt medicinsk utrustning.

FM delar in sina beredskapstillgångar i dels beredskapsinventarier, dels beredskapsvaror, vilka redovisas som anläggningstillgångar. Beredskapsinventarierna uppgår till 81,7 miljarder kronor och utgörs av t.ex. flygplan, fartyg och stridsvagnar. Beredskapsvaror som t.ex. ammunition, reservmateriel och beklädnadsmateriel uppgår till 13,2 miljarder kronor.

Årets ökning med 0,8 miljarder kronor förklaras i stort sett av Försvarmakten. Nyanskaffning av militära beredskapsinventarier uppgår till 9,2 miljarder kronor och av- och nedskrivningar uppgår till 7,5 miljarder kronor under 2008. Exempelvis har sex JAS 39 Gripen anskaffats, vilka utgör slutleverans av tredje och sista delserien. Under året har försäljningar och utrangeringar genomförts för 0,1 miljarder kronor. Beredskapslagret har minskat med 0,7 miljarder kronor, bl.a. har reservmateriel skrivits ned med 0,3 miljarder kronor.

Statens räddningsverks beredskapstillgångar har främst p.g.a. avskrivningar minskat med 0,1 miljarder kronor under året och består av materiel för räddningstjänst, andningsskydd och anläggningar för varningssignaler.

Socialstyrelsens beredskapstillgångar avser läkemedel och sjukvårdsförnödenheter. Tillgångarna har minskat under året främst p.g.a. av- och nedskrivningar.

Statens strålskyddsinstitut har avvecklats under året och dess tillgångar har övertagits av Strålsäkerhetsmyndigheten.

Not 25

Förskott avseende materiella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2008	2007
Banverket	960	1 001
Kustbevakningen	822	379
Försvarets materielverk	802	2 134
Vägverket	711	488
Försvarets radioanstalt	20	30
Affärsverk		
Luftfartsverket	-	4
Övriga myndigheter	7	2
Summa	3 322	4 038

Under denna post redovisas de förskott som myndigheten lämnat vid anskaffning av materiella anläggningstillgångar.

Banverkets post avser förskott vid byggandet av järnvägsanläggningar. Vägverkets post består främst av förskott avseende väganläggningar.

Kustbevakningens post avser förskott för fartygsprojekt.

Försvarets materielverks förskott till Industrigruppen JAS minskar vartefter leveranserna sker.

Not 26

Andelar i dotter- och intresseföretag

Andelar i dotterföretag

Miljoner kronor

	2008	2007
Vattenfall AB	129 861	111 709
Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)	25 218	22 251
Akademiska Hus AB	24 462	24 700
Sveaskog AB	16 087	15 586
AB Svensk Exportkredit	10 215	4 496
Posten AB	7 980	7 047
Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB	6 432	6 226
Almi Företagspartner AB	6 251	4 232
Specialfastigheter Sverige AB	4 789	5 269
SJ AB	4 058	3 766
Apoteket Omstrukturering AB (Apoteket AB)	3 858	3 293
AB Swedcarrier	3 113	3 997
Fouriertransform AB	3 000	-
Preaktio AB	2 901	-
Swedfund International AB	2 078	1 786
Systembolaget AB	2 069	2 163
Teracom AB	1 666	1 729
Green Cargo AB	1 482	1 621
Samhall AB	1 256	1 103
Vasallen AB	1 024	1 203
Innovationsbron AB	636	0
Statens Bostadsomvandlings AB	550	550
Svenska Rymdaktiebolaget	518	394
Lernia AB	482	502
Sveriges Tekniska Forskningsinstitut AB	418	392
AB Svensk Bilprovning	344	365
IRECO Holding AB	185	168
Kasernen Fastighets AB	127	126
AB Göta Kanalbolag	46	41
SweRoad (Swedish National Road Consulting AB)	42	38

Swedesurvey AB	37	40
Förvaltningsaktiebolaget Statum	24	589
Kungliga Dramatiska Teatern AB	20	28
Kungliga Operan AB	20	22
IMEGO AB	14	27
Arbetslivsresurs AR AB	11	24
Arlandabanan infrastructure AB (A-Banan Projekt AB)	10	10
Svensk-Danska Broförbindelsen AB (SVEDAB)	0	0
Svenska Spel AB	0	0
Civitas Holding AB (inklusive Vasakronan AB)	-	25 736
Vin & Sprit AB	-	7 966
Venantius AB	-	2 783
Affärsverk		
Luftfartsverket - LfV Holding AB	179	151
Svenska kraftnät - SwePol Link AB m.fl.	118	110
Övriga andelar	352	348
Summa	261 933	262 587

Med dotterföretag avses företag där statens ägarandel överstiger 50 procent.

Andelsvärdet ovan är baserat på det justerade egna kapitalet hos företagen enligt bokslut per 31 december, utom i några fall då senaste delårsbokslut använts.

Andelar i dotterföretag har minskat med 1,3 miljarder kronor.

Ökningen av andelsvärdet för Vattenfall AB uppgår till 18,2 miljarder kronor, vilket huvudsakligen förklaras av periodens vinst på 17,1 miljarder kronor. Utdelning av 8,0 miljarder kronor har minskat andelsvärdet. Positiva omräkningsdifferenser för verksamhet i utlandet på 15,1 miljarder kronor har delvis utjämnats av negativ påverkan från valutasäkring av utländskt eget kapital på 7,2 miljarder kronor. Omräkningsdifferenserna har uppstått när balansräkningar i utländska dotterbolag räknats om till svenska kronor. Kassafördessäkring har medfört en ökning med 2,3 miljarder kronor. Kassafördessäkringen avser huvudsakligen realiserade värdeförändringar av el-derivat som används för prissäkring av framtida försäljning.

LKAB:s resultat för året uppgår till 7,6 miljarder kronor, vilket bidragit till andelsvärdets ökning med 3,0 miljarder kronor. Förändringar i säkringsreserv och reserv för verkligt värde har minskat värdet med

2,6 miljarder kronor. Även utdelning av 2,0 miljarder kronor har reducerat värdet.

Andelsvärdet för Akademiska Hus AB har minskat med 0,2 miljarder kronor. Minskningen förklaras av en utdelning på 1,0 miljard kronor, vilken delvis utjämnas av årets resultat på 0,7 miljarder kronor.

Andelsvärdet för Sveaskog AB har ökat med 0,5 miljarder kronor. Förändringen förklaras av årets resultat på 1,4 miljarder kronor minskat med utdelning till staten på 0,8 miljarder kronor.

Andelsvärdet för Svensk Exportkredit AB har ökat med 5,7 miljarder kronor, vilket främst förklaras av ett kapitaltillskott på 3,0 miljarder kronor. Bolaget har även övertagit samtliga aktier i Venantius AB, med ett bokfört värde på 2,6 miljarder kronor.

Posten AB har ökat i värde med 0,6 miljarder kronor. I ökningen ingår årets resultat med 1,3 miljarder kronor minskat med utdelning på 0,6 miljarder kronor.

SBAB har ökat i värde med 0,2 miljarder kronor som en följd av årets resultat på 0,4 miljarder kronor minskat med 0,2 miljarder kronor i reserv avseende omklassificerade finansiella tillgångar.

Almi Företagspartner AB har fått ett kapitaltillskott på 2,0 miljarder kronor, vilket förklarar andelens ökning.

Andelarna i Specialfastigheter Sverige AB har minskat med 0,5 miljarder kronor, vilket förklaras av årets förlust på 0,1 miljarder kronor samt utdelning av 0,4 miljarder kronor.

SJ AB har ökat i värde med 0,3 miljarder kronor, vilket väsentligen avser årets resultat på 0,5 miljarder kronor samt utdelning av 0,2 miljarder kronor.

AB Swedcarrier har minskat med 0,9 miljarder kronor, vilket beror på förändring av omvärderingsreserv med 0,5 miljarder kronor samt utdelning av 0,4 miljarder kronor.

Fouriertransform AB är ett nybildat bolag för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom fordonsindustrin. Andelsvärdet utgörs av en kapitaltillskott på 3,0 miljarder kronor.

Preaktio AB med innehav av aktier i Beam Global Spirits & Wine överfördes till staten vid försäljningen av Vin & Sprit AB. Aktierna såldes sedan vidare och försäljningsbeloppet motsvarar andelsvärdet på 2,9 miljarder kronor.

Swedfund International AB har erhållit ett aktieägartillskott på 0,3 miljarder kronor, vilket

medfört en ökning av andelsvärdet med samma belopp.

Förvaltningsaktiebolaget Statum har minskat med 0,6 miljarder kronor p.g.a. motsvarande utdelning till staten.

Innehavet i SVEDAB har skrivits ned till noll i enlighet med kapitalandelsmetoden eftersom SVEDAB-koncernens egna kapital uppgår till minus 1,2 miljarder kronor. Efter övergång till redovisning enligt IFRS täcks moderbolaget SVEDAB:s förlust av balanserade vinstmedel och bolaget behöver därför inte något aktieägartillskott.

Svenska Spel AB bokförs till värdet av aktiekapital och reservfond (värdet uppgår till 260 000 kronor som i tabellen avrundats till noll miljoner kronor). Resultatet tillförs som skatteintäkt när utdelning betalas till staten.

Civitas Holding AB (Vasakronan AB) vars andelsvärde föregående år uppgick till 25,7 miljarder kronor har avyttrats för 24,7 miljarder kronor under året. Utdelningen till staten uppgick till 0,8 miljarder kronor.

Vin & Sprit AB har avyttrats under året för 49,8 miljarder kronor. Föregående år redovisades ett andelsvärde på 8,0 miljarder kronor, varav 0,7 miljarder kronor delats ut till staten, som också övertagit bolaget Preaktio med aktier till ett bokfört värde av 4,9 miljarder kronor.

Venantius AB vars andelsvärde föregående år var 2,8 miljarder kronor har utdelat 0,3 miljarder kronor och därefter övertagits av Svensk Exportkredit AB.

Andelar i intresseföretag

Miljoner kronor

	2008	2007
TeliaSonera AB	48 621	43 731
Nordiska Investeringsbanken (NIB)	6 943	7 410
SAS AB	1 858	3 666
AB Bostadsgaranti	82	98
SOS Alarm Sverige AB (SOSAB)	81	80
VisitSweden AB	10	10
Norrland Center AB	5	5
Dom Shvetsii	3	3
Affärsverk		
Svenska kraftnät - Nord Pool ASA m.fl.	1 466	403
Luftfartsverket - Nordic Airport Properties KB m.fl.	15	14
Summa	59 084	55 420

Med intresseföretag avses företag där statens ägarandel uppgår till högst 50 och lägst 20 procent.

Andelar i intresseföretag är 5,3 miljarder kronor högre än föregående år främst p.g.a. att andelen i TeliaSonera ökat i värde med 4,9 miljarder kronor. Andelsvärdet i TeliaSonera har påverkats positivt med 7,1 miljarder kronor av andelen i årets resultat och med 4,9 miljarder kronor i valutakursdifferenser. Utdelning av 6,7 miljarder kronor till staten har minskat värdet med motsvarande belopp. Marknadsvärdet på Regeringskansliets aktier i TeliaSonera uppgick vid årsskiftet till 65,1 miljarder kronor.

SAS har minskat i värde med 1,8 miljarder kronor till 1,9 miljarder kronor, vilket till största delen beror på periodens resultatandel. Marknadsvärdet på Regeringskansliets aktier i SAS AB uppgår till 1,3 miljarder kronor.

Innehavet i Nordiska Investeringsbanken har minskat med 0,5 miljarder kronor främst beroende på årets resultat. Svenska kraftnäts intressebolag har ökat med 1,1 miljarder kronor, främst hänförligt till årets resultat.

Andelar i dotter- och intresseföretag - totalt

Miljoner kronor

	2008	2007
Summa andelar i dotterföretag	261 933	262 587
Summa andelar i intresseföretag	59 084	55 420
Riksbankens grundfond	1 000	1 000
Summa	322 017	319 007

Förutom de ovan nämnda förändringarna är postens totala förändring en följd av förändringar i företagens justerade egna kapital, utbetalda utdelningar samt förvärv och avyttringar.

Not 27

Andra långfristiga värdepappersinnehav

Miljoner kronor

	2008	2007
Exportkreditnämnden, obligationer	2 472	2 185
Regeringskansliet, Europeiska investeringsbanken EIB	1 677	1 677
Regeringskansliet, Europeiska utvecklingsbanken EBRD	1 040	1 040
Regeringskansliet, Världsbanken IBRD	593	593
Karolinska institutet, aktier, andelar och obligationer	247	318
Regeringskansliet, Europarådets utvecklingsbank CEB	34	34
Affärsverk		
Statens järnvägar	4 157	4 392
Övriga myndigheter	253	257
Summa	10 473	10 496

De största förändringarna av värdepappersinnehaven avser Exportkreditnämndens innehav av obligationer som ökat med 0,3 miljarder kronor. Som ett led i garantiverksamheten placerar Exportkreditnämnden erhållna premier i olika finansiella tillgångar och har under året ökat innehavet av obligationer i utländska valutor. Innehavet utgör en del av likvid buffert för riskexponering och balanserande innehav för åtaganden i respektive valuta.

Statens Järnvägars innehav avser till största delen nollkupongobligationer i syfte att möta betalningsströmmar vid förfall av leasing- och leaseholdkontrakt för anläggningstillgångar utthyrd till SJ AB och Green Cargo AB.

Not 28

Andra Långfristiga fordringar

Miljoner kronor

	2008	2007
<i>Exportkreditnämnden</i>		
- Skadefordringar	1 558	1 393
- Valutadepositioner USD/EUR i svenska affärsbanker	-	532
- Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	1 712	1 304
<i>Summa Exportkreditnämnden</i>	<i>3 270</i>	<i>3 229</i>
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	258	122
Göteborgs universitet	135	139
Fiskeriverket	116	125
Statens bostadskreditnämnd	65	80
Regeringskansliet	23	9
Banverket	7	11
Försäkringskassan	4	5
Affärsverk		
Statens järnvägar	2 323	3 087
Svenska kraftnät	200	204
Sjöfartsverket	79	92
Luftfartsverket	25	38
Övriga myndigheter	4	7
Summa	6 509	7 148

Exportkreditnämnden (EKN) redovisar försäkringstekniskt beräknat nettovärde på skadefordringar. Fordringarna utgår från de skadebelopp som betalats ut. Avdrag görs för återvunna eller avskrivna belopp. Till detta läggs kapitaliserade räntor samt förfallna, obetalda och upplupna, ej förfallna avtalsräntor. Värderingen av EKN:s fordringar görs utifrån olika kriterier. En utgångspunkt vid bedömning av fordringar på andra länder är det aktuella landets skuldsättning och inkomstnivå samt hur landets skött sina skuldbetalningar. Detta kompletteras med det allmänna riskläget på landet vad gäller krediter och på den återstående löptiden av EKN:s utestående fordran. Värdet före reservering av förlustrisker m.m. på EKN:s fordringar uppgår till 6 900 miljoner kronor. Reserveringen uppgår till 5 342 miljoner kronor. De största fordringarna finns på Nordkorea, Demokratiska Republiken Kongo och Pakistan. Återförsäkrares andel av försäkringstekniska

avsättningar har ökat i motsvarande grad som den försäkringstekniska avsättningen (se not 44).

Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida) garanterar och subventionerar u-landskrediter i projekt som Sida bedömer kan få betydande utvecklingseffekter i landet. Posten utgörs till största delen (208 miljoner kronor) av nettovärdet på skadefordringar som förvaltas av EKN knutet till U-kreditsystemet. Resterande del av posten är en fordran på Swedfund avseende villkorslån.

Göteborgs universitets fordringar avser utlåning av donationsmedel till Akademiska Hus.

Fiskeriverket har tillgångar som förvaltas av Kammarkollegiet. Dessa tillgångar avser fiskeavgifter beslutade enligt vattenlagen. Medlen består av 25 fonder.

Affärsverket Statens järnvägar redovisar fordringar avseende leasing- och leaseholdavtal på SJ AB och Green Cargo AB. Dessa uppgick till 1 999 miljoner kronor 2008. Dessutom redovisar affärsverket en fordran på Storstockholms lokaltrafik (SL) avseende kapitalkostnadsersättning på 251 miljoner kronor.

Sjöfartsverket fordringar uppgick till 79 miljoner kronor. Sjöfartsverket redovisar fordringar avseende förskottshyra för tre isbrytande offshorefartyg som man tecknat avtal om med Trans Viking A/S. Dessa uppgick till 68 miljoner kronor 2008.

Not 29 Utlåning

Miljoner kronor

	2008	2007
<i>Centrala studiestödsnämnden</i>		
Annuitetslån (beviljade efter den 30 juni 2001)	73 620	66 094
Studielån (lån med villkorad återbetalning), beviljade mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001	71 394	74 591
Studiemedel (beviljade före 1989 och äldre lån)	8 045	9 454
Hemutrustningslån	1 147	1 307
<i>Summa Centrala studiestödsnämnden</i>	<i>154 206</i>	<i>151 446</i>
<i>Riksgäldskontoret</i>		
Botniabanan AB	14 648	12 345
Svensk-Danska Broförbindelsen AB	4 181	3 506
A-Train AB	800	800
Premiepensionsmyndigheten	1 528	3 098
AP-fonden	138	139
Övrigt	245	295
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>21 540</i>	<i>20 183</i>
Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete	264	293
Övriga myndigheter	109	108
Summa	176 119	172 030

Centrala studiestödsnämnden (CSN) administrerar ett flertal lånetyper som kan delas in i två huvudkategorier. Den ena typen är lån finansierade med lån hos Riksgäldskontoret vilket är de lån som går under benämningen studielån beviljade fr.o.m. 1989 samt annuitetslånen från 2001 och framåt.

Den andra kategorin är lån som ursprungligen finansierades via anslag på statsbudgeten, främst studiemedel beviljade t.o.m. 1988. CSN:s fordringar totalt uppgår till drygt 154 miljarder kronor, efter att hänsyn tagits till reservationerna för osäkra fordringar.

CSN:s modell för att beräkna de osäkra fordringarna och nedskrivningarna utvecklas hela tiden och osäkerheten beräknas utifrån tre värderingsprinciper. Dessa principer är betalningsbenägenhet, reservation enligt de trygghetsregler som finns vid återbetalning och framtida förluster på grund av dödsfall. Med bristande betalningsbenägenhet menas att inga eller få inbetalningar gjorts under de senaste åren trots påminnelser och kravåtgärder. Vid

reservation enligt trygghetsregler har man i modellen börjat använda sig av nuvärdesberäkningar för att få jämförbarhet över tiden. Räntan beräknas från i år som ett genomsnitt av de senaste sex årens räntesatser.

Sedan 1999 gör CSN reservationer för osäkra fordringar. Den totala lånefordran uppgår till 181 miljarder kronor och vid utgången av 2008 var den totala reserveringen 27,2 miljarder kronor. Det är en minskning netto med 0,6 miljarder kronor jämfört med föregående år. För annuitetslånen har de osäkra fordringarna ökat under året eftersom antalet låntagare blir fler. När det gäller lånetyperna studielån och studiemedel har de osäkra fordringarna minskat vilket beror på införandet av nuvärdesberäkning och att man använder genomsnittsränta i beräkningsmodellen.

Riksgäldskontoret (RGK) är den myndighet utöver CSN som har omfattande utlåning. När det gäller Svenska-Danska broförbindelsen AB (SVEDAB) är bolaget beroende av Öresundsbro Konsortiets framtida resultat för att kunna återbetala lånet. Lånet till Svenska-Danska Broförbindelsen AB är nedskrivet med 0,7 miljarder kronor. RGK:s utlåning till Premiepensionsmyndigheten och AP-fonderna ingår också i denna post, eftersom dessa myndigheter inte konsolideras i årsredovisningen för staten.

Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbetes (Sida) utlåning avser biståndskrediter och villkorlån.

Not 30 Varulager och förråd

Miljoner kronor

	2008	2007
Banverket	489	467
Försvarsmakten	388	457
Vägverket	143	119
Statens räddningsverk	129	127
Rikspolisstyrelsen	126	108
Försvarets materielverk	95	112
Kriminalvården	70	72
Statens jordbruksverk	34	27
Affärsverk		
Sjöfartsverket	71	43
Luftfartsverket	46	44
Övriga myndigheter	165	170
Summa	1 756	1 746

Med varulager och förråd avses råmaterial, råvaror, halvfabrikat och färdiga produkter samt förnödenheter som förbruknings- och tillsatsmaterial.

Försvarsmaktens varulager och förråd avser i huvudsak Försvarsmaktens drivmedelslager.

Not 31 Pågående arbeten

Miljoner kronor

	2008	2007
Lantmäteriet	214	187
Banverket	31	29
Fortifikationsverket	19	17
Statens väg- och transportforskningsinstitut	15	8
Skogsstyrelsen	6	12
Övriga myndigheter	31	46
Summa	316	299

Lantmäteriet pågående arbeten avser i huvudsak fastighetsbildning, vilket t.ex. innebär avstyckning och reglering av gränsdragning mellan fastigheter. Ökningen jämfört med 2007 beror främst på ett ökat antal av infrastrukturärenden.

Banverkets pågående arbeten består av ej avslutade entreprenaduppdrag som i huvudsak

utförts av Banverket Produktion och Investeringsdivisionen.

Not 32

Fastigheter

Miljoner kronor

	2008	2007
Länsstyrelsen i Dalarnas län	112	95
Länsstyrelsen i Värmlands län	16	9
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	9	9
Övriga länsstyrelser	3	3
Summa	140	116

Länsstyrelsen i Dalarnas län innehar ett stort antal fastigheter i den s.k. Jordfonden, där bytesprojekt pågår eller är planerade.

Not 33

Förskott till leverantörer

Miljoner kronor

	2008	2007
Banverket	58	8
Försäkringskassan	0	5
Fortifikationsverket	2	3
Övriga myndigheter	1	0
Affärsverk		
Luftfartsverket	44	13
Summa	105	29

Myndigheternas förskott avser bl.a. varuleveranser.

Not 34

Kundfordringar

Miljoner kronor

	2008	2007
Exportkreditnämnden	1 707	1 607
Försvarets materielverk	1 476	795
Vägverket	909	916
Banverket	754	854
Lantmäteriet	165	168
Statens institutionsstyrelse	146	165
Lunds universitet	117	140
Karolinska institutet	107	127
Göteborgs universitet	100	92
Affärsverk		
Luftfartsverket	409	456
Svenska kraftnät	206	319
Sjöfartsverket	152	144
Statens järnvägar	18	26
Övriga myndigheter	1 352	1 357
Summa	7 618	7 166

Som kundfordringar redovisas fakturerade belopp avseende myndighetens försäljning av främst tjänster. Exportkreditnämndens fordringar utgörs av fordringar på garantitagare avseende förskottspremier och efterskottspremier. Försvarets materielverk har ökat andelen externa intäkter och därmed även kundfordringar under året.

Vägverkets och Banverkets poster består av fordringar för externa uppdrag i huvudsak åt kommuner.

Not 35

Övriga fordringar

Miljoner kronor

	2008	2007
Skatteverket		
Fordringar på skattekonto	27 724	24 197
Fordringar skattekonto, restförda	4 532	3 050
Fordringar avseende övriga skatter och avgifter under indrivning	-	550
Övriga fordringar	4	62
Summa Skatteverket	32 260	27 859
Riksgäldskontoret		
Fordran CSA-avtal och GMRA-avtal	1 919	864
Terminskontrakt statens internbank	455	-
Depositioner för handel med futures	135	228
Övriga fordringar	515	28
Summa Riksgäldskontoret	3 024	1 120
Statens jordbruksverk	7 580	6 408
Tullverket	2 447	2 362
Försäkringskassan	2 723	2 436
Centrala studiestödsnämnden	749	769
Kronofogdemyndigheten	708	-
Lantmäteriet	290	275
Affärsverk		
Statens järnvägar	246	242
Lufftartsverket	170	212
Svenska kraftnät	33	29
Sjöfartsverket	1	1
Övriga myndigheter	1 292	1 447
Summa	51 523	43 160

Övriga fordringar har ökat med 8,4 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Skatteverkets fordringar på skattekontot har ökat med 5 miljarder kronor. Individuell prövning av uppbördsfordringar är inte möjligt att göra med hänsyn till det mycket stora antal fordringar. Värdering har därför skett med ledning av tillgänglig statistik. Värdet av fordringar under indrivning har beräknats med ledning årets inbetalda medel i förhållande till utgående restförda fordringar. Ej restförda skattekontofordringar bedöms inflyta till fulla värdet.

Riksgäldskontorets fordringar utgörs till största delen fordran för CSA-avtal och GMRA-avtal (General Master Repurchase Agreement). Det avser säkerheter som betalas i form av kontanter i samband med att marknadsvärdet förändras på derivatinstrument.

Statens jordbruksverks övriga fordringar avser bland annat fordringar på EU för gjorda utbetalningar av bidrag inom jordbruksfonderna, rekviderade och upparbetade medel inom utvecklingssektionen samt bundet kapital i offentliga lager till följd av inköps- och försäljningsverksamhet för EU:s räkning av bl.a. råsocker. Fordran på EU uppgår till totalt 7 562 miljoner kronor, netto (6 392 föregående år) och avser i sin helhet den fleråriga budgetramen 2007–2013.

Tullverkets övriga fordringar består till största delen av obetalda tullräkningar avseende uppbörd.

Försäkringskassans fordringar utgörs till största delen av fordringar på bidragsskyldiga avseende underhållsstöd, 1 218 miljoner kronor (en minskning med 201 miljoner kronor sedan föregående år) samt återkravsfordringar avseende övriga socialförsäkringsförmåner, 781 miljoner kronor. Samtliga fordringar äldre än fyra år avseende underhållsstöd bedöms som osäkra och har skrivits ned till noll. Till övriga fordringar hänförs också fordringar för EU-vård på 252 miljoner kronor, fordringar hos AP-fonderna på 215 miljoner kronor och fordringar hos kommuner för assistansersättning på 186 miljoner kronor.

Statens järnvägars post består till största delen av fordran på SL, kortfristig del.

Not 36 Periodavgränsningsposter – Förutbetalda kostnader

Miljoner kronor

	2008	2007
Riksgäldskontoret		
- underkurser, upplåning i svenska kronor	4 259	4 251
- underkurser, upplåning i utländsk valuta	141	284
- underkurser, statsskulden till nominellt belopp i svenska kronor	2 466	3 123
- underkurser, statsskulden till nominellt belopp i utländsk valuta	17	88
- premieobligationer	-	138
- övriga förutbetalda kostnader	5	6
Summa Riksgäldskontoret	6 888	7 890
Rikspolisstyrelsen	438	413
Lunds universitet	260	264
Kriminalvården	244	253
Försäkringskassan	186	126
Domstolsverket	153	144
Göteborgs universitet	150	146
Banverket	146	96
Stockholms universitet	141	136
Skatteverket	134	197
Uppsala universitet	122	123
Arbetsförmedlingen	118	114
Karolinska institutet	116	118
Kungl. Tekniska högskolan	109	111
Affärsverk		
Sjöfartsverket	70	61
Lufffartsverket	69	64
Svenska kraftnät	4	5
Statens Järnvägar	1	0
Övriga myndigheter	2 001	1 964
Summa	11 350	12 225

Som förutbetalda kostnader redovisas kostnader som är hänförliga till kommande år, men har betalats ut under året. Förutom poster kopplade till statsskuld förvaltningen avser detta t.ex. hyror eller licensavgifter för nästa kvartal eller år.

Underkurser uppstår när Riksgäldskontoret emitterar obligationer och marknadsvärdet är lägre än det nominella värdet. Mellanskillnaden utgör underkurser och bokförs som en förutbetalad kostnad som periodiseras över lånets löptid.

Not 37 Periodavgränsningsposter – Upplupna bidragsintäkter

Miljoner kronor

	2008	2007
Kungl. Tekniska högskolan	153	143
Karolinska institutet	137	110
Lunds universitet	115	120
Försäkringskassan	102	99
Stockholms universitet	83	56
Göteborgs universitet	79	75
Verket för näringslivsutveckling	64	20
Uppsala universitet	58	60
Luleå tekniska universitet	39	48
Sveriges lantbruksuniversitet	35	27
Umeå universitet	29	26
Verket för innovationssystem	23	9
Fiskeriverket	23	21
Övriga myndigheter	301	315
Summa	1 241	1 129

Som upplupna bidragsintäkter redovisas överenskommen ersättning för genomförd verksamhet som ännu inte utbetalats till myndigheten.

Not 38

Periodavgränsningsposter – Övriga upplupna intäkter

Miljoner kronor

	2008	2007
Periodisering av skatter	-	18 688
<i>Riksgäldskontoret:</i>		
Ränteintäkter, skuldskötselinstrument	10 697	10 657
Ränteintäkter, kreditgivning	444	293
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>11 141</i>	<i>10 950</i>
Arbetsförmedlingen	659	673
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	557	1 145
Banverket	197	162
Kärnavfallsfonden	142	291
Försäkringskassan	142	118
Länsstyrelsen i Jämtlands län	119	0
Länsstyrelsen i Norrbottens län	71	0
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	49	30
Fortifikationsverket	41	24
Vägverket	34	60
Affärsverk		
Svenska kraftnät	519	583
Luffartsverket	249	236
Statens järnvägar	56	52
Sjöfartsverket	35	53
Övriga myndigheter	409	847
Summa	14 420	33 912

Som upplupna intäkter redovisas räntor och andra intäkter som upparbetats, men där fakturering eller betalning inte skett till och med brytdagen.

Periodisering av skatter 2007 avser mellanskillnaden mellan de skatteintäkter som tas upp av främst Skatteverket och de skatteintäkter som beräknas i samband med upp-rättandet av årsredovisningen för staten. Beloppet redovisas inte av någon myndighet utan endast i årsredovisningen för staten. Vid utgången av 2008 överstiger betalda skatter de beräknade intäkterna och därför redovisas i stället för en upplupen intäkt, en övrig förutbetald intäkt (se not 52).

Riksgäldskontorets upplupna ränteintäkter avseende skuldskötselinstrument avser ränte-

intäkter förknippade med statsskulden som är intjänade under året men ännu ej inbetalda.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens upplupna intäkter minskade med 588 miljoner kronor. Förändringen beror på att intäkterna från de olika avgifterna som betalas från landets A-kassor minskade under 2008 med cirka 3,1 miljarder kronor (se även not 2).

Not 39

Värdepapper och andelar

Miljoner kronor

	2008	2007
Riksgäldskontoret	68 348	10 945
Regeringskansliet	4 419	5 521
Försäkringskassan, hypoteksobligationer m.m.	1 526	1 471
Exportkreditnämnden, valutadepositioner i svenska banker	372	1 187
Statens försvarshistoriska museer	2	2
Affärsverk		
Statens järnvägar	695	150
Luffartsverket	49	-
Övriga myndigheter	-	-
Summa	75 411	19 276

Riksgäldskontoret har ökat sina kortfristiga placeringar och andra värdepapper med 57 403 miljoner kronor. Det beror till stor del på att Riksgäldskontoret har gett ut extra stats-skuldväxlar utan att motsvarande lånebehov har funnits. Värdepapper och andelar vid årsskiftet avsåg

- placeringar i andra låneinstituts obligationer på 41 653 miljoner kronor,
- placeringar i utländsk valuta på 12 133 miljoner kronor, vilket avser försäljningslikviden för Vin & Sprit AB som tas i anspråk när lån och räntor i utländsk valuta ska betalas,
- bostadsobligationer på 6 283 miljoner kronor,
- placerade dagslån i utländsk valuta på 4 267 miljoner kronor,
- aktier på 2 289 miljoner kronor, samt
- övrigt 1 722 miljoner kronor.

Riksgäldskontoret placerar kortfristig över-skottslikviditet på dagslänemarknaden. Föregående års placeringar avsåg till största delen placerade dagslån och till en mindre del andra låneinstituts obligationer.

Regeringskansliet redovisar innehav av aktier i Nordea AB. Marknadsvärdet på Regeringskansliets aktier i Nordea AB uppgick vid årsskiftet till 28 203 miljoner kronor. Regeringskansliet äger 19,9 procent av aktiekapitalet.

Försäkringskassans värdepapper och andelar avser huvudsakligen hypoteksobligationer i fonder för socialförsäkringsändamål enligt äldre lagstiftning.

Not 40 Kassa, bank m.m.

Miljoner kronor

	2008	2007
Riksgäldskontoret	901	700
Kronofogdemyndigheten	591	-
Länsstyrelsen i Norrbottens län	150	139
Banverket	147	57
Internationella programkontoret för utbildningsområdet	145	60
Länsstyrelsen i Västerbottens län	137	86
Regeringskansliet	127	115
Karolinska institutet	96	69
Försvarets materielverk	91	220
Exportkreditnämnden	73	113
Kungl. Tekniska högskolan	72	51
Lunds universitet	67	27
Verket för näringslivsutveckling	65	-
Skatteverket	16	605
Affärsverk		
Lufftartsverket	189	160
Statens järnvägar	69	109
Sjöfartsverket	54	46
Svenska kraftnät	77	28
Övriga myndigheter	454	352
Summa	3 521	2 937

Av Riksgäldskontorets redovisade belopp finns 862 miljoner kronor på bank i svensk valuta och 39 miljoner kronor på bank i utländsk valuta.

Kronofogdemyndighetens Kassa, bank avser till största delen klienters bankmedel (deponerade medel samt ansökningsavgifter som

inbetalats men ännu ej redovisats mot inkomst-titel). Motsvarande belopp redovisades föregående år av Skatteverket.

Länsstyrelsen i Norrbottens län redovisar placeringar i Nordea för bygdemedel och för Sikfors Kraftstation om 131 miljoner kronor samt medel på valutakonto på 19 miljoner kronor.

Not 41 Nettoförmögenheten

Miljoner kronor

	2008	2007
Uppskrivningskapital	109	111
Donationskapital	420	313
Resultatandelar i dotterföretag	217 484	204 372
Balanserad kapitalförändring	-719 772	-831 199
Årets över-/underskott enligt resultaträkningen	91 845	127 446
Summa	-409 914	-498 957

Nettoförmögenheten är skillnaden mellan tillgångar och skulder. Eftersom statens skulder är större än tillgångarna är statens nettoförmögenhet negativ. Förändringen av nettoförmögenheten mellan två år samvarierar i huvudsak med statsskuldens förändring. Nettoförmögenheten påverkas i första hand av resultaträkningens överskott. Därutöver påverkas nettoförmögenheten av andra transaktioner som förändrar tillgångarnas eller skuldernas värde utan att de redovisas i resultaträkningen. Under 2008 ökade nettoförmögenheten med 89 miljarder kronor, främst som ett följd av årets överskott på 92 miljarder kronor. Nedan redogörs för förändringar av poster som ingår i nettoförmögenheten. Vissa händelser som i sig inte innebär att nettoförmögenheten påverkas utgör ändå förklaringar till förändringar av ingående delposter.

Uppskrivningskapital

Uppskrivningskapitalet har varit i stort sett oförändrat under året. Kapitalet minskar med avskrivningsbeloppen på uppvärderade anläggningar.

Donationskapital

Donationskapitalet har ökat med 107 miljoner kronor under året. Ökningen beror till största delen på att Moderna museet har erhållit

donationer i form av konstverk och likvida medel.

Resultatandelar i dotterbolag

Regeringskansliet svarar för merparten av posten. Andelsvärdet är vid årets beräkning till största delen baserat på bolagens egna kapital enligt årsbokslut. Förändringen på 12,7 miljarder kronor under året består av föregående års resultatandelar (46,8 miljarder kronor), utdelningar betalda under 2008 (-23,2 miljarder kronor) samt övriga förändringar av eget kapital i dotterbolagen (10,8 miljarder kronor). Försäljning av aktier i Civitas Holding AB (Vasakronan) och Vin & Sprit AB har medfört att resultatandelar förs över till balanserad kapitalförändring (21,2 miljarder kronor). Den del av Systembolaget AB:s resultat, motsvarande årets utdelning, och som redovisas som skatteintäkt omföres från balanserad kapitalförändring till resultatandel påföljande år (0,2 miljarder kronor).

Vattenfall AB redovisar betydande ökning av det egna kapitalet vid sidan av resultatet. Förändringen uppgår till 9,1 miljarder kronor och består till största delen av omräkningsdifferenser vid konsolidering av verksamhet i utlandet (15,1 miljarder kronor) valutasäkring av utländskt eget kapital (-7,2 miljarder kronor) och kassaflödessäkring (2,3 miljarder kronor).

TeliaSonera AB har en direkt ökning av eget kapital med 4,9 miljarder kronor avseende främst valutakursdifferenser.

LKAB redovisar en direkt minskning av eget kapital med 2,6 miljarder kronor avseende förändring i säkringsreserv och reserv för verkligt värde.

Balanserad kapitalförändring

Den balanserade kapitalförändringen har ökat med 111,4 miljarder kronor under året. Den del av föregående års överskott som ej är hänförligt till resultatandelar har ökat kapitalförändringen med 80,6 miljarder kronor.

Utdelningar från dotterbolag enligt föregående stycke ökar denna delpost med motsvarande belopp dvs. 23,2 miljarder kronor. Försäljning av aktier i Civitas Holding AB (Vasakronan) och Vin & Sprit AB har medfört att 21,5 miljarder har förts över från resultatandelar till balanserad kapitalförändring

Systembolaget AB:s resultat förs till en del som skatteintäkt, vilket påföljande år omföres till

resultatandel från kapitalförändring (0,2 miljarder kronor).

Stabilitetsfonden har tillskjutits 15,0 miljarder kronor direkt från balanserad kapitalförändring.

Skilda principer vid värdering av inomstatliga värdepapper har medfört en utjämningspost på 1,1 miljarder kronor som redovisas som balanserad kapitalökning.

Saldot vid avräkning av inomstatliga betalningar avseende anslag och inkomsttitlar uppgick vid årsskiftet till 0,7 miljarder kronor och redovisas som en ökning av nettoförmögenheten.

Riksgäldskontorets konton för hantering av TV-avgiften, rundradiokontot m.fl., rapporteras som en del av statsverket, vilket har inneburit en ökning av nettoförmögenheten med 0,4 miljarder kronor.

Eliminering av inomstatliga ensidiga periodiseringar samt diverse fordringar och skulder medför ett saldo på 0,4 miljarder kronor som minskar nettoförmögenheten.

Vägverkets anslagsutfall som överskridit tilldelade medel utjämnas som en balanserad kapitalökning (0,3 miljarder kronor).

Riksdagen har under året infört redovisning av skulden för EU-parlamentarikernas pensioner och egenlivränta, vilket redovisas som en minskning av nettoförmögenheten med 0,2 miljarder kronor.

Se även avsnitt 3.1.4, Statens nettoförmögenhet.

I tabellen på nästa sida visas förändringen av statens nettoförmögenhet specificerad på olika delposter.

Nettoförmögenhetens förändring

Miljoner kronor

	Uppskrivnings- kapital	Donations- kapital	Resultatandelar i dotterföretag	Balanserad kapital- förändring	Årets över- /underskott	Summa
Utgående balans 2007	111	313	204 372	-831 259	126 894	-499 569
Justering av transfereringar					416	416
Försäkringskassan, rättelse av underhållsstöd				60	136	196
Ingående balans 2008	111	313	204 372	-831 199	127 446	-498 957
Föreg. års kapitalförändring	-2		46 818	80 630	-127 446	0
Utdelning från dotter- och intresseföretag			-23 174	23 174		0
Förändring av eget kapital hos dotter- och intresseföretag			10 756			10 756
Sålda andelar			-21 498	21 498		0
Omföring av resultatandel från Systembolaget redovisad som skatteintäkt			210	-210		0
Tillskott till Stabilitetsfonden				-15 000		-15 000
Utjämningspost avs. elim. statspapper				1 094		1 094
Saldo inomstatlig betalningsavräkning				659		659
Rundradiokonto m.m., Riksgäldskontoret				430		430
Saldo vid eliminering av ensidiga inomstatliga periodavgränsningsposter samt diverse fordringar och skulder				-404		-404
Vägverkets utjämning av anslagsutnyttjande mot tilldelade medel				326		326
Eliminering av inomstatliga balansposter avseende moms				-237		-237
Riksdagen pensionsskuld				-163		-163
Ändrad redovisningsprincip premieobligationslån				-138		-138
Statens jordbruksverk, Förändring interventionslager				-105		-105
Övriga förändringar		107		-127		-20
Årets över-/underskott					91 845	91 845
Summa årets förändring	-2	107	13 112	111 427	-36 601	89 043
Utgående balans 2008	109	420	217 484	-719 772	91 845	-409 914

I tabellen nedan redovisas en beräkning av skillnaderna mellan balansräkningens nettoförmögenhet för 2007 och 2006 jämfört med statens förmögenhet beräknad i anslutning till nationalräkenskapernas principer.

Specifikation av skillnad mellan nettoförmögenheten enligt årsredovisningen och Statens förmögenhet beräknad i anslutning till nationalräkenskaperna (NR)

Miljarder kronor

	2007	2006
Statens nettoförmögenhet enligt ÅRS	-499	-635
Avgående poster ur Nettoförmögenheten		
Beredskapsmateriel	-94	-92
Affärsverkens anläggningstillgångar	-22	-22
Fordringar och skulder hos andra myndigheter än Riksgäldskontoret, Centrala studiestödsnämnden m.fl.	102	94
Värdejusteringar, Centrala studiestödsnämnden och Exportkreditnämnden	33	34
<i>Tillkommande poster i Statens förmögenhet enligt NR-principer</i>		
Uppvärdering av börsnoterade aktier till marknadsvärde	109	135
Pålägg av moms och indexuppräknning till aktuell prisnivå av anläggningstillgångar/förbrukningsinventarier samt utökad aktivering av mjukvaruutveckling	352	302
Omvärdering av statsskuld och övriga finansiella poster till marknadsvärde	31	31
Riksbankens egna kapital utöver grundfond	61	62
Värdepapper hos Norrlandsfonden, Riksbankens jubileumsfond, Allmänna arvsfonden m.fl.	43	23
Övrigt	75	75
Statens förmögenhet enligt NR-principer	191	7

Prisomräkning och tillägg för moms är den största faktorn, men marknadsvärdering av statens aktier, beredskapsmateriel och fordringar och skulder som inte finns med fullständigt i finansräkenskaperna är andra stora poster.

**Not
42 Fonder**

Miljoner kronor

	2008	2007
Kärnavfallsfonden	40 306	38 694
Insättningsgarantifonden (Riksgäldskontoret)	19 103	17 639
Stabilitetsfonden (Riksgäldskontoret)	15 110	-
<i>Försäkringskassan</i>		
- Trafiklivräntefonden	741	700
- Frivilliga yrkesskadefonden	115	109
- Affärsverksfonden	131	90
- Övriga fonder	121	125
<i>Summa Försäkringskassan</i>	<i>1 108</i>	<i>1 024</i>
Batterifonden (Naturvårdsverket)	828	789
Kammarkollegiets försäkringsverksamhet m.m.	364	348
Bygdemedel m.m. (länsstyrelser)	301	302
Medel från vattendomar m.m. (Fiskeriverket)	120	133
Övriga	87	104
Summa	77 327	59 033

Som fonder i staten redovisas medel som reserverats för särskilda ändamål, men där det reserverade beloppet inte bestäms av en fastställd skuld eller en försäkringstekniskt beräknad risk. De viktigaste förändringarna i fondkapitalet beskrivs i not 5 Avsättning till/upplösning av fonder.

Kärnavfallsfonden redovisas av myndigheten Kärnavfallsfonden och förvaltas av Kammarkollegiet. Fonden består av avgifter från kärnkraftsföretagen, baserade på produktionen av elektrisk kraft. Avgifterna ska täcka alla kostnader nu och i framtiden för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och annat avfall. Kärnavfallsfonden har ökat kraftigt under ett antal år. Fondmedlen är placerade i statspapper och till en mindre del på konto i Riksgäldskontoret.

Insättningsgarantifonden förvaltades fram till utgången av 2007 av Insättningsgarantinämnden som lades ned den 1 januari 2008 då fonden fördes över till Riksgäldskontoret. Fonden utgörs av avgifter från institut som omfattas av garantin. Avgiftens storlek, som baseras på institutens kapitaltäckningsgrad, används till att bygga upp en fond varifrån ersättning betalas ut till institut som försatts i konkurs och som omfattas av garantin. Insättningsgarantin gäller för såväl privatpersoner som företag och andra

juridiska personer. Även insättningsgaranti-medlen är placerade i statspapper och på konto i Riksgäldskontoret.

I samband med finanskrisen under hösten 2008 beslutade riksdagen att inrätta Stabilitetsfonden för att finansiera framtida stödåtgärder. Inledningsvis tillfördes 15 000 miljoner kronor genom ett särskilt anslag på statsbudgeten. Avsikten är att banker och andra finansiella institut framöver ska betala en årlig stabilitetsavgift, så att fonden inom 15 år uppgår till motsvarande 2,5 procent av BNP. Den närmare utformningen av fonden har ännu inte beslutats närmare.

Försäkringskassan redovisar ett antal fonder som förvaltas av Kammarkollegiet och från vilka bl.a. vissa livräntor enligt äldre bestämmelser betalas ut. De största är Trafiklivräntefonden, Frivilliga yrkesskadefonden och Affärsverksfonden.

Batterifonden redovisas av Naturvårdsverket och används för bl.a. omhändertagande av miljöfarliga batterier.

Länsstyrelserna redovisar s.k. bygdemedel (vattenregleringsmedel) och älgvårdsfonder. Det största beloppet (133 miljoner kronor) redovisas av länsstyrelsen i Norrbottens län.

Not 43

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

Miljoner kronor

	2008	2007
Statens pensionsverk	168 178	161 664
Riksdagsförvaltningen	1 782	1 365
Försvarsmakten	858	1 300
Rikspolisstyrelsen	433	452
Försvarets materielverk	113	138
Försäkringskassan	146	108
Affärsverk		
Luftfartsverket	4 103	3 931
Sjöfartsverket	1 578	1 528
Svenska kraftnät	316	291
Statens järnvägar	101	103
Övriga myndigheter	1 059	1 031
Summa	178 667	171 911

Det stora flertalet myndigheter betalar pensionspremier till Statens pensionsverk (SPV). SPV ansvarar och gör avsättningar för merparten av statens pensionsåtagande i den statliga försäkringsrörelsen. Undantag från denna försäkringslösning är de myndigheter som gör egna avsättningar för pensioner, främst affärsverken utom Statens järnvägar.

Den av SPV redovisade pensionsskulden har ökat med 6,5 miljarder kronor (2 miljarder föregående år). De viktigaste faktorerna som ökade avsättningen var nyintjänad pension 5,1 miljarder kronor, ändrade beräkningsgrunder med 4,8 miljarder kronor, grundränta (uppräknings enligt de försäkringstekniska riktlinjerna), netto, 2,8 miljarder kronor samt basbeloppsindexering (värdesäkring) 2,6 miljarder kronor medan avsättningen minskade p.g.a. utbetalade förmåner med 7,1 miljarder kronor och aktualisering (utredning av tjänstetid och intjänad pensionsrätt) med 2,5 miljarder kronor. Den viktigaste innebörden av de ändrade beräkningsgrunderna med anledning av nya försäkringstekniska riktlinjer som infördes fr.o.m. den 1 januari 2008, är att generationsdödlighet införts vid beräkningen. Det minskar avsättningen för äldre förmåner men ökar den för främst aktiva inom försäkringsrörelsen.

Riksdagsförvaltningen tar sedan 2007 upp en avsättning för pensioner och inkomstgarantier till förutvarande och nuvarande ledamöter. Huvuddelen av förpliktelsen avser ledamöter som lämnat riksdagen. Årets ökning av avsättningen på strax över 0,4 miljarder kronor avser till cirka 40 procent uppräknings och andra förändringar av pensionsavsättningar avseende ledamöter som lämnat riksdagen och den övriga delen pensionsavsättningar för ledamöter som tjänstgör i riksdagen samt mindre delar pensionsavsättningar för EU-parlamentariker och inkomstgarantier.

Försvarsmaktens avsättningar har minskat eftersom utbetalningarna legat kvar på en hög nivå medan årets kostnader i samband med nya beslut liksom under 2007 fortsatt minska kraftigt jämfört med åren dessförinnan.

Affärsverken Luftfartsverket, Sjöfartsverket och Svenska kraftnät tillämpade redan i årsredovisningen för 2007 på frivillig grund de ändrade försäkringstekniska grunderna motsvarande de som SPV införde 2008. De ledde då till stora öknings av avsättningen, medan inga dramatiska förändringar har skett för 2008.

Not 44

Övriga avsättningar

Miljoner kronor

	2008	2007
Exportkreditnämnden	11 203	9 277
Försvarsmakten	1 532	1 689
Riksgäldskontoret	1 091	1 063
Statens bostadskreditnämnd	938	1 010
Försäkringskassan	587	706
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	600	400
Banverket	339	306
Sveriges geologiska undersökning	6	96
Affärsverk		
Statens järnvägar	222	217
Luftfartsverket	92	82
Sjöfartsverket	14	25
Övriga myndigheter	397	282
Summa	17 021	15 153

Balansposten Övriga avsättningar består till största delen av Exportkreditnämndens avsättningar för risker i garantiengagemang. Reserveringar har gjorts för förväntad förlustrisk i affärerna och för riskkoncentration i portföljen. Den totala reserveringen vid utgången av 2008 uppgår till 11 203 miljoner kronor vilket innebär en ökning med 1 926 miljoner kronor under året. Återförsäkrars andel av risken, som redovisas bland Långfristiga fordringar på balansräkningens tillgångssida, har ökat med 408 miljoner kronor vilket innebär att nettoförändringen av avsättning för risk är 1 518 miljoner kronor. Avsättningen efter avdrag för återförsäkrars andel är därmed 8,4 procent av engagemanget vid slutet av 2008, vilket är en liten ökning jämfört med slutet av 2007. Den dyrare dollarn och euron har medfört att riskreserveringen i kronor ökat med 650 miljoner kronor. Flera av EKN:s affärer har fått ökade riskreserveringar. En ytterligare faktor är att reserveringarna för s.k. oförväntade förluster, som görs med hänsyn till hur hög koncentrationrisken är, har ökat med 690 miljoner kronor beroende på att volymen på riskexponeringen ökat.

Försvarsmaktens avsättning för framtida utgifter för omstrukturering enligt Förvarsbeslut 2004 har fortsatt minska under 2008.

Minskningen avser framför allt avvecklingskostnader som är inomstatliga samt avveckling av materiel, medan avsättningar för sanering har ökat något. De kvarstående avsättningarna avser till cirka 80 procent avsättningar för avveckling av materiel.

Riksgäldskontoret reserverar medel för framtida garantiförluster i garantiverksamhet enligt den s.k. nya garantimodellen. Reserveringen avser till största delen garantin avseende Öresundsbron och har endast förändrats marginellt under året.

Statens bostadskreditnämnd minskade sin avsättning för garantier kraftigt under 2007 främst p.g.a. att garantistocken minskade med 44 procent. Under 2008 har minskningen av garantistocken planat ut.

Försäkringskassans avsättning avser främst den frivilliga pensionsförsäkringen enligt äldre lagstiftning med 541 miljoner kronor, en liten minskning. Nyteckning till försäkringen upphörde i början av 1980-talet och avsättningen minskar numera successivt, eftersom inga premier inbetalas, med skillnaden mellan kapitalavkastning och pensionsutbetalningar. Försäkringskassan gjorde dessutom en avsättning för engångspremier vid omställning av verksamheten som nu till största delen har reglerats.

Styrelsens för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) avsättningar för risker i engagemang avser garantier som Exportkreditnämnden administrerar för Sidas räkning avseende U-krediter. U-krediterna avser för närvarande 18 länder för export som av Sida bedöms få betydande utvecklingseffekter i länder som inte själva kan bära kostnaden för normal finansiering på kommersiella villkor. Under året har engagemanget ökat från 1,8 till 1,9 miljarder kronor. Reserveringen för förluster har ökat p.g.a. valutakurseffekten. Av beloppet avser över 60 procent reservation för s.k. oförväntade förluster (riskkoncentration) p.g.a. den kraftiga koncentrationen av engagemanget på Sri Lanka. I avsättningen ingår även en mindre del som avser s.k. fristående garantier.

Affärsverket Statens järnvägars avsättningar avser främst riskreserv för leasing.

Not 45 Statsskulden

Lån i Sverige

Miljoner kronor

	2008	2007
Nominella statsobligationer	509 464	513 172
Ränte- och valutaswappar	-228 350	-225 900
Ränteswappar	133 625	111 679
Statsskuldväxlar	139 047	170 856
Privatmarknadslån	80 851	62 965
Likviditetsförvaltningsinstrument	49 605	68 907
Valutaterminer i svenska kronor	2 379	16 652
Real skuld i svenska kronor	207 295	216 842
Summa	893 916	935 173
Eliminering, myndigheters innehav	-57 204	-53 120
Summa	836 712	882 053

I Riksgäldskontorets definition av den svenska statsskulden ingår de låneinstrument som kontoret använder, och har använt sig av, i sin finansiering av statens lånebehov (se avsnittet Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). Lån i Sverige redovisas till nominellt slutvärde, dvs. de marknadsvärderas inte med avseende på förändringar i marknadsräntorna.

I årsredovisningen för staten används Riksgäldskontorets definition av statsskulden minskat med elimineringar av de statliga myndigheternas innehav av statliga obligationer.

Det är endast ett fåtal myndigheter som innehar statsobligationer. Kärnavfallsfondens innehav var vid årsskiftet 38,8 miljarder kronor och Riksgäldskontoret innehav för insättningsgarantifonden var 17,8 miljarder kronor. Övriga myndigheters innehav avser främst Riksgäldskontorets eget innehav av premieobligationer.

Lån utomlands

Miljoner kronor

	2008	2007
Obligationer m.m. i utländsk valuta	112 712	133 953
Valutaswappar	113 498	115 873
Terminskontrakt m.m.	-1 163	-16 985
Summa	225 047	232 841

Lån i utländsk valuta värderas i balansräkningen till de valutakurser som gällde på bokslutsdagen.

De redovisade lånen i utländsk valuta minskade med 7,8 miljarder kronor.

Statsskulden totalt

Miljoner kronor

	2008	2007
Lån i Sverige	836 712	882 053
Lån utomlands	225 047	232 841
Summa	1 061 759	1 114 894

Not 46 Leverantörsskulder

Miljoner kronor

	2008	2007
Vägverket	2 638	2 848
Banverket	2 100	2 153
Försvarets materielverk	1 862	2 000
Försvarsmakten	965	996
Försäkringskassan	579	771
Rikspolisstyrelsen	545	579
Arbetsförmedlingen	365	448
Fortifikationsverket	323	355
Statens fastighetsverk	266	332
Regeringskansliet	261	217
Kriminalvården	260	469
Skatteverket	246	206
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	166	154
Post- och telestyrelsen	158	148
Domstolsverket	150	152
Karolinska institutet	146	128
Migrationsverket	136	204
Lunds universitet	134	96
Affärsverk		
Lufftartsverket	474	317
Svenska kraftnät	360	345
Sjöfartsverket	63	98
Statens järnvägar	11	51
Övriga myndigheter	3 159	3 547
Summa	15 367	16 614

Leverantörsskulder avser skulder som uppkommer vid köp av varor och tjänster. Posten kan visa stora variationer på grund av skuldernas kortfristiga karaktär.

Not 47

Övriga skulder

Miljoner kronor

	2008	2007
Skatteverket		
Kontoöverskott, skattekonto	20 646	24 415
Övrigt, Skatteverket	7 314	1 731
<i>Summa Skatteverket</i>	<i>27 960</i>	<i>26 146</i>
Riksgäldskontoret		
Skuld till Premiepensionsmyndigheten	9 989	11 326
EU-avgifter	5 600	4 450
Obligationer som förfallit, vinster, räntor	265	431
Avistamedel	1 560	1 927
Skuld CSA-avtal	6 312	2 520
Övrigt Riksgäldskontoret	419	401
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>24 145</i>	<i>21 055</i>
Statens skuld till Vattenfall AB		
Försäkringskassan	8 482	8 413
Banverket	5 612	1 928
Vägverket	3 127	2 925
Regeringskansliet	1 097	2 116
Exportkreditnämnden	414	373
Statens pensionsverk	389	312
Rikspolisstyrelsen	339	253
Affärsverk		
Statens järnvägar	4 452	8 138
Luffartsverket	131	112
Svenska kraftnät	79	44
Sjöfartsverket	45	15
Övriga myndigheter	1 657	502
Summa	78 954	74 382

Skatteverkets skuld avseende kontoöverskott på skattekonto utgörs huvudsakligen av skattskyldigas kompletteringsinbetalningar för att täcka den slutliga skatten, vilken avräknas först 2009. Till viss del utgörs överskotten också av oreglerade skulder avseende överskjutande ingående mervärdesskatt eller andra återbetalningar som inte hunnit effektueras på balansdagen. Minskningen mellan åren är huvudsakligen hänförlig till kategorin löntagare. Posten Övrigt, Skatteverket har ökat med 5 583 miljoner kronor, vilket i huvudsak är hänförligt till skuld för kommunalskatt till kommuner och landsting. Slutavräkning av

kommunalskattemedel kan variera starkt mellan åren. Slutavräkning görs i januari månad andra året efter inkomståret. Då justeras de totala slutliga kommunalskattemedlen mot de preliminära medel som betalades ut till kommuner och landsting under inkomståret.

Riksgäldskontorets skuld till Premiepensionsmyndigheten avser huvudsakligen inbetalda ålderspensionsavgifter som övergångsvis placeras på konto i Riksgäldskontoret för finansiering av framtida pensioner. Skulden har minskat eftersom PPM har fördelat om sina tillgångar till en större andel obligationer.

Medel för EU-avgiften avser medel som har skuldförts på EU-kommissionens konto i Riksgäldskontoret, men ännu inte betalats från statens centralkonto i Riksbanken. Beloppet varierar över tid beroende på EU-kommissionens aktuella likviditetsbehov.

Riksgäldskontoret tar upp lån i svenska kronor och genom skuldbytesavtal (kron/valutaswappar) omvandlas lånen till skuld i utländsk valuta. Genom dessa swaptransaktioner uppstår en kreditrisk och för att hantera denna ingår man s.k. CSA-avtal. Storleken på säkerheterna beror på marknadsvärderingen på de underliggande derivaten den aktuella dagen och varierar kraftigt över tid. Vid utgången av 2008 var dessa skulder betydligt högre än föregående år. Avistamedel avser inlåning i Statens internbank. Den del som avses här gäller inlåning från statliga bolag och andra organ som inte ingår i den konsoliderade balansräkningen och därför inte elimineras. Den största delen av beloppet avser Svenska spel.

Statens åtagande i samband med överenskommelsen om stängning av kärnkraftreaktorn Barsebäck 2, redovisas som en skuld till Vattenfall AB. Den regleras under en fyraårsperiod med 1 025 miljoner kronor varje år, varav tre år nu förflutit. Skulden är redovisad av Regeringskansliet.

Försäkringskassans övriga skulder avser främst innehållen skatt på utbetald pension, sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, föräldrapenning m.fl. skattepliktiga socialförsäkringsförmåner.

I Banverkets övriga skulder ingår leasingkulder med 3 830 miljoner kronor och betalningsutfästelser till SVEDAB avseende villkorat aktieägartillskott med 916 miljoner kronor.

Av Vägverkets övriga skulder avser 1 281 miljoner kronor förskotteringar från kommuner i samband med vägprojekt och

916 miljoner kronor betalningsutfästelse avseende villkorat aktieägartillskott till Svensk-Danska broförbindelsen AB (SVEDAB).

Affärsverket Statens järnvägar har minskat sina övriga skulder med 3 686 miljoner kronor, vilket till övervägande del avser minskade leasingskulder. Leasingskuldena amorteras ned i takt med att motsvarande tillgångar minskar i värde.

Not 48 Depositioner

Miljoner kronor

	2008	2007
Kronofogdemyndigheten	546	-
Länsstyrelsen i Stockholms län	271	244
Länsstyrelser, övriga	121	102
Skatteverket	17	565
Övriga myndigheter	56	53
Summa	1 011	964

Depositioner kan t.ex. utgöras av indrivna medel hos Kronofogdemyndigheten och av hyror som deponerats av privatpersoner hos länsstyrelserna i samband med tvist med fastighetsägare. Indrivna medel redovisades tidigare av Skatteverket.

Not 49 Förskott från uppdragsgivare och kunder

Miljoner kronor

	2008	2007
Vägverket	185	108
Banverket	49	18
Försvarets materielverk	26	40
Kungl. Tekniska högskolan	24	22
Patent- och registreringsverket	19	21
Kemikalieinspektionen	15	16
Högskolan i Gävle	7	5
Affärsverk		
Svenska kraftnät	107	104
Övriga myndigheter	14	29
Summa	446	363

Förskott från uppdragsgivare och kunder består av medel som erhålls för finansiering av större projekt, t.ex. byggnader och forsknings- och utvecklingsprojekt, som pågår under en längre tid och där arbetet ej har avslutats eller slutavräknats.

Svenska kraftnäts förskott består av avtal med kunder inom optoverksamheten, dvs. infrastruktur för tele- och datakommunikation. Avtalstiden varierar mellan 15 och 25 år och förskotten intäktsförs under denna tid.

Not 50 Periodavgränsningsposter - upplupna kostnader

Miljoner kronor

	2008	2007
Riksgäldskontoret	20 102	20 892
Vägverket	1 676	1 694
Försäkringskassan	1 392	1 222
Migrationsverket	1 197	539
Rikspolisstyrelsen	972	999
Försvarsmakten	928	939
Banverket	794	1 199
Skatteverket	403	428
Arbetsförmedlingen	332	356
Försvarets materielverk	322	264
Kriminalvården	292	293
Regeringskansliet	261	244
Domstolsverket	238	212
Statens jordbruksverk	237	557
Affärsverk		
Svenska kraftnät	492	538
Luffartsverket	300	441
Sjöfartsverket	131	133
Statens järnvägar	80	45
Övriga myndigheter	3 607	3 577
Summa	33 756	34 572

Riksgäldskontorets upplupna kostnader avser räntekostnader för upplåning i svenska kronor, utländsk valuta, skuldskötselåtgärder samt provisionskostnader.

Vägverkets upplupna kostnader inkluderar 301 miljoner kronor avseende markinlösen.

Försäkringskassan redovisar upplupna kostnader för EU-vård, tandvård och andra

försäkringskostnader på 947 miljoner kronor och därutöver upplupna förvaltningskostnader.

Migrationsverket redovisar bl.a. upplupna kostnader för placering av barn, sjuk- och hälsovård, semesterskuld och utbildning. I posten för år 2008 ingår också periodisering av schablonersättningar (för flyktingmottagande m.fl. övriga transfereringar) med 318 miljoner kronor. Schablonersättningar periodiserades inte år 2007.

Som upplupna kostnader redovisas i övrigt bl.a. myndigheternas skuld till personalen för sparad och outtagen semester.

Not 51 Periodavgränsningsposter - Oförbrukade bidrag

Miljoner kronor

	2008	2007
Statens jordbruksverk	1 684	1 315
Karolinska institutet	1 181	1 164
Göteborgs universitet	937	837
Lunds universitet	890	915
Uppsala universitet	513	492
Stockholms universitet	285	271
Umeå universitet	270	237
Kungl. Tekniska högskolan	236	190
Sveriges lantbruksuniversitet	201	205
Ungdomsstyrelsen	201	16
Linköpings universitet	190	158
Södertörns högskola	159	161
Övriga myndigheter	988	1 467
Summa	7 735	7 428

Som oförbrukade bidrag redovisas bidragsmedel som erhållits, men som ännu inte förbrukats för sitt ändamål.

De redovisade oförbrukade bidragen hos Statens jordbruksverk och Karolinska institutet utgörs till största del av förskott från EU. Medel för fleråriga budgetramen 2007–2013 ingår hos Statens jordbruksverk med 1,5 miljarder kronor.

Oförbrukade bidrag mellan statliga myndigheter har eliminerats i årsredovisningen för staten med 8,1 miljarder kronor. Motsvarande eliminering uppgick föregående år till 7,6 miljarder kronor. Elimineringarna för 2008 avser till cirka 63 procent medel hos universitet och högskolor och 14 procent medel hos länsstyrelserna.

Not 52 Periodiseringsposter – Övriga förutbetalda intäkter

Miljoner kronor

	2008	2007
<i>Riksgäldskontoret:</i>		
- förutbetalda överkurser vid upplåning i svenska kronor	21 145	19 696
- förutbetalda överkurser vid upplåning i utländsk valuta	137	246
- övrigt	13	11
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>21 295</i>	<i>19 953</i>
Periodisering av skatter	3 083	-
Banverket	809	172
Försvarets materielverk	635	-
Karolinska institutet	309	312
Verket för näringslivsutveckling	254	-
Lunds universitet	187	175
Göteborgs universitet	131	98
Statens fastighetsverk	112	86
Lantmäteriverket	86	84
Strålsäkerhetsmyndigheten	68	-
Umeå universitet	65	55
Uppsala universitet	61	56
Affärsverk		
Luftfartsverket	129	93
Svenska kraftnät	23	25
Sjöfartsverket	7	6
Statens Järnvägar	-	1
Övriga myndigheter	327	506
Summa	27 581	21 622

Överkurser uppstår när Riksgäldskontoret emitterar obligationer och marknadsvärdet är högre än det nominella värdet. Mellanskillnaden utgör överkurs och bokförs som förutbetald intäkt som periodiseras över lånets löptid.

Periodisering av skatter avser mellanskillnaden mellan de skatteintäkter som tas upp av främst Skatteverket och de skatteintäkter som beräknas i samband med upprättandet av årsredovisningen för staten. Beloppet redovisas inte av någon myndighet utan endast i årsredovisningen för staten. Att en förutbetald intäkt redovisas innebär att de periodiserade skatteintäkterna i resultaträkningen är lägre än de betalda skatterna som Skatteverket m.fl. myndigheter redovisat.

Föregående år redovisades periodiserings-skillnaden under not 38 Upplupna intäkter.

Beloppet hos Verket för näringslivsutveckling avser medel från EU:s regionala utvecklingsfond för programperioden 2007–2013.

Som Övriga förutbetalda intäkter hos andra myndigheter redovisas avgiftsintäkter etc. som betalats före årsskiftet, men som är hänförliga till kommande år.

Not 53 Garantiförbindelser

Miljoner kronor

	2008	2007
Garantier för vilka avsättning ej görs		
Insättningsgarantin och investerarskyddet	638 851	578 600
Kreditgarantier		
Bankgarantier	148 077	-
<i>Garantier om tillförsel av kapital</i>		
Garantikapital, RGK	91 056	78 301
<i>Övriga garantier</i>		
Affärsverk m.fl., RGK	1 670	1 631
Summa	879 654	658 532
Garantier för vilka avsättning görs		
<i>Garantier om tillförsel av kapital</i>		
Grundförförbindelser	1 005	1 005
Övrigt	4 000	5 000
<i>Exportgarantier m.m.</i>		
Exportgarantier, EKN	105 407	88 861
U-kreditgarantier (Sida)	1 390	773
Fristående krediter (Sida)	209	148
<i>Kreditgarantier</i>		
Infrastruktur, RGK	29 773	25 332
Bostadskrediter, Statens bostadskreditnämnd	2 568	2 914
Internationella åtaganden, RGK	7 860	6 733
Övrigt, RGK	46	64
<i>Övriga garantier</i>		
Pensionsgarantier, RGK	7 926	9 292
Summa	160 184	140 122
Total summa	1 039 838	798 654

De statliga garantiåtagandena hanteras av fyra myndigheter: Riksgäldskontoret (RGK), Exportkreditnämnden (EKN), Sida och Statens

bostadskreditnämnd (BKN). Garantiverksamheten beskrivs närmare av Riksgäldskontoret i särskilt underlag.

I noten har garantiåtagandena delats upp i garantier för vilka ingen avsättning för förluster görs och garantier för vilka avsättning görs. Inom linjen tas de åtaganden upp för vilka ingen avsättning görs (se även avsnitt Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar samt det särskilda underlaget).

Garantiåtagandena har ökat kraftigt under 2008 som följd av det nya garantiprogram som riksdagen beslutade om under hösten för att underlätta bankernas och bostadsinstitutens upplåning under den rådande finanskrisen. I samband med den finansiella oron höjdes också insättningsgarantin och utökades till att omfatta fler typer av inlåning. Beloppet ovan avser garanterat belopp vid utgången av 2007 och utvidgningen beräknas öka åtagandet med ytterligare cirka 100 miljarder kronor. En ökad efterfrågan på exportgarantier har lett till ökat åtagande för Exportkreditnämnden.

Not 54**Övriga ansvarsförbindelser***Miljoner kronor*

	2008	2007
Riksgäldskontoret	6 402	6 473
Statens pensionsverk	3 127	2 138
Vägverket	928	1
Radio- och TV-verket	781	779
Rikspolisstyrelsen	204	235
Banverket	185	185
Totalförsvarets forskningsinstitut	183	187
Statens räddningsverk	64	97
Försäkringskassan	46	30
Uppsala universitet	13	1
Riksantikvarieämbetet	12	28
Statens folkhälsoinstitut	12	22
Malmö högskola	-	44
Affärsverk		
Sjöfartsverket	98	102
Svenska kraftnät	20	20
Luftfartsverket	9	9
Övriga myndigheter	1	6
Summa	12 085	10 357

Ansvarsförbindelser är förpliktelse som inte redovisas som skuld eller avsättning i balansräkningen på grund av att det inte är troligt att de kommer att regleras eller på grund av att deras storlek inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet. Det kan också vara möjliga förpliktelse, dvs. det är osäkert om det förekommer en förpliktelse eller ej. Som Övriga ansvarsförbindelser redovisas de ansvarsförbindelser som ej är garantiförbindelser.

Riksgäldskontoret redovisar åtaganden gentemot internationella finansieringsinstitutioner. Vägverket redovisar den uppskattade kostnaden för avhjälpande av miljökadan på 495 stycken av Vägverket Produktions fastigheter i Sverige. Vägverket genomför årligen ett antal miljösaneringar på sina fastigheter. Den genomsnittliga kostnaden för miljösanering de senaste fem åren uppgår till cirka 11 miljoner kronor per år. Vägverket redovisar även en ansvarsförbindelse på 0,6 miljoner kronor som avser Vägverket produktions del av Götene kommuns yrkande på ersättning för konkurrenssamverkan avseende fastighetsbeläggning.

Statens pensionsverk redovisar antastbara förmåner. Radio- och TV-verket redovisar koncessionsavgifter för TV4 från 2002–2007 som är överklagade. Rikspolisstyrelsen redovisar vitesbelopp i hyreskontrakt vid förtida avflyttning. Banverket, Totalförsvarets forskningsinstitut och Försäkringskassan redovisar ansvarsförbindelser gällande hyrda lokaler. Statens räddningsverk redovisar också ansvarsförbindelser gällande hyrda lokaler men även för miljösanering av övningsfält.

Sjöfartsverkets post utgörs av antastbara pensionsförpliktelser. Svenska kraftnät har tecknat borgen för lån avseende förvärv av fastighet och Luftfartsverkets belopp avser bl.a. pensionsåtaganden till dotter- och intresseföretag.

4.5.3 Noter till finansieringsanalysen**Not 55
Skatter***Miljoner kronor*

	2008	2007
Enligt resultaträkningen	967 576	989 854
<i>Tillkommer/avgår:</i>		
Förändring av skulder och fordringar	18 607	-7 957
Summa	986 183	981 897

Vid periodisering av skatteintäkter tas upplupna eller förutbetalda intäkter upp i årsredovisningen för staten avseende de skatter som är hänförliga till året, men ännu ej betalats eller omvänt. Skatteintäkterna enligt resultaträkningen justeras för dessa. Detsamma gäller fordringar och skulder avseende skatter som tas upp av Skatteverket. För 2008 beräknas inbetalda skatter överstiga intäkterna vilket gör att justeringsbeloppet är positivt.

Not 56 Avgifter och andra ersättningar

Miljoner kronor

	2008	2007
Enligt resultaträkningen	57 973	54 285
<i>Tillkommer:</i>		
Utdelningar	23 334	31 958
Summa	81 307	86 243

Dotter- och intresseföretag värderas enligt den s.k. kapitalandelsmetoden vilket innebär att utdelningar inte redovisas i resultaträkningen. Det innebär att utdelningar från dotter- och intresseföretag måste läggas till för att komma fram till statens nettouplåning. Statens utdelningar redovisas i huvudsak av Regeringskansliet. Under året har bl.a. Vattenfall AB delat ut 8 miljarder kronor och TeliaSonera AB 6,7 miljarder kronor.

Not 57 Transfereringar

Miljoner kronor

	2008	2007
Enligt resultaträkningen	770 833	763 756
<i>Avgår:</i>		
Avsättningar till fonder	-3 924	-2 010
Nedskrivning och avskrivning av lån, CSN m.fl.	-30	-121
Förändring av fordringar, socialförsäkring	-129	-244
Summa	766 750	761 381

Avsättningar till fonder och nedskrivningar av lån medför inte några betalningar och dessa kostnader tas därför bort.

Avsättning till fonder i staten för 2008 avser främst Insättningsgarantifonden och Kärnavfallsfonden (se not 5).

Nedskrivningar och avskrivningar av lån hos CSN är ett netto av avskrivningar p.g.a. ålder och andra orsaker och återföring av tidigare reservering för osäkra fordringar.

Till transfereringar hänförs även förändringar i återkravsfordringar m.m. hos Försäkringskassan.

Not 58 Statens egen verksamhet

Miljoner kronor

	2008	2007
Enligt resultaträkningen	209 796	195 320
<i>Avgår:</i>		
Avskrivningar	-23 699	-26 118
Avsättningar	-8 207	-272
Återförd nedskrivning av lån RGK	-	1 100
Realisationsförluster	-868	-70
Summa	177 022	169 960

Kostnader för avskrivningar, avsättningar och nedskrivning av lån medför inte några betalningar och tas därför bort.

De ökade avsättningarna under 2008 avser till största delen avsättningar för statens tjänstepensionsåtagande hos SPV. Förändringar av avsättningar beskrivs i not 43 och 44.

Kostnaderna för statens verksamhet justeras även för realisationsförluster vid försäljning av egendom som redovisats som kostnad utan att medföra någon betalning.

Not 59 Justeringar till betalningar

Miljoner kronor

	2008	2007
Förändring av långfristiga fordringar	1 409	3 767
Förändring av omsättningstillgångar	-59 442	10 594
Förändring av kassa, bank	-584	41
Förändring av skulder	4 029	-1 321
Summa	-54 588	13 081

Förändringar av långfristiga fordringar avser främst förskott avseende materiella anläggningstillgångar hos Försvarets materielverk som minskat med 1,3 miljarder kronor, se not 25. I posten ingår även andra långfristiga fordringar där Statens järnvägar har minskat sina fordringar med 0,8 miljarder kronor, se not 28.

Förändring av omsättningstillgångar beror till stor del på att Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar ökat, se not 39. Ökning av omsättningstillgångar medför att statens nettouplåning ökar.

Behållningen på kassa, bank har ökat något vilket medför att statens nettouplåning ökat.

Skulder har ökat med 4,0 miljarder kronor under året, vilket medför att statens netto-upplåning minskat.

Not 60 Investeringar

Miljoner kronor

	2008	2007
<i>Finansiella investeringar</i>		
Aktier och andra värdepapper	13 414	51
<i>Materiella investeringar</i>		
Beredskapstillgångar	9 205	7 868
Väganläggningar	9 771	8 114
Järnvägsanläggningar	15 206	9 623
Maskiner och inventarier	5 324	5 224
Fastigheter och markanläggningar	2 958	3 042
Övriga investeringar	804	3 118
<i>Summa materiella investeringar</i>	<i>43 268</i>	<i>36 989</i>
<i>Immateriella investeringar</i>		
Datasystem, rättigheter m.m.	2 639	1 646
Total summa	59 321	38 686

De finansiella investeringarna uppgick till 13,4 miljarder kronor under 2008, en kraftig ökning från nära noll. Investeringarna har till övervägande del redovisats av Regeringskansliet och avser kapitaltillskott till AB Svensk Exportkredit med 3,0 miljarder kronor, Fouriertransform AB med 3,0 miljarder kronor, Almi företagspartner AB med 2,0 miljarder kronor och Swedfund 0,3 miljarder kronor samt därutöver 4,9 miljarder kronor för överföringen av Preaktio AB från Vin & Sprit AB.

Materiella investeringar uppgick till 43,3 miljarder kronor vilket är en ökning med drygt 6 miljarder kronor från föregående år.

Investeringar i beredskapstillgångar uppgick till 9,2 miljarder kronor, vilket är en ökning med drygt 1,3 miljarder kronor från föregående år. Ökningen beror främst på att Försvarsmakten har köpt sex stycken JAS 39 Gripen. Se vidare not 24.

Investeringar i väganläggningar uppgick till nästan 9,8 miljarder kronor, vilket är en ökning med 1,7 miljarder jämfört med föregående år. Under året har nio större objekt med en sammanlagd investeringsvolym på 7 miljarder kronor och en total längd av 99,5 km öppnats för

trafik. Bland annat har två sträckor öppnats på E6 i Bohuslän, Torp-Håby och Värmlandsbro-Hogdal.

Investeringar i järnvägsanläggningar ökar kraftigt och uppgick till 15,2 miljarder kronor, vilket är en ökning med 5,6 miljarder kronor från föregående år. I de 5,6 miljarderna ingår 3,7 miljarder av etapp 1 i Botniabanans investering av järnväg längs Norrlandskusten.

Investeringar i maskiner och inventarier uppgick till 5,3 miljarder kronor och är i stort sett oförändrade mot föregående år. Kustbevakningen är den myndighet som har den största posten 0,7 miljarder kronor, vilket bl.a. avser nyinvesteringar i 3 stycken flygplan och diverse motorfordon under 2008. Rikspolisstyrelsen och Luftfartsverket redovisar nyinvesteringar på 0,6 respektive 0,3 miljarder kronor.

Investeringar i fastigheter och markanläggningar uppgick till nästan 3 miljarder kronor, och är även den i stort sett oförändrad mot föregående år. Luftfartsverket har investerat 0,8 miljarder kronor medan Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket och Naturvårdsverket investerat 0,5–0,6 miljarder kronor vardera i fastigheter och mark. Fortifikationsverkets investeringar minskar mellan åren.

Investeringar i immateriella tillgångar som i huvudsak avser IT-system uppgick till drygt 2,6 miljarder kronor 2008, vilket är en ökning med nästan 1 miljard kronor jämfört med föregående år. De största investeringarna i immateriella tillgångar finns hos Försäkringskassan med 0,7 miljarder kronor och Försvarsmakten med 0,6 miljarder kronor, som båda ökat sina investeringar kraftigt. Försvarsmaktens investeringar avser till största delen verksamhetsstödet Prio.

Not 61 Utlåning

Nyutlåning

Miljoner kronor

	2008	2007
Centrala studiestödsnämnden, studielån och hemutrustningslån	10 518	10 524
Riksgäldskontoret	9 498	10 031
Övriga myndigheter	98	94
Summa nyutlåning	20 114	20 649

*Amorteringar**Miljoner kronor*

	2008	2007
Centrala studiestödsnämnden	9 084	8 930
Riksgäldskontoret	8 141	6 220
Övriga myndigheter	58	54
Summa amorteringar	17 283	15 204

Centrala studiestödsnämndens (CSN) nyutlåning, som till största delen består av studielån, uppgick till 10,5 miljarder kronor, vilket är i det närmaste oförändrat från föregående år.

Amorteringarna hos CSN uppgick till 9,1 miljarder kronor, vilket innebär en mindre ökning från föregående år med 0,2 miljarder kronor.

Riksgäldskontorets nyutlåning var 9,5 miljarder kronor, vilket är en minskning med 0,5 miljarder kronor. Exempelvis har Botnianbanan ökat sina lån i Riksgäldskontoret med 2,3 miljarder kronor. Amorteringarna har ökat. Exempelvis har Premiepensionsmyndighetens lån minskat. Se även not 29.

Not 62**Finansiellt netto för statens upplåning***Miljoner kronor*

	2008	2007
Finansiella intäkter enligt resultaträkningen	40 458	37 613
Finansiella kostnader enligt resultaträkningen	-116 367	-91 750
<i>Avgår:</i>		
Orealiserade valutadifferenser	35 712	5 295
Summa	-40 197	-48 842

Det finansiella nettot som är hänförbart till statens upplåning har förbättrats med 8,6 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Kostnader som är hänförbara till realiserade valutakursdifferenser uppgick till 35,7 miljarder kronor. Orealiserade poster påverkar inte statens nettoupplåning.

Not 63**Övrigt finansiellt netto***Miljoner kronor*

	2008	2007
Finansiella intäkter enligt resultaträkningen	63 894	24 962
Finansiella kostnader enligt resultaträkning	-1 519	-1 917
<i>Avgår:</i>		
Kapitaliserade räntor på utlåning	-1 480	-1 241
Avgår reavinst vid försäljning av aktier m.m.	-46 867	-10 639
Summa	14 028	11 165

Under Övrigt finansiellt netto redovisas räntor och andra finansiella transaktioner som inte är hänförliga till statsskuldförvaltningen (se noterna 13 och 14).

Centrala studiestödsnämnden tar upp ränteintäkter för sin utlåning i resultaträkningen. En stor del av denna ränteintäkt betalas inte in till staten utan bokförs i balansräkningen som en ökning av fordran avseende utlåning. Denna s.k. kapitaliserade ränta har inte betalats in till staten och den påverkar således inte statens netto-upplåning.

Realisationsvinster vid försäljning av aktier ingår i finansieringsanalysens post Försäljning av anläggningstillgångar och dras därför av från de finansiella intäkterna. Beloppet avser till största delen vinsten vid försäljning av Vin & Sprit AB.

Not 64

Justeringar till betalningar

Miljoner kronor

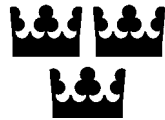
	2008	2007
Förändring av tillgångar hänförliga till statens upplåning	810	1 849
Förändring av skulder hänförliga till statens upplåning	551	-4 252
Summa	1 361	-2 403

Upplupna och förutbetalda räntor som är hänförliga till statens upplåning redovisas i balansräkningen under periodavgränsningsposter och påverkar således inte statsskulden. Förändringar av tillgångar och skulder som är hänförliga till statens upplåning har påverkat statens nettoupplåning med 0,8 respektive 0,6 miljarder kronor under året.

5

Statsbudgetens utfall

5 Statsbudgetens utfall

I 2009 års ekonomiska vårproposition redovisar regeringen en kort sammanfattning av statsbudgetens utfall för 2008. I detta kapitel lämnar regeringen en utförligare redovisning av statsbudgetens utfall för 2008, som också jämförs med de beräknade inkomsterna och budgeterade utgifterna i statsbudgeten. Med statsbudgeten avses i det följande den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2007 (prop. 2007/08:1, bet. 2007/08:FiU1, rskr. 2007/08:30). De tilläggsbudgetar som beslutats under året ingår alltså inte.

I *bilagorna* 5 och 6 redovisas utfallet för samtliga inkomstitlar och anslag i statsbudgeten.

5.1 Statsbudgetens saldo 2008

Statsbudgeten ska enligt 16 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten omfatta alla inkomster och utgifter, med vissa specificerade undantag, samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Statsbudgetens saldo är därmed detsamma som statens lånebehov (med omvänt tecken). Ett positivt saldo innebär att staten har möjlighet att amortera på statsskulden. Ett negativt saldo innebär att staten behöver låna.

Budgetsaldot uppgick 2008 till drygt 135 miljarder kronor (tabell 5.1). I statsbudgeten beräknades budgetsaldot till knappt 91 miljarder kronor. Skillnaden mellan utfallet och statsbudgeten blev därmed 45 miljarder kronor.

Inkomsterna beräknades i statsbudgeten uppgå till nästan 872 miljarder kronor. Det slutliga utfallet blev drygt 901 miljarder kronor, således 30 miljarder kronor högre än beräknat.

Avvikelsen förklaras av att Övriga inkomster översteg beräkningen i statsbudgeten med 30 miljarder kronor. Inkomsterna av försäld egendom beräknades i statsbudgeten beräkningsmässigt uppgå till 50 miljarder kronor. Utfallet blev 77 miljarder kronor, dvs. 27 miljarder kronor högre. Dessutom blev Inkomster av statens aktier (aktieutdelning) 5,7 miljarder kronor högre än beräknat i statsbudgeten.

Tabell 5.1 Statsbudgetens utfall 2008

Miljoner kronor

	Stats- budget ¹	Tilläggs- budget	Utfall 2008	Skillnad mot statsbudget
Totala inkomster	871 582		901 274	29 692
Skatter m.m.	809 325		808 875	-450
Övriga inkomster	62 257		92 399	30 142
Totala utgifter	781 080	59 587	766 076	-15 004
Utgiftsområden exkl. räntor	726 846	38 174	742 057	15 212
Statsskults- räntor m.m.	40 757	21 413	48 206	7 449
Riksgälds- kontorets nettoutlåning	12 653		-27 901	-40 554
Kassamässig korrigering	824		3 713	2 889
Budgetsaldo	90 503	-59 587	135 199	44 696

¹ Med statsbudgeten avses här den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2007, exkl. tilläggsbudget. I beloppet för utgiftsområden exkl. räntor ingår beräknad förändring av anslagsbehållningar, 1 326 miljoner kronor.

Skatter m.m. blev 0,5 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Statens skatteintäkter beräknas emellertid bli 37 miljarder kronor lägre än beräknat. Det är framför allt intäkterna av

skatt på kapital som beräknas bli lägre (-25 miljarder kronor). Förklaringen till att skatteintäkterna avviker mer från statsbudgeten än de kassamässiga skatteinkomsterna är att skatteinbetalningarna till betydande del görs i efterhand, dvs. vid en senare tidpunkt än redovisningen av intäkterna. Det kraftiga konjunkturfallet under den senare delen av 2008 slår därmed till stor del igenom på de kassamässiga inkomsterna först 2009 (se vidare avsnitt 5.2).

Det slutliga utfallet för statsbudgetens utgifter m.m. blev 766 miljarder kronor, vilket är 15 miljarder kronor lägre än den ursprungligen fastställda statsbudgeten. På tilläggsbudget anvisades 60 miljarder kronor varav 25 miljarder kronor avsåg extraamortering av Väg- och Banverkets infrastrukturlån och 15 miljarder kronor tillskott till stabilitetsfonden vilken inrättades under året för stödåtgärder till banker.

I förhållande till totalt anvisat (statsbudget och tilläggsbudget) blev utgifterna 75 miljarder kronor lägre. Det förklaras till stor del av att tilläggsbudgetmedlen för extraamorteringar och till stabilitetsfonden motsvaras av lika stora inkomster under Riksgäldskontorets nettoutlåning.

Utgifterna för samtliga utgiftsområden, exklusive utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m., blev emellertid 15 miljarder kronor högre än beräkningen i statsbudgeten.

Det utgiftsområde som påvisade högre utgifter än vad som beräknades i statsbudgeten var framför allt utgiftsområde 22 Kommunikationer, där utgifterna blev 26 miljarder kronor högre. Detta förklaras främst av de nämnda extraamorteringarna av infrastrukturlån. Vidare uppvisade utgiftsområde 24 Näringsliv betydligt högre utgifter än vad som anvisats på statsbudgeten beroende på kapitaltillskott till tre statliga bolag, på sammanlagt 8 miljarder kronor, som anvisades på tilläggsbudget.

Lägre utgifter än anvisat i statsbudgeten blev det främst inom fem utgiftsområden. Den största skillnaden avser utgiftsområde 13 Arbetsmarknad, där utgifterna blev 10 miljarder kronor lägre. Orsaken är här framför allt att en lägre andel av de arbetslösa än beräknat fick ersättning inom arbetslöshetsförsäkringen. Utgifterna inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning blev 1,9 miljarder kronor lägre bl.a. beroende på ett lägre antal studerande. Även utfallet för utgiftsområde 15 Studiestöd blev lägre av det skälet.

Vidare blev utgifterna för det nya tandvårdstödet lägre än beräknat, vilket främst förklarar varför utfallet för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg blev 1,6 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Även utgifterna för sjukpenning blev lägre än beräknat, vilket främst bidrog till att utfallet för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp blev 2,1 miljarder kronor lägre.

Utfallet för utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. blev 7,4 miljarder kronor högre än beräkningen i den ursprungliga statsbudgeten. Anslaget för statsskuld räntor blev emellertid 7,5 miljarder kronor lägre än beräknat, som följde av lägre marknadsräntor och större valutakursvinster. De högre utgifterna på utgiftsområdet beror på tillskottet till stabilitetsfonden på 15 miljarder kronor som anvisades på tilläggsbudget.

Riksgäldskontorets nettoutlåning blev 41 miljarder kronor lägre än beräkningen i statsbudgeten. Det beror främst på extraamorteringarna av Vägverkets och Banverkets infrastrukturlån samt tillskottet till stabilitetsfonden (se vidare avsnitt 5.3).

Statsbudgetens utfall för 2008 påverkades av betydande engångseffekter (tabell 5.2).

Tabell 5.2 Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter 2008

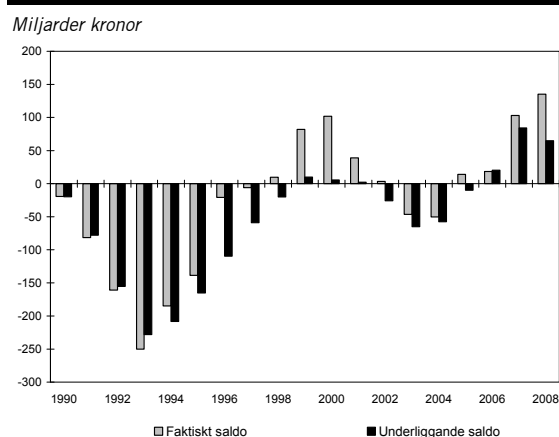
Miljarder kronor	
	2008
Statsbudgetens saldo	135,2
Justering för större engångseffekter	-70,9
<i>varav</i>	
Försäljning av aktier	-76,5
Extra aktieutdelningar	-4,6
Förändrad inbetalning av moms inom bygg- och anläggningssektorn	-8,0
EU-avgift, försenat beslut avseende egna medel	3,4
Kapitaltillskott till statliga bolag	8,0
Omfinansiering av infrastrukturlån	3,6
Venantius AB, förfalloprofil övertagna lån	0,8
Carnegielån	2,4
Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter	64,3

Störst är effekten av aktieförsäljningar, vilka inbringade 77 miljarder kronor. Staten sålde Vin & Sprit AB (50 miljarder kronor), Civitas Holding AB med Vasakronan AB (25 miljarder kronor) och aktierna i OMX AB (2,1 miljarder kronor). Extra utdelningar på statens aktier uppgick till

4,6 miljarder kronor, varav 3,7 miljarder kronor avsåg TeliaSonera AB. Införandet av löpande momsbetalning inom bygg- och anläggningssektorn bedöms ha inneburit en positiv engångseffekt för inkomsterna på 8 miljarder kronor, medan kapitaltillskott till tre statliga bolag medförde en lika stor negativ effekt (AB Svensk Exportkredit, Almi Företagspartner AB och Fouriertransform AB).

Justerat för engångseffekter uppgick budgetsaldo för 2008 till 64 miljarder kronor. När engångseffekterna exkluderas erhålls ett mått på den underliggande saldoutvecklingen (statsbudgetens underliggande saldo). I diagram 5.1 redovisas statsbudgetens faktiska och underliggande saldo för åren 1990–2008.

Diagram 5.1 Statsbudgetens faktiska och underliggande saldo 1990–2008

Under 1990-talets inledande år var staten tvungen att låna stora belopp. Under dessa år var engångseffekterna negativa som en följd av stora utbetalningar av bankstöd. Lånebehovet var som störst 1993 med 250 miljarder kronor. Därefter förbättrades saldot kraftigt och vände till överskott 1998. Två år senare, år 2000, nådde överskottet 102 miljarder kronor. Nästan hela överskottet bestod emellertid av engångsvisa försäljningsinkomster och överföringar från AP-fonden.

I början av 2000-talet försämrades saldona återigen, men underskotten dämpades av positiva engångseffekter även dessa år.

Sedan 2005 visar det faktiska saldot åter överskott och det har successivt ökat till rekordhöga 135 miljarder kronor 2008. Till stor del beror detta dock på engångseffekter, framför allt försäljningsinkomster. Det faktiska saldot ökade i förhållande till 2007 medan det underliggande saldot minskade, vilket avspeglar att engångsef-

fekterna 2008 var positiva och betydligt större än 2007.

5.1.1 Statsbudgeten 2007 och 2008

I tabell 5.3 redovisas statsbudgetens utfall för 2007 och 2008. Statsbudgetens överskott 2008 blev 32 miljarder kronor högre än 2007.

Tabell 5.3 Statsbudgetens utfall 2007 och 2008

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Utfall 2007	Skillnad mot 2007
Totala inkomster	901 274	863 716	37 558
Skatter m.m.	808 875	815 528	-6 653
Övriga inkomster	92 399	48 188	44 212
Totala utgifter	766 076	760 507	5 569
Utgiftsområden exkl. räntor	742 057	721 917	20 140
Statsskuldsräntor m.m.	48 206	47 255	951
Riksgäldskontorets nettoutlåning	-27 901	-4 340	-23 561
Kassamässig korrigering	3 713	-4 325	8 039
Budgetsaldo	135 199	103 210	31 989

Statsbudgetens inkomster ökade med 38 miljarder kronor (4,3 procent) mellan 2007 och 2008.

Skatter m.m. minskade med 6,7 miljarder kronor. Inkomster av Skatt på kapital beräknas minska med 43 miljarder kronor (20,6 procent). Direkta skatter på arbete beräknas öka med 14 miljarder kronor (2,9 procent) och Indirekta skatter på arbete med 18 miljarder kronor (4,7 procent). Skatt på konsumtion och insatsvaror beräknas öka med 19 miljarder kronor (4,8 procent). Se tabell 5.6.

Övriga inkomster ökade med 44 miljarder kronor jämfört med 2007. Det beror främst på att Inkomster av försäld egendom ökade med 59 miljarder kronor (se vidare tabell 5.7).

Statsbudgetens utgifter ökade med 5,6 miljarder kronor (0,7 procent) mellan 2007 och 2008. Utgifterna för utgiftsområden exklusive Statsskuldsräntor m.m. ökade med 20 miljarder kronor (2,8 procent).

Det var framför allt inom två utgiftsområden som utgifterna ökade. Utgiftsområde 22 Kommunikationer ökade med 17 miljarder kronor (38,8 procent) och utgiftsområde 24 Näringsliv med 8,5 miljarder kronor (200 procent).

Utgifterna minskade inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner med 8,2 miljarder kronor (11,2 procent) och inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad med 6,3 miljarder kronor (10,8 procent).

Riksgäldskontorets nettoutlåning minskade med 24 miljarder kronor samtidigt som posten Kassamässig korrigerig ökade med 8 miljarder kronor.

Inom utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. bör noteras att Räntorna på statsskulden minskade med 14 miljarder kronor samtidigt som ett tillskott till stabilitetsfonden redovisades under utgiftsområdet 2008 med 15 miljarder kronor. Därmed ökade utgifterna inom utgiftsområdet med 1 miljard kronor.

5.2 Statsbudgetens inkomster 2008

Statsbudgetens inkomster uppgick 2008 till 901 miljarder kronor, vilket är 30 miljarder kronor högre än vad som fastställdes i statsbudgeten för 2008. Statsbudgetens inkomster utgörs av Skatter m.m. samt Övriga inkomster, vilka uppgick till 809 respektive 92 miljarder kronor.

I tabell 5.6 redovisas statsbudgetens skatteintäkter och inkomster 2007 och 2008. I tabellen redovisas även en jämförelse av utfall mot prognosen till budgetpropositionen för 2008, som låg till grund för beräkningen till statsbudgeten för 2008.

5.2.1 Prognosföresättningar

Statsbudgetens utfall baseras för ett flertal skatter på löpande debiteringar av skatter hänförliga till flera inkomstår. En analys av hur statsbudgetens inkomster har utvecklats 2008 jämfört med den fastställda statsbudgeten bör beakta utvecklingen av makroekonomin och förändringar i regelverken.

De för 2008 beslutade reformer som påverkat skatteintäkterna redovisas i tabell 5.4.

Tabell 5.4 Skattereformer 2008

Miljarder kronor

Beslut som påverkat de totala skatteintäkterna	
Skatt på arbete	-12,5
Skatt på kapital	4,1
Skatt på konsumtion och insatsvaror	6,8
Summa skattebeslut	-1,5

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Skatteintäkterna från skatt på arbete antogs i beräkningen för statsbudgeten för 2008 minska med 12,5 miljarder kronor till följd av skattereformer, huvudsakligen till följd av det förstärkta jobbskatteavdraget (steg 2) som beräknades minska intäkterna med ca 11 miljarder kronor.

De högre intäkterna från skatt på kapital förklaras nästan uteslutande av de ändrade reglerna om underprisöverlåtelser för handelsbolag m.m. som gäller fr.o.m. 18 april 2008. Förslaget fanns inte med när beräkningarna gjordes för statsbudgeten 2008.

Intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror beräknades bli 6,8 miljarder kronor högre till följd av förändringar i regelverken. Högre skatt på tobak, energi och en höjd skatt på termisk effekt i kärnkraftsverk är de främsta orsakerna till de högre intäkterna.

Sammantaget beräknades skattereformerna minska skatteintäkterna för 2008 med 1,5 miljarder kronor.

Makroekonomiska förutsättningar

Utvecklingen av skatteintäkterna har ett starkt samband med den makroekonomiska utvecklingen. I tabell 5.5 redovisas några av de makroekonomiska förutsättningar som påverkar skatteintäkterna. De makroekonomiska antaganden som redovisas är desamma som i 2009 års ekonomiska vårproposition. I tabellen jämförs även antagandena i vårpropositionen för 2009 med antagandena i budgetpropositionen för 2008 som låg till grund för statsbudgeten.

Tabell 5.5 Antaganden i 2009 års ekonomiska vårproposition jämfört med budgetpropositionen för 2008

Procentuell förändring om annat inte anges

	2007	2008
BNP, marknadspris ¹	2,6	-0,2
Differens mot BP2008	-0,6	-3,4
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	3,0	-0,2
Differens mot BP2008	0,0	-4,0
Arbetade timmar	3,5	1,4
Differens mot BP2008	0,4	0,2
Timplön ²	3,1	4,4
Differens mot BP2008	-1,3	-0,7
Utbetald lönesumma skatteunderlag	6,7	5,9
Differens mot BP2008	-0,9	-0,5
Kommunal medelutdebitering	31,55	31,44
Differens mot BP2008	-0,01	-0,12
KPI juni-juni ³	1,9	4,3
Differens mot BP2008	0,0	1,4
Inkomstbasbelopp ⁴	45 900	48 000
Differens mot BP2008	0,0	300
Prisbasbelopp ⁴	40 300	41 000
Differens mot BP2008	0,0	0,0
Skiktgräns ⁴	316 700	328 800
Differens mot BP2008	0,0	0,0
Övre skiktgräns ⁴	476 700	495 000
Differens mot BP2008	0,0	0,0

¹ Fasta priser, procentuell förändring.² Enligt nationalräkenskapernas definition.³ Avser juni föregående år t.o.m. juni aktuellt år.⁴ Kronor.

En viktig variabel för prognosen av skatt på arbete är utvecklingen av lönesumman i ekonomin, men också skiktgränserna som justeras med förändringen i KPI.⁴ Inkomst över skiktgränserna beskattas högre. Om skiktgränserna höjs, så att en större andel av inkomsterna hamnar under skiktgränsen, leder det till lägre skatteintäkter.

Skatt på energi påverkas av KPI genom den årliga indexeringen av skattesatserna⁵.

Hushållens konsumtionsutgifter påverkar intäkterna från såväl mervärdesskatt som punktskatter.

Sedan beräkningen till statsbudgeten 2008 gjordes hösten 2007 har BNP och hushållens

konsumtionsutgifter reviderats ned kraftigt för 2008. Även lönesumman har reviderats ned. Den huvudsakliga förklaringen till att lönesumman reviderats ned är att timplönen utvecklats svagare än förväntat. Inflationen mätt som KPI mellan juni 2007 och juni 2008 blev högre än prognosen i budgetpropositionen för 2008.

Bedömningar i statsbudgetens utfall för 2008

För ett antal inkomstitlar under inkomsttypen 1000 Skatter m.m. är de redovisade beloppen bedömningar eftersom de slutgiltiga utfallen inte är kända vid tidpunkten för publicering av Årsredovisning för staten 2008. Det aggregerade beloppet för inkomsttypen 1000 Skatter m.m. är likvärd ett utfall eftersom beloppet redovisar de kassamässiga skatteintäkterna. Nedan följer en uppräknings av berörda inkomstitlar och tidpunkt för fastställt utfall. Om inte annat anges, avses samtliga inkomstitlar i inkomstitelgruppen:

1100 Direkta skatter på arbete

1110 Inkomstskatter	nov 2009
1120 Allmän pensionsavgift	nov 2009
1140 Skattereduktioner	nov 2009

1200 Indirekta skatter på arbete

1210 Arbetsgivaravgifter, 1218	aug 2009
1240 Egenavgifter	nov 2009
1270 Särskild löneskatt, 1274	nov 2009
1280 Nedsättningar, 1283-1284	nov 2009

1300 Skatt på kapital

1310 Skatt på kapital, hushåll	nov 2009
1320 Skatt på företagsvinster	nov 2009
1340 Avkastningsskatt, 1341-1342	nov 2009
1350 Fastighetsskatt	nov 2009
1370 Förmögenhetsskatt	nov 2009

1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror

1410 Mervärdesskatt, 1411	aug 2009
---------------------------	----------

1600 Restförda och övriga skatter

1620 Övriga skatter, hushåll	maj 2010
1630 Övriga skatter, företag	maj 2010

1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer

1810 Skatter till andra sektorer	nov 2009
----------------------------------	----------

1900 Periodiseringar

1910 Uppbördsförskjutningar	maj 2010
1920 Betalningsförskjutningar	nov 2009

För huvuddelen av ovanstående inkomstitlar fastställs utfallet i samband med taxeringsutfallet

⁴ För skatt på arbete avseende 2008 används förändringen av konsumentprisindex (KPI) under perioden juni 2006-juni 2007.

⁵ 2008 års skattesatser justerades med förändringen av KPI under perioden juni 2006-juni 2007.

för 2008 vilket blir känt i november 2009. För arbetsgivaravgifter (inkomsttitel 1218) och mervärdesskatt (inkomsttitel 1411) fastställs utfallet i augusti 2009 när skattedeklarationerna för juli månad är kända. För inkomsthuvudgruppen 1600 Restförda och övriga skatter fastställs utfallet inte förrän i maj 2010 beroende på omprövningar aktuellt taxeringsår för hushåll (inkomsttitel 1621) och omprövningar aktuellt taxeringsår för företag (inkomsttitel 1631). Detta gör att även uppbördsförskjutningarna (inkomsttitel 1911) fastställs lika sent. Beloppen för 2008 på inkomstitlarna 1621, 1631 samt 1911 är således fortfarande bedömningar vid tidpunkten för publicering av Årsredovisning för staten 2009.

kronor 2008, vilket är 30 miljarder kronor högre än beräknat till statsbudgeten.

5.2.2 Totala skatteintäkter

De totala skatteintäkterna 2008 beräknas uppgå till 1 486 miljarder kronor, vilket är 43 miljarder kronor lägre än beräkningarna i statsbudgeten för 2008. Statens skatteintäkter, dvs. de totala skatteintäkterna exklusive EU-skatter, kommunalskatt och avgifter till ålderspensionssystemet, beräknas uppgå till 786 miljarder kronor, vilket är 37 miljarder kronor lägre än beräkningarna i statsbudgeten.

Främst är det lägre intäkter från skatt på kapital som förklarar de stora avvikelserna gentemot statsbudgeten. I avsnitten som följer förklaras avvikelserna mer utförligt.

I tabell 5.6 redovisas såväl skatteintäkter som inkomster samt avvikelser gentemot statsbudgeten. För de skatteintäkter som ännu inte är slutgiltiga utfall (se föregående avsnitt) redovisas prognoser för 2008.

Skatteintäkter är periodiserade skatter, dvs. skatterna har en direkt koppling till den ekonomiska utveckling och de skatteregler som gäller för det aktuella året. Redovisningen är uppdelad på inkomsthuvudgrupperna *Skatt på arbete*, *Skatt på kapital*, *Skatt på konsumtion och insatsvaror* samt *Restförda och övriga skatter*. Summan av dessa skatter utgör de totala skatteintäkterna. Från de totala skatteintäkterna görs avdrag för de skatter som tillhör EU. Det kvarstående beloppet är den offentliga sektorns skatteintäkter som i sin tur särredovisas på kommunsektorn, ålderspensionssystemet och staten.

Summa inkomster, som utgörs av Skatter m.m. och Övriga inkomster blev 901 miljarder

Tabell 5.6 Totala skatteintäkter och statsbudgetens skatteinkomster jämfört med statsbudgeten för 2008

Miljarder kronor

Inkomstår	Beräknat utfall	Beräknat utfall	Skillnad mot statsbudget 2008	
	2008	2007	2008	2007
Skatt på arbete	905,7	873,5	-4,8	-0,6
<i>Direkta skatter</i>	<i>496,9</i>	<i>483,0</i>	<i>-6,6</i>	<i>0,4</i>
Kommunal inkomstskatt	502,6	479,1	-5,4	0,3
Statlig inkomstskatt	48,1	44,8	-2,5	-1,1
Allmän pensionsavgift	85,1	81,1	-0,6	-0,2
Skattereduktioner m.m.	-139,0	-122,0	1,9	1,5
Artistskatt	0,1	0,1	0,0	0,0
<i>Indirekta skatter</i>	<i>408,8</i>	<i>390,5</i>	<i>1,7</i>	<i>-1,1</i>
Arbetsgivaravgifter	403,5	382,0	-4,2	-1,2
Egenavgifter	12,1	11,8	-0,9	-0,1
Särskild löneskatt	30,7	30,2	-1,5	-0,7
Nedsättningar	-13,5	-10,5	7,7	1,0
Tjänstegrupppliv	1,2	0,9	0,1	-0,2
Avgifter till premiepensionssystemet	-25,1	-23,9	0,5	0,1
Skatt på kapital	165,8	208,7	-25,0	11,2
Skatt på kapital, hushåll	21,2	49,7	-6,6	13,4
Skatt på företagsvinster	90,8	104,6	-18,0	-3,2
Avkastningsskatt	16,2	12,8	-0,4	-0,2
Fastighetsskatt	22,6	25,9	0,1	-0,2
Stämpelskatt	9,4	9,4	-0,5	-0,1
Förmögenhetsskatt	0,0	0,0	0,0	0,0
Kupongskatt m.m.	5,5	6,3	0,5	1,5
Arv- och gåvoskatt	0,0	0,0	0,0	0,0
Skatt på konsumtion och insatsvaror	418,6	399,6	-11,8	4,7
Mervärdesskatt	300,1	284,8	-7,1	4,8
Skatt på tobak	9,9	9,7	-1,4	-0,1
Skatt på alkohol	11,4	11,0	0,2	0,2
Energiskatt	38,8	38,2	-1,3	-0,5
Koldioxidskatt	25,7	25,1	-1,2	0,3
Övriga skatter på energi och miljö	5,1	4,7	-0,3	-0,1
Skatt på vägtrafik	16,0	13,1	0,4	-0,1
Skatt på import	5,9	5,9	-0,4	-0,1
Övriga skatter	5,5	7,1	-0,7	0,4
Restförda och övriga skatter	-3,9	-0,5	-1,5	0,5
Restförda skatter	-8,2	-7,6	-2,0	-1,9
Övriga skatter	4,3	7,2	0,5	2,3
Totala skatteintäkter	1 486,2	1 481,4	-43,1	15,8
Avgår, EU-skatter	-7,2	-7,2	0,4	0,0
Offentliga sektorns skatteintäkter	1 478,9	1 474,1	-42,7	15,8
Avgår, kommunal inkomstskatt	-514,6	-479,1	5,4	-0,3
Avgår, avgifter till ålderspensionssystemet	-178,0	-168,9	0,2	-0,1
Statens skatteintäkter	786,3	826,1	-37,1	15,3
Periodiseringar	22,6	-10,6	36,3	-29,6
Skatter m.m.	808,9	815,5	-0,5	-14,3
Övriga inkomster	92,4	48,2	30,1	-30,1
Summa Inkomster	901,3	863,7	29,7	-44,4

Skatt på arbete

Skatt på arbete utgör ca 61 procent av de totala skatteintäkterna och kan delas in i direkta och indirekta skatter. Löner och andra ersättningar för arbete är underlag för både direkta och indirekta skatter, medan transfereringsinkomster, såsom sjuk- och föräldrapenning, arbetslöshetsersättning och pensioner, endast är underlag för direkt beskattning. Direkta skatter på arbete består till största delen av kommunal och statlig inkomstskatt. Under de direkta skatterna på arbete redovisas också skattereduktionerna.

Gemensamt för merparten av de skatter som ingår i skatt på arbete är att de följer utvecklingen av bl.a. utbetalda löner och transfereeringar.

Posterna under direkta skatter fastställs i taxeringen 2009 och uppgifterna för 2008 är därmed ett bedömt utfall, grundat på en prognos.

År 2008 beräknas skatt på arbete uppgå till 906 miljarder kronor. Jämfört med prognosen i statsbudgeten för 2008 har intäkterna reviderats ner med 4,8 miljarder kronor 2008. De direkta skatterna har reviderats ned med 6,6 miljarder kronor, vilket till stor del är en följd av att lönesumman för 2008 blev lägre jämfört med den prognos som låg till grund för beräkningen till statsbudgeten avseende 2008. De indirekta skatterna har däremot reviderats upp med 1,7 miljarder kronor, vilket förklaras framförallt av att förslaget om nedsatta arbetsgivaravgifter i tjänstesektorn inte kunnat genomföras till följd av EU:s begränsningsregler. Även utfallet för 2007 har reviderats ned med 0,6 miljarder kronor i jämförelse med statsbudgeten och uppgår till 874 miljarder kronor.

Direkta skatter

De direkta skatterna består av inkomstskatter till staten och kommuner, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner. År 2008 beräknas intäkterna från direkta skatter på arbete bli 497 miljarder kronor, vilket är lägre än vad som antogs i statsbudgeten avseende 2008. Skattereduktioner m.m. antas bli 1,9 miljarder lägre, vilket förklaras dels av att lönesumman reviderats ned dels av att skattenedsättningar för hushållsnära tjänster förväntas bli cirka 0,8 miljarder lägre än vad som antogs i statsbudgeten. Sammantaget med övriga prognosändringar har

direkta skatter justerats ned med 6,6 miljarder kronor, eller 1,3 procent jämfört med beräkningarna till statsbudgeten.

År 2007 blev utfallet för de direkta skatterna 483 miljarder kronor. Intäkterna 2008 beräknas öka med 3 procent jämfört med 2007. Utvecklingstakten beror dels på ökningen av lönesumman, dels på regeländringar i form av kommunal fastighetsavgift och andra steget av jobbskatteavdraget.

Kommunal inkomstskatt

År 2008 beräknas intäkterna från den kommunala inkomstskatten uppgå till 503 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten har intäkterna för 2008 reviderats ner med 5,4 miljarder kronor. Detta förklaras framförallt av det försämrade konjunkturläget som ledde till en nedjustering av skatteunderlagets storlek.

Intäkterna från den kommunala inkomstskatten bedöms öka med 4,9 procent jämfört med 2007. Förutom en högre lönesumma är det flera regeländringar som ligger bakom ökningen, exempelvis att avdragsrätten för det allmänna pensionssparavdraget från och med 2008 har begränsats till 12 000 kronor per år. En annan förklaring till ökningen är att den kommunala fastighetsavgiften från och med 2008 inkluderas i kommunalskatterna. Lönesumman och avgränsningen av avdragsrätten står för cirka 3 procentenheter av uppgången och resterande 2 procentenheter förklaras av den kommunala fastighetsavgiften.

Statlig inkomstskatt

Intäkterna från statlig inkomstskatt beräknas uppgå till 48,1 miljarder kronor 2008. Nedjustering av antagna utvecklingstakter av timlönen och arbetade timmar har medfört att prognosen för 2008 är 2,5 miljarder kronor lägre än vad som redovisades i statsbudgeten.

Allmän pensionsavgift

Den allmänna pensionsavgiften tas ut på förvärvsinkomster. Underlaget för avgiften utgörs av pensionsgrundande ersättningar och intäkterna följer därför utvecklingen av skatteunderlaget för direkta skatter. På grund av en svagare ökningstakt av skatteunderlaget är prognosen nedreviderad med 0,2 respektive 0,6 miljarder kronor för 2007 och 2008.

Skattereduktioner

År 2008 utgör Skattereduktioner m.m. 139 miljarder kronor vilket är 1,9 miljarder kronor lägre än vad som antogs i statsbudgeten. Även i det här fallet beror nedjusteringen på lägre prognostiserad lönesumma.

I jämförelse med 2007 ökar skattereduktionerna med 17 miljarder kronor. Ökningen förklaras framförallt av andra steget i jobbskatteavdraget. Skattereduktion för jobbskatteavdrag uppgår år 2008 till 53 miljarder kronor, en ökning med 13,3 miljarder kronor i jämförelse med år 2007. Resterande del av de ökade skattereduktionerna 2008 förklaras i huvudsak av reduktionen för allmän pensionsavgift som år 2008 uppgår till 85 miljarder kronor. Skattereduktion för hushållstjänster år 2008 beräknas till 0,5 miljarder kronor.

Indirekta skatter

De indirekta skatterna utgör drygt 45 procent av skatt på arbete och beräknas 2008 uppgå till 409 miljarder kronor. Jämfört med 2007 ökade intäkterna med 4,7 procent.

Till skillnad från de direkta skatterna där merparten av intäkterna överförs till kommunerna tillfaller de indirekta skatterna huvudsakligen staten och ålderspensionssystemet.

Arbetsgivaravgifter

Av de indirekta skatterna utgörs huvuddelen av arbetsgivaravgifter. Prognosen för 2008 är 4,2 miljarder kronor lägre än statsbudgeten. Det huvudsakliga skälet till de lägre intäkterna är att lönesumman reviderats ned jämfört med beräkningarna till statsbudgeten. I statsbudgeten för 2008 aviserades nedsättningar av socialavgifter för vissa tjänstesektorer som sedan inte genomfördes. Detta har ökat intäkterna 2008 med ca 6,5 miljarder kronor jämfört med beräkningarna till statsbudgeten.

Prognosen för intäkter från arbetsgivaravgifter 2008 är 21 miljarder kronor högre jämfört med 2007, vilket motsvarar en ökning med 5,6 procent.

Särskild löneskatt

År 2008 beräknas den särskilda löneskatten bli 0,5 miljarder kronor högre än 2007. Jämfört med statsbudgeten har intäkterna reviderats ned med 1,5 miljarder kronor i huvudsak beroende på slo-

panDET av den särskilda löneskatten för 65 år och äldre.

Skatt på kapital

Skatt på kapital omfattar bland annat skatt på hushållens kapitalinkomster, skatt på företagsvinster samt kommunal fastighetsavgift och statlig fastighetsskatt. År 2008 beräknas skatt på kapital utgöra 11 procent av de totala skatteintäkterna. Skatt på företagsvinster utgör mer än hälften av skatt på kapital.

Skatt på hushållens kapitalinkomster och skatt på företagsvinster är de skatter som uppvisar störst variationer över åren. Det är också för dessa skatter som prognososäkerheten är störst.

De flesta skatter i undergruppen skatt på kapital fastställs i den årliga taxeringen i november året efter inkomståret. Undantagen är kupongskatten och stämpelskatten, som fastställs månadsvis. Detta innebär att intäkterna från skatt på kapital för 2008 fortfarande är en prognos.

Skatt på kapital, hushåll

Underlaget för hushållens skatt på kapital är nettot av kapitalinkomster och kapitalutgifter. Den största delen av kapitalinkomsterna kommer från realiserade kapitalvinster. Kapitalvinsterna kan variera kraftigt mellan åren, vilket leder till att även hushållens kapitalinkomster varierar. Kapitalvinsternas storlek beror på marknadsvärdet av olika tillgångar samt när de ackumulerade vinsterna realiserar. Efter flera års uppgång på de finansiella marknaderna och en lång uppgång på fastighetsmarknaden uppgick de taxerade kapitalvinsterna till 172 miljarder kronor 2007. Den kraftiga nedgången på börsen 2008, i kombination med den finansiella oron under året, medför att kapitalvinsterna bedöms falla tillbaka till 91 miljarder kronor 2008. Börsnedgången innebär också att kapitalförlusterna ökar. Sammantaget bedöms hushållens skatt på kapitalinkomster uppgå till 21 miljarder kronor 2008, vilket är 7 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till statsbudgeten. Revideringen beror i huvudsak på att prognosen för kapitalvinsterna justerats ned.

Skatt på företagsvinster

Aktiebolag, ekonomiska föreningar, stiftelser, föreningsbanker, sparbanker m.fl. betalar inkomstskatt på sin beskattningsbara inkomst. Beskattningen utgår från bolagens bokföringsmäs-

siga resultat, men vissa skattemässiga justeringar görs för att få fram den beskattningsmässiga inkomster.

Utfallet för skatt på företagsvinster bedöms bli 91 miljarder kronor 2008. Jämfört med beräkningen till statsbudgeten för 2008 har prognosen reviderats ned med 18 miljarder kronor. Prognosrevideringen är en följd av den snabba försvagningen av den ekonomiska konjunkturen.

Kupongskatt

Kupongskatt utgår på utdelning på aktier i svenska aktiebolag och svenska aktiefonder. Skatten betalas av personer bosatta utomlands som fått utdelning från svenskt aktiebolag.

Kupongskatt m.m. uppgick till 5,5 miljarder kronor 2008, vilket är 0,5 miljarder kronor högre än i beräkningen till statsbudgeten.

Avkastningsskatt

Avkastningsskatt tas ut på sparande i pensions- och kapitalförsäkringar. Förutom värdet på tillgångarna i pensions- eller kapitalförsäkringen beror avkastningsskatten på statslåneräntan året före beskattningsåret. Skattesatsen är 15 procent på pensionsförsäkringar och 27 procent på kapitalförsäkringar.

Intäkterna från avkastningsskatten beräknas bli 16 miljarder kronor 2008, vilket är 0,4 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till statsbudgeten.

Kommunal fastighetsavgift och statlig fastighets-skatt

År 2008 avskaffades den statliga fastighetsskatten på bostäder och ersattes av en kommunal fastighetsavgift. Avgiften för småhus uppgick 2008 till 6 000 kronor, dock högst 0,75 procent av taxeringsvärdet, medan avgiften för bostadsdelen i hyreshus uppgick till 1 200 kronor per lägenheter, dock högst 0,4 procent av taxeringsvärdet. Avgiften indexerades genom att knytas till inkomstbasbeloppet.

Prognosen över intäkterna från den kommunala fastighetsavgiften uppgår till 12,1 miljarder kronor, vilket är samma som beräkningen till statsbudgeten.

Statlig fastighetsskatt tas ut på den del av hyreshus som avser lokaler samt på industrifastigheter. Det statliga fastighetsskatten för 2008 beräknas uppgå till 10,5 miljarder kronor, vilket är 0,1 miljarder kronor högre än beräkningen till statsbudgeten.

Stämpelskatt

Stämpelskatt tas ut vid köp av fast egendom och tomrätter och vid beviljande av inteckningar. Utfallet för stämpelskatt för 2008 blev 9,4 miljarder kronor, vilket är 0,5 miljarder kronor lägre än i beräkningen till statsbudgeten.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Mervärdesskatt och punktskatter bildar tillsammans inkomsthuvudgruppen skatt på konsumtion och insatsvaror. År 2008 uppgick intäkterna till 419 miljarder kronor vilket är 12 miljarder kronor lägre än beräkningarna till statsbudgeten. Skatt på konsumtion och insatsvaror utgör 28 procent av de totala skatteintäkterna, varav mervärdesskatt och punktskatter står för 20 procent respektive 8 procent.

Mervärdesskatt

Intäkter från mervärdesskatten påverkas främst av hushållens konsumtion. Eftersom mervärdesskatten är differentierad mellan olika varu- och tjänstegrupper beror intäkterna både på den totala konsumtionen och av sammansättningen i konsumtionen. Mervärdesskatt tas ut på varor och tjänsters marknadspris, vilket medför att intäkterna är starkt kopplade till prisökningstakten i ekonomin. Utöver hushållens konsumtion består skattebasen för mervärdesskatt även av offentlig konsumtion samt förbrukning och investeringar i både privat och offentlig sektor.

Intäkterna från mervärdesskatt uppgick till 300 miljarder kronor 2008, vilket är ca 7 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till statsbudgeten. Prognosrevideringen är en följd av en kraftigt dämpad utveckling av hushållens konsumtion och bostadsinvesteringarna under hösten 2008.

Punktskatter

Avsikten med flertalet punktskatter är att de ska kompensera för de negativa externa effekter för samhället som uppstår i samband med förbrukning av vissa varor och tjänster. Punktbeskattning används för att påverka konsumtionen i en för samhället önskvärd riktning, även om de också har en klar offentligfinansiell betydelse. Punktskatter tas ut på bl.a. tobak, alkohol och energi. Punktskatter skiljer sig från mervärdess-

skatt i avseendet att de oftast är baserade på konsumerad kvantitet istället för på marknadspris. Intäkterna från punktskatter beror framförallt på efterfrågade kvantiteter inom de varugrupper som beläggs med skatten. Till undantagen hör beskattningen av cigaretter, som till viss del beror på detaljhandelspriset, samt energi- och koldioxidskatterna som skrivs upp med förändringen i KPI.

Intäkterna från punktskatterna år 2008 uppgick till sammanlagt 119 miljarder kronor, vilket är 5 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till statsbudgeten. Förklaringen till att utfallet blev lägre än beräkningarna till statsbudgeten är främst lägre intäkter från tobaksskatten och lägre intäkter från skatt på energi.

Skatt på tobak

Skatt på tobak omfattar skatt på cigaretter, cigarrer, cigariller, snus samt rök- och tuggtobak. Intäkterna från skatt på tobak utgörs till största delen av intäkter från skatt på cigaretter. Intäkterna från skatt på tobak uppgick 2008 till 9,9 miljarder kronor, vilket är 1,4 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Differensen förklaras i huvudsak av att efterfrågan på röktoak och snus blev lägre än vad som beräknades till statsbudgeten.

Skatt på alkohol

Alkoholskatterna uppgick 2008 till 11,4 miljarder kronor. Utfallet blev 0,2 miljarder kronor högre än beräkningarna till statsbudgeten, till följd av konsumtionen av vin blev högre jämfört med prognosen.

Skatt på energi

Under skatt på energi återfinns energiskatt och koldioxidskatt. År 2008 uppgick intäkterna från energiskatt till 38,8 miljarder kronor, vilket är 1,3 miljarder kronor lägre än beräkningarna till statsbudgeten. Koldioxidskatten uppgick till 25,7 miljarder kronor och blev därmed 1,2 miljarder kronor lägre än beräkningarna till statsbudgeten. Lägre intäkter från energi- och koldioxidskatt på bensin är den främsta förklaringen till att utfallet blev lägre än beräkningarna till statsbudgeten. Ett högt oljepris under första halvåret 2008 bidrog till en lägre efterfrågan på bensin och därmed lägre skatteintäkter. Nedgången i hushållens konsumtion under hösten 2008 är en annan förklaring till att konsumtionen av bensin blev lägre än förväntat.

Skatt på vägtrafik

Skatt på vägtrafik utgörs till största delen av fordonsskatter. Totalt uppgick skatt på vägtrafik 2008 till 16 miljarder kronor, vilket är 0,4 miljarder kronor högre än beräkningarna till statsbudgeten. Förklaringen till avvikelsen är att intäkterna från fordonskatten och trafikförsäkringsskatten blev högre än prognostiserat.

Restförda och övriga skatter

Restförda skatter är nettot av restförda och av kronofogdemyndigheten indrivna skatter. Bland övriga skatter redovisas omprövningar av Skatteverkets tidigare fattade taxeringsbeslut samt diverse inkomster som förs till exempelvis insättningsgarantiavgifter, bilskrottningsavgifter m.fl.

Restförda skatter är 2,0 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten medan övriga skatter är 0,5 miljarder kronor högre än i statsbudgeten.

5.2.3 Övriga inkomster

Övriga inkomster omfattar inkomsttyperna Inkomster av statens verksamhet, Inkomster av försäld egendom, Återbetalning av lån, Kalkylmässiga inkomster och Bidrag m.m. från EU. Budgetåret 2007 tillkom inkomsttyperna 7000 Avräkningar i anslutning till skattesystemet och 8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto. Inkomstitlarna under dessa inkomsttyper ingick tidigare i inkomsttypen 1000 Skatter m.m.

Utfallet för 2008 uppgick till totalt 92,4 miljarder kronor och var därmed 30,1 miljarder kronor högre än vad som beräknades i den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2007. Skillnaden förklaras främst av att Inkomster av försäld egendom blev 26,5 miljarder kronor högre än beräknat.

Tabell 5.7 Övriga inkomster, sammanfattning

Miljarder kronor

	SB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Inkomster av statens verksamhet	44,0	53,0	8,9	66,5
Inkomster av försåld egendom	50,0	76,5	26,5	18,0
Återbetalning av lån	1,9	1,9	0,0	2,0
Kalkylmässiga inkomster	8,9	8,7	-0,2	8,2
Bidrag m.m. från EU	12,5	11,0	-1,4	13,0
Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-52,5	-56,3	-3,8	-51,9
Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	-2,6	-2,4	0,2	-7,7
Summa övriga inkomster	62,3	92,4	30,1	48,2

Inkomster av statens verksamhet

Under denna inkomsttyp redovisas bl.a. rörelseöverskott från statliga affärsverk, Riksbanken och statens fastighetsförvaltning. Vidare redovisas ränteinkomster, aktieutdelningar från bolag med statligt ägande, offentligrättsliga avgifter, försäljningsinkomster, böter samt övriga inkomster av statens verksamhet.

Inkomsterna under denna inkomsttyp uppgick till 53 miljarder kronor för 2008 och var därmed 8,9 miljarder kronor (13 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Ökningen hänför sig främst till Inkomster av statens aktier (aktieutdelning). Dessa uppgick till 24,7 miljarder kronor, vilket är 5,7 miljarder kronor högre än beräknat.

För 2008 blev Inkomster av statens verksamhet 13,6 miljarder kronor (20 procent) lägre än 2007. De lägre inkomsterna hänför sig till Inkomster av statens aktier, vilka minskade med 8,6 miljarder kronor (26 procent) mellan åren. Övriga inkomster av statens verksamhet minskade med 2,6 miljarder kronor (51 procent) och Offentligrättsliga avgifter minskade med 1,5 miljarder kronor (11 procent).

Tabell 5.8 Inkomster av statens verksamhet

Miljoner kronor

	SB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Rörelseöverskott	3 236	4 170	935	5 018
Överskott av statens fastighetsförvaltning	301	329	28	622
Ränteinkomster	6 775	7 711	937	7 235
Inkomster av statens aktier	19 000	24 681	5 681	33 249
Offentligrättsliga avgifter	13 014	12 134	-880	13 589
Försäljningsinkomster	174	157	-17	255
Böter m.m.	1 076	1 202	126	1 330
Övriga inkomster av statens verksamhet	450	2 580	2 130	5 226
Inkomster av statens verksamhet	44 026	52 964	8 938	66 524

Rörelseöverskott

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen Rörelseöverskott uppgick till 4,2 miljarder kronor och var därmed 0,9 miljarder kronor (29 procent) högre än beräknat i statsbudgeten.

Riksbankens inlevererade överskott uppgick till 3,6 miljarder kronor, vilket är 0,9 miljarder kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Luftfartsverket och Sjöfartsverket redovisar inga överskott för 2008, eftersom de redovisade förlust för 2007.

Under 2008 blev inkomsterna av Rörelseöverskott 0,8 miljarder kronor (17 procent) lägre än 2007. *Riksbankens inlevererade överskott* minskade med 0,8 miljarder kronor.

Tabell 5.9 Rörelseöverskott

Miljoner kronor

	SB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Luftfartsverkets inlevererade överskott	115		-115	157
Affärsverket Svenska kraft- näts levererade utdelning och inleverans av mot- svarighet till statlig skatt	399	476	77	439
Sjöfartsverkets levererade överskott	11		-11	20
Inlevererat överskott av Riksgäldskontorets garantiverksamhet	6		-6	
Inlevererat överskott av statsstödd exportkredit	5	94	89	2
Riksbankens levererade överskott	2 700	3 600	900	4 400
Rörelseöverskott	3 236	4 170	935	5 018

Överskott av statens fastighetsförvaltning

Inkomsterna av Överskott av statens fastighetsförvaltning blev 329 miljoner kronor och var därmed 28 miljoner kronor (9 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Överskottet från Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket uppgick till 187 miljoner kronor respektive 142 miljoner kronor.

Under 2008 blev Överskott av statens fastighetsförvaltning 293 miljoner kronor lägre än 2007.

Ränteinkomster

Utfallet för inkomsthuvudgruppen Ränteinkomster uppgick till 7,7 miljarder kronor för 2008 och var därmed 0,9 miljarder kronor (14 procent) högre än beräknat i statsbudgeten.

Räntor på skattekonto m.m., netto uppgick till 2,6 miljarder kronor, vilket är en ökning med 0,9 miljarder kronor jämfört med statsbudgeten. *Ränteinkomster på studielån upptagna efter 1988* uppgick till 4,9 miljarder kronor, vilket i det närmaste överensstämmer med beräknat i statsbudgeten.

Ränteinkomsterna blev 0,5 miljarder kronor högre än 2007. *Räntor på skattekonton m.m., netto* ökade med 0,3 miljarder kronor och *Ränteinkomster på studielån upptagna efter 1988* ökade med 0,1 miljarder kronor.

Tabell 5.10 Ränteinkomster

Miljoner kronor

	SB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Räntor på näringslån	2	0	-1	1
Räntor på studielån	5 021	4 971	-50	4 869
Övriga ränteinkomster	1 752	2 740	988	2 365
Ränteinkomster	6 775	7 711	937	7 235

Inkomster av statens aktier

Inkomster av statens aktier (utdelningar) uppgick till 24,7 miljarder kronor och var därmed 5,7 miljarder kronor (30 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. De utdelningar som bolagen betalade ut under 2008 hänför sig till räkenskapsåret 2007.

Utbetalda utdelningar per bolag under 2007 och 2008 redovisas i tabell 5.11. Utdelningen från TeliaSonera AB uppgick till 6,7 miljarder kronor, vilket är en minskning med 6,1 miljarder kronor jämfört med 2007. Utdelningen från Vattenfall AB uppgick till 8 miljarder kronor. Efter avdrag för kompensation för stängningen av Barsebäck 2 (1,1 miljard kronor) redovisades 6,9 miljarder kronor på denna inkomsttitel.

Totalt minskade aktieutdelningarna med 8,6 miljarder kronor (26 procent) mellan 2007 och 2008.

Tabell 5.11 Aktieutdelning

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Utfall 2007	Skillnad mot 2007
Akademiska Hus AB	967	1 400	-433
Apoteket AB	145	150	-5
AB Bostadsgaranti	4	8	-4
Civitas Holding AB (med Vasakronan AB)	791	698	93
Green Cargo AB	85	80	5
Kasernen Fastighets AB	4	4	0
Lernia AB	25	50	-25
LKAB	2 000	2 000	0
Nordea AB	2 423	2 347	76
Nordiska investeringsbanken	89	176	-87
OMX AB	0	52	-52
Posten AB	625	400	225
Svenska Rymdaktiebolaget	6	3	3
SJ AB	169	150	19
SOS Alarm Sverige AB	4	4	0
Specialfastigheter Sverige AB	350	400	-50
Statens Väg- och Baninvest AB	0	3	-3
Förvaltningsaktiebolaget Stattum	570	0	570
Sveaskog AB	810	2 480	-1 670
AB Svensk Bilprovning	3	3	0
AB Swedcarrier	400	0	400
TeliaSonera AB	6 697	12 811	-6 114
Teracom AB	400	350	50
Vasallen AB	67	471	-404
Vattenfall AB	6 922	6 399	523
Venantius AB	300	2 100	-1 800
Vin & Sprit AB	825	710	115
Summa	24 681	33 249	-8 568

Offentligrättsliga avgifter

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen Offentligrättsliga avgifter uppgick till 12,1 miljarder kronor och var därmed 0,9 miljarder kronor (7 procent) lägre än beräknat i statsbudgeten. Den största avvikelsen avser *Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor*. Utfallet blev 8,9 miljarder kronor, vilket är 1,1 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Antalet medlemmar i arbetslöshetskassorna var under 2008 lägre än beräknat.

Offentligrättsliga avgifter blev 1,5 miljarder kronor (11 procent) lägre än 2007. *Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor* har minskat med 1,6 miljarder kronor (15 procent). *Avgifter vid Kronofogdemyndigheterna* ökade med 0,1 miljarder kronor (12 procent).

Försäljningsinkomster

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen Försäljningsinkomster uppgick till 157 miljoner kronor, vilket är 17 miljoner kronor (10 procent) lägre än vad som beräknades i statsbudgeten. För inkomstiteln *Offentlig lagring, försäljningsintäkter* blev utfallet 102 miljoner kronor, vilket är 18 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Om vissa förutsättningar är uppfyllda köper och lagrar Statens jordbruksverk bl.a. spannmål, skummjölksprodukter, nötkött och smör åt EU. Skillnaden mellan utfall och statsbudget beror på en minskande försäljning av varor som lagrats.

Under 2008 blev Försäljningsinkomster 98 miljoner kronor lägre än 2007. Utfallet för *Offentlig lagring, försäljningsintäkter* blev 95 miljoner kronor lägre.

Böter m.m.

Utfallet för inkomsthuvudgruppen Böter m.m. uppgick till 1 202 miljoner kronor och var därmed 126 miljoner kronor (12 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Utfallet för inkomstiteln *Bötesmedel* blev 1 037 miljoner kronor, vilket är 112 miljoner kronor högre än beräknat. I statsbudgeten beräknades *Sanktionsavgifter m.m.* uppgå till 20 miljoner kronor. Utfallet blev 50 miljoner kronor.

Inkomsterna av *Böter m.m.* blev 129 miljoner kronor (10 procent) lägre än 2007. Det är inkomsterna av *Sanktionsavgifter m.m.* som minskat med 237 miljoner kronor mellan åren då konkurrensskadeavgift för asfaltkartellen redovisades 2007.

Övriga inkomster av statens verksamhet

Övriga inkomster av statens verksamhet uppgick till 2,6 miljarder kronor under 2008 och blev därmed 2,1 miljarder kronor högre än vad som

beräknades i statsbudgeten. För 2008 redovisar Post & Telestyrelsen 2,1 miljarder kronor från försäljningen av radiofrekvenser till nästa generations mobila nät.

Inkomsterna minskade med 2,6 miljarder kronor jämfört med 2007. Skillnaden mellan åren beror till stor del på en kapitalöverföring föregående år på 4,1 miljarder kronor då staten övertog utestående lån från Venantius AB.

Inkomster av försäld egendom

Under inkomsttypen Inkomster av försäld egendom redovisas inkomster från försäljning av aktier, byggnader, maskiner och mark. I statsbudgeten togs Inkomster av försäld egendom upp med 50 miljarder kronor som ett beräkningstekniskt antagande. Utfallet blev 76,5 miljoner kronor, varav 49,8 miljarder kronor avser försäljningen av Vin & Sprit AB, 24,6 miljarder kronor avser försäljningen av statens aktier i Civitas Holding AB med dotterbolaget Vasakronan och 2,1 miljarder kronor avser försäljningen av statens aktier i OMX AB.

Inkomster av försäld egendom blev 58,5 miljarder kronor högre än 2007 och beror på försäljningen av de ovan nämnda bolagen. År 2007 såldes aktier för 18 miljarder kronor, varav merparten avsåg aktier i TeliaSonera AB.

Tabell 5.12 Inkomster av försäld egendom

Miljoner kronor

	SB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Inkomster av försäld egendom	50 000	76 519	26 519	18 016

Återbetalning av lån

Under inkomsttypen Återbetalning av lån redovisas återbetalningar av olika typer av lån. Dessa uppgick till 1,9 miljarder kronor och var därmed marginellt lägre än beräknat i statsbudgeten. Återbetalning av studiemedel blev något lägre än statsbudgeten medan Återbetalning av övriga lån blev något högre.

Återbetalning av lån blev 0,2 miljarder kronor (8 procent) lägre än 2007. Det var framför allt Återbetalning av studiemedel som minskade.

Tabell 5.13 Återbetalning av lån

Miljoner kronor

	SB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Återbetalning av näringslån	16	14	-2	24
Återbetalning av studielån	1 815	1 774	-40	1 907
Återbetalning av övriga lån	60	93	33	114
Återbetalning av lån	1 890	1 881	-9	2 046

Kalkylmässiga inkomster

Inkomsttypen Kalkylmässiga inkomster består av vissa amorteringar och statliga pensionsavgifter. Inkomsterna uppgick till 8,7 miljarder kronor, vilket är 0,2 miljarder kronor (3 procent) lägre än beräknat i statsbudgeten. Utfallet för Statliga pensionsavgifter blev 8,2 miljarder kronor, vilket är 0,2 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Utfallet för inkomsttiteln Amortering på statskapital blev 0,5 miljarder kronor, vilket är marginellt högre än beräknat i statsbudgeten.

Kalkylmässiga inkomster blev 0,5 miljarder kronor (6 procent) högre än 2007. Statliga pensionsavgifter ökade med 0,6 miljarder kronor.

Tabell 5.14 Kalkylmässiga inkomster

Miljoner kronor

	SB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Avskrivningar och amorteringar	507	512	5	567
Statliga pensionsavgifter	8 420	8 188	-232	7 606
Kalkylmässiga inkomster	8 927	8 700	-227	8 174

Statliga pensionsavgifter

Inkomsttiteln Statliga pensionsavgifter underindelas i tabell 5.15. Avgifterna för den statliga tjänstepensioneringen uppgick till 6,6 miljarder kronor under 2008 medan den särskilda löneskatten på pensionskostnader uppgick till 1,5 miljarder kronor. Administrationskostnaderna för det statliga tjänstepensionssystemet blev 0,2 miljarder kronor under 2008.

Tabell 5.15 Statliga pensionsavgifter

Miljoner kronor

	SB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Statlig tjänstepensionering		6 647		6 166
Särskild löneskatt på pensionskostnader		1 533		1 424
Statlig grupplivförsäkring		79		79
Premieskatt, gruppliv		61		61
Statlig personskadeförsäkring		55		53
Avdrag för administrationskostnader		-177		-168
Administration, personskadeförsäkring		-9		-8
Statliga pensionsavgifter	8 420	8 188	-232	7 606

Bidrag m.m. från EU

Inkomsterna under inkomsttypen Bidrag m.m. från EU omfattar bidrag från EG:s jordbruksfond, fiskefond, regionalfond, socialfond, bidrag till transeuropeiska nätverk samt övriga bidrag från EG.

Inkomsterna uppgick till 11 miljarder kronor och var därmed 1,4 miljarder kronor (11,6 procent) lägre än beräknat i statsbudgeten.

Bidragen från EG:s jordbruksfond uppgick till 9 miljarder kronor, vilket var 1,1 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten.

Utfallet för inkomstiteln *EU:s landsbygdsfond 2007–2013* blev 1,8 miljarder kronor, vilket är 0,9 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Det beror på att bidrag som i statsbudgeten beräknades betalas ut under 2008, betalades ut som förskott under 2007.

Inkomsterna på inkomstiteln *Exportbidrag* blev 0,2 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Det låga utfallet beror på fortsatt höga världsmarknadspriser på jordbruksprodukter, vilket betyder att behovet av stöd minskat och att stödnivåerna sänkts.

Bidragen från EG:s regionalfond uppgick till 0,5 miljarder kronor, vilket var 0,2 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Detta beror på att det startat färre projekt än beräknat för den nya programperioden 2007–2013.

Jämfört med 2007 blev Bidrag m.m. från EU 2 miljarder kronor (15,4 procent) lägre. *Bidrag från EU:s landsbygdsfond 2007–2013* minskade jämfört med 2007 med 0,9 miljarder kronor. Minskningen beror på att det betalades ut ett

stort förskott under 2007. Bidrag från EG:s socialfond minskade med 0,8 miljarder kronor och Bidrag från EG:s regionalfond minskade med 0,7 miljarder kronor. Minskningen beror i båda fallen på att bidragen för programperioden 2000–2006 avtagit i och med att perioden avslutas och att bidragen för den nya programperioden 2007–2013 inte betalats in i samma utsträckning.

Tabell 5.16 Bidrag m.m. från EU

Miljoner kronor

	SB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
<i>Bidrag från EG:s jordbruksfond</i>	<i>10 066</i>	<i>8 994</i>	<i>-1 071</i>	<i>9 841</i>
varav Gärdsstöd	6 411	6 276	-135	5 689
varav Kompletterande åtgärder perioden 1995–1999	0	0	0	0
varav Övriga interventioner	135	126	-9	132
varav Exportbidrag	350	106	-244	249
varav Djurbidrag	322	325	3	1 035
varav Offentlig lagring	10	20	10	-82
varav Miljö-, struktur- och regionala åtgärder perioden 2000–2006	-6	-5	0	-17
varav EU:s landsbygdsfond 2007–2013	2 728	1 807	-921	2 686
varav Övriga bidrag från EG:s jordbruksfondens garantisektion	6	216	210	-119
varav Bidrag från EG:s jordbruksfond utvecklingssektion	109	123	14	269
Bidrag från EG:s fiskefond	156	94	-62	90
Bidrag från EG:s regionalfond	700	464	-236	1 130
Bidrag från EG:s socialfond	1 065	870	-195	1 633
Bidrag till trans-europeiska nätverk	280	348	68	187
Övriga bidrag från EG	212	265	53	155
Bidrag m.m. från EU	12 478	11 036	-1 443	13 037

Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet

Under inkomsttypen Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet redovisas Tillkommande skatter och Avräkningar. Utfallet för 2008 beräknas till -56,3 miljarder kronor vilket är 3,8 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten.

Skillnaden är hänförlig till avräkningarna (se tabell 5.7.).

Tillkommande skatter

I tillkommande inkomster ingår s.k. EU-skatter och kommunala utjämningsavgifter. EU-skatterna utgörs främst av momsbasead EU-avgift och tullmedel. EU-skatterna redovisas via statsbudgeten och tillfaller slutligen EU:s budget. Därmed ingår de inte i statens skatteintäkter.

De tillkommande inkomsterna beräknas 2008 uppgå till 12,6 miljarder kronor, varav EU-skatterna utgör 10,4 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten är de tillkommande skatterna marginellt högre beroende på att utjämningsavgiften för LSS-kostnader blev högre än väntat.

Avräkningar

Avräkningarna uppgick 2008 till -68,9 miljarder kronor, vilket är 3,9 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Kompensation för mervärdesskatt uppgick till -67 miljarder kronor, varav avräknad mervärdesskatt hos statliga myndigheter -23,4 miljarder kronor och kompensation för mervärdesskatt för kommunsektor -43,7 miljarder kronor. Resterande del av avräkningarna utgörs av intäkter som förs till fonder. Dessa intäkter uppgick till -1,9 miljarder kronor 2008.

Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto

Utgifter som redovisas som skattekrediteringar på skattekonto uppgick till -2,4 miljarder kronor 2008. I statsbudgeten var motsvarande belopp -2,6 miljarder kronor fördelade på tre stöd: *Anställningsstöd*, *Stöd till bredbandsinstallation* och *Jämställdhetsbonus*. Krediteringarna för *Anställningsstöd* blev 0,3 miljarder kronor lägre än väntat. Detta redovisas som en positiv avvikelse eftersom utgifterna redovisas som negativa inkomster. Utfallet för *Stöd till bredbandsinstallation* blev däremot 0,2 miljarder kronor högre än beloppet som angavs i statsbudgeten. Stödprogrammet är flerårigt och avvikelsen ryms inom den ursprungliga ramen. Avvikelsen för *Jämställdhetsbonus* är hela det budgeterade beloppet.

Tabell 5.17 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto

Miljoner kronor

	SB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Anställningsstöd	-2 523	-2 221	302	-5 980
Stöd till utbildningsvikariat		0	0	-140
Stöd till investeringar i källsorteringslokaler		0	0	-22
Stöd till bredbandsinstallation	-20	-172	-152	-282
Stöd till skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare		0	0	-732
Stöd till utbildning av personal i vård och äldreomsorg		1	1	-301
Stöd till konvertering från oljeuppvärmning		-2	-2	-280
Jämställdhetsbonus	-40	0	40	0
Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	-2 583	-2 393	190	-7 737

5.3 Statsbudgetens utgifter 2008

Utgifterna på statsbudgeten är indelade i 27 utgiftsområden. Därutöver ingår även posterna Minskning av anslagsbehållningar (endast vid budgetering), Riksgäldskontorets nettoutlåning och Kassamässig korrigerigering på statsbudgetens utgiftssida.

5.3.1 Makroekonomiska förutsättningar och beslut

Skillnaden mellan utfallet och de beräknade utgifterna i den ursprungliga statsbudgeten, som fastställdes av riksdagen i december 2007, redovisas i tabell 5.18. Utfallet för statsbudgetens totala utgifter m.m. blev 15 miljarder kronor lägre än i den ursprungliga budgeten. Denna skillnad delas i detta avsnitt upp i tre kategorier: skillnad till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar, skillnad till följd av beslut och skillnad till följd av övriga förklaringsfaktorer.

Tabell 5.18 Skillnad mellan utfall och statsbudget för 2008

Miljarder kronor

	Totalt	Makroförut- sättningar	Beslut	Övrigt
Utgiftsområden, exklusive UO 26 ¹	15,2	3,4	36,8	-25,0
Utgiftsområde 26 Stats- skuldräntor m.m. ²	7,4	-7,8	15,0	0,2
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret ³	-37,7	-0,2	-35,8	-1,7
Statsbudgetens utgifter m.m.	-15,0	-4,5	16,0	-26,5

¹ Utgiftsområden som omfattas av det statliga utgiftstaket.² I utfallet ingår tillskott till stabilitetsfonden om 15 miljarder kronor som anvisades på tilläggsbudget.³ RGK:s nettoutlåning och posten Kassamässig korrigering.

Skillnader till följd av den makroekonomiska utvecklingen

Förändrade makroekonomiska förutsättningar medförde att utgifterna blev 4,5 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. De makroekonomiska förutsättningarna redovisas i tabell 5.19.

Tabell 5.19 Makroekonomiska förutsättningar

	SB 2008	Utfall 2008	Diff. från SB 2008	Utfall 2007
<i>Procentuell förändring från föregående år:</i>				
BNP (fp)	3,2	-0,2	-3,4	2,6
KPI (årsgenomsnitt)	2,8	3,4	0,6	2,2
Antal sysselsatta	1,2	0,9	-0,3	2,4
<i>Nivåer:</i>				
Öppen arbetslöshet, procent ¹	4,0	4,6	0,6	4,6
Personer i åtgärder, procent av arbetskraften	1,9	1,8	-0,1	1,9
SEK/EURO	8,99	9,62	0,63	9,25
SEK/USD	6,52	6,59	0,07	6,75
6-mån ränta, procent	4,4	3,8	-0,6	3,6
5-års ränta, procent	4,9	3,8	-1,1	4,2
Prisbasbelopp, tkr	41	41	0	40,3

fp=fasta priser, SB=Statsbudget.

¹ Enligt AKU-definition före oktober 2007.

Utgifterna för statsskuldräntor blev 7,8 miljarder kronor lägre, främst på grund av lägre marknadsräntor än beräknat och större valutakursvinster (se vidare avsnitt 5.4.26).

Utfallet för utgiftsområdena exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m., blev 3,4 miljarder kronor högre till följd av den makroekonomiska utvecklingen. Orsaken är främst högre arbetslöshet mot slutet av året. I de makroekonomiska förutsättningarna ingår antal

sysselsatta, öppen arbetslöshet och antal personer i åtgärder (se avsnitt 5.4.13). Den växelkurs som låg till grund för beräkningen av EU-avgiften i statsbudgeten var lägre än den som senare fastställdes. Det medförde att EU-avgiften blev högre (se avsnitt 5.4.27).

Skillnader till följd av beslut

Statsbudgetens totala utgifter blev 16 miljarder kronor högre till följd av beslut. Utfallet för utgiftsområdena exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m., blev nästan 37 miljarder kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Den största skillnaden avser extraamorteringarna av Vägverkets och Banverkets infrastrukturlån om 25 miljarder kronor. Amorteringarna belastade myndigheternas anslag och minskade utfallet för posten Riksgäldskontorets nettoutlåning med samma belopp.

Med anledning av finanskrisen hösten 2008 vidtog regeringen olika stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet, vilka ökade statsbudgetens utgifter enligt följande:

- Överföring av 15 miljarder kronor till en nyinrättad stabilitetsfond i Riksgäldskontoret. Utgifterna redovisades under utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m., vilka inte omfattas av utgiftstaket. Eftersom medlen placerades på konto i Riksgäldskontoret var tillskottet saldo-neutralt. Ett lån till Carnegie medförde sedermera en belastning av stabilitetsfonden med 2,3 miljarder kronor.
- Kapitaltillskott om 3 miljarder kronor till AB Svensk Exportkredit och om 2 miljarder kronor till Almi Företagspartner AB för att ge företag ökad tillgång till kapital.
- Kapitaltillskott om 3 miljarder kronor till Fouriertransform AB, ett av staten ägt aktiebolag för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom fordonsindustrin.

En annan orsak till högre utgifter på grund av beslut var EU:s ändringsbudgetar som innebar högre EU-avgift. Vidare blev utgifterna högre för läkemedelsförmånen efter ny överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting. Utgifterna ökade också till följd av att pensionsrätten höjdes från 80 procent till 93 procent av antagandeinkomsten för personer med sjuk- och aktivitetsersättning.

Skillnader till följd av övriga orsaker

Statsbudgetens totala utgifter blev 26,5 miljarder kronor lägre än den ursprungliga statsbudgeten till följd av övriga orsaker. En av de större förklaringarna till detta är att en lägre andel av de arbetslösa än vad som beräknades i statsbudgeten erhöll ersättning från arbetslöshetsförsäkring. En ytterligare förklaring till lägre utgifter är utvecklingen på ohälsområdet. Dels sjönk antalet sjukpenningdagar mer än beräknat i statsbudgeten, dels blev antalet nybeviljade sjukersättningar lägre. Dessutom gick fler än beräknat från sjukersättning till ålderspension. Det nya tandvårdsstödet utbetalades i betydligt mindre utsträckning än väntat under året. Vidare blev utgifterna för utbildning och universitetsforskning lägre på grund av ett lägre nyttjande av utbildningsplatserna än beräknat. Även utgifterna för studiemedel blev lägre.

Utgifterna för rättsväsendet blev däremot 1,3 miljarder kronor högre än anvisat i den ursprungliga statsbudgeten. De högre utgifterna avser anslagen för polisorganisationen, sveriges domstolar och rättsliga biträden m.m.

5.3.2 Sammanfattning

Skillnaderna per utgiftsområde i förhållande till anvisade medel redovisas i tabell 5.20.

En större förbrukning än totalt anvisade medel kan finansieras genom att myndigheterna utnyttjar ingående anslagssparande eller anslagskredit eller genom att regeringen beslutar om s.k. medgivet överskridande.

Statsbudgetens utgifter m.m. uppgick till 766 076 miljoner kronor och blev därmed 15 004 miljoner kronor (1,9 procent) lägre än beräkningen i den ursprungliga statsbudgeten. I förhållande till totalt anvisat (statsbudget och tilläggsbudget) blev utgifterna 74 590 miljoner kronor lägre. Tilläggsbudgetarna bestod till stor del av utgifter som motsvarades av lika stora inkomster under Riksgäldskontorets nettoutlåning (som inte tas upp på tilläggsbudget), nämligen extraamorteringar av infrastrukturlån och tillskott till stabilitetsfonden.

Utgifterna för de 27 utgiftsområdena blev 790 263 miljoner kronor, vilket är 23 987 miljoner kronor (3,1 procent) högre än i beräkningen i statsbudgeten. Summa utgifter för utgiftsområden, exklusive utgiftsområde

26 Statsskuldsräntor m.m., blev 16 538 miljoner kronor högre än i statsbudgeten.

Utfallet för utgiftsområde 13 Arbetsmarknad uppgick till 51 781 miljoner kronor, vilket är 9 980 miljoner kronor lägre jämfört med beräkningen i statsbudgeten. Den främsta orsaken till detta är att en lägre andel av de arbetslösa än beräknat erhöll ersättning från arbetslöshetsförsäkring.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp uppgick till 115 862 miljoner kronor, vilket är 2 137 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Det är främst utgifterna för sjukpenning som här blev lägre än beräknat.

Lägre utgifter än budgeterat för det nya tandvårdsstödet bidrog till att utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg blev 1 624 miljoner kronor lägre än statsbudgeten.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning blev 1 850 miljarder kronor lägre än statsbudgeten, främst till följd av att utbildningsplatserna inom grundutbildningen inte utnyttjades i lika hög grad som medel anvisats för. Även utgifterna inom utgiftsområde 15 Studiestöd blev lägre av det skälet.

Under hösten 2008 vidtog regeringen ett antal stabilitetsfrämjande åtgärder för att stärka det svenska finansiella systemet. Dessa åtgärder var inte budgeterade i den ursprungliga statsbudgeten. Utgifterna för utgiftsområde 24 Näringsliv uppgick till 12 761 miljoner kronor, vilket är 7 913 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Det beror på beslut om ökade kapitalinsatser i de två statliga bolagen AB Svensk Exportkredit och Almi Företagspartner AB på totalt 5 000 miljoner kronor. Ett ytterligare kapitaltillskott på 3 000 miljoner kronor lämnades till Fouriertransform AB, ett nybildat statligt bolag för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom fordonsindustrin.

Utfallet för utgiftsområde 22 Kommunikationer blev 61 484 miljoner kronor, vilket är 25 723 miljoner kronor högre än beräkningen i statsbudgeten. Det beror på extraamorteringar på 25 299 miljoner kronor på Väg- och Banverkets lån i Riksgäldskontoret för infrastruktur.

Utfallet för utgiftsområdet 26 Statsskuldsräntor m.m. uppgick till 48 206 miljoner kronor, vilket är 7 449 miljoner kronor högre än i vad som beräknades i statsbudgeten. Det beror på att 15 000 miljoner kronor tillfördes till en

Tabell 5.20 Statsbudgetens utgifter m.m.2008

Miljoner kronor

		Statsbudget ¹	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Utfall	Skillnad mot statsbudget	Skillnad mot totalt anvisat
UO 1	Rikets styrelse	10 938	78	11 015	10 966	28	-50
UO 2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	11 106	396	11 501	11 378	272	-123
UO 3	Skatt, tull och exekution	9 176	61	9 237	9 446	270	209
UO 4	Rättsväsendet	31 380	570	31 950	32 693	1 312	743
UO 5	Internationell samverkan	1 655	135	1 790	1 750	96	-39
UO 6	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	43 881	27	43 908	43 030	-851	-878
UO 7	Internationellt bistånd	27 702	0	27 702	27 453	-249	-249
UO 8	Migration	6 145	202	6 347	6 134	-11	-213
UO 9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	50 755	618	51 373	49 131	-1 624	-2 242
UO 10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	117 999	2 029	120 028	115 862	-2 137	-4 166
UO 11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	42 948	-	42 948	42 591	-357	-357
UO 12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	66 697	-	66 697	66 393	-304	-304
UO 13	Arbetsmarknad	61 761	-4	61 757	51 781	-9 980	-9 976
UO 14	Arbetsliv	1 196	-5	1 191	1 031	-165	-160
UO 15	Studiestöd	20 297	29	20 327	19 110	-1 187	-1 217
UO 16	Utbildning och universitetsforskning	46 374	8	46 382	44 524	-1 850	-1 858
UO 17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	10 110	6	10 116	10 117	7	1
UO 18	Samhällsplanering, bostads- försörjning, byggande samt konsumentpolitik	1 809	-	1 809	2 075	266	266
UO 19	Regional utveckling	3 350	43	3 393	2 799	-552	-595
UO 20	Allmän miljö- och naturvård	4 722	239	4 961	4 667	-55	-294
UO 21	Energi	2 838	-	2 838	2 079	-759	-759
UO 22	Kommunikationer	35 760	25 351	61 111	61 484	25 723	372
UO 23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	17 432	127	17 559	16 508	-924	-1 051
UO 24	Näringsliv	4 849	8 018	12 867	12 761	7 913	-105
UO 25	Allmänna bidrag till kommuner	64 520	246	64 765	64 770	250	5
UO 26	Statsskuldsräntor m.m.	40 757	21 413	62 170	48 206	7 449	-13 964
UO 27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	30 122	-	30 122	31 526	1 404	1 404
Summa utgiftsområden		766 276	59 587	825 863	790 263	23 987	-35 600
Minskning av anslagsbehållningar		1 326		1 326		-1 326	-1 326
Summa utgifter		767 603	59 587	827 189	790 263	22 661	-36 926
Riksgäldskontorets nettoutlåning		12 653		12 653	-27 901	-40 554	-40 554
Kassamässig korrigering		824		824	3 713	2 889	2 889
Summa statsbudgetens utgifter m.m.		781 080	59 587	840 666	766 076	-15 004	-74 590

¹: Med statsbudgeten avses här den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2007, exkl. tilläggsbudget.

nyinrättad stabilitetsfond för att stärka det svenska finansiella systemet. Medlen placerades på konto i Riksgäldskontoret. I motsatt riktning verkade att räntorna på statskulden blev 7 461 miljoner kronor lägre än statsbudgeten, främst beroende på lägre marknadsräntor och högre valutakursvinster än beräknat.

Riksgäldskontorets nettoutlåning blev -27 901 miljoner kronor. I statsbudgeten beräknades nettoutlåningen uppgå till 12 653 miljoner kronor. Skillnaden mot statsbudgeten blev således -40 554 miljoner kronor. Minskningen beror till stor del på extraamorteringarna av Väg- och Banverkets infrastrukturlån samt tillskottet till stabilitetsfonden som har kapitalet placerat i Riksgäldskontoret. Den kassamässiga korrigeringen blev 3 713 miljoner kronor, 2 889 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten.

5.3.3 Indragningar

Enligt 8 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen besluta att medel på ett anvisat anslag inte ska användas, om detta är motiverat av särskilda omständigheter i en verksamhet eller av statsfinansiella eller andra samhällsekonomiska skäl.

Under 2008 har det gjorts indragningar av anslagsmedel uppgående till totalt 25 509 miljoner kronor. Det är en ökning med 7 325 miljoner kronor jämfört med 2007. De 30 största indragningarna svarar för 91 procent av totalbeloppet under 2008. I tabell 5.21 sätts samman samtliga indragningar som är större än 100 miljoner kronor.

Den största indragningen uppgick till 8 176 miljoner kronor och avser bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. Det var det ingående anslagssparandet som drogs in.

Tabell 5.21 Indragningar 2008

Miljoner kronor

Anslag		
01 90 05	Regeringskansliet m.m.	272
02 90 02 2007	Försök med trängselskatt i Stockholm	677
06 06 02	Materiel och anläggningar	157
07 08 01	Biståndsverksamhet	512
08 12 02	Ersättningar och bostadskostnader	506
08 12 04	Domstolsprövning i utlänningsärenden	171
09 17 01	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	145
10 19 01	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	2 614
10 19 04	Arbetsskadeersättningar m.m.	475
10 19 07	Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	192
11 20 01	Garantipension till ålderspension	204
12 21 02	Föräldraförsäkring	880
12 21 06	Vårdbidrag för funktionshindrade barn	123
13 10 03	Kommunersättningar vid flyktningmottagande	156
13 22 02	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	8 176
13 22 04	Lönebidrag och Samhall m.m.	164
13 22 11	Bidrag till lönegarantiersättning	361
14 24 01	Särskilda jämställhetsåtgärder	259
15 25 02	Studiemedel m.m.	1 360
16 25 09 2006	Bidrag till personalförstärkningar i förskola	114
16 25 10 2006	Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	136
16 25 11	Fortbildning av lärare	300
16 25 33	Luleå tekniska universitet: Grundutbildning	101
16 25 69	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	103
18 31 04 2007	Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet	199
18 34 01 2003	Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	1 230
23 43 03	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	331
23 43 04	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	927
23 44 01	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	309
27 93 01	Avgiften till Europeiska gemenskapen	2 020
	Övriga indragningar	2 333
Summa		25 509

5.3.4 Medgivna överskridanden

Med riksdagens bemyndigande får regeringen besluta att ett ramanslag får överskridas, om detta är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget ska kunna uppfyllas (6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten). Regeringen beslutade om fyra medgivna överskridanden för 2008.

Tabell 5.22 Medgivna överskridanden 2008

Miljoner kronor

Anslag		Medgivet överskridande	Utnyttjat medgivet överskridande
04 04 13	Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	3	2
23 42 04	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	79	51
23 42 05	Ersättningar för viltskador m.m.	7	7
23 43 03	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	18	13
Summa		107	73

I statsbudgeten anvisades 27 miljoner kronor på det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 4:13 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* På tilläggsbudget anvisades ytterligare 12 miljoner kronor. Regeringen medgav att anslagsposten 1 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. fick överskridas med 3 miljoner kronor (regeringsbeslut 2008-12-11) för ersättning för frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder. Av det medgivna överskridandet utnyttjades 2 miljoner kronor. Hela anslagskrediten på 4 miljoner kronor för anslagsposten utnyttjades.

I statsbudgeten anvisades 124 miljoner kronor på det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda anslaget 42:4 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar*. På tilläggsbudget anvisades ytterligare 62 miljoner kronor. Regeringen medgav att anslagsposten 1 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar fick överskridas med 79 miljoner kronor (regeringsbeslut 2009-02-12) för bekämpning av blåtunga och salmonella. Av det medgivna överskridandet utnyttjades 51 miljoner kronor. Hela anslagskrediten på

12 miljoner kronor för anslagsposten utnyttjades.

I statsbudgeten anvisades 91 miljoner kronor på det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda anslaget 42:5 *Ersättningar för viltskador m.m.* Regeringen medgav att anslagsposten 2 Ersättning för renar som skadats av eller dödats av varg, björn, järv, lo eller örn fick överskridas med 7 miljoner kronor (regeringsbeslut 2008-12-18). Hela det medgivna överskridandet utnyttjades. Hela anslagskrediten på 8 miljoner kronor för anslagsposten utnyttjades också. Dessutom överskreds anslagsposten med 221 082 kronor.

I statsbudgeten anvisades 6 875 miljoner kronor på det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda anslaget 43:3 *Gårdsstöd och djurbidrag m.m.* Regeringen medgav att anslagsposten 4 EG-medfinansierade djursjukdomsprogram fick överskridas med 18 miljoner kronor (regeringsbeslut 2009-02-12) för bekämpning av blåtunga. Av det medgivna överskridandet utnyttjades 13 miljoner kronor. Hela anslagskrediten på 350 000 kronor för anslagsposten utnyttjades.

5.3.5 Begränsningsbelopp

Med begränsningsbelopp avses en minskning av totalt tillgängliga medel som får disponeras under året utan att anvisade anslagsmedel minskas eller dras in. Regeringen anger i regleringsbrev att myndigheten får använda eller disponera högst ett angivet belopp.

Under 2008 har regeringen endast beslutat om begränsningsbelopp inom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

Tabell 5.23 Utgiftsbegränsande åtgärder 2008

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Anslag och anslagspost		Disponibla medel efter beloppsbegränsning	Utfall
6	6:2 ap. 4	Materiellnära verksamhet samt avveckling	6 701	6 256

Genom en ändring i Försvarsmaktens regleringsbrev i september 2008 beslutade regeringen för anslaget 6:2 *Materiel och anläggningar*, anslagsposten 4 Materiellnära verksamhet samt avveckling, att 174 miljoner kronor av tilldelade medel på anslagsposten fick användas först efter beslut

av regeringen. I tabell 5.23 redovisas utfallet för anslagsposten.

5.3.6 Politikområden

Sedan 2001 har statsbudgetens utgifter delats in i politikområden. Denna indelningsgrund har emellertid avskaffats från och med 2009. År 2008 är således det sista året som politikområden användes.

Vissa politikområden omfattade verksamheter som i sin helhet rymdes inom ett utgiftsområde. Ett politikområde kunde även omfatta en begränsad del av verksamheten som bedrevs inom ett annat utgiftsområde. Det fanns även politikområden som berörde flera utgiftsområden, s.k. sektorövergripande politikområden.

Inom utgiftsområde 1 och 2 återfinns anslag och verksamheter som inte omfattades av politikområdesindelningen, såsom riksdagens ledamöter och ombudsmän samt Regeringskansliet. Utgiftsområdena 26 Statsskuldräntor m.m. och 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen utgörs inte direkt av statlig verksamhet, utan kan ses som medel för att uppnå verksamhet inom övriga utgiftsområden. Dessa omfattades inte heller av politikområdesindelningen. I tabell 5.24

redovisas dessa under rubriken Verksamhet som inte tillhör något politikområde. Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner blev fr.o.m. 2003 politikområde 48. År 2008 tillkom politikområde 49 Reformsamarbete i Östeuropa.

Politikområde 19 Ersättning vid arbetsförmåga hade de största utgifterna (115 862 miljoner kronor). Detta politikområde omfattade samma anslag som utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Anslagen med de största utgifterna inom detta politikområde var 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* (26 611 miljoner kronor) och 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* (73 991 miljoner kronor).

Det minsta politikområdet är 11 Urban utvecklingspolitik (före 2008 benämnt Storstadspolitik). Utgifterna på detta politikområde uppgick till 2 miljoner kronor 2008. De avser äldreanslaget från 2004 11:1 *Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna* inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

I tabell 5.24 jämförs utfallet per politikområde med anvisat i statsbudgeten och totalt anvisat (statsbudget och tilläggsbudget). Skillnaderna kommenteras under respektive utgiftsområde i avsnitt 5.4 Utfall per utgiftsområde. I tabellerna per utgiftsområde redovisas utfallet underindelad i politikområden (se även *bilaga 6*).

Tabell 5.24 Statsbudgetens utgifter m.m. 2008 fördelade på politikområden

Miljoner kronor

	Statsbudget ¹	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Utfall	Skillnad mot statsbudget	Skillnad mot totalt anvisat
PO 01 Effektiv statsförvaltning	10 312	386	10 698	10 589	277	-109
PO 02 Finansiella system och tillsyn	552	5	557	543	-9	-14
PO 03 Skatt, tull och exekution	9 176	61	9 237	9 446	270	209
PO 04 Rättsväsendet	31 380	570	31 950	32 693	1 312	743
PO 05 Utrikes- och säkerhetspolitik	1 655	135	1 790	1 750	96	-39
PO 06 Totalförsvaret	39 794	0	39 794	38 845	-949	-949
PO 07 Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar	3 744	26	3 770	3 849	105	79
PO 08 Internationellt utvecklingssamarbete	26 483	0	26 483	26 308	-175	-175
PO 10 Integrationspolitik	5 945	-4	5 941	4 836	-1 109	-1 105
PO 11 Urban utvecklingspolitik	0		0	2	2	2
PO 12 Migrationspolitik	6 145	202	6 347	6 134	-11	-213
PO 13 Hälso- och sjukvårdspolitik	28 262	618	28 880	27 563	-699	-1 317
PO 14 Folkhälsa	1 291		1 291	1 020	-271	-271
PO 15 Barnpolitik	38		38	39	1	1
PO 16 Handikappolitik	17 338		17 338	17 079	-260	-260

Fortsättning på Tabell 5.24 Statsbudgeten utgifter m.m. 2008 fördelade på politikområden

Miljoner kronor

	Statsbudget ¹	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Utfall	Skillnad mot statsbudget	Skillnad mot totalt anvisat
PO 17 Äldrepolitik	2 388		2 388	1 972	-416	-416
PO 18 Socialtjänstpolitik	1 071		1 071	1 089	17	17
PO 19 Ersättning vid arbetsoförmåga	117 999	2 029	120 028	115 862	-2 137	-4 166
PO 20 Ekonomisk äldrepolitik	42 948		42 948	42 591	-357	-357
PO 21 Ekonomisk familjepolitik	66 697		66 697	66 393	-304	-304
PO 22 Arbetsmarknadspolitik	55 816		55 816	46 943	-8 873	-8 873
PO 23 Arbetslivspolitik	803	-5	798	824	21	25
PO 24 Jämställdhetspolitik	393		393	207	-186	-186
PO 25 Utbildningspolitik	66 901	28	66 929	63 873	-3 029	-3 056
PO 26 Forskningspolitik	7 538		7 538	7 503	-34	-34
PO 27 Mediepolitik	758		758	698	-60	-60
PO 28 Kulturpolitik	6 123	6	6 129	6 136	13	7
PO 29 Ungdomspolitik	111		111	114	3	3
PO 30 Folk rörelsepolitik	549		549	549	-1	-1
PO 31 Bostadspolitik	1 627		1 627	1 921	294	294
PO 32 Regional samhällsorganisation	2 372	-2	2 371	2 380	8	10
PO 33 Regional utvecklingspolitik	3 350	43	3 393	2 799	-552	-595
PO 34 Miljöpolitik	4 575	240	4 815	4 487	-88	-328
PO 35 Energilpolitik	2 838		2 838	2 079	-759	-759
PO 36 Transportpolitik	35 208	25 376	60 584	61 027	25 819	443
PO 37 IT, elektronisk kommunikation och post	552	-25	527	456	-96	-71
PO 38 Näringspolitik	2 508	8 015	10 522	10 458	7 950	-64
PO 39 Utrikeshandel, handels- och investeringsfrämjande	438	4	442	425	-13	-17
PO 40 Konsumentpolitik	182		182	171	-10	-10
PO 41 Skogspolitik	716	5	721	951	235	230
PO 42 Djurpolitik	439	62	501	574	135	74
PO 43 Livsmedelspolitik	8 930	73	9 002	8 627	-303	-376
PO 44 Landsbygdsolitik	5 540	-13	5 528	4 553	-988	-975
PO 45 Samepolitik	79	10	89	87	8	-2
PO 46 Demokrati	97		97	96	-1	-1
PO 47 Minoritetspolitik	14		14	14	0	0
PO 48 Allmänna bidrag till kommuner	64 520	246	64 765	64 770	250	5
PO 49 Reformsamarbete i Östeuropa	1 219		1 219	1 144	-75	-75
Förändring av anslagsbehållningar	1 326		1 326		-1 326	-1 326
Summa politikområden	688 742	38 089	726 831	702 471	13 730	-24 360
Verksamhet som inte tillhör ett politikområde						
90 Anslag som inte ingår i något politikområde	7 982	85	8 067	8 060	78	-6
92 Statsskuldsräntor m.m.	40 757	21 413	62 170	48 206	7 449	-13 964
93 Avgiften till Europeiska gemenskapen	30 122		30 122	31 526	1 404	1 404
Riksgäldskontorets nettoutlåning	12 653		12 653	-27 901	-40 554	-40 554
Kassamässig korrigering	824		824	3 713	2 889	2 889
Summa statsbudgetens utgifter m.m.	781 080	59 587	840 666	766 076	-15 004	-74 590

¹ Med statsbudgeten avses här den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2007, exkl. tilläggsbudget.

5.4 Utfall per utgiftsområde

I följande avsnitt presenteras utfallet per utgiftsområde närmare.

Inledningsvis i varje avsnitt redovisas vilka politikområden och större anslag som ingår i utgiftsområdet. Här anges också om anslag har flyttats mellan utgiftsområden. Anslagen redovisas under de utgiftsområden de tillhör i statsbudgeten för 2008.

Därefter följer en tabell med underindelning i politikområden. Tabellen innehåller följande beloppsuppgifter: anvisat i den ursprungliga statsbudgeten 2008, tilläggsbudget 2008, utfall 2008, skillnad mellan statsbudget och utfall 2008 samt utfall 2007.

Efter tabellen kommenteras skillnaden mot statsbudgeten, totalt och för vissa anslag. De anslag med de beloppsmässigt största skillnaderna har valts ut.

Avslutningsvis jämförs utfallet för utgiftsområdet 2008 med utfallet 2007. De beloppsmässigt största skillnaderna per anslag kommenteras.

Efter de 27 utgiftsområdesavsnitten redogörs på liknande sätt för posterna Förändring av anslagsbehållningar, Riksgäldskontorets nettoutlåning och Kassamässig korrigerings, vilka ingår på statsbudgetens utgiftssida. Avslutningsvis redovisas även Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

I *bilaga 6* redovisas utfall och budgetvärden för samtliga anslag på statsbudgeten 2008.

5.4.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Regional samhällsorganisation, Demokrati och Minoritetspolitik samt delar av politikområdena Mediepolitik och Samepolitik. I utgiftsområdet ingår även anslagen 90:1 *Kungliga hov- och slottsstaten*, 90:2 *Riksdagens ledamöter och partier m.m.*, 90:3 *Riksdagens förvaltningsanslag*, 90:4 *Riksdagens ombudsmän, justitieombudsmännen*, 90:5 *Regeringskansliet m.m.*, 90:6 *Stöd till politiska partier* och 90:7 *Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information*.

Tabell 5.25 UO 1 Rikets styrelse

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Mediepolitik	725		666	-58	676
Regional samhällsorganisation	2 372	-2	2 380	8	2 398
Samepolitik	32		32	0	26
Demokrati	97		96	-1	83
Minoritetspolitik	14		14	0	11
Anslag som inte ingår i något politikområde	7 697	79	7 776	79	7 400
Summa	10 938	78	10 966	28	10 594

Utfallet uppgick till 10 966 miljoner kronor och var därmed 28 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Utfallet för anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* blev 6 069 miljoner kronor, vilket är 136 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten, exklusive tilläggsbudget. På tilläggsbudget tilldelades anslaget 79 miljoner kronor, främst med anledning av den nya krishanteringsenheten i Statsrådsberedningen men även för förberedelser inför bildandet av Transportstyrelsen. Utfallet för anslaget 27:2 *Presstödet* blev 503 miljoner kronor, vilket är 64 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten.

Under 2008 blev utgifterna för utgiftsområdet 372 miljoner kronor (3,5 procent) högre än 2007. Utfallet på anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* blev 515 miljoner kronor (9,3 procent) högre. Detta beror främst på kostnader för förberedelser av Sveriges ordförandeskap i EU, generellt högre lönenivåer, ökade utgifter för lokaler samt övertagandet av de av Sida tidigare administrerade utlandsmyndigheterna. Utfallet för anslaget 90:3 *Riksdagens förvaltningsanslag* uppgick till 588 miljoner kronor vilket är 152 miljoner kronor lägre än föregående år. Det lägre utfallet förklaras av att anslaget tillfälligt höjdes 2007 för att lösa in lån som tidigare upptagits för att finansiera bevarandet av riksbyggnaderna på Helgeandsholmen.

5.4.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Effektiv statsförvaltning samt Finansiella system

och tillsyn. Vidare finns ett anslag som inte ingår i något politikområde, nämligen anslaget 90:1 *Riksrevisionen*. Anslagen 90:2 *Försök med trängselskatt i Stockholm* och 1:12 *Statliga kompetensöverföringsjobb* upphörde den 31 december 2007. Trängselskattesystemet finansieras fortsättningsvis via anslaget 36:17 *Trängselskatt i Stockholm: Administrationskostnader m.m.* under utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Tabell 5.26 UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall -SB 2008	Utfall 2007
Effektiv statsförvaltning	10 312	386	10 589	277	10 174
Finansiella system och tillsyn	508	5	505	-4	493
Anslag som inte ingår i något politikområde	285	5	284	0	541
Summa	11 106	396	11 378	272	11 208

Utfallet uppgick till 11 378 miljoner kronor och var därmed 272 miljoner kronor (2,5 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 1:10 *Statliga tjänstepensioner m.m.* blev 9 461 miljoner kronor, vilket är 235 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Under året anvisades på detta anslag två belopp på tilläggsbudget på sammanlagt 381 miljoner kronor. I och med att parterna på det statliga avtalsområdet beslutat om en ändrad tolkning av gällande kollektivavtal beräknades behovet av anslagsmedel öka med 45 miljoner kronor per år med retroaktiv verkan från 2003. För att finansiera de ökade kostnaderna 2003–2008 tilläggsanvisades 319 miljoner kronor. Vidare har de beräknade premierna inte motsvarat utgifterna på anslaget. Premierna avser beräknade pensionskostnader för aktiv personal för ett visst år medan anslaget belastas med de pensioner som utbetalas samma år. För att minska det över åren successivt ökande underskottet tilläggsanvisades 62 miljoner kronor för detta ändamål.

För utgiftsområdet blev utfallet 171 miljoner kronor (1,5 procent) högre än 2007. Utgifterna på anslaget 1:10 *Statliga tjänstepensioner m.m.* ökade med 561 miljoner kronor (6,3 procent). En förklaring därtill är de ovannämnda retroaktiva utbetalningarna av pensioner. Utfallen för de två anslag som upphörde vid utgången av

2007, och därmed inte hade något utfall 2008, var sammanlagt 466 miljoner kronor för 2007.

5.4.3 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Skatt, tull och exekution. Den 1 januari 2008 blev Kronofogdemyndigheten en helt fristående myndighet, som inte längre är knuten till Skatteverket. Båda myndigheternas förvaltningsanslag ingår under utgiftsområdet.

Tabell 5.27 UO 3 Skatt, tull och exekution

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Skatt, tull och exekution	9 176	61	9 446	270	9 670
Summa	9 176	61	9 446	270	9 670

Utfallet uppgick till 9 446 miljoner kronor och blev därmed 270 miljoner kronor (2,9 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 3:1 *Skatteverket* blev 6 320 miljoner kronor, vilket är 220 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Utfallet för anslaget 3:2 *Kronofogdemyndigheten* blev 45 miljoner kronor högre än statsbudgeten.

För utgiftsområdet blev utgifterna 224 miljoner kronor (2,3 procent) lägre än 2007. Skatteverkets utgifter minskade med 186 miljoner kronor, vilket i huvudsak berodde på en tillfällig resursförstärkning under 2007 i syfte att förbättra skattekontrollen. Utfallet för Kronofogdemyndigheten minskade med 51 miljoner kronor jämfört med 2007.

5.4.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Rättsväsendet. Här ingår främst polisväsendet, åklagarväsendet, domstolsväsendet, kriminalvården och rättshjälpen.

Tabell 5.28 UO 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Rättsväsendet	31 380	570	32 693	1 312	30 627
Summa	31 380	570	32 693	1 312	30 627

Utfallet uppgick till 32 693 miljoner kronor och blev därmed 1 312 miljoner kronor (4,2 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 4:1 *Polisorganisationen* blev 17 780 miljoner kronor, vilket är 493 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Utgifterna för anslaget 4:12 *Rättsliga biträden m.m.* uppgick till 1 607 miljoner kronor, vilket är 381 miljoner kronor högre än statsbudgeten. På tilläggsbudget ökades anslaget med 450 miljoner kronor. Utgifterna på anslaget är regelstyrda och styrs bl.a. av antalet mål och ärenden samt deras svårighetsgrad. Det är framförallt utgifterna för offentliga försvarare och målsägandebiträden som ökar. På anslagen 4:6 *Kriminalvården* och 4:5 *Sveriges Domstolar* blev utgifterna 211 miljoner kronor respektive 107 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

I statsbudgeten anvisades 27 miljoner kronor på anslaget 4:13 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* Anslaget finansierar ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder eller skadestånd. Det överskreds med 2 miljoner kronor, utöver anslagskredit, efter regeringens medgivande.

Under 2008 blev utgifterna för utgiftsområdet 2 066 miljoner kronor (6,7 procent) högre än 2007. De ökade utgifterna avser främst Polisorganisationen, med 1 248 miljoner kronor, och Kriminalvården, med 401 miljoner kronor.

5.4.5 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Utrikes- och säkerhetspolitik.

Tabell 5.29 UO 5 Internationell samverkan

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Utrikes- och säkerhetspolitik	1 655	135	1 750	96	1 586
Summa	1 655	135	1 750	96	1 586

Utfallet uppgick till 1 750 miljoner kronor och var därmed 96 miljoner kronor (5,8 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

I statsbudgeten anvisades 1 111 miljoner kronor för anslaget 5:1 *Bidrag till vissa internationella organisationer*. Utfallet blev 1 226 miljoner kronor, vilket är 115 miljoner kronor högre än

beräknat i statsbudgeten. Anslaget höjdes med 135 miljoner kronor på tilläggsbudget. Skälet var att Sveriges bidrag till Förenta nationernas (FN) fredsbevarande operationer blev högre än vad som beräknats i statsbudgeten.

Utgifterna för utgiftsområdet blev 165 miljoner kronor (10,4 procent) högre än 2007. Utfallet för anslaget 5:11 *Samarbete inom Östersjöregionen* blev 88 miljoner kronor högre. En anledning till ökningen är att samarbetet med Ryssland på områdena för miljö och mänskliga rättigheter redovisas under anslaget fr.o.m. 2008. Ökningen finansieras genom en överföring av medel från anslag 8:1 *Biståndsverksamhet* under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Utfallet för anslaget 5:1 *Bidrag till vissa internationella organisationer* blev 61 miljoner kronor högre än 2007, vilket beror på ökningen av Sveriges bidrag till FN.

5.4.6 Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Försvar och Samhällets krisberedskap. Från och med 2007 ingår även några anslag inom politikområdena Miljöpolitik och Näringspolitik.

Tabell 5.30 UO 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Försvar	39 794	0	38 845	-949	42 378
Samhällets krisberedskap	3 744	26	3 849	105	3 812
Miljöpolitik	300	1	290	-10	294
Näringspolitik	43	1	45	3	46
Summa	43 881	27	43 030	-851	46 530

Utfallet uppgick till 43 030 miljoner kronor och var därmed 851 miljoner kronor (1,9 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.* blev 20 526 miljoner kronor, vilket är 113 miljoner kronor (0,6 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Regeringen bedömde att anslaget behövde ökas med 490 miljoner kronor på tilläggsbudget för att Försvarsmakten skulle kunna genomföra prioriterad verksamhet i förbandsverksamheten samt betala statlig ålderspensionsavgift för 1999 som inte betalats tidi-

gare. Försvarsmakten planerade verksamheten på en låg nivå under 2008 för att undvika risken för anslagsöverskridande. När tilläggsbudgeten kom under hösten hann myndigheten inte ställa om verksamhetsnivån tillräckligt snabbt för att kunna utnyttja medlen. Detta medförde att anslags-sparandet ökade med 377 miljoner kronor. Utfallet för anslaget 6:2 *Materiel och anläggningar* blev 16 266 miljoner kronor, vilket är 956 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. På tilläggsbudget minskade anslaget med 390 miljoner kronor för att finansiera ökningen på anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.* Även anslag 6:3 *Forskning och teknikutveckling* minskades med 100 miljoner kronor på tilläggsbudget.

Under 2008 blev utgifterna för utgiftsområdet 3 500 miljoner kronor (7,5 procent) lägre än 2007. Utgifterna på anslaget 6:2 *Materiel och anläggningar* minskade med 2 966 miljoner kronor (15,4 procent). Totalt anvisades 768 miljoner kronor mindre under 2008 än 2007. Utöver detta utnyttjades under 2007 anslagsbehållningar på 1 557 miljoner kronor. Utfallet för anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.* minskade med 508 miljoner kronor 2008.

5.4.7 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Internationellt utvecklingssamarbete och Reform-samarbete i Östeuropa.

Tabell 5.31 UO 7 Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Internationellt utvecklings-samarbete	26 483	0	26 308	-175	25 441
Reformsamarbete i Östeuropa	1 219	0	1 144	-75	
Summa	27 702	0	27 453	-249	25 441

Utfallet uppgick till 27 453 miljoner kronor och var därmed 249 miljoner kronor (0,8 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna för anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* uppgick till 25 300 miljoner kronor, vilket är 185 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Utfallet för anslaget 49:1 *Reformsamarbete*

i *Östeuropa* blev 1 144 miljoner kronor. Anslaget är nytt fr.o.m. 2008 och ingår i det nya politikområdet Reformsamarbete i Östeuropa. Det nya politikområdet inrättades mot bakgrund av de senaste årens reformer och utveckling i Östeuropa, inklusive Västra Balkan. Verksamheten har tidigare redovisats under politikområdet Internationellt utvecklingssamarbete. Till följd av utfasningen av biståndet till Ryssland har 77 miljoner kronor överförts från anslaget till anslag 5:11 *Samarbete inom Östersjöregionen* under utgiftsområde 5 Internationell samverkan.

År 2008 blev utgifterna för utgiftsområdet 2 012 miljoner kronor (7,9 procent) högre än 2007. Till övervägande del förklaras detta av det nya anslaget 49:1 *Reformsamarbete i Östeuropa* samt anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet*, som ökade med 585 miljoner kronor (2,4 procent). Anslagstilldelningen för utgiftsområdet är till stor del baserad på BNI-utvecklingen.

Biståndsramens storlek bestäms utifrån den procentuella sats (procent av bruttonationalinkomsten, BNI) som riksdagen beslutat om för varje enskilt år. Vid beräkningen av biståndsramen i budgetpropositionen används den senast tillgängliga BNI-prognosen.

Det totala svenska biståndet under ett år rapporteras årligen till OECD:s biståndskommitté DAC (Development Assistance Committee), som ansvarar för att sammanställa medlemslän-dernas biståndsstatistik. Rapporteringen till DAC görs under senhösten efter avslutat budget-år. I den ingår samtliga kostnader, inklusive avräkningar, som kan klassificeras som bistånd enligt DAC:s definitioner. Från biståndsramen görs avräkningar dels för biståndsklassificerade kostnader inom andra utgiftsområden, dels med belopp motsvarande de bilaterala skuldavskrivningarna som Sverige gör. Utgifterna inom andra utgiftsområden avser kostnader för flyktingar från biståndsländer, administration av bistånd på utrikesdepartementet samt den del av Sveriges bidrag till EU:s gemensamma bistånd som finansieras över EU:s reguljära budget.

Biståndsramen för 2008 uppgår till 32 038 miljoner kronor, vilket motsvarar en procent av vid budgeteringstillfället beräknad BNI. I tabell 5.32 redovisas DAC-rapporteringen för åren 1999–2008. Det preliminära utfallet för 2008 är 0,98 procent av BNI enligt DAC:s redovisningsprinciper. Procentandelen för det preliminära utfallet har beräknats med den senaste BNI-prognosen.

Redovisning av utfallet för biståndet

Tabell 5.32 Utfall för bistånd 1999–2008
Miljoner kronor

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Totalt utbetalt bistånd ¹	13 467	16 479	17 220	19 554	19 388	19 996	25 120	29 161	29 320	31 594
Totalt bistånd i procent av BNI ²	0,70	0,80	0,77	0,83	0,79	0,78	0,94	1,02	0,93	0,98

¹ Utfallet innehåller samtliga kostnader, inklusive avräkningarna såsom de budgeterats i budgetpropositionen förutom när det gäller avräkningen för Sveriges bidrag till EU:s gemensamma bistånd som finansieras över EU:s reguljära budget där faktiskt utfall som kan klassificeras som bistånd enligt DAC används fr.o.m. 2007.

² Den senast tillgängliga BNI-prognosen vid rapporteringstillfället till DAC används.

5.4.8 Utgiftsområde 8 Migration

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Migrationspolitik.

Tabell 5.33 UO 8 Migration
Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Migrationspolitik	6 145	202	6 134	-11	5 295
Summa	6 145	202	6 134	-11	5 295

Utfallet uppgick till 6 134 miljoner kronor och var därmed 11 miljoner kronor (0,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna på anslaget 12:2 *Ersättningar och bostadskostnader* blev 2 694 miljoner kronor. Det är 104 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Anslaget anvisades ytterligare 202 miljoner kronor på tilläggsbudget för att fler personer har varit registrerade i Migrationsverkets mottagandesystem än vad som beräknades i statsbudgeten. Det beror bl.a. på att antalet personer med lagakraftvunna avvisnings- eller utvisningsbeslut (beslut som inte kan överklagas) som ska återvända till hemlandet ökade, samtidigt som arbetet med återvändandet tagit längre tid än vad som tidigare beräknades. Utfallet för anslaget 12:6 *Offentligt biträde i utlänningsärenden* blev 231 miljoner kronor, vilket är 88 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Anslaget ökades med 95 miljoner kronor på tilläggsbudget för att offentligt biträde förordnats i större andel av ärendena än vad som beräknades i statsbudgeten. Ökningen finansierades genom att anslagen 12:5 *Kostnader vid domstolsprövning i utlänningsärenden* och 12:4 *Domstolsprövning i utlänningsärenden* minskades med 50 miljoner kronor respektive 45 miljoner kronor.

Under 2008 blev utgifterna för utgiftsområdet 839 miljoner kronor (15,9 procent) högre än 2007. Utfallet för anslaget 12:2 *Ersättningar och bostadskostnader* blev 415 miljoner kronor (18,2 procent) högre än 2007. Ökningen beror på att genomsnittligt antal asylsökande i Migrationsverkets mottagningssystem ökade under 2008. För anslaget 12:1 *Migrationsverket* blev utgifterna 251 miljoner kronor (13,1 procent) högre än 2007. De högre utgifterna beror främst på att antalet anställda vid Migrationsverket ökade med cirka 300 årsarbetare.

5.4.9 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsa, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik och Socialtjänstpolitik samt del av Forskningspolitik.

Tabell 5.34 UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg
Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Hälso- och sjukvårdspolitik	28 262	618	27 563	-699	26 476
Folkhälsa	1 291		1 020	-271	1 100
Barnpolitik	38		39	1	33
Handikappolitik	17 338		17 079	-260	15 750
Äldrepolitik	2 388		1 972	-416	1 596
Socialtjänstpolitik	1 071		1 089	17	1 352
Forskningspolitik	366		370	4	347
Summa	50 755	618	49 131	-1 624	46 653

Utfallet uppgick till 49 131 miljoner kronor och var därmed 1 624 miljoner kronor (3,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. På

tilläggsbudget anvisades 618 miljoner kronor. Utfallet för anslaget 13:1 *Tandvårdsförmåner m.m.* blev 3 880 miljoner kronor, vilket är 1 448 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Det beror framför allt på lägre utgifter för det nya tandvårdsstödet som börjat gälla från och med den 1 juli 2008. Utfallet för anslaget 16:8 *Kostnader för statlig assistansersättning* uppgick till 16 002 miljoner kronor, vilket är 206 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten och utfallet för anslaget 17:1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken* blev 1 972 miljoner kronor, vilket är 417 miljoner kronor lägre än statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 13:2 *Bidrag för läkemedelsförmånerna* uppgick till 21 584 miljoner kronor enligt gällande avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting. Det anvisade beloppet i statsbudgeten var 21 000 miljoner kronor, medan resterande 584 miljoner kronor anvisades på tilläggsbudget. Anslaget svarar för 44 procent av de totala utgifterna inom utgiftsområdet.

Jämfört med 2007 ökade utgifterna för utgiftsområdet med 2 478 miljoner kronor (5,3 procent). Utfallet för anslaget 16:8 *Kostnader för statlig assistansersättning* ökade med 1 327 miljoner kronor (9,0 procent). Antalet assistansberättigade har kontinuerligt ökat de senaste åren. Även det genomsnittliga antalet assistanstimmar har ökat. Utfallet för anslaget 17:1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken* fortsatte att öka och blev 376 miljoner kronor (23,6 procent) högre än 2007. Utfallet för anslaget 13:1 *Tandvårdsförmåner m.m.* uppgick till 3 880 miljoner kronor, vilket är en ökning med 609 miljoner kronor (18,6 procent) och beror på det nya tandvårdsstödet.

5.4.10 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsförmåga.

Tabell 5.35 UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Ersättning vid arbetsförmåga	117 999	2 029	115 862	-2 137	119 464
Summa	117 999	2 029	115 862	-2 137	119 464

Utfallet uppgick till 115 862 miljoner kronor och var därmed 2 137 miljoner kronor (1,8 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* blev 26 611 miljoner kronor, vilket är 3 124 miljoner kronor (10,5 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Antalet sjukpenningdagar (inklusive rehabiliteringsdagar) uppgick till 47,3 miljoner nettodagar, vilket är lägre än vad som beräknades i statsbudgeten (53,0).

Utgifterna på anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* uppgick till 73 991 miljoner kronor, vilket är 200 miljoner kronor (0,3 procent) högre än anvisat i statsbudgeten. Jämfört med totalt anvisade medel (statsbudget och tilläggsbudget) blev utfallet 1 555 miljoner kronor lägre. Anslaget tillfördes 1 755 miljoner kronor på tilläggsbudget till följd av att pensionsrätten höjdes från 80 procent till 93 procent av antagandeinkomsten för personer med aktivitets- och sjukersättning. I december 2008 fick cirka 531 500 personer aktivitets- och sjukersättning, jämfört med närmare 552 000 ett år tidigare. I statsbudgeten bedömdes det genomsnittliga antalet personer under 2008 till 552 600.

Utfallet för anslaget 19:4 *Arbetskadeersättningar* blev 5 321 miljoner kronor, vilket är 226 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten.

Utgifterna på anslaget 19:6 *Försäkringskassan* blev 7 695 miljoner kronor, vilket är 1 025 miljoner kronor (15,4 procent) högre än anvisat i statsbudgeten. På tilläggsbudget anvisades 274 miljoner kronor bl.a. för initialt ökade kostnader till följd av den reformerade sjukskrivningsprocessen och ändringar i sjukersättningen. Vid budgetårets slut utnyttjade Försäkringskassan 280 miljoner kronor av anslagskrediten på 347 miljoner kronor.

Utfallet för utgiftsområdet blev 3 602 miljoner kronor eller 3,0 procent lägre än 2007. Det beror främst på anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* som blev 5 123 miljoner kronor (16,1 procent) lägre. Antalet sjukpenningdagar minskade med 9,3 miljoner nettodagar (16,5 procent). För anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättning m.m.* ökade utgifterna med 1 536 miljoner kronor (2,1 procent). Det beror på nämnda korrigerings av den statliga ålderspensionsavgiften vilken finansierades med 1 755 miljoner kronor på tilläggsbudget. Antalet personer som erhöll sjuk- eller aktivitets-

ersättning i slutet av året minskade med drygt 20 000 personer (3,7 procent) i förhållande till slutet av 2007.

Utfallet för anslaget 19:4 *Arbetskadeersättningar* minskade med 488 miljoner kronor (8,4 procent). Utgifterna på anslaget 19:6 *Försäkringskassan* blev 265 miljoner kronor (3,6 procent) högre än 2007.

5.4.11 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik. Området innefattar garanti-pension till ålderspension, efterlevandepensioner till vuxna, bostadstillägg till pensionärer och äldre försörjningsstöd.

Tabell 5.36 UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Ekonomisk äldrepolitik	42 948		42 591	-357	43 738
Summa	42 948	0	42 591	-357	43 738

Utfallet uppgick till 42 591 miljoner kronor och blev därmed 357 miljoner kronor (0,8 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna på anslaget 20:1 *Garantipension till ålderspension* uppgick till 19 344 miljoner kronor, vilket är 265 miljoner kronor (1,4 procent) lägre än beräknat i statsbudgeten. Utfallet för anslaget 20:2 *Efterlevandepensioner till vuxna* blev 15 697 miljoner kronor. Det är 41 miljoner kronor (0,3 procent) lägre än beräkningen i statsbudgeten. Utgifterna på anslaget 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer* uppgick till 7 113 miljoner kronor, vilket är 64 miljoner kronor (0,9 procent) lägre än anvisat i statsbudgeten.

Utfallet för utgiftsområdet blev 1 147 miljoner kronor (2,6 procent) lägre jämfört med 2007. De lägre utgifterna avser främst anslaget 20:1 *Garantipension till ålderspension*, vars utfall blev 1 027 miljoner kronor (5,0 procent) lägre än 2007. Det beror på att antalet personer med garantipension successivt minskar och antalet personer med inkomstgrundad ålderspension ökar (se vidare avsnitt 5.4.31 Ålderspensions-systemet vid sidan av statsbudgeten). Utgifterna på anslaget 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer*

blev 150 miljoner kronor (2,1 procent) lägre än 2007.

5.4.12 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk familjepolitik. Från och med 2008 ingår bostadsbidrag i utgiftsområdet. Tidigare ingick detta anslag i utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik.

Tabell 5.37 UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Ekonomisk familjepolitik	66 697		66 393	-304	64 945
Summa	66 697	0	66 393	-304	64 945

Utfallet uppgick till 66 393 miljoner kronor och var därmed 304 miljoner kronor (0,5 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Avvikelsen är främst hänförlig till anslaget 21:2 *Föräldraförsäkring* som blev 29 212 miljoner kronor och därmed 214 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten.

Jämfört med 2007 ökade utgifterna för utgiftsområdet med 1 448 miljoner kronor (2,2 procent). Utgifterna på anslaget 21:1 *Allmänna barnbidrag* minskade med 127 miljoner kronor till 23 389 miljoner kronor. Utgifterna för anslaget 21:2 *Föräldraförsäkring* ökade med 1 550 miljoner kronor (5,6 procent), vilket bl.a. beror på ett ökat antal födda barn och fler uttagna föräldrapenningdagar. Utgifterna på anslaget 21:8 *Bostadsbidrag* minskade med 154 miljoner kronor (4,6 procent) till 3 223 miljoner kronor.

5.4.13 Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Integrationspolitik, Arbetsmarknadspolitik och Urban utvecklingspolitik. I Arbetsmarknadspolitik ingår främst bidrag till arbetslöshetsersättning och utgifter för arbetsmarknadspolitiska program. Vidare ingår bl.a. Europeiska socialfonden och bidrag till Samhall AB. I Integrationspolitik ingår Kommunersättningar vid

flyktingmottagande samt de fyra diskrimineringsombudsmännen.

Tabell 5.38 UO 13 Arbetsmarknad

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Urban utvecklingspolitik	0		2	2	36
Integrationspolitik	5 945	-4	4 836	-1 109	4 171
Arbetsmarknads- politik	55 816		46 943	-8 873	53 826
Summa	61 761	-4	51 781	-9 980	58 033

Utfallet uppgick till 51 781 miljoner kronor och var därmed 9 980 miljoner kronor (16,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* blev 22 940 miljoner kronor, vilket är 6 546 miljoner kronor (22,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten trots att arbetslösheten ökade något. Det förklaras av att en lägre andel av de arbetslösa än vad som beräknades i statsbudgeten erhöll ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Denna andel har de senaste åren fallit.

Arbetslösheten minskade under första halvåret 2008. Därefter vände utvecklingen och antalet arbetslösa ökade samtidigt som antalet varsel var mycket stort. I december 2008 var 309 000 personer i åldersgruppen 15–74 år arbetslösa vilket är 42 000 fler än i december 2007. Det motsvarar 6,4 procent av arbetskraften jämfört med 5,6 procent 2007. Antalet sysselsatta i åldern 15–74 år minskade under samma period marginellt, med 1 000 personer, till totalt 4 519 000 i december 2008.

Utfallet för anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* blev 3 307 miljoner kronor, vilket är 1 541 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 22:11 *Bidrag till lönegarantiersättning* uppgick till 832 miljoner kronor, vilket är 320 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Antalet företagskonkurser uppgick till 6 602 under 2008 vilket är en ökning med 7 procent jämfört med 2007. Det innebär att företagskonkurserna ökade för första gången sedan 2003. Orsaken är framförallt den snabba konjunkturförsämringen under hösten 2008. Konkursökningen väntas dock ge högre utgifter först under 2009.

För anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* blev utfallet 4 651 miljoner kro-

nor. Det är 1 092 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Under 2008 blev 19 564 personer mottagna inom ramen för det kommunala flyktingmottagandet. Det är en minskning med 17 procent jämfört med 2007.

Utgifterna för utgiftsområdet 2008 blev 6 251 miljoner kronor (10,8 procent) lägre än 2007.

Utgifterna för anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* minskade med 7 502 miljoner kronor (24,6 procent). Minskningen förklaras främst av det nämnda fallet i andelen av de arbetslösa som får ersättning.

Utgifterna för anslaget 22:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* ökade med 1 461 miljoner kronor (11,7 procent). Till stor del beror denna ökning på att bidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare ingår i anslaget fr.o.m. 2008. Tidigare redovisades detta på statsbudgetens inkomstsida. Krediteringen av skattekonto för skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare uppgick till 732 miljoner kronor 2007.

Utgifterna för anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* ökade med 406 miljoner kronor (14,0 procent).

5.4.14 Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Arbetslivspolitik och Jämställdhetspolitik. Inom utgiftsområdet verkar bl.a. Arbetsmiljöverket.

Tabell 5.39 UO 14 Arbetsliv

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Arbetslivspolitik	803	-5	824	21	1 052
Jämställdhets- politik	393		207	-186	48
Summa	1 196	-5	1 031	-165	1 101

Utfallet uppgick till 1 031 miljoner kronor och var därmed 165 miljoner kronor (13,8 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet på anslaget 24:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* blev 207 miljoner kronor, vilket är 186 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Utfallet för anslaget 23:1 *Arbetsmiljöverket* blev 599 miljoner kronor, vilket är 6 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Utfallet för anslaget 23:6 *Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet* blev 121 miljoner kronor,

vilket är 13 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten.

Utgifterna för utgiftsområdet blev 70 miljoner kronor (6,3 procent) lägre än 2007.

5.4.15 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgiftsområdet omfattar delar av politikområdet Utbildningspolitik. Det innehåller utgifter för olika former av ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Förvaltningen av studiestöden sköts huvudsakligen av Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Tabell 5.40 UO 15 Studiestöd

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Utbildningspolitik	20 297	29	19 110	-1 187	19 328
Summa	20 297	29	19 110	-1 187	19 328

Utfallet uppgick till 19 110 miljoner kronor och var därmed 1 187 miljoner kronor (6,7 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden mellan utfall och anvisade medel i statsbudgeten hänför sig främst till anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* Utfallet för detta anslag blev 10 139 miljoner kronor, vilket är 1 085 miljoner kronor (6 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Den främsta orsaken är att antalet studerande med studiemedel blev lägre än beräknat i statsbudgeten. Utgifterna på anslaget 25:3 *Studiemedelsröntor m.m.* blev 4 855 miljoner kronor, 94 miljoner lägre än anvisat.

Under 2008 blev utgifterna för utgiftsområdet 218 miljoner kronor (1 procent) lägre än 2007. Utgifterna på anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskade med 181 miljoner kronor.

5.4.16 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgiftsområdet omfattar stora delar av politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik. Det avser förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högre utbildning och forskning samt myndigheter inom utbildnings- och forskningsområdet.

Tabell 5.41 UO 16 Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Utbildningspolitik	41 965	8	40 141	-1 824	38 406
Forskningspolitik	4 409		4 383	-26	3 791
Summa	46 374	8	44 524	-1 850	42 198

Utfallet uppgick till 44 524 miljoner kronor och var därmed 1 850 miljoner kronor (4 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Politikområdet Utbildningspolitik svarar för drygt 90 procent av utgiftsområdets utgifter. Utfallet för detta politikområde blev 40 141 miljoner kronor, vilket är 1 824 miljoner kronor lägre än statsbudgeten. Det är framför allt anslagen för grundutbildning inom den högre utbildningen som blivit lägre än budgeterat. Detta som en följd av att utbildningsplatserna inte utnyttjades i lika hög grad som medel anvisats för.

Den enskilt största skillnaden hänför sig till anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg*. Utfallet blev 474 miljoner kronor, vilket är 305 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. På anslaget 25:11 *Fortbildning av lärare* blev utfallet 458 miljoner kronor, vilket är 239 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Under 2008 har cirka 5 700 personer deltagit i lärarfortbildningssatsningen. Vid lanseringen av denna var prognosen för antalet lärare i fortbildning 6 000 för läsåret 2007/2008 och 6 900 för 2008/2009.

Utgifterna för utgiftsområdet blev 2 326 miljoner kronor högre än 2007. På anslaget 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* blev utfallet 3 576 miljoner kronor, vilket är 565 miljoner kronor högre jämfört med föregående år. Utgifterna på anslaget 25:11 *Fortbildning av lärare* ökade med 391 miljoner kronor jämfört med föregående år.

5.4.17 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Kulturpolitik, Ungdomspolitik och Folkhälso- och kulturpolitik samt delar av politikområdena Mediepolitik, Finansiella system och tillsyn, Forskningspolitik och Utbildningspolitik.

Tabell 5.42 UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Finansiella system och tillsyn	44		38	-5	38
Utbildningspolitik	3 202		3 197	-5	3 170
Forskningspolitik	47		51	4	60
Mediepolitik	34		32	-1	33
Kulturpolitik	6 123	6	6 136	13	6 079
Ungdomspolitik	111		114	3	194
Folkrorelsepolitik	549		549	-1	519
Summa	10 110	6	10 117	7	10 091

Utfallet uppgick till 10 117 miljoner kronor och blev därmed 7 miljoner kronor (0,1 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna för utgiftsområdet blev 26 miljoner kronor (0,3 procent) högre än 2007.

Utfallet för anslaget 28:26 *Kyrkoantikvarisk ersättning* blev 395 miljoner kronor, vilket är 90 miljoner kronor (29,5 procent) högre än 2007.

Utfallet för anslaget 28:10 *Sysselsättningsåtgärder inom kulturområdet* blev 82 miljoner kronor. Det är 187 miljoner kronor (69,6 procent) lägre än 2007. Under 2007 pågick en bred satsning på sysselsättningsåtgärder inom kultursektorn. Anslaget minskades med 200 miljoner kronor 2008.

5.4.18 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

I utgiftsområdet ingår politikområdena Bostads- politik och Konsumentpolitik samt delar av politikområdet Miljöpolitik (vilket endast innehåller ett äldreanslag). De största anslagen inom utgiftsområdet avser räntebidrag och investeringsbidrag samt Boverket, Lantmäteriverket och Konsumentverket.

Tabell 5.43 UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Bostadspolitik	1 627		1 921	294	2 240
Miljöpolitik	0		-17	-17	0
Konsumentpolitik	182		171	-10	184
Summa	1 809	0	2 075	266	2 423

Utfallet uppgick till 2 075 miljoner kronor och var därmed 266 miljoner kronor (14,7 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet på äldreanslaget 31:11 *Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder* blev 377 miljoner kronor. Utgifterna för anslaget 31:9 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* uppgick till 0,5 miljoner kronor, vilket är 99,5 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Bidraget söks av kommuner och under 2008 var antalet ansökningar lågt. Utfallet för anslaget 31:2 *Räntebidrag m.m.* blev 819 miljoner kronor, vilket är 83 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Det högre utfallet beror på ett för lågt antagande om ärenden för bidragsutbetalningar under 2008.

Under 2008 blev utgifterna för utgiftsområdet 349 miljoner kronor (14,4 procent) lägre än 2007. Utfallet för anslaget 31:2 *Räntebidrag m.m.* blev 319 miljoner kronor (28,0 procent) lägre. I och med att förordningen (1992:986) om statlig bostadsbyggnadssubvention upphörde i slutet av 2006 har inga räntebidrag för nybyggnads- och ombyggnadsprojekt som påbörjades efter den 31 december 2006 beviljats. Sedan dess har en utfasning av räntebidragen påbörjats.

5.4.19 Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Regional tillväxtpolitik. Det omfattar huvudsakligen medel för regionala tillväxtinsatser, främst central och regional projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd, samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Tabell 5.44 UO 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Regional tillväxtpolitik	3 350	43	2 799	-552	2 879
Summa	3 350	43	2 799	-552	2 879

Utfallet uppgick till 2 799 miljoner kronor och var därmed 552 miljoner kronor (16 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 33:6 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013* uppgick till 187 miljoner kronor vilket är 763 miljoner kronor lägre än anvisat. Anledningen är att ut-

betalningarna till beslutade projekt blev lägre än beräknat. Utbetalningar till beslutade projekt beräknas i stället att öka under 2009. Under 2008 uppgick beslutade medel till projekt till 2 900 miljoner kronor. Totalt beslutade medel 2007 och 2008 inom anslaget uppgick till 3 051 miljoner kronor, vilket motsvarar 35 procent av programperiodens budget.

Utfallet för anslaget 33:3 *Transportbidrag* uppgick till 594 miljoner kronor, vilket är 145 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Det beror på att utbetalningarna under 2008 till viss del avser 2007, eftersom utbetalningarna för första halvåret 2007 försenades. Anslaget tillfördes 50 miljoner kronor på tilläggsbudget 2008 för att möta det ökade behovet av utbetalningar. Vidare användes även stora delar av anslagsbehållningen.

Under 2008 blev utgifterna inom utgiftsområdet 80 miljoner kronor (2,8 procent) lägre än 2007.

Utfallet för anslaget 33:5 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006* uppgick till 513 miljoner kronor, vilket är 510 miljoner kronor (50 procent) lägre än föregående år. Vid utgången av 2008 är i princip samtliga medel till beslutade projekt under programperioden utbetalda.

Utfallet ökade med 187 miljoner kronor för anslaget 33:6 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013* under 2008. Orsaken är att inga utbetalningar gjordes under 2007.

Utfallet för anslaget 33:3 *Transportbidrag* blev 280 miljoner kronor (89 procent) högre än 2007. Förklaringen redovisas ovan.

5.4.20 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Miljöpolitik och del av politikområdet Forskningspolitik.

Tabell 5.45 UO 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Forskningspolitik	446		452	5	392
Miljöpolitik	4 275	239	4 215	-60	3 920
Summa	4 722	239	4 667	-55	4 312

Utfallet uppgick till 4 667 miljoner kronor och var därmed 55 miljoner kronor (1,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna på anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* blev 250 miljoner kronor, vilket är 205 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Det beror på förseningar i flera pågående projekt. Naturvårdsverket ställer också större krav på utredningar och huvudstudiens kvalitet än tidigare för att minska risken för att åtgärderna blir dyrare än väntat. I och med att Naturvårdsverket, i enlighet med nya betalningsrutiner, endast betalar ut åtgärdsmedel till innevarande år, samt första kvartalet därefter, utnyttjades inte alla tilldelade medel under 2008. På tilläggsbudget minskades anslaget med 50 miljoner kronor.

Utfallet för anslaget 34:11 *Miljöbilspremie* uppgick till 322 miljoner kronor, vilket är 222 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. På tilläggsbudget anvisades 240 miljoner kronor. Anslaget används för utbetalning av bidrag för miljöbilar. Anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* blev 1 958 miljoner kronor vilket är 44 miljoner kronor högre än statsbudgeten. På tilläggsbudget anvisades 50 miljoner kronor.

Utgifterna för utgiftsområdet blev 355 miljoner kronor (8,2 procent) högre än 2007. Utfallet för anslaget 34:11 *Miljöbilspremie* ökade med 281 miljoner kronor. Utfallet på anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* minskade med 254 miljoner kronor (50,4 procent) jämfört med föregående år. Det beror i huvudsak på förseningar av pågående projekt.

5.4.21 Utgiftsområde 21 Energi

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Energipolitik. Det är främst Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät som har ansvaret för att genomföra åtgärderna inom energipolitiken.

Tabell 5.46 UO 21 Energi

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Energipolitik	2 838		2 079	-759	2 172
Summa	2 838	0	2 079	-759	2 172

Utfallet uppgick till 2 079 miljoner kronor och var därmed 759 miljoner kronor (37 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna för anslaget 35:9 *Stöd för energinvesteringar i offentliga lokaler* blev 395 miljoner kronor, vilket är 305 miljoner kronor lägre än anvisat. Skillnaden mellan beviljade stöd och utbetalningar är relativt stor vilket förklaras av att de bidragsberättigade åtgärderna tar lång tid att genomföra. Vid utgången av 2008 var i princip alla medel beslutade och cirka 60 procent hade utbetalats. Det finns dock en osäkerhet ifall beviljade ärenden uppfyller kraven för stödet, framför allt när det gäller tiden för färdigställandet.

Utfallet för anslaget 35:10 *Stöd för konvertering från direktverkande elvärme* uppgick till 131 miljoner kronor vilket är 199 miljoner kronor lägre än anvisat. Även för detta anslag finns en förskjutning mellan beslut och utbetalning, speciellt för de större projekten. Stödet lämnas för åtgärder som slutförs senast den 31 december 2010. Av totalt anvisade medel vid utgången av 2008 var knappt 80 procent beslutade, varav knappt hälften var utbetalda.

Utfallet för anslaget 35:5 *Energiforskning* uppgick till 701 miljoner kronor, vilket är 173 miljoner kronor lägre än anvisat. Det förklaras främst av att tiden från beslut om stöd till dess att de åtgärderna slutförts och stöden utbetalats sträcker sig över flera år. Huvuddelen av återstående medel är uppbundna av beslut (80 procent), varav större delen utgör storskaliga projekt.

I statsbudgeten anvisades 20 miljoner kronor på anslaget 35:6 *Statlig prisgaranti elcertifikat*. Under 2008 skedde inga utbetalningar, vilket beror på att inga garantibelopp behövde betalas ut till producenter som ett skydd mot alltför låga certifikatpriser.

Utgifterna för utgiftsområdet blev 93 miljoner kronor (4,3 procent) lägre än 2007. Utfallet för anslaget 35:9 *Stöd för energinvesteringar i offentliga lokaler* blev 167 miljoner kronor (30 procent) lägre.

5.4.22 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Transportpolitik och politikområdet IT, elektronisk kommunikation och post.

Tabell 5.47 UO 22 Kommunikationer

Miljoner kronor					
Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Transportpolitik	35 208	25 376	61 027	25 819	43 569
IT, elektronisk kommunikation och post	552	-25	456	-96	721
Summa	35 760	25 351	61 484	25 723	44 290

Utfallet uppgick till 61 484 miljoner kronor och var därmed 25 723 miljoner kronor (71,9 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten. På tilläggsbudget anvisades 25 351 miljoner kronor.

Orsaken till det högre utfallet är att anslagen 36:2 *Väghållning och statsbidrag* och 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter* ökades med 12 097 respektive 13 357 miljoner kronor på tilläggsbudget framför allt för amorteringar av infrastrukturlån i Riksgäldskontoret. Totalt uppgick utfallen på dessa anslag till 30 049 respektive 27 139 miljoner kronor varav extraamorteringarna sammanlagt utgjorde 25 299 miljoner kronor. Då amorteringarna är inomstatliga transaktioner påverkades inte lånebehovet. Däremot ökade de takbegränsade utgifterna 2008. Utgifterna för räntor och amorteringar beräknas som följd av detta bli cirka 2 000 miljoner kronor lägre per år de närmaste åren. Anslagen för 2009 och framåt har därför justerats ned i motsvarande mån. Efter dessa amorteringar är Vägverkets kvarstående skuld till Riksgäldskontoret 2 895 miljoner kronor. Motsvarande skuld för Banverket är 900 miljoner kronor.

Utfallet inom politikområdet IT, elektronisk kommunikation och post blev 456 miljoner kronor, vilket är 96 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Utgifterna under anslaget 37:3 *Ersättning till Posten AB (publ) för grundläggande kassaservice m.m.* blev 111 miljoner kronor, vilket är 169 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Utgiftsminskningen beror på nedläggningen av Svensk Kassaservice.

Jämfört med 2007 ökade utgifterna inom utgiftsområdet med 17 194 miljoner kronor (38,8 procent). Den största ökningen avser anslaget 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter* vars utfall ökade med 11 120 miljoner kronor (69,4 procent). Utgifterna på anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* ökade med

6 197 miljoner kronor (26,0 procent). De stora utgiftsökningarna beror främst på de ovan nämnda amorteringarna av infrastrukturlån. Även 2007 gjordes emellertid extra amorteringar av infrastrukturlån, då om sammanlagt 10 000 miljoner kronor.

5.4.23 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik, Skogspolitik, Djurpolitik samt delar av Utbildningspolitik, Forskningspolitik och Samepolitik.

Tabell 5.48 UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall-SB 2008	Utfall 2007
Utbildningspolitik	1 437	-10	1 425	-12	1 391
Forskningspolitik	324		324	1	284
Skogspolitik	716	5	951	235	727
Djurpolitik	439	62	574	135	611
Livsmedelspolitik	8 930	73	8 627	-303	8 576
Landsbygdspolitik	5 540	-13	4 553	-988	3 831
Samepolitik	47	10	55	8	58
Summa	17 432	127	16 508	-924	15 478

Utfallet uppgick till 16 508 miljoner kronor och var därmed 924 miljoner kronor (5,3 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet inom politikområdet Landsbygdspolitik blev 988 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Inom politikområdet finns anslagen 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* och 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* vars utfall blev 2 553 miljoner kronor respektive 1 969 miljoner kronor. Det är 465 miljoner kronor respektive 522 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Anslagen används för åtgärder inom ramen för landsbygdsprogrammet 2007–2013 och avvikelserna beror på att fleråriga projekt inom nya landsbygdsprogrammet kom igång senare än beräknat, vilket medförde att utbetalningar förskjutits till 2009 och senare.

Utgifterna under anslaget 43:3 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter* blev

537 miljoner kronor, vilket är 471 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Främsta orsaken är att priserna på världsmarknaden var fortsatt höga och därmed minskade behovet av intervention (stödköp) och exportbidrag samt övriga interventionsåtgärder.

I statsbudgeten anvisades 124 miljoner kronor på anslaget 42:4 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar*. På tillägsbudget anvisades ytterligare 62 miljoner kronor. Regeringen medgav att anslagsposten 1 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar fick överskridas med högst 79 miljoner kronor för kostnader som uppkommit i anslutning till utbrott av blåtunga och salmonella (regeringsbeslut 2008-12-18). Av det medgivna överskridandet utnyttjades 51 miljoner kronor samtidigt som hela anslagskrediten på 12 miljoner kronor utnyttjades.

I statsbudgeten anvisades 6 875 miljoner kronor på anslaget 43:3 *Gårdsstöd och djurbidrag m.m.* Regeringen medgav att anslagsposten 4 EG-medfinansierade djursjukdomsprogram fick överskridas med högst 18 miljoner kronor för kostnader som uppkommit i anslutning till utbrott av blåtunga (regeringsbeslut 2008-10-09). Av det medgivna överskridandet utnyttjades 13 miljoner kronor.

För anslagsposten 2 Ersättning för renar som skadats eller dödats av varg, björn, järv, lo eller örn under anslaget 42:5 *Ersättningar för viltskador m.m.* medgav regeringen ett överskridande på 7 miljoner kronor som utnyttjades helt (regeringsbeslut 2008-12-18).

Jämfört med 2007 ökade utgifterna inom utgiftsområdet med 1 030 miljoner kronor (6,7 procent) vilket främst avser anslagen för jordbruksutveckling. Utfallen på anslagen 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* och 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* ökade med totalt 737 miljoner kronor jämfört med 2007. En bidragande orsak är att utbetalningar i det nya landsbygdsprogrammet var relativt låga 2007.

Utfallet för anslaget 41:2 *Insatser för skogsbruket* ökade med 236 miljoner kronor på grund av att Skogsstyrelsen under 2008 gjort utbetalningar för stormstöd. Vidare ökade utfallet på anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* med 189 miljoner kronor. Det beror på att Jordbruksverket fick ökade kostnader för utveckling av en geografisk databas över Sveriges jordbruksmark (blockdatabasen).

Utfallet för anslaget 43:3 *Gårdsstöd och djurbidrag m.m.* minskade med 207 miljoner kronor (2,9 procent). Anledningen till detta är att det under första halvåret 2007 gjordes utbetalningar för stormen Gudrun från EU:s solidaritetsfond.

5.4.24 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Näringspolitik, Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande samt del av politikområdet Forskningspolitik.

Tabell 5.49 UO 24 Näringsliv

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Forsknings- politik	1 945		1 923	-22	1 557
Näringspolitik	2 465	8 014	10 413	7 948	2 280
Utrikeshandel, handels- och investerings- främjande	438	4	425	-13	416
Summa	4 849	8 018	12 761	7 913	4 252

Utfallet uppgick till 12 761 miljoner kronor och var därmed 7 913 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Den stora avvikelser mot anvisade medel beror på två beslut om kapitaltillskott till statliga bolag under hösten 2008. Det första beslutet gäller tillskott till Svensk Exportkredit AB (SEK) och till Almi Företagspartner AB. SEK fick ett tillskott från anslag om 3 000 miljoner kronor. Dessutom överfördes aktierna i Venantius AB till SEK. Därigenom höjdes bolagets kapitalbas, vilket gav ökade möjligheter för svenska exportföretag att låna från SEK, när oron på den internationella finansmarknaden begränsade deras möjligheter att låna själva. Almi fick ett kapitaltillskott på 2 000 miljoner kronor för att möjliggöra en förstärkt utlåning till små och medelstora företag. Med anledning av dessa tillskott ökades anslaget 38:18 *Kapitalinsatser i statliga bolag* med 5 000 miljoner kronor.

Det andra beslutet som medförde högre utfall än anvisat på statsbudgeten gäller kapitaltillskott på 3 000 miljoner kronor till Fouriertransform AB, ett nytt statligt bolag som har till ändamål att bedriva forsknings- och utvecklingsverksamhet inom fordonsindustrin. Med anled-

ning av detta ökades anslaget 38:2 *Näringslivsutveckling m.m.* med motsvarande belopp.

Under 2008 blev utgifterna för utgiftsområdet 8 509 miljoner kronor högre än 2007. Utöver ovannämnda kapitaltillskott till statliga bolag ökade utgifterna på anslaget 38:2 *Näringslivsutveckling m.m.* med 133 miljoner kronor mellan åren. Det beror på satsningar som aviserades i 2007 års ekonomiska vårproposition och avser främjande av tillväxt och utveckling inom miljöteknikområdet med 150 miljoner kronor och främjande av företagande bland personer med utländsk bakgrund med 20 miljoner kronor. Utfallet för anslaget 26:2 *Verket för innovations-system: Forskning och utveckling* uppgick till 1 783 miljoner kronor, vilket är en ökning med 360 miljoner kronor (25 procent). Anslaget höjdes 2008 med cirka 300 miljoner kronor i enlighet med bedömningarna i propositionen *Forskning för ett bättre liv*. Vidare tillfördes anslaget 100 miljoner kronor fr.o.m. 2008 för en förlängd satsning på forskning och utveckling i små och medelstora företag inom programmet Forska & Väx.

5.4.25 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utgiftsområdet Allmänna bidrag till kommuner omfattar politikområdet Allmänna bidrag till kommuner. I detta ingår merparten av statens bidrag till kommuner och landsting.

Tabell 5.50 UO 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Politikområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Allmänna bidrag till kommuner	64 520	246	64 770	250	72 975
Summa	64 520	246	64 770	250	72 975

Utfallet uppgick till 64 770 miljoner kronor och var därmed 250 miljoner kronor (0,4 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 48:1 *Kommunal-ekonomisk utjämning* blev 62 498 miljoner kronor, vilket överensstämmer med beräkningen i statsbudgeten. Skillnaden mot anvisat i statsbudgeten hänför sig främst till anslaget 48:2 *Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader*. Utfallet för detta anslag blev 2 259 miljoner kronor, vilket är 246 miljoner kronor högre än anvisat. Anslaget ökades på tilläggsbudget med

246 miljoner kronor efter slutlig beräkning av utjämningsbidraget. Det statliga utjämningsbidraget för LSS-kostnader finansieras med en utjämningsavgift för kommuner, som redovisas på statsbudgetens inkomstsida (inkomsttitel 7121).

Under 2008 blev utgifterna för utgiftsområdet 8 205 miljoner kronor (11 procent) lägre än 2007. Utfallet för anslaget 48:1 *Kommunal-ekonomisk utjämning* minskade med 8 315 miljoner kronor (12 procent). Minskningen mellan åren beror främst på att anslagsnivån 2008 sänktes med 12 060 miljoner kronor för att neutralisera effekterna av införandet av den kommunala fastighetsavgiften. Vidare tillfördes anslaget 5 000 miljoner kronor för att upprätthålla servicenivån och kvaliteten i kommunsektorn utan att det ekonomiska resultatet försämras, vilket aviserades redan i budgetpropositionen för 2006. Dessutom minskades anslaget med 900 miljoner kronor till följd av att avdragsrätten för pensionssparande minskats, samt med 506 miljoner kronor för att kompensera för den engångsvisa höjningen 2007 med anledning av det förhöjda regionala grundavdraget 2006.

5.4.26 Utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m.

Utgiftsområdet omfattar räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter, Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning samt de för 2008 nya anslagen 92:4 *Garantier för vissa utländska instituts insättningar m.m.* och 92:5 *Tillskott till stabilitetsfonden*. Utgiftsområdet Statsskuld räntor m.m. tillhör inte något politikområde och omfattas inte av utgiftstaket för staten.

Tabell 5.51 UO 26 Statsskuld räntor m.m.

Miljoner kronor

	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Statsskuld- räntor m.m.	40 757	21 413	48 206	7 449	47 255
Summa	40 757	21 413	48 206	7 449	47 255

Utfallet uppgick till 48 206 miljoner kronor och var därmed 7 449 miljoner kronor (18,3 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Orsaken till det högre utfallet är det nya anslaget 92:5 *Tillskott till stabilitetsfonden* som anvisades 15 000 miljoner kronor på tilläggs-

budget för 2008. Beloppet tillfördes den i Riksgäldskontoret nyinrättade stabilitetsfonden för finansiering av stödåtgärder till banker och andra kreditinstitut. Inrättandet av denna fond var en av regeringens stabilitetsfrämjande åtgärder för det svenska finansiella systemet. Eftersom medlen placerades på konto i Riksgäldskontoret påverkade tillskottet inte budgetsaldot.

Utfallet på anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* blev 33 126 miljoner kronor, vilket är 7 461 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten.

Tabell 5.52 Räntor på statsskulden 2004–2008

Miljarder kronor

	Utfall 2004	Utfall 2005	Utfall 2006	Utfall 2007	SB 2008	Utfall 2008
Räntor på lån i svenska kronor	40,7	39,5	37,9	38,6	37,6	39,1
Räntor på lån i utländsk valuta	11,5	11,3	10,5	10,9	10,8	9,6
Över- /underkurser vid emission	-10,1	-9,0	-4,0	-3,5	-1,5	-8,0
Summa räntor	42,1	41,8	44,4	46,0	46,9	40,7
Räntor på in- och utlåning	-7,0	-6,9	-6,1	-5,4	-5,8	-4,8
Valutaförluster /vinster	5,1	10,2	6,3	2,5	-2,5	-6,5
Kursförluster/ vinster	13,5	7,6	5,9	4,2	2,0	3,9
Övrigt	-1,1	0,3	-1,2	-0,1	0,0	-0,2
Summa ränteutgifter	52,6	32,6	49,4	47,2	40,6	33,1

Utgifterna för statsskuld räntor påverkas främst av statsskuldens storlek, räntenivåer och växelkurser. Tekniska faktorer till följd av Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik påverkar också ränteutgifterna. Anslagsavräkningen görs enligt utgiftsmässiga principer och är ett netto av inkomster och utgifter i upplåningsverksamheten. Riksgäldskontoret kan vid behov överskrida anslaget för räntor på statsskulden.

Det är ett antal faktorer som bidragit till det lägre utfallet. Främst beror det på högre överkurser vid emission än beräknat, vilket i sin tur förklaras av lägre marknadsräntor än de som låg till grund för beräkningarna i statsbudgeten (se tabell 5.53). Inkomsterna av överkurser blev 6 500 miljoner kronor högre än beräknat. De högre överkurserna motverkades något av att kursförlusterna vid återköp blev 1 900 miljoner kronor högre. De realiserade valutakursvinsterna

blev 4 000 miljoner kronor högre än beräknat. Hur stora valutaförluster respektive valutavinster det blir beror på när lån i utländsk valuta förfaller och hur valutakurserna rört sig jämfört med när lånen togs. En speciell omständighet som 2008 medförde högre valutavinster var att Riksgäldskontoret under hösten hade placeringar i utländsk valuta eftersom försäljningslikviden för Vin & Sprit AB var i dollar och euro. Placeringarna medförde realiserade valutavinster som en följd av att kronan försvagades.

**Tabell 5.53 Räntor och valutakurser 2004–2008
årsgenomsnitt**

	Utfall 2004	Utfall 2005	Utfall 2006	Utfall 2007	SB 2008	Utfall 2008
Ränta 5 år %	3,8	2,8	3,5	4,2	4,9	3,8
Ränta 6 mån %	2,2	1,8	2,4	3,6	4,4	3,8
TCW- index ¹	126,0	128,3	127,3	125,1	122,0	127,2
SEK/ EUR	9,13	9,28	9,25	9,25	8,99	9,62
SEK/ USD	7,35	7,47	7,38	6,75	6,52	6,59

I statsbudgeten för 2008 beräknades saldot bli ett överskott på 90 503 miljoner kronor. Utfallet blev ett överskott på 135 199 miljoner kronor. Lånebehovet blev således 44 696 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten, vilket bidrog till lägre ränteutgifter. Trots det blev räntor på lån i kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Vidare blev inkomsträntorna på myndigheters in- och utlåning i Riksgäldskontoret 1 000 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten, vilket ledde till högre anslagsutfall. Utgifterna för räntor på lån i utländsk valuta blev däremot 1 200 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten.

Anslaget har anvisats ytterligare 6 413 miljoner kronor på tilläggsbudget. Bakgrunden till detta är dels att en anslagskredit som utnyttjades 2007 (4 300 miljoner kronor) skulle regleras, dels att man vid tidpunkten för beslutet räknade med lägre valutavinster och därmed ett större anslagsbehov. Så blev emellertid inte fallet då det, som nämnts, i stället uppstod oväntade valutavinster på placeringar i utländsk valuta.

Utgifterna för utgiftsområde 26 Statskuldräntor m.m. blev 951 miljoner kronor (2,0 procent) högre än 2007. Det nya anslaget

92:5 *Tillskott till stabilitetsfonden* medförde 15 000 miljoner kronor högre utgifter än 2007.

Utgifterna för anslaget 92:1 *Räntor på statskulden* blev 14 034 miljoner kronor (29,8 procent) lägre än 2007. Det lägre utfallet förklaras framför allt av valutakursdifferenser. Valutakursvinsterna uppgick till 6 497 miljoner kronor 2008 jämfört med valutakursförluster på 2 454 miljoner kronor 2007. Över-/underkurser vid emission bidrog också till det lägre utfallet då inkomsterna av överkurser blev 4 453 miljoner kronor högre än 2007.

Oförutsedda utgifter

Utfallet på anslaget 92:2 *Oförutsedda utgifter* blev 10,8 miljoner kronor, vilket är 0,8 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Det högre utfallet finansierades med anslagssparande. Se tabell 5.54.

**Tabell 5.54 Anslaget 92:2 Oförutsedda utgifter,
utbetalningar 2007 och 2008**

Kronor	
Summa 2008, 8 ärenden	10 810 374
Summa 2007, 13 ärenden	8 266 443

Under 2008 har 6 474 376 kronor betalats ut från detta anslag avseende fem förlikningar i mål mot Sverige inför den Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Dessutom har 65 998 kronor betalats ut efter två domar mot Sverige av ovan nämnda domstol. Vidare betalades 4 270 000 kronor ut avseende ett regeringsbeslut att aktivera det svenska nationella ambulansflyget i syfte att evakuera skadade personer från Indien.

För att finansiera dessa utgifter har indrag gjorts under 2008 från utgiftsområde 4 Rättsväsendet, anslaget 4:2 *Säkerhetspolisen* med 500 000 kronor och från utgiftsområde 8 Migration, anslaget 12:7 *Utresor för avvisade och utvisade* med 5 758 000 kronor. Vidare har indrag gjorts under 2008 från utgiftsområde 4 Rättsväsendet, anslaget 4:16 *Säkerhets- och integritetskyddsmyndigheten* med 1 361 000 kronor för att finansiera en utgift från 2007.

Indragningar som inte genomfördes under 2007 och 2008, kommer att genomföras 2009. Det gäller det under utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution, uppförda anslaget 3:1 *Skatteverket* med 78 000 kronor och det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* med 224 000 kronor.

Ytterligare indragningar på 4 270 000 kronor kommer att göras från utgiftsområde 5 Internationell samverkan, utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap eller utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

5.4.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Tabell 5.55 UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Utgiftsområde	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Avgiften till Europeiska gemenskapen	30 122		31 526	1 404	26 635
Summa	30 122	0	31 526	1 404	26 635

Utfallet uppgick till 31 526 miljoner kronor och var därmed 1 404 miljoner kronor (4,7 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

EU-budgeten beslutas årligen inom ramen för ett fastställt flerårigt budgettak (den fleråriga budgetramen). Avgiften kan förändras under året och avvika från beräkningen i statsbudgeten beroende på ett flertal faktorer såsom faktisk uppbörd av tullar och importavgifter, revideringar av medlemsstaternas bruttonationalinkomst (BNI), baser för mervärdesskatt, valutakurser, utfallet av EU-budgeten för tidigare år och ändringsbudgetar på gemenskapsnivå.

Det högre utfallet för avgiften till EU för 2008 beror främst på en justering av moms- och BNI-avgiften för 1995–2007 där betalning skedde i december 2008. BNI-avgiften blev 1 175 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. En ytterligare orsak till det högre utfallet är att den fastställda växelkursen för avgiften blev högre än beräknat i statsbudgeten.

Jämfört med 2007 ökade utfallet för avgiften till Europeiska gemenskapen med 4 891 miljoner kronor (18,4 procent). BNI-avgiften ökade med 4 448 miljoner kronor och avgiften till den tillfälliga fonden för omstrukturering av EU:s sockersektor ökade med 267 miljoner kronor. Ökningen av BNI-avgiften kan förklaras dels av justeringen av BNI-avgiften för 2008, dels av att avgiften reducerades 2007 till följd av överskott i EU:s budget 2006.

Sveriges EU-avgift för 2007 och 2008 kommer att reduceras som följd av ett beslut av EU:s

medlemsstater från 2005 om den fleråriga budgetramen för perioden 2007–2013. Reduktionen beräknas till drygt 3 miljarder kronor per år och väntas betalas ut retroaktivt genom lägre avgift 2009.

5.4.28 Förändring av anslagsbehållningar

Budgeteringen av förbrukningen av anslagsbehållningar är i statsbudgeten inte fördelad per anslag utan tas upp under posten Minskning av anslagsbehållningar. Denna beräknades till 1 326 miljoner kronor i statsbudgeten för 2008. Posten utgör ett netto mellan å ena sidan förbrukning av anslagsbehållningar från föregående budgetår och å andra sidan sparade medel från innevarande budgetår samt utnyttjande av anslagskredit. I redovisningen av det slutliga utfallet ingår förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit i utgifterna för respektive anslag och utgiftsområde.

Nettosumman av förändringar av anslagsbehållningar 2008, exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m., framgår av tabell 5.56. Anslagsbehållningarna förändrades under 2008 från 40 731 miljoner kronor vid ingången av året till 37 003 miljoner kronor vid utgången. De minskade således med 3 727 miljoner kronor under året. Jämfört med beräkningen i statsbudgeten minskade alltså anslagsbehållningarna mer. Det beror emellertid främst på att det gjorts indragningar på 25 435 miljoner kronor under året. År 2007 ökade anslagsbehållningarna med 6 126 miljoner kronor. Då var också indragningarna mindre (18 112 miljoner kronor).

I tabell 5.57 redovisas de anslag som uppvisade utgående anslagsbehållningar överstigande 1 000 miljoner kronor under något av åren 2004–2008. Den största anslagsbehållningen i slutet av 2008 hade anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* (6 546 miljoner kronor). Behållningen på detta anslag minskade något i förhållande till året innan, men är betydligt större än fyra år tidigare. Anslagsbehållningen för anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* blev 1 951 miljoner kronor, vilket är en relativt kraftig ökning i förhållande till året innan.

Anslagsbehållningen för anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* har ökat under ett

antal år från -963 miljoner kronor 2004 till 3 121 miljoner kronor 2008. För anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättning m.m.* ökade anslagsbehållningen till 1 404 miljoner kronor och för anslaget 13:1 *Tandvårdsförmåner m.m.* till 1 364 miljoner kronor.

För anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* blev anslagsbehållningen något under 1 000 miljoner kronor för 2008. Behållningen har tidigare varit större.

Den största minskningen av anslagsbehållningarna mellan 2007 och 2008 har anslaget 93:1 *Avgiften till Europeiska gemenskapen*. Behållningen blev -1 404 miljoner kronor 2008, vilket bl.a. beror på att den ingående behållningen (2 020 miljoner kronor) drogs in.

Anslagsbehållningen för äldreanslaget 34:1 *Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet* från 2003 minskade från 1 330 miljoner kronor till 117 miljoner kronor i slutet av 2008, främst beroende på en indragning av 1 230 miljoner kronor under 2008.

Tabell 5.56 Förändringar av anslagsbehållningar exkl. UO 26 Statsskuldsräntor m.m. 2004–2008

Miljoner kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Ingående ramöverföringsbelopp	23 213	25 576	25 404	34 593	40 731¹
Anvisat i statsbudgeten ²	656 570	691 813	725 209	733 129	725 519
Tilläggsbudget	10 912	1 818	11 072	12 961	38 174
Utnyttjade medgivna överskridanden	233	1	0	65	73
Indragningar	-9 903	-9 070	-11 027	-18 112	-25 435
Utfall	655 450	684 734	716 066	721 917	742 057
Utgående ramöverföringsbelopp	25 576	25 404	34 593	40 719¹	37 003
Förändring av anslagsbehållningar	2 363	-172	9 189	6 126	-3 727

¹ Ingående överföringsbelopp 2008 skiljer sig från utgående överföringsbelopp 2007 med 12 miljoner kronor till följd av en felaktighet i redovisningen avseende anslaget 091406 (2007) Institutet för psykosocial medicin. (Myndigheten lades ned 2007-10-01.) Avvikelsen har rättats av regeringen genom en indragning under 2008, vilket innebär att utgående överföringsbelopp 2008 är korrekt.

² Anvisat i statsbudgeten exkl. Minskning av anslagsbehållningar (1 326 miljoner kronor).

Tabell 5.57 Specifikation av anslagsbehållningar över 1 000 miljoner kronor 2004–2008

Miljoner kronor

Anslag		2004	2005	2006	2007	2008
06 06 01	Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande trupper m.m.	451	1 277	905	320	697
06 06 02	Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling	2 700	1 749	1 557	-75	334
07 08 01	Bistandsverksamhet	2 360	2 349	2 498	1 268	934
09 13 01	Tandvårdsförmåner m.m.	1 555	1 080	15	-38	1 364
10 19 01	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	-963	1 317	1 233	2 611	3 121
10 19 02	Aktivitets- och sjukersättning m.m.	353	43	1 748	-136	1 404
12 21 02	Föräldraförsäkring	-266	945	1 076	737	70
13 10 03	Kommunersättningar vid flyktmottagande	107	81	130	1 061	1 061
13 22 02	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	441	-1 459	588	8 176	6 546
13 22 03	Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	299	174	591	504	1 951
13 22 06	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006	1 042	1 051	953	635	357
13 22 07	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	-	-	-	290	1 182
15 25 02	Studiemedel m.m.	863	1 064	1 848	1 358	1 112
18 31 11						
2006	Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder	755	976	1 228	821	444
18 34 01						
2003	Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	1 347	1 284	1 331	1 330	117
19 33 06	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	-	-	-	300	1 063
23 44 01	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 538	643	713	1 491	1 634
23 44 02	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	-	-	-	990	1 512
27 93 01	Avgiften till Europeiska gemenskapen	2 138	1 237	2 654	2 020	-1 404

5.4.29 Riksgäldskontorets nettoutlåning

För att statsbudgetens saldo ska överensstämma med statens lånebehov (med omvänt tecken) redovisas Riksgäldskontorets nettoutlåning samt en kassamässig korrigeringspost på statsbudgetens utgiftssida. För 2008 blev utfallet för Riksgäldskontorets nettoutlåning

-27 901 miljoner kronor. Beräkningen i statsbudgeten uppgick till 12 653 miljoner kronor. Skillnaden mellan utfall och statsbudget blev således -40 554 miljoner kronor. I tabell 5.58 specificeras de största posterna. Alla poster är dock inte specificerade i statsbudgeten.

Tabell 5.58 Riksgäldskontorets nettoutlåning

Miljoner kronor

	Utfall 2008	SB 2008 ¹	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Premiepensionsmedel, inbetalning	-29 239	-28 900	-339	-27 193
Premiepensionsmedel, utbetalning	28 606	28 400	206	27 220
<i>Myndigheters räntekonton:</i>	-5 808			-3 096
varav Jordbruksverkets EU-konton	-5 012			-1 041
varav Försvarets materielverk	-4 172			-1 125
varav Försvarsmakten	1 025			761
varav Vägverket, Norra Länken, Sthlm	603			727
varav Garantireserver	-218			225
varav Övriga räntekonton	1 966			-2 643
CSN, studielån	5 136	5 500	-364	5 534
Investeringslån myndigheter	2 245			983
Insättningsgaranti	39			888
Kärnavfallsfonden	-42			16
Stabilitetsfonden	-12 745			
Banverkets infrastrukturlån	-11 400			-1 900
Vägverkets infrastrukturlån	-10 135			-6 612
Omfinansiering av infrastrukturlån Sthlm/Gbg	3 595	1 300	2 295	1 300
Omstrukturering av statliga bolag	0			29
Exportkreditnämnden	-3 219			-1 498
Lån till Botniabanan AB	2 303			2 205
Vinstmedel Svenska Spel AB	200			-400
Lån till SVEDAB	675			130
Övriga statliga bolag	-492			-196
Affärsverket Statens Järnvägar	3 082			1 241
Övriga affärsverk	-708			-351
Övrigt, netto	7			-2 640
Summa	-27 901	12 653	-40 554	-4 340

¹ Endast vissa delposter är specificerade

Premiepensionsmyndighetens (PPM:s) inbetalningar av premiepensionsmedel beräknades i statsbudgeten uppgå till 28 900 miljoner kronor. Utfallet för inbetalningarna blev 29 239 miljoner kronor, dvs. 339 miljoner kronor lägre än i stats-

budgeten. Utbetalningarna av premiepensionsmedel inklusive ränta blev 28 606 miljoner kronor, vilket var 206 miljoner kronor högre än beräknat.

Kreditutnyttjandet på Jordbruksverkets EU-konton minskade under 2008 med 5 012 miljoner kronor. Huvudorsaken till det stora negativa utfallet är att Jordbruksverkets EU-konto upphörde den 1 juli 2008. Beloppet utgörs främst av inbetalningen av bidrag från EG:s jordbruksfond avseende gårdsstöd, vilken gjordes i februari. Den motsvarande utbetalningen till jordbrukarna skedde i december året innan. Försvarets materielverks förändrade ut- och inlåning på räntekonto påverkade nettoutlåningen med -4 172 miljoner kronor under 2008, medan Försvarsmakten har minskat sin inlåning på räntekonto med 1 025 miljoner kronor.

Stockholms stad inbetalade sin andel av finansieringen av Norra länken i Stockholm som förskott. Inbetalningen gjordes i maj 2005 med 1 775 miljoner kronor till ett räntebelagt konto avseende Vägverket och medlen har använts under några år fr.o.m. 2005. Under 2008 utnyttjades 603 miljoner kronor av dessa medel.

Totalt ökade behållningarna på myndigheternas räntekonton och vissa särskilda räntebelagda konton under 2008 med 5 808 miljoner kronor, vilket minskade nettoutlåningen.

Centrala studiestödsnämndens lån i Riksgäldskontoret för studielån och lån till hemutrustning beräknades i statsbudgeten öka med 5 500 miljoner kronor. Utfallet blev 5 136 miljoner kronor, dvs. 364 miljoner kronor lägre än beräknat. Det beror främst på att färre än beräknat har tagit studiemedel.

Riksgäldskontoret lånar ut medel till myndigheter för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet. Sådana investeringslån till myndigheter ökade med 2 245 miljoner kronor. De största ökningarna stod Försvarsmakten (622 miljoner kronor) och Kustbevakningen (548 miljoner kronor) för.

En av regeringens stabilitetsfrämjande åtgärder för det svenska finansiella systemet var att under 2008 inrätta en stabilitetsfond för finansiering av stödåtgärder till banker och andra kreditinstitut. Som en grundplåt tillförde staten 15 000 miljoner kronor från anslaget 92:5 *Tillskott till stabilitetsfonden* inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. Fondens medel placerades på konto i Riksgäldskontoret. Detta

var således en inomstatlig transaktion som inte påverkade budgetsaldot. I samband med att Riksgäldskontoret övertog Riksbankens lån till Carnegie ökade nettoutlåningen med en summa motsvarande lånebeloppet på 2 406 miljoner kronor. Carnegie har emellertid därefter gjort en amortering på lånet motsvarande 123 miljoner kronor, vilket minskar nettoutlåningen. Det är i huvudsak dessa transaktioner som innebär att stabilitetsfondens påverkan på nettoutlåningen för 2008 blev en minskning med 12 745 miljoner kronor.

Banverket och Vägverket minskade under 2008 sina infrastrukturlån i Riksgäldskontoret med 11 400 miljoner kronor respektive 10 135 miljoner kronor. Banverket och Vägverket anvisades 13 390 miljoner kronor respektive 11 909 miljoner kronor på tilläggsbudget för att finansiera extra amorteringar av sina lån hos Riksgäldskontoret. Huvuddelen av dessa myndigheters infrastrukturlån är därmed amorterade.

Riksgäldskontoret tog 2005 över finansieringen av Vägverkets lån för de s.k. storstadspaketen i Stockholm och Göteborg, varav de största projekten är Södra Länken i Stockholm och Götaleden i Göteborg. Lånen uppgick totalt till cirka 12 000 miljoner kronor och har avvecklats i den takt de förfallit. I stället har Vägverket lånat i Riksgäldskontoret. Under 2005 uppgick låneförfallen totalt till 6 838 miljoner kronor, under 2006 förföll inga lån och under 2007 uppgick låneförfallen till 1 300 miljoner kronor. Resterande 3 595 miljoner kronor har belastat nettoutlåningen 2008 i samband med Vägverkets extra amorteringar av infrastrukturlån, som inkluderade återstående storstadslån. Det betyder att alla lån för storstadspaketen nu har amorterats.

Projektet Botniabanan finansieras också med lån i Riksgäldskontoret. Botniabanan AB lånade 2 303 miljoner kronor under 2008.

Totalt minskade nettoutlåningen för infrastrukturinvesteringar med 15 637 miljoner kronor. I statsbudgeten räknades med en ökning på 7 300 miljoner kronor. Den stora skillnaden förklaras av de extraamorteringar som Banverket och Vägverket gjort på sina lån i Riksgäldskontoret.

Riksdagen beslutade 2003 om en ny modell för omstrukturering av statliga bolag. Ett konto inrättades hos Riksgäldskontoret dit extra utdelningar från statliga bolag förs. Från kontot

utbetalas kapitaltillskott till statliga bolag. Vid ingången av 2008 fanns 3 miljoner kronor på kontot. Under 2008 har inga utbetalningar skett. Därmed är ställningen vid årets slut fortfarande 3 miljoner kronor och påverkar inte nettoutlåningen 2008.

Exportkreditnämndens likvida tillgångar i Riksgäldskontoret ökade under året med 3 219 miljoner kronor, vilket minskade netto-utlåningen.

Affärsverket Statens Järnvägar påverkade nettoutlåningen med 3 082 miljoner kronor, dels genom ökade lån, dels genom minskad inlåning.

I posten Övrigt, netto ingår bland annat minskad utlåning till Försvarets materielverk med 698 miljoner kronor.

Under 2008 blev utfallet för Riksgäldskontorets nettoutlåning sammantaget 23 561 miljoner kronor lägre än 2007, vilket främst beror på inrättandet av stabilitetsfonden samt Ban- och Vägverkets extra amorteringar av lån under 2008.

5.4.30 Kassamässig korrigerig

Posten Kassamässig korrigerig och posten Riksgäldskontorets nettoutlåning ingår i statsbudgeten för att statsbudgetens saldo ska motsvara statens lånebehov med omvänt tecken. Posten Kassamässig korrigerig utgör skillnaden mellan å ena sidan saldot mellan statsbudgetens anslag och inkomstitlar och å andra sidan nettot av in- och utbetalningar över statens centralkonto i Riksbanken (SCR), tidigare statsverkets checkräkning.

Kassamässiga korrigeringar uppstår dels till följd av periodiseringsskillnader, dels till följd av att det förekommer transaktioner över statens centralkonto som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomstitlar och vice versa. Utfallet för den kassamässiga korrigeringen är en restpost, men vissa delposter är möjliga att specificera.

Betalningar till och från EU-kommissionen medför kassamässiga korrigeringar.

Utbetalning av EU-finansierade stöd till svenska jordbrukare redovisas på anslag på statsbudgetens utgiftssida och t.o.m. den 30 juni 2008 även på Jordbruksverkets EU-konto under Riksgäldskontorets nettoutlåning. Detta har medfört en kassamässig korrigerig. Betalningar från EU-kommissionen redovisas på statsbudgetens inkomstsida och t.o.m. den

30 juni 2008 på Jordbruksverkets EU-konto under nettoutlåningen. Då har en kassamässig korrigerings åt motsatt håll uppstått. Jordbruksverkets EU-konto har emellertid upphört från och med den 1 juli 2008. Det innebär att det därefter inte längre uppstår några kassamässiga korrigeringar som följd av Jordbruksverkets betalningar.

Betalning av Sveriges avgift till EU medför alltid en viss kassamässig korrigerings. Sverige betalar inte avgiften direkt till EU. Avgiften överförs till ett räntefritt konto i Riksgäldskontoret inom statens centralkonto. Samtidigt sker avräkning mot anslaget för EU-avgiften. EU rekviderar sedan via Riksbanken medel från kontot hos Riksgäldskontoret. Eftersom tidpunkten för anslagsbelastning och rekvisition från EU skiljer sig åt uppstår kassamässiga korrigeringar vid såväl anslagsbelastningen som vid rekvisitionen. Anslagsbelastning och rekvisition kan ske under olika budgetår.

För 2008 blev utfallet för Kassamässig korrigerings 3 713 miljoner kronor. Beräkningen i statsbudgeten var 824 miljoner kronor. Skillnaden mellan utfall och statsbudget blev således 2 889 miljoner kronor. I tabell 5.59 framgår de delposter som är möjliga att specificera.

Tabell 5.59 Kassamässig korrigerings

Miljoner kronor

	Utfall 2008	SB 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
Ränteperiodisering	48			-77
Venantius AB:s lån	824	824	0	15
Förskjutningar av EU-stöd inom jordbruksområdet	5 012			1 041
EU-betalningar avgift	-1 150			-890
Övrigt	-1 021			-4 414
Summa	3 713	824	2 889	-4 325

Den kassamässiga korrigerings för förskjutningar av EU-stöd inom jordbruksområdet uppgick 2008 till 5 012 miljoner kronor. Huvudorsaken till det stora positiva utfallet är att Jordbruksverkets EU-konto upphörde den 1 juli 2008, som tidigare nämnts. Beloppet utgörs främst av inbetalningen av bidrag avseende gårdsstöd från EU-kommissionen, vilken gjordes i februari. Den motsvarande utbetalningen av gårdsstödet skedde i december 2007 och påverkar således inte årets kassamässiga korrigerings.

Betalning av Sveriges avgift till EU medförde en kassamässig korrigerings på -1 150 miljoner kronor.

Redovisningen på anslaget för statsskuld-räntor är inte helt kassamässig. En kassamässig korrigerings uppstår därför främst till följd av att inkomsträntor på vissa delar av Riksgäldskontorets utlåning periodiseras till det kvartal de avser. Denna periodiseringseffekt blev 48 miljoner kronor för 2008.

År 2007 övertog Riksgäldskontoret gäldenärsansvaret för Venantius AB:s lån på drygt 4 100 miljoner kronor. Återbetalningarna av dessa lån medför kassamässiga korrigerings t.o.m. 2013. Denna post, som uppgick till 824 miljoner 2008, var medräknad i statsbudgeten.

Posten Övrigt, som uppgick till -1 021 miljoner kronor, är en restpost som till stor del är hänförlig till skillnader mellan tidpunkten för anslagsavräkning och tidpunkten för betalning.

Den kassamässiga korrigerings för 2008 blev 8 038 miljoner kronor högre än 2007. Korrigerings för förskjutningar av EU-stöd inom jordbruket står för den största delen av skillnaden. Den blev 3 971 miljoner kronor högre 2008 och förklaras av att Jordbruksverkets EU-konto upphörde under 2008. Posten Övrigt blev 3 393 miljoner kronor högre 2008 jämfört med 2007.

5.4.31 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utgifterna för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten belastar inte statsbudgeten. De ingår emellertid i de utgifter som omfattas av utgiftstaket för staten.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten består av en fördelningsdel och en premiereservdel. Fördelningsdelen finansieras av under året inbetalda pensionsavgifter. Nettot av inbetalda avgifter och utbetalda pensioner tillfaller, alternativt finansieras av, Första-Fjärde AP-fonderna.

Vid sidan av AP-fonderna sker en förmögenhetsuppbyggnad inom premiepensionssystemet, som administreras av Premiepensionsmyndigheten (PPM). Enligt beslut av EU:s statistikorgan Eurostat får fonderade pensionssystem inte räknas till den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna. Detta innebär att utbetalningar av premiepension inte ingår i

utgifterna under utgiftstaket för staten fr.o.m. 2007 (prop. 2006/07:100 avsnitt 4.2.2).

År 2001 gjordes de första utbetalningarna av reformerad ålderspension i form av tilläggs-pension, inkomstpension och premiepension. Tilläggs-pension och inkomstpension belastar fördelningssystemet. Premiepension betalas ut från premiepensionssystemet.

AP-fonderna (exklusive Sjätte AP-fonden) ändrade redovisningsprinciper för rörelsens kostnader fr.o.m. 2005. Provisionskostnader redovisas som intäktsreduktion under rörelsens intäkter. Prestationsbaserade avgifter reducerar nettoresultatet för den tillgång som förvaltats. Sjätte AP-fonden har fr.o.m. 2008 ändrat redovisningsprinciperna för förvaltningskostnaderna för att öka jämförbarheten med de andra AP-fonderna.

Tabell 5.60 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Miljoner kronor

	SB 2008	TB 2008	Utfall 2008	Utfall- SB 2008	Utfall 2007
AP-fonderna, pensionsutgifter	198 512		199 206	694	185 653
Administrations- utgifter	2 581		2 180	-401	2 574
<i>varav</i>					
Försäkringskassan m.fl. myndigheter			610		801
AP-fonderna, rörelsens kostnader			778		719
AP-fonderna, provisionskostnader			498		798
AP-fonderna, prestations- baserade avgifter			294		256
Summa	201 093		201 386	293	188 227

I budgetpropositionen för 2008 beräknades utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten uppgå till 201 093 miljoner kronor. Utfallet uppgick till 201 386 miljoner kronor och var därmed 293 miljoner kronor högre än beräkningen i budgetpropositionen för 2008. Pensionsutbetalningarna från AP-fonderna uppgick till 199 206 miljoner kronor, varav 24 miljoner kronor överfördes från AP-fonderna till EU:s tjänstepensionssystem för de tjänstemän inom EU som har begärt detta. Pensionsutbetalningarna var därmed 694 miljoner kronor (0,35 procent) högre än beräknat.

Administrationskostnaderna för inkomstpensionen uppgick totalt till 2 180 miljoner kronor, vilket är 401 miljoner kronor lägre än beräknat. Ersättningen från AP-fonderna till Försäkringskassan, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Konjunkturinstitutet för administration uppgick till 610 miljoner kronor (regeringsbeslut 2007-12-20).

AP-fondernas administrationskostnader (rörelsens kostnader, provisionskostnader och prestationsbaserade avgifter) uppgick totalt till 1 570 miljoner kronor under 2008. I detta belopp ingår även 2 miljoner kronor för avveckling och särskild förvaltning. Det är 401 miljoner kronor lägre än beräknat och beror bl.a. på Sjätte AP-fondens ändrade redovisningsprinciper. Rörelsens kostnader för AP-fonderna uppgick till 778 miljoner kronor, varav 71 miljoner kronor avsåg Sjätte AP-fondens gemensamma kostnader och 73 miljoner kronor avsåg fondens interna och externa förvaltningskostnader. AP-fondernas provisionskostnader uppgick till 498 miljoner kronor och de prestationsbaserade avgifterna uppgick till 294 miljoner kronor.

Jämfört med 2007 blev utfallet för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten 13 159 miljoner kronor (7,0 procent) högre. Pensionsutbetalningarna från AP-fonderna ökade med 13 553 miljoner kronor (7,3 procent). Det beror främst på högre inkomstindex och på ett ökat antal pensionärer med inkomstrelaterad pension.

Ersättningen från AP-fonderna till Försäkringskassan m.fl. myndigheter minskade med 191 miljoner kronor (23,8 procent).

AP-fondernas administrationskostnader minskade med 203 miljoner kronor (11,4 procent). Det beror främst på Sjätte AP-fondens ändrade redovisningsprinciper. År 2007 ingick 222 miljoner kronor avseende externa förvaltningskostnader för onoterade innehav i Sjätte AP-fondens kostnader. Dessa kostnader bokförs fr.o.m. 2008 som anskaffningskostnad för respektive fond. AP-fondernas prestationsbaserade avgifter ökade med 38 miljoner kronor jämfört med 2007.

I kapitel 8 avsnitt 8.5 Pensionssystemets årsredovisning 2008 finns mer information om pensionssystemet. Enligt tabell 8.5 Inkomst- och premiepension, resultaträkning uppgick administrationskostnaderna till 1 820 miljoner kronor. Detta belopp avser summan av administrationskostnaderna för premiepension,

432 miljoner kronor, och inkomstpension, 1 388 miljoner kronor. Beloppet för inkomstpension understiger således administrationskostnaderna enligt tabell 5.60 (2 180 miljoner kronor) med 792 miljoner kronor. Det beror på att AP-fondens provisionskostnader (498 miljoner kronor) och prestationsbaserade avgifter (294 miljoner kronor) inte ingår i tabell 8.5.

5.5 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten

Vid analys av och information om statsbudgetens storlek och påverkan på samhällsekonomin fördelas utgifterna även på ett annat sätt än efter utgiftsområden, politikområden och anslag. En sådan fördelning är den realekonomiska fördelningen, som baseras på nationalräkenskapernas definitioner. För att skapa jämförbarhet med andra länder upprättas nationalräkenskaperna enligt internationella principer och riktlinjer. Dessa har utarbetats av bl.a. EU.

Den realekonomiska fördelning av utgifterna som redovisas är: Transfereringar, konsumtion, investeringar samt räntor och finansiella transaktioner (se diagram 5.2).

I detta avsnitt presenteras de olika realekonomiska kategorierna övergripande och

de viktigaste delarna i statsbudgeten under respektive kategori kommenteras.

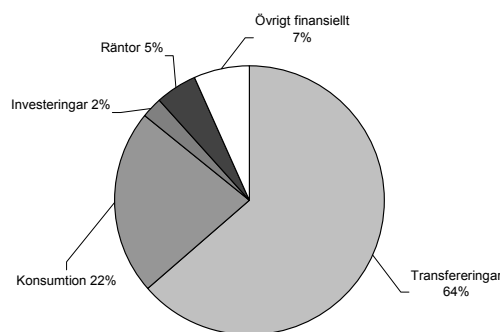
I tabell 5.61 redovisas den realekonomiska fördelningen av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden, dvs. statsbudgetens utgifter exklusive Riksgäldskontorets nettoutlåning och kassamässig korrigerig. Vidare framgår den årliga förändringen i nominella termer 2005–2008. Även den procentuella förändringen mellan 2007 och 2008 redovisas i tabellerna.

I tabellerna 5.62, 5.66, 5.68 och 5.69 redovisas de realekonomiska kategorierna för respektive utgiftsområde 2005–2008.

I tabellerna 5.63, 5.64, 5.65 och 5.67 särredovisas de största anslagen inom de största realekonomiska kategorierna.

Tabellerna redovisas i 2008 års statsbudgetstruktur.

Diagram 5.2 Statsbudgetens utgifter 2008 realekonomiskt fördelade, procentuell fördelning

Tabell 5.61 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten 2005–2008

Miljoner kronor

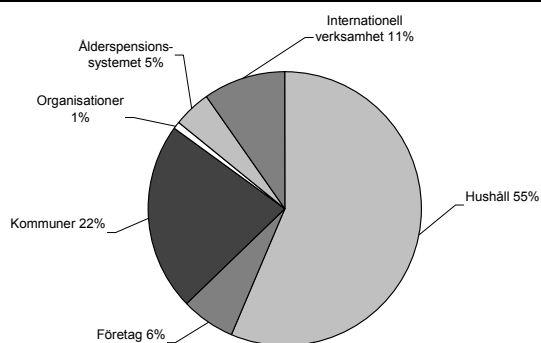
Realekonomisk kategori	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2007–2008	Förändring 2006–2007	Förändring 2005–2006	Procentuell förändring 2007–2008
Transfereringar	502 529	510 298	523 349	506 169	-7 769	-13 051	17 180	-1,5
<i>varav</i>								
Hushållssektorn	278 243	288 003	302 917	301 078	-9 760	-14 914	1 839	-3,4
Kommunala sektorn	108 763	113 950	104 717	97 952	-5 187	9 233	6 765	-4,6
Företagssektorn	32 649	32 165	36 216	31 714	483	-4 051	4 502	1,5
Ålderspensionssystemet	23 779	23 744	26 636	26 456	34	-2 892	180	0,1
Statliga ideella organisationer	3 314	3 307	3 257	2 879	8	50	378	0,2
Internationell verksamhet	55 782	49 129	49 606	46 090	6 653	-477	3 516	13,5
<i>varav</i>								
EU-institutioner	31 526	26 635	25 920	25 635	4 891	715	285	18,4
Konsumtionsutgifter	176 148	173 268	166 108	159 945	2 880	7 160	6 163	1,7
<i>varav</i>								
Löner inklusive sociala avgifter	98 989	95 101	91 958	86 153	3 887	3 143	5 805	4,1
Omkostnader för konsumtion	44 958	45 008	42 282	42 651	-50	2 726	-369	-0,1
Lokaler	15 569	15 341	14 126	13 789	228	1 215	337	1,5
Utgifter för försvarsändamål	9 199	10 976	10 837	10 679	-1 776	139	158	-16,2
Sociala naturaförmåner	7 433	6 842	6 905	6 673	591	-63	232	8,6
Investeringsverksamhet	18 390	15 391	15 000	13 100	2 999	391	1 900	19,5
Räntor	39 574	52 595	54 952	38 933	-13 021	-2 357	16 019	-24,8
<i>varav</i>								
Räntor på statsskulden	33 126	47 161	49 374	32 561	-14 034	-2 213	16 813	-29,8
Finansiella transaktioner	53 622	17 621	6 124	6 807	36 002	11 497	-683	204,3
Summa utgiftsområden	790 263	769 172	765 537	724 956	21 092	3 635	40 581	2,7

Transfereringar

Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. till stor del utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation. Som transfereringar räknas t.ex. sjukpenning och barnbidrag men även internationellt bistånd och Sveriges bidrag till EG-budgeten. Syftet med transfereringar är att omfördela inkomster mellan olika grupper i samhället, mellan olika regioner i landet eller till internationell verksamhet. Transfereringar kan också avse omfördelningar för individen över tiden.

I diagram 5.3 redovisas transfereringarna per mottagarkategori 2008.

Diagram 5.3 Statsbudgetens transfereringar 2008, procentuell fördelning efter mottagarkategori

År 2008 utgjorde transfereringarna 64 procent av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden. Hushållen erhöll 55 procent av de totala transfereringarna.

Transfereringar till hushåll

I tabell 5.63 redovisas transfereringar till hushåll. De anslag med största beloppen till hushållstransfereringar särredovisas. Anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättning m.m.* har största beloppet vad gäller transfereringar till hushåll. De minskade med 57 miljoner kronor till 63 223 miljoner kronor 2008. För anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* minskade de med 4 583 miljoner kronor till 23 150 miljoner kronor. Transfereringarna till hushåll under anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* minskade under 2008 med 6 037 miljoner kronor till 20 619 miljoner kronor. För anslaget 16:8 *Kostnader för statlig assistansersättning* ökade de med 1 687 miljoner kronor till 19 858 miljoner kronor. Inkomster från kommu-

nera avseende assistansersättning för de första 20 timmarna per vecka tillgodoförs anslaget och bruttoredo visas i tabell 5.64 som inkomster under transfereringar till kommuner.

Transfereringar till kommuner

Kommunerna var den näst största mottagaren av transfereringar 2008. Den kommunala sektorn omfattar kommuner, landsting och kommunalförbund. Under 2008 erhöll kommunerna 22 procent av de totala transfereringarna. I tabell 5.64 redovisas transfereringar till kommunerna per anslag.

Anslaget 48:1 *Kommunalekonomisk utjämning* står för mer än hälften av de medel som staten lämnar till kommunerna via anslag. Utfallet för anslaget minskade med 11,7 procent till 62 498 miljoner kronor 2008. Minskningen beror främst på att anslagsnivån 2008 sänktes med 12 060 miljoner kronor för att neutralisera effekterna av införandet av den kommunala fastighetsavgiften. Anslaget 13:2 *Bidrag för läkemedelsförmånerna* svarar för den näst största transfereringen till kommunerna med 21 584 miljoner kronor, en ökning med 217 miljoner 2008. Den största procentuella ökningen inom gruppen transfereringar till kommuner stod anslaget 25:11 *Fortbildning av lärare* för. Dessa bidrag ökade till 377 miljoner kronor. Den största nominella ökningen stod anslaget 22:4 *Lönebidrag och samball m.m.* för. Bidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare ingår under anslaget 2008. Tidigare redovisades detta på statsbudgetens inkomstsida (inkomsttitel 8118). Krediteringen av skattekonto för skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare uppgick till 732 miljoner kronor 2007.

Transfereringar till utlandet

Den tredje största kategorin avser transfereringar till utlandet, dvs. internationell verksamhet. Dessa uppgick under 2008 till 11 procent av de totala transfereringarna. De internationella transfereringarna indelas i transfereringar till EU och transfereringar till övrig internationell verksamhet.

Transfereringar till EU bestod av anslaget 93:1 *Avgiften till Europeiska gemenskapen* och utgjorde 57 procent av de internationella transfereringarna. Transfereringar till övrig internationell verksamhet utgjordes till största delen av anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Dessa

transfereringar ökade med 260 miljoner kronor eller 1 procent under 2008. Från det nya anslaget 49:1 *Reformsamarbete i Östeuropa* inom utgiftsområde 7 lämnades under 2008 transfereringar till övrig internationell verksamhet med 770 miljoner kronor.

Transfereringar till företag

Transfereringar till företagssektorn uppgick till 6 procent av de totala transfereringarna 2008. Företagssektorn omfattas enligt nationalräkenskaperna av privata företag, ekonomiska föreningar, kommunala bolag, statliga bolag och statliga affärsverk.

I tabell 5.65 specificeras de största anslagen med transfereringar till företag.

Transfereringar till ålderspensionssystemet

Transfereringar till ålderspensionssystemet består av statliga ålderspensionsavgifter som ingår i vissa anslag som är förenade med ålderspensionsrätt. Exempel på sådana anslag är 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 21:7 *Pensionsrätt för barnår* inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad samt 25:2 *Studiemedel m.m.* inom utgiftsområde 15 Studiestöd.

Från och med 2007 redovisas den del av den statliga ålderspensionsavgiften som beräknas motsvara pensionsrätt för premiepension, och förs till Riksgäldskontoret för tillfällig förvaltning, som transferering till hushållssektorn eftersom premiepensionen inte längre anses tillhöra den statliga sektorn. Andelen av den statliga ålderspensionsavgiften som fördes till Riksgäldskontoret var 13,4 procent för 2008.

Transfereringar till organisationer

Organisationer och ideella föreningar tillhörande den statliga sektorn får bidrag från staten. Transfereringar till organisationer och föreningar utgjorde mindre än en procent av de totala transfereringarna. I denna grupp ingår bl.a. Chalmers tekniska högskola, Stiftelsen högskolan i Jönköping, Dramaten, Operan och Riksteatern.

Tabell 5.62 Transfereringar per utgiftsområde 2005–2008

Miljoner kronor

Utgifts- område	Utgiftsområdesnamn	2008	2007	2006	2005	Förändring 2007–2008	Förändring 2006–2007	Förändring 2005–2006	Procentuell förändring 2007–2008
01	Rikets styrelse	1 253	1 251	1 402	1 131	2	-151	271	0,2
02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	9 506	9 262	9 322	8 609	243	-60	713	2,6
03	Skatt, tull och exekution	120	69	59	48	51	10	11	73,8
04	Rättsväsendet	422	443	391	298	-21	51	93	-4,7
05	Internationell samverkan	1 442	1 327	1 152	1 013	116	174	139	8,7
06	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	2 115	1 933	2 205	1 943	182	-271	262	9,4
07	Internationellt bistånd	25 299	23 552	24 469	21 047	1 746	-917	3 422	7,4
08	Migration	2 716	2 298	2 004	2 154	418	294	-150	18,2
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	43 420	41 526	37 463	34 178	1 894	4 063	3 285	4,6
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	106 765	110 239	116 686	119 005	-3 473	-6 447	-2 319	-3,2
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	42 591	43 738	45 019	46 120	-1 147	-1 281	-1 101	-2,6
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	66 393 ¹	61 568	60 066	55 467	4 825	1 502	4 599	7,8
13	Arbetsmarknad	44 483	50 519	62 760	64 021	-6 036	-12 241	-1 261	-11,9
14	Arbetsliv	278	170	173	181	108	-4	-8	63,8
15	Studiestöd	14 543	14 808	15 373	14 340	-265	-565	1 033	-1,8
16	Utbildning och universitetsforskning	11 398	10 910	15 600	14 595	488	-4 689	1 005	4,5
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 911	8 080	7 709	7 178	-170	371	531	-2,1
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning byggande samt konsumentpolitik	1 260 ¹	5 026	5 554	5 895	-3 766	-528	-341	-74,9
19	Regional utveckling	2 529	2 698	3 030	3 055	-169	-332	-25	-6,3
20	Allmän miljö- och naturvård	1 454	1 169	2 255	1 660	285	-1 086	595	24,4
21	Energi	1 440	1 518	1 023	880	-78	495	143	-5,1
22	Kommunikationer	3 437	3 674	3 195	3 826	-237	478	-631	-6,5
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringsområden	12 829	12 069	17 844	14 321	760	-5 776	3 523	6,3
24	Näringsliv	2 627	2 834	2 421	2 251	-207	414	170	-7,3
25	Allmänna bidrag till kommuner	64 767	72 974	60 246	57 317	-8 208	12 728	2 929	-11,2
26	Statsskuldsräntor m.m.	7	8	10	2	-2	-2	8	-20,9
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	31 526	26 635	25 920	25 635	4 891	714	285	18,4
Summa utgiftsområden		502 529	510 298	523 349	506 169	-7 769	-13 051	17 180	-1,5

¹Anslaget 21:8 *Bostadsbidrag* flyttades fr.o.m. 2008 från utgiftsområde 18 till utgiftsområde 12. Utfallet på detta anslag avser i sin helhet transfereringar och uppgick 2008 till 3 223 miljoner kronor.

Tabell 5.63 Transfereringar till hushåll 2005–2008, särredovisning av större anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2007–2008	Förändring 2006–2007	Förändring 2005–2006	Procentuell förändring 2007–2008
101902	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	63 223	63 281	63 059	62 185	-57	221	874	-0,1
122102	Föräldraförsäkring	26 949	25 448	23 995	22 155	1 502	1 452	1 841	5,9
122101	Allmänna barnbidrag	23 389	23 516	23 611	21 458	-127	-95	2 153	-0,5
101901	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	23 150	27 732	32 193	34 543	-4 583	-4 461	-2 350	-16,5
132202	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	20 619	26 656	39 823	43 172	-6 037	-13 167	-3 349	-22,6
091608	Kostnader för statlig assistansersättning	19 858	18 171	16 090	14 332	1 687	2 081	1 758	9,3
112001	Garantipension till ålderspension	19 344	20 371	21 339	22 449	-1 027	-968	-1 110	-5,0
112002	Efterlevandepensioner till vuxna	15 697	15 702	15 813	15 856	-5	-111	-43	0,0
020110	Statliga tjänstepensioner m.m.	9 502	8 957	8 598	8 201	544	359	397	6,1
152502	Studiemedel m.m.	8 537	8 542	8 184	7 879	-4	358	305	-0,1
112003	Bostadstillägg till pensionärer	7 113	7 263	7 448	7 333	-150	-185	115	-2,1
	Övriga anslag	40 862	42 365	42 763	41 517	-1 503	-398	1 247	-3,5
	Totalt	278 243	288 003	302 917	301 078	-9 760	-14 914	1 839	-3,4

Tabell 5.64 Transfereringar till kommuner 2005–2008, särredovisning av större anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2007–2008	Förändring 2006–2007	Förändring 2005–2006	Procentuell förändring 2007–2008
254801	Kommunalekonomisk utjämning	62 498	70 813	58 129	55 202	-8 315	12 684	2 927	-11,7
091302	Bidrag för läkemedelsförmånerna	21 584	21 367	20 550	19 767	217	817	783	1,0
131003	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	4 651	4 175	3 045	1 736	476	1 130	1 309	11,4
162508	Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.	3 657	3 656	3 660	3 660	1	-4	0	0,0
254802	Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader	2 259	2 138	1 898	1 767	122	239	131	5,7
132204	Lönebidrag och Samhall m.m.	2 151	1 204	1 114	1 009	947	90	105	78,7
101907	Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	1 000	806	1	-	194	805	1	24,1
091301	Tandvårdsförmåner m.m.	1 050	892	817	692	158	75	-	17,7
162511	Fortbildning av lärare	377	42	-	-	335	-	-	807,1
162516 (2006)	Statligt stöd för utbildning av vuxna	-	6	1 794	2 349	-	-1 788	-555	-
162510 (2006)	Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	-	-	923	-	-	-923	923	-
162509 (2006)	Bidrag till personalförstärkningar i förskola	-	-58	2 277	663	-	-2 335	1 614	-
091608	Kostnader för statlig assistansersättning	-3 856	-3 497	-3 208	-2 984	-360	-289	-223	10,3
	Övriga anslag	13 392	12 406	13 716	14 092	985	-1 310	-376	7,9
	Totalt	108 763	113 950	104 717	97 952	-5 187	9 233	6 765	-4,6

Tabell 5.65 Transfereringar till företag 2005–2008, särredovisning av större anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2007–2008	Förändring 2006–2007	Förändring 2005–2006	Procentuell förändring 2007–2008
132204	Lönebidrag och Samhall m.m.	9 357	8 790	8 365	7 778	567	425	587	6,5
234303	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 962	7 180	11 665	6 487	-219	-4 485	5 178	-3,0
234401	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 408	1 973	2 623	3 058	435	-650	-435	22,0
234402	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 898	1 575	1 817	2 383	323	-243	-566	20,5
	Övriga anslag	12 023	12 647	11 746	12 008	-624	901	-262	-4,9
	Totalt	32 648	32 165	36 216	31 714	483	-4 051	4 502	1,5

Konsumtion

Statlig konsumtion avser förbrukning av resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror, inköp av varor och tjänster, underhåll och reparationer samt försvarets inköp av krigsmateriel som inte kan användas för civilt bruk. I konsumtionsbegreppet ingår även myndigheters köp av varor och tjänster som produceras utanför staten och som levereras direkt till hushållen (sociala naturaförmåner). Detta gäller t.ex. statens utgifter för köp av arbetsmarknadsutbildning och privat tandläkarvård. Ungefär 400 av statsbudgetens drygt 500 anslag innehöll konsumtionsutgifter 2008 (helt eller delvis).

Utgifterna för konsumtion uppgick under 2008 till 22 procent av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden.

Utgiftsområdena 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, 16 Utbildning och universitetsforskning samt 4 Rättsväsendet hade de största utgifterna för konsumtion (tabell 5.66).

Löner

Drygt hälften av utgifterna för konsumtion utgjordes av löner inklusive sociala avgifter. Sociala avgifter avser främst arbetsgivaravgifter och premier för avtalsförsäkringar för statsanställda. Ökningen av löner inklusive sociala avgifter var 4,1 procent 2008. I tabell 5.67 redovisas de största anslagen samt de anslag som haft en stor förändring av löneutgifterna mellan åren.

Anslaget 4:1 *Polisorganisationen* hade störst löneutgifter. Dessa uppgick till 12 595 miljoner kronor 2008. De ökade med 9,2 procent eller 1 060 miljoner kronor under året främst till följd av att antalet anställda vid Polisen ökade.

Anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.* hade näst störst löneutgifter. De uppgick till 11 163 miljoner 2008, en minskning med 110 miljoner kronor. Minskningen beror framförallt på att antalet anställda vid Försvarsmakten har minskat.

Anslaget 19:6 *Försäkringskassan* hade ökade löneutgifter med 4 procent 2008, trots att antalet anställda vid Försäkringskassan minskat. Det beror på ökad andel anslagsfinansiering av löneutgifterna. Anslaget 3:1 *Skatteverket* hade ökade löneutgifter med 144 miljoner kronor

2008 till följd av att antalet anställda vid Skatteverket ökat. Myndigheten har gjort resursförstärkningar inom de prioriterade områdena internationella transaktioner och ekonomisk brottslighet.

Kriminalvården har ökat sina löneutgifter med 8,9 procent främst till följd av fler anställda.

Arbetsförmedlingen har något minskade löneutgifter på sitt förvaltningsanslag. Detta till följd av att man minskade antal anställda vid Arbetsförmedlingen.

Regeringskansliets löneutgifter ökade med 339 miljoner kronor, eller 10,2 procent. Det beror dels på utgifter för förberedelser för Sveriges ordförandeskap i EU, dels på en löne-revision.

Omkostnader

Till posten Omkostnader för konsumtion räknas myndigheternas köp av varor och tjänster. Omkostnaderna för konsumtion minskade med 0,1 procent 2008.

Anslagen 6:2 *Materiel och anläggningar* och 6:1 *Förbandsverksamhet, beredskap och fredsbevarande truppinsatser m.m.* inom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, står tillsammans för 29 procent eller 12 906 miljoner kronor av omkostnaderna för konsumtion. Omkostnaderna på dessa två anslag minskade under året med 1 761 miljoner kronor eller 12 procent. Det enskilt näst största anslaget med omkostnader för konsumtion är 36:2 *Väghållning och statsbidrag* inom utgiftsområde 22 Kommunikationer. Dessa omkostnader uppgick till 6 307 miljoner kronor 2008, en ökning med 18 procent.

Tabell 5.66 Konsumtion per utgiftsområde 2005–2008

Miljoner kronor

Utgifts- område	Utgiftsområdesnamn	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2007–2008	Förändring 2006–2007	Förändring 2005–2006	Procentuell förändring 2007–2008
01	Rikets styrelse	9 418	8 883	8 939	8 396	535	-56	543	6,0
02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 780	1 868	2 403	2 238	-88	-535	165	-4,7
03	Skatt, tull och exekution	8 958	9 222	8 589	8 153	-264	633	436	-2,9
04	Rättsväsendet	30 944	28 934	26 976	25 628	2 010	1 958	1 348	6,9
05	Internationell samverkan	303	255	268	347	48	-13	-79	18,7
06	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	39 930	43 698	41 362	40 999	-3 768	2 336	363	-8,6
07	Internationellt bistånd	1 833	1 795	1 310	1 129	38	485	181	2,1
08	Migration	3 355	2 962	2 479	2 873	393	483	-394	13,3
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	5 649	5 063	4 637	4 221	586	426	416	11,6
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	8 559	8 686	8 742	7 875	-127	-56	867	-1,5
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Arbetsmarknad	7 180	7 296	8 599	7 189	-116	-1 303	1 410	-1,6
14	Arbetsliv	738	947	1 012	935	-209	-65	77	-22,1
15	Studiestöd	40	40	32	31	0	8	1	-0,6
16	Utbildning och universitetsforskning	31 807	30 048	29 620	28 011	1 759	428	1 609	5,9
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	2 085	1 896	1 761	1 688	189	135	73	10,0
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning byggande samt konsumentpolitik	771	734	678	505	37	56	174	5,1
19	Regional utveckling	196	161	232	194	35	-71	38	21,9
20	Allmän miljö- och naturvård	2 740	2 575	1 574	1 847	165	1 001	-273	6,4
21	Energi	619	636	558	495	-17	78	63	-2,6
22	Kommunikationer	13 688	12 908	11 843	12 712	780	1 065	-869	6,0
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	3 543	3 292	3 035	2 984	251	257	51	7,6
24	Näringsliv	2 003	1 371	1 460	1 486	632	-89	-26	46,1
25	Allmänna bidrag till kommuner	3	0	0	8	3	0	-8	-
26	Statsskuldsräntor m.m.	4	-	-	-	-	-	-	-
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa utgiftsområden		176 148	173 268	166 108	159 945	2 880	7 160	6 163	1,7

Tabell 5.67 Lön inkl. sociala avgifter 2005–2008, särredovisning av större anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2007–2008	Förändring 2006–2007	Förändring 2005–2006	Procentuell förändring 2007–2008
040401	Polisorganisationen	12 595	11 535	10 783	10 429	1 060	753	354	9,2
060601	Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.	11 163	11 273	11 642	11 145	-110	-369	497	-1,0
101906	Försäkringskassan	5 342	5 135	5 679	4 832	207	-545	847	4,0
030301	Skatteverket	5 034	4 890	4 672	4 279	144	218	393	3,0
040406	Kriminalvården	4 008	3 681	3 389	3 321	327	291	68	8,9
132201	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	3 715	3 737	3 644	3 265	-22	93	379	-0,6
019005	Regeringskansliet m.m.	3 674	3 335	3 102	2 953	339	233	149	10,2
223604	Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	2 526	2 467	2 372	2 420	59	95	-48	2,4
040405	Sveriges Domstolar	3 009	2 870	2 672	2 531	138	198	141	4,8
162601	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	2 134	1 661	1 660	1 500	472	1	160	28,4
	Övriga anslag	45 789	44 518	42 343	39 479	1 271	2 175	2 865	2,9
	Totalt	98 989	95 101	91 958	86 153	3 888	3 143	5 805	4,1

Investeringar

Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga materiella tillgångar såsom byggnader och maskiner, immateriella tillgångar som dataprogram, värdeföremål, finansiella tillgångar och lagerinvesteringar som är ämnade att användas i produktion. Försvarets inköp av krigsmateriel, som inte kan användas för civilt bruk, ingår i konsumtion som tidigare nämnts.

Av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden uppgick investeringarna 2008 till 2 procent. De anslagsfinansierade investeringarna bestod främst av investeringar i infrastruktur, vägar och järnvägar.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer var det utgiftsområde som hade den största delen (91 procent) av de totala investeringarna inom statsbudgetens utgiftsområden (se tabell 5.68).

Statliga investeringar finansieras även med lån i Riksgäldskontoret och finansiell leasing. Utgifterna för dessa investeringar ingår därför inte i statsbudgetens utgiftsområden utan redovisas under Riksgäldskontorets nettoutlåning. Myndigheternas amorteringar på dessa lån redovisas som finansiella transaktioner. Dessa investeringar belastar alltså statsbudgetens utgiftsområden när de amorteras.

Tabell 5.68 Investeringar per utgiftsområde 2005–2008

Miljoner kronor

Utgifts- område	Utgiftsområdesnamn	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2007–2008	Förändring 2006–2007	Förändring 2005–2006	Procentuell förändring 2007–2008
01	Rikets styrelse	41	56	55	22	-16	2	32	-27,6
02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	18	12	27	59	6	-15	-32	50,0
03	Skatt, tull och exekution	-57	10	24	7	-67	-14	17	-678,2
04	Rättsväsendet	3	-10	30	26	13	-40	4	-130,7
05	Internationell samverkan	1	1	1	1	-1	1	0	-39,2
06	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	267	280	73	49	-13	207	24	-4,6
07	Internationellt bistånd	3	-10	8	4	13	-19	4	-127,1
08	Migration	5	5	-2	12	1	-	-	11,6
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	15	24	15	9	-9	9	6	-38,1
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	2	1	8	-	1	-7	-	66,0
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Arbetsmarknad	4	14	53	14	-9	-40	39	-67,8
14	Arbetsliv	0	-1	5	6	1	-5	-1	-58,5
15	Studiestöd	-	-	-	0	-	-	-	-
16	Utbildning och universitetsforskning	878	622	626	510	256	-3	116	41,1
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	18	18	17	13	0	1	4	-1,6
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning byggande samt konsumentpolitik	26	23	10	19	3	13	-9	14,8
19	Regional utveckling	0	1	0	2	-1	0	-2	-89,7
20	Allmän miljö- och naturvård	445	531	679	706	-86	-148	-27	-16,3
21	Energi	6	7	7	10	0	0	-3	-5,9
22	Kommunikationer	16 691	13 774	13 333	11 609	2 917	441	1 724	21,2
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	17	20	22	16	-3	-2	6	-16,4
24	Näringsliv	8	14	9	5	-5	4	4	-40,0
25	Allmänna bidrag till kommuner	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Statsskuldräntor m.m.	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa utgiftsområden		18 390	15 391	15 000	13 100	2 999	391	1 900	19,5

Räntor och finansiella transaktioner

I tabell 5.69 redovisas de realekonomiska kategorierna Räntor och finansiella transaktioner per utgiftsområde.

Den realekonomiska gruppen Räntor avser räntor på statsskulden och övriga räntor, t.ex. räntesubventioner för studielån. Räntorna uppgick 2008 till 5 procent av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden. De två största anslagen var 92:1 *Räntor på statsskulden* och 25:3 *Studiemedelsräntor m.m.* Dessa anslag svarade tillsammans för 95 procent av de totala ränteutgifterna. Räntor på statsskulden särredovisas i tabell 5.61. Studiemedelsräntorna ökade 2008 med 47 miljoner kronor till 4 527 miljoner kronor.

Under posten Finansiella transaktioner, som utgör 7 procent av utgifterna, finns bl.a. amorteringar, utlåning och utgifter för upplåning och låneförvaltning. Under 2008 ökade posten finansiella transaktionerna med 36 002 miljoner kronor eller 204 procent. Den kraftiga ökningen beror framförallt på olika finansiella tillskott som gjorts i samband med finanskrisen, totalt 23 000 miljoner kronor.

Utöver dessa transaktioner har Vägverket och Banverket gjort extra amorteringar av infrastrukturlån i Riksgäldskontoret om 25 299 miljoner kronor. Även 2007 gjordes emellertid extra amorteringar av infrastrukturlån, då om 10 000 miljoner kronor.

Det nya anslaget 92:5 *Tillskott till stabilitetsfonden* inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. uppgick till 15 000 miljoner kronor. Anslaget 38:18 *Kapitalinsatser i statliga bolag* inom utgiftsområde 24 Näringsliv tillfördes 5 000 miljoner kronor. Kapitaltillskotten lämnades till Svensk Exportkredit (SEK) om 3 000 miljoner kronor och till Almi Företagspartner AB om 2 000 miljoner kronor för att öka svenska företags tillgång till krediter. Inom samma utgiftsområde fick även anslaget 38:2 *Näringslivsutveckling m.m.* under hösten ett tillskott på 3 000 miljoner kronor som användes för att kapitalisera ett nystartat statligt bolag som ska bedriva forsknings- och utvecklingsverksamhet inom fordonsindustrin.

Det näst största anslaget under posten Övrigt finansiellt är anslaget 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsutgifter* inom utgiftsområde 22. Anslagets finansiella poster ökade med 9 526 miljoner kronor till 13 472 miljoner

kronor 2008 på grund av extraamorteringarna av infrastrukturlån.

Det tredje största anslaget under posten Övrigt finansiellt är anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* inom utgiftsområde 22. Under 2008 ökade de finansiella transaktionerna under detta anslag med 3 301 miljoner kronor till 12 357 miljoner kronor. Ökningen beror även för detta anslag på extraamorteringarna av infrastrukturlån.

Tabell 5.69 Räkningar och finansiella transaktioner per utgiftsområde 2005–2008

Miljoner kronor

Utgifts- område	Utgiftsområdesnamn	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2007–2008	Förändring 2006–2007	Förändring 2005–2006	Procentuell förändring 2007–2008
01	Rikets styrelse	253	403	241	261	-150	162	-21	-37,1
02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	74	65	80	66	8	-15	14	12,9
03	Skatt, tull och exekution	425	370	339	364	55	31	-25	15,0
04	Rättsväsendet	1 324	1 260	1 108	1 073	64	153	35	5,0
05	Internationell samverkan	4	3	4	5	2	-2	-1	68,1
06	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	718	619	622	600	99	-3	22	15,9
07	Internationellt bistånd	318	104	107	80	214	-2	27	205,2
08	Migration	58	31	43	29	27	-12	14	90,0
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	47	53	61	65	-6	-8	-4	-11,5
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	536	539	248	169	-3	291	79	-0,5
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0	-	-	-	-	-	-	-
13	Arbetsmarknad	114	156	187	194	-41	-32	-7	-26,7
14	Arbetsliv	15	22	26	31	-7	-4	-5	-30,9
15	Studiestöd	4 527	4 481	4 732	5 408	47	-251	-676	1,0
16	Utbildning och universitetsforskning	441	617	650	578	-176	-32	72	-28,6
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	103	97	98	88	7	-1	10	7,0
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning byggande samt konsumentpolitik	17	18	255	181	-1	-237	75	-4,9
19	Regional utveckling	73	19	70	34	53	-50	36	278,1
20	Allmän miljö- och naturvård	28	37	38	41	-9	-1	-3	-24,1
21	Energi	13	11	15	12	3	-4	3	23,2
22	Kommunikationer	27 668	13 933	2 584	3 685	13 734	11 350	-1 101	98,6
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	119	98	84	88	21	14	-4	21,8
24	Näringsliv	8 123	34	25	33	8 089	10	-8	-
25	Allmänna bidrag till kommuner	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Statsskuldräntor m.m.	48 195	47 246	49 462	32 656	949	-2 216	16 806	2,0
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa utgiftsområden		93 196	70 216	61 076	45 740	22 980	9 140	15 336	32,7

5.6 Bemyndiganden

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för det ändamål och med högst det belopp som riksdagen beslutar, beställa varor eller tjänster samt besluta om bidrag, ersättning, lån eller liknande som medför utgifter under senare budgetår än det statsbudgeten avser. De åtaganden som gjorts räknas inte som ekonomiska händelser som ska bokföras mot anslag. När ett bemyndigande utnyttjas ska detta redovisas mot det av riksdagen beslutade bemyndigandebeloppet.

Det totala bemyndigandebeloppet för 2008 var 340 miljarder kronor. Utestående åtaganden den 31 december 2008 uppgick till 215 miljarder kronor.

Utgiftsområdena 22 Kommunikationer, 7 Internationellt bistånd, 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet samt 13 Arbetsmarknad har störst utestående åtaganden. De största beloppen avser anslagen 36:2 *Väghållning och statsbidrag*, 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter*, 8:1 *Biståndsverksamhet*, 6:2 *Materiel och anläggningar* och 22:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.*

En specifikation per anslag med bemyndiganderam och utestående åtaganden den 31 december 2008 redovisas i bilaga 4.

Störst avvikelse mellan bemyndiganderam och utestående åtaganden har anslaget 13:2 *Bidrag för läkemedelsförmånerna* under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Det beror på att nytt flerårigt avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting inte undertecknades under 2008. Det nya avtalet, som ingicks 2009, avser perioden 2009 till 2010. Regeringen begär i 2009 års proposition om vårttilläggsbudget ett bemyndigande för de åtaganden som avser 2010.

Även för anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* samt för anslaget 36:4 *Banhållning och sektorsuppgifter* inom utgiftsområde 22 Kommunikationer var avvikelserna betydande. Det berodde på de amorteringar av Vägverkets och Banverkets låneskulder som gjordes i enlighet med förslaget på 2008 års andra tilläggsbudgetproposition.

I avvaktan på genomförandegruppens underlag och regeringens förslag i budgetpropositionen för 2009 gjordes färre materielbeställningar än vad Försvarsmakten tidigare

planerat för 2008. Detta är det främsta skälet till den stora avvikelsen mellan bemyndiganderam och utestående åtaganden på anslaget 6:2 *Materiel och anläggningar* under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

För utgiftsområde 7 Internationellt bistånd beror avvikelsen till största delen på att flera samarbetsstrategier löpte ut 2008. För att undvika att alltför stora belopp är in-tecknade vid slutet av en strategiperiod har Sida i flera länder endast skrivit på korta avtal eller förlängt pågående insatser med ett år. Ytterligare en orsak är att budgetstödsavtal för Mocambique och Tanzania inte slöts före årsskiftet, vilket var planerat.

Tabell 5.70 Bemyndiganden 2008

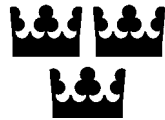
Miljoner kronor

Utgifts- område		Bemyndigande- ram	Utestående åtaganden
01	Rikets styrelse	185	134
02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	50	0
05	Internationell samverkan	126	40
06	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	41 487	33 489
07	Internationellt bistånd	51 330	39 674
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	67 135	859
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	9	9
13	Arbetsmarknad	12 919	10 655
14	Arbetsliv	101	97
15	Studiestöd	6	6
16	Utbildning och universitetsforskning	11 820	9 486
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	362	279
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	102	35
19	Regional utveckling	5 700	4 854
20	Allmän miljö- och naturvård	2 097	1 509
21	Energi	4 027	2 912
22	Kommunikationer	127 120	97 900
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	10 575	8 964
24	Näringsliv	4 476	3 927
Summa		339 627	214 829

6

Statliga garantier och krediter

6 Statliga garantier och krediter

6.1 Statliga garantier

Ett statligt garantiåtagande innebär att staten går i borgen för någon annans betalningsförpliktelser.

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen ställa ut kreditgarantier och göra andra liknande åtaganden för det ändamål och med högst det belopp som riksdagen bestämmer. En garantiavgift ska tas ut som motsvarar statens ekonomiska risk och övriga kostnader för åtagandet, om inte riksdagen beslutar annat. Avgifterna sätts in på konton hos Riksgäldskontoret (RGK), i bank eller placeras i värdepapper. Avgifterna ska täcka förväntade kostnader (vilka består av förväntade förluster samt administrationskostnader) för garantierna. Garantiverksamheten blir på så sätt självfinansierad på lång sikt.

Statens garantiåtaganden omfattar insättningsgarantin och investerarskyddet, kreditgarantier, garantier om tillförsel av kapital samt pensionsgarantier. Flera av åtagandena är stora och därtill kommer att många åtaganden påverkas av samma riskfaktorer.

I samband med att den finansiella krisen tilltog under hösten 2008 beslutade riksdagen om åtgärder för att trygga det finansiella systemet. Flera av dessa åtgärder gäller garantier vilket innebar att statens garantiåtaganden ökade stort. Omfattningen av insättningsgarantin utvidgades för att öka tryggheten för spararna och för att bidra till stabiliteten i det finansiella systemet. Ett särskilt garantiprogram ger banker, bostadsinstitut och vissa kreditmarknadsbolag möjlighet att avtala med staten om garantier för en del av sin upplåning.

6.1.1 Garantiportföljens sammansättning

Statens garantiportfölj ökade till mer än 1 000 miljarder kronor vid årsskiftet 2008/2009. Störst av åtagandena är insättningsgarantin (639 miljarder kronor per 31 december 2007 före utvidgningen av garantin) följt av kreditgarantier (295 miljarder kronor) och garantier om tillförsel av kapital (96 miljarder kronor). Övriga åtaganden, främst pensionsgarantier, uppgår till 10 miljarder kronor.

I beloppet ingår inte två utestående kapitaltäckningsgarantier, till Arlandabanan Infrastructure AB och Svensk-Danska Broförbindelsen Svedab AB, eftersom dessa åtaganden inte kan beloppsbestämmas. För investerarskyddet saknas uppgifter om storleken på statens åtagande.

Utöver redan utfärdade garantier finns utfästelser om nya garantier på 79 miljarder kronor för i huvudsak exportsektorn.

Garantierna hanteras av fyra myndigheter: RGK, Exportkreditnämnden (EKN), Statens bostadskreditnämnd (BKN) samt Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida). Den 1 januari 2008 avvecklades Insättningsgarantinämnden som separat myndighet och RGK ansvarar för hanteringen av insättningsgarantin och investerarskyddet. Garantikapital till internationella finansieringsinstitut utfärdas och hanteras av Finansdepartementet och Utrikesdepartementet, men redovisas av RGK.

Tabell 6.1 Statliga garantiåtaganden och utfästelser 2008-12-31

Miljoner kronor

Typ av garanti	Garantier	Utfästelser
Insättningsgarantin¹	638 851	
Investerarskyddet²		
Kreditgarantier	295 330	78 523
Bankgarantier	148 077	
Exportgarantier	105 407	77 774 ³
U-kreditgarantier	1 390	504
Infrastruktur	29 773	
Bostadskrediter	2 568	
Internationella åtaganden	8 069	245
Övrigt	46	
Garantier om tillförsel av kapital	96 061	
Kapitaltäckningsgarantier⁴		
Grundförförbindelser	1 005	
Garantikapital	91 056	
Övrigt	4 000	
Pensionsgarantier⁵	7 926	
Övriga garantier	1 670	
Affärsverkens garantier, m.fl.	1 670	
Summa	1 039 838	78 523

¹Åtagandet för insättningsgarantin avser den 31 december 2007. Hösten 2008 utvidgades garantin vilket beräknas öka åtagandet med mer än 100 miljarder kronor.

²För investerarskyddet saknas uppgifter om storleken på de skyddade tillgångarna.

³Avser såväl bundna som obundna utfästelser.

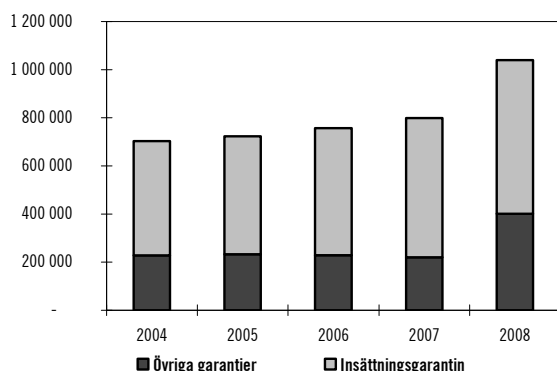
⁴Det finns två kapitaltäckningsgarantier för vilka inte några värden uppskattats eftersom garantierna är obegränsade i tid och belopp.

⁵Åtagandet för pensionsgarantierna avser den 31 december 2007.

Den statliga garantiportföljen ökade kraftigt under 2008 till följd av det nya bankgaranti-programmet, en större volym insättningar som omfattas av insättningsgarantin samt ökad efterfrågan på exportgarantier.

Diagram 6.1 Garantiåtaganden 2004–2008

Miljoner kronor

Av riksdagen beslutade garantiramar

I tabell 6.1 redovisas en sammanställning av de garantier och utfästelser som regeringen och myndigheterna har utfärdat. I tabell 6.2 redovisas en sammanställning över av riksdagen beslutade garantiramar och till vilka belopp dessa har utnyttjats. Riksdagen beslutar om en större mängd garantier inom olika program. I tabell 6.2 anges ramarna för de program där nya garantier får utfärdas. Därutöver finns ett antal enskilda garantier där riksdagen fastställt ett visst belopp för åtagandet. Sådana enskilda garantier ingår i tabell 6.1 men inte i tabell 6.2, vilket gör att totalbeloppen i tabell 6.1 och 6.2 inte är jämförbara.

Flera av de garantiramar som riksdagen har beslutat är obegränsade till belopp. Den pågående finanskrisen har lett till både nya och utökade garantiramar och därmed större volymer av utfärdade garantier.

Regeringen har inledningsvis fastställt det nya garanti-programmet för banker med flera till 1 500 miljarder kronor. För RGK:s övriga garantigivning finns ramar för enskilda projekt och några mindre program.

Riksdagen har beslutat att EKN får binda staten för exportkreditgarantier på sammanlagt 200 miljarder kronor. För 2008 hade regeringen bemyndigat EKN att använda 175 miljarder kronor av ramen. Det finns en särskild ram på 10 miljarder kronor för EKN:s investeringsgarantier. Den totala ramen för Sidas garanti-åtaganden är 12 miljarder kronor, varav 1 miljard kan användas för fristående garantier.

BKN får ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder intill ett belopp om högst 10 miljarder kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. För BKN:s övriga verksamhetsgrenar finns ramar på lägre belopp.

Tabell 6.2 Garantiramar och utfärdade garantier 2008-12-31

Miljoner kronor

	Beslutade garantiramar	Utfärdade garantier
Riksgäldskontoret		
Insättningsgarantin	Obegränsad	638 851 ¹
Garantier till insättare i utländska instituts filialer i Sverige ²	Obegränsad	0
Investerarskyddet	Obegränsad	*
Garantier till banker m.fl. för skuldförbindelser ³	Obegränsad	148 077
Kreditgaranti till AB Svensk Exportkredit för upplåning ²	450 000	0
Kreditgarantier till företag inom fordonsindustrin för lån i EIB för omställning till grön teknologi m.m. ⁴	20 000	0
Kreditgarantier till Öresundsbro Konsortiets upplåning	Obegränsad	29 635
Nordiska investeringsbanken, garantier för projektinvesteringslån	7 335	7 335
Nordiska investeringsbanken, garantier för miljöinvesteringslån	1 134	445
Pensionsgarantier	30 000	7 926
Kreditgarantier till UD-anställda	50	2
EKN		
Exportkreditgarantier (garantier och utfästelser) ⁵	200 000	150 786
därav för s.k. SLV-garantier (stipulated loss value-garantier avseende export av civila flygplan)	5 000	2 373
Investeringsgarantier	10 000	0
Sida		
Totalram	12 583	2 103
därav biståndsgarantier (garantier och utfästelser)		1 894
därav fristående garantier och utfästelser	1 000	454
BKN		
Kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder	10 000	2 001
Kreditgarantier i obeståndshantering för lån som syftar till att minska förlustrisken för tidigare lämnad garanti ⁶	50 000	0
Kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastighet för ombildning till kooperativ hyresrätt ⁶	1 000	0
Kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden	1 000	567
Kreditgarantier för att underlätta förstagångsköparens förvärv av bostad (förvärvsgarantier) fr.o.m. 1 mars 2008	5 000	0
Summa		992 449

¹Åtagandet för insättningsgarantin avser den 31 december 2007. Hösten 2008 utvidgades garantin vilket beräknas öka åtagandet med mer än 100 miljarder kronor. Höjningen av det maximala ersättningsbeloppet från 250 000 till 500 000 kronor per kund och bank är en följd av finanskrisen.

²Garantin är en följd av finanskrisen.

³Bankgarantiprogrammet är en följd av finanskrisen.

⁴Garantier är en följd av finanskrisen och konjunkturbedgången.

⁵Ramen höjs 2009 till 350 miljarder kronor p.g.a. ökad efterfrågan på exportgarantier till följd av finanskrisen och konjunkturbedgången. I beloppet 150 786 miljoner kronor ingår garantier, samtliga bundna utfästelser och hälften av de obundna utfästelserna vilket förklarar skillnaden mot tabell 6.1.

⁶Utgår 2009.

*För investerarskyddet saknas uppgifter om storleken på de skyddade tillgångarna.

6.1.2 De olika garantityperna

Insättningsgarantin och investerarskyddet

Insättningsgarantin

Syftet med insättningsgarantin är att stärka skyddet för allmänhetens insättningar och bidra till stabilitet i det finansiella systemet. Garantin infördes i Sverige 1996 och baseras på ett EG-direktiv. Motsvarande garanti finns i övriga EU-länder och även i flera länder utanför EU. De institut som omfattas av insättningsgarantin betalar en avgift till staten.

Hösten 2008 höjde merparten av EU:s medlemsstater insättningsgarantin till minst 50 000 euro. För Sveriges del höjdes det maximala ersättningsbeloppet från 250 000 kronor per kund och institut till 500 000 kronor. Samtidigt utökades insättningsgarantin så att den omfattar inlåning på alla typer av konton (utom det individuella pensionssparandet).

Regeringen får även ställa ut garantier för att insättare i ett utländskt instituts filial i Sverige ska få ersättning motsvarande vad som skulle ha betalats ut i institutets hemland. Detta kan bli aktuellt om det finns risk att garantiåtagandet inte kan uppfyllas inom det utländska systemet och att det bedöms medföra störningar i det svenska finansiella systemet.

De garanterade insättningarna har under de senaste fem åren ökat med 165 miljarder till 639 miljarder kronor per 31 december 2007. Genom utvidgningen av garantin hösten 2008 beräknas åtagandet öka ytterligare med mer än 100 miljarder kronor.

Inga ersättningar behövde betalas ut under året. Det finns idag ingen värdering av statens ekonomiska risk i insättningsgarantin, eftersom garantin ligger utanför den för övriga garantier gällande garantimodellen.

Investerarskyddet

När en kund anlitar ett värdepappersinstitut för köp, försäljning eller deponering av värdepapper är institutet skyldigt att hålla kundens värdepapper skilda från sina egna. Om institutet trots detta inte kan lämna ut kundens egendom vid en konkurs, till exempel därför att det efter konkursen inte går att reda ut vad som är kundens respektive institutets tillgångar, har kunden rätt till ersättning. Ett ersättningsfall förutsätter alltså slarv eller brottslig handling hos institutet. Ersättningsbeloppet är maximalt

250 000 kronor per kund och institut. Inga ersättningar behövde betalas ut under året.

Kreditgarantier

Den vanligaste formen av enskilda garantiåtaganden är kreditgarantier. Staten tar då på sig hela eller delar av kreditrisken vid bankernas upplåning eller för finansiering av investeringar i exportaffärer, infrastruktur, bostäder etc., men överläter själva kreditgivningen till andra långivare.

Garantiprogram för att underlätta bankernas upplåning

Under hösten 2008 beslutade regeringen med stöd av Lag (208:814) om statligt stöd till kreditinstitut om ett garantiprogram för att underlätta bankernas och bostadsinstitutens upplåning under den rådande globala finanskrisen. Det syftar till att ge bättre förutsättningar för företag och hushåll som behöver låna pengar.

Garantiprogrammet ger banker, bostadsinstitut och vissa kreditmarknadsbolag möjlighet att avtala med staten om garantier för en del av sin upplåning. För varje utfärdad garanti betalar institutet en avgift till staten. Avgifterna förväntas täcka kostnaderna för eventuella förluster som uppstår på grund av garantierna.

Garantiprogrammet är en kortsiktig åtgärd och gäller fram till den 30 april 2009. Därefter har regeringen beslutat att förlänga garantiprogrammet till den 31 oktober 2009.

Den totala beloppsgränsen för garantiprogrammet är inledningsvis 1 500 miljarder kronor. Vid årsskiftet hade RGK utfärdat garantier för 148 miljarder kronor till Swedbank AB, Swedbank Hypotek AB samt Volvofinans Bank AB.

Exportgarantier

EKN ska främja svensk export genom att erbjuda konkurrenskraftiga exportkreditgarantier och investeringsgarantier. Efterfrågan på exportgarantier har ökat under senare år och accelererat under andra halvåret 2008. Riksdag och regering har därför beslutat att utöka ramen för exportkreditgarantier till 350 miljarder kronor för 2009.

Höstens finanskris och den pågående konjunkturnedgången har haft stor inverkan på de mindre företagens möjligheter att genomföra exportaffärer och få riskskydd. Från stora

företag har ansökningarna varit många för affärer på såväl etablerade som nya marknader under hela året. Av årets utfästelser avsåg nästan en fjärdedel affärer på de tre länderna Iran, Ryssland och Nigeria.

Nya utfästelser och garantier för 102 miljarder kronor utfärdades under 2008, vilket är en ökning med 32 miljarder jämfört med året före. Engagemanget i form av garantier och utfästelser var vid årsskiftet 183 miljarder kronor fördelade på 125 länder. Ett fåtal länder, främst Pakistan och Sydafrika, svarar för en stor del av engagemangen. Under 2008 har dock den geografiska koncentrationen minskat något som en följd av att flera stora och långa engagemang tillkommit i portföljen.

Andelen statsrisker och andra offentliga risker fortsätter att minska då de nya affärerna främst innebär ett risktagande på privata köpare. Av de utställda garantierna under 2008 står telekomutrustning, transportindustrin och kraftindustrin för närmare tre fjärdedelar.

Under andra halvåret 2008 ökade antalet betalningsdröjsmål i många av de garanterade affärerna men skadeutbetalningarna är fortfarande på en låg nivå.

U-kreditgarantier

En u-kredit är en exportkredit som Sida garanterar och subventionerar. Garantierna ges till projekt som Sida bedömer få betydande utvecklingseffekter i berörda länder och som inte kan bära kostnaderna för en normal finansiering på kommersiella villkor. EKN administrerar u-kreditgarantierna på uppdrag av Sida.

Sidas totala engagemang inklusive utfästelser ökade under 2008 till 1,9 miljarder kronor genom höjningar av befintliga utfästelser. Några nya utfästelser har däremot inte gjorts. Skadeersättningarna minskade något och avsåg liksom tidigare främst Zimbabwe samt Pakistan i enlighet med Paris-klubbsavtalet.

Infrastruktur

Öresundsbron har finansierats genom att Öresundsbro Konsortiet emitterat obligationer på kreditmarknaden. Svenska staten genom RGK och danska staten genom Nationalbanken garanterar solidariskt denna upplåning som vid årsskiftet var närmare 30 miljarder kronor. RGK har kunnat konstatera att statens risk minskat betydligt i takt med att intäkterna från bron ökat.

Fordonsindustrin

Riksdagen bemyndigade i december 2008 regeringen att ställa ut statliga kreditgarantier till företag inom fordonsindustrin för upptagande av lån i Europeiska investeringsbanken, EIB, för omställning till grön teknologi m.m. inom en ram på 20 miljarder kronor.

Bostadskrediter

Tillströmningen av nya bostadskreditgarantier var fortsatt svag under 2008. Många garantier har sagts upp när BKN slutförde arbetet med att ersätta äldre kreditgarantier med avtalsreglerade garantier. Under året minskade garantistocken från 2,9 till 2,6 miljarder kronor och omfattar nu knappt 2000 garantier. De nya instrument, hyresgarantier och förvärvsgarantier, som BKN tillhandahåller till grupper som har svårt att få tillträde till bostadsmarknaden har ännu inte fått något större genomslag.

Internationella åtaganden

De internationella åtagandena på 8 miljarder kronor gäller främst utlåning från Nordiska investeringsbanken (NIB) till enskilda projekt i flera länder. Risken i RGK:s garantiåtaganden för NIB:s projektinvesteringsslån har minskat till följd av att NIB under 2008, liksom vid två tidigare tillfällen, har avsatt medel i en kreditriskfond, vilken tas i anspråk innan NIB kan återropa garantin.

Sida bedriver en försöksverksamhet med fristående garantier. Vid utgången av 2008 fanns garantiavtal för fem engagemang i Afrika. Garantier för 209 miljoner kronor var utfärdade och det fanns utfästelser om ytterligare garantier för 245 miljoner kronor.

Garantiprogram

Staten har tidigare haft garantiprogram att främja sysselsättningen inom lantbruk och glesbygd men programmen är stängda för ny garantigivning. Det finns fortfarande kvar cirka 300 kreditgarantier på relativt små belopp. Sammantaget uppgår dessa garantier till 30 miljoner kronor.

Garantier om tillförsel av kapital

I stället för att staten ger ett direkt kapitaltillskott till ett företag kan garantier ställas ut där staten åtar sig att under vissa omständigheter tillskjuta kapital. En sådan garanti är en relation

mellan två parter: företaget och staten som utfärdare av garantin. Men garantin skyddar i praktiken tredje part, det vill säga företagets långgivare, kunder och andra intressenter.

Kapitaltäckningsgarantier

En kapitaltäckningsgaranti innebär att staten åtar sig att ovillkorligen tillskjuta kapital till ett bolag i ett utsatt läge. Garantierna är således obegränsade i tid och belopp. De är mycket svåra att prissätta på ett tillförlitligt sätt och är därför olämpliga ur ett riskperspektiv.

De kapitaltäckningsgarantier som finns kvar är till två statliga bolag inom infrastruktur, Arlandabanan Infrastructure AB och Svensk-Danska Broförbindelsen Svedab AB.

Grundfondsförbindelser

En grundfondsförbindelse liknar kapitaltäckningsgarantin, men åtagandet är begränsat i belopp och oftast även i tid. RGK har sådana åtaganden på tillsammans 1 miljard kronor till Svensk Exportkredit, Skeppshypotekskassan och Fonden för den mindre skeppsfarten.

Garantikapital

Sverige har medlemsåtaganden i nio internationella finansieringsinstitut (Världsbanken, Europeiska investeringsbanken, Nordiska investeringsbanken med flera). Åtagandena består dels av inbetalt kapital, dels garantikapital. Garantikapitalet innebär att svenska staten förbinder sig att under vissa omständigheter tillskjuta ett bestämt kapitalbelopp till instituten utöver det kapital som Sverige direkt betalat in. Åtagandena hade genom valutakursändringar stigit till 91 miljarder kronor vid utgången av 2008.

Finansieringsinstituten är exponerade mot landspecifika risker, till stor del i länder med relativt hög kreditrisk. Men instituten är prioriterade långgivare med god kapacitet att hantera kreditförluster och har en konservativ kreditgivning. Åtagandena bedöms därför ha en relativt sett låg risk. Dessutom är det troligt att medlemsstaterna skulle utöka andelen inbetalt kapital i stället för att infria garantikapitalet.

Övrigt

Sedan 2002 finns en garanti som innebär en rätt för Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB) att ta upp lån hos RGK inom en begränsad ram. Denna ram, som från början var

10 miljarder kronor, minskar med en miljard per år och var 4 miljarder kronor under 2008.

Pensionsgarantier

Garantier för pensionsåtaganden ska trygga upparbetade avtalspensioner för de som var anställda när statliga myndigheter bolagiserats, till exempel Posten, Akademiska hus och Sveaskog. I vissa fall har de aktuella delarna av företagens (de tidigare myndigheternas) pensionsskulder tryggats direkt genom statliga garantier. I andra fall finns försäkringar hos Försäkringsbolaget Pensionsgaranti (FPG), som sedan garanteras indirekt genom en efterborgen från staten.

RGK:s åtagande är 7,9 miljarder kronor, varav Posten står för den större delen. Posten har fonderat den största delen av sina pensionsåtaganden i en pensionsstiftelse.

Pensionsgarantierna har en varierande risk. Riskerna bedöms totalt sett som små på grund av den goda genomsnittliga kreditvärdigheten hos bolagen, tillgängligt buffertkapital hos FPG och en konservativ placeringspolicy hos Postens pensionsstiftelse.

6.1.3 Risken i statens samlade garantiportfölj

För att mäta risken⁶ i sina åtaganden ska garanti-myndigheterna värdera de förväntade förlusterna i sina garantier och göra avsättningar för dessa förluster i sina balansräkningar.

För insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantierna och garantikapitalet görs ingen värdering och inte heller någon avsättning för den förväntade förlusten. Därför finns det idag ingen fullständig analys av statens risker i den samlade garantiportföljen. Dessutom råder osäkerhet kring det förväntade utfallet i framtiden – så kallad oförväntad förlust. Ju mindre diversifierad en portfölj av risker är desto större är osäkerheten kring det förväntade utfallet i framtiden.

⁶ Den risk som avses i detta avsnitt är kreditrisk. Det finns även andra risker såsom operationella risker. Investerarskyddet omfattar till exempel huvudsakligen operationell risk, eftersom ett ersättningsfall blir aktuellt först efter slarv eller brottslig handling hos ett institut.

RGK avsåg att under 2008, i samråd med övriga garanti- och kreditmyndigheter, undersöka möjligheten att på sikt ta fram ett verktyg för att mäta sannolikheten att riktigt stora förluster kommer att inträffa. Med andra ord att inte enbart mäta den förväntade förlusten utan även den oförväntade förlusten för statens garantier och krediter. Detta arbete har fått nedprioriteras på grund av den pågående finansiella krisen. RGK räknar med att återuppta arbetet under 2009.

En översiktlig analys av hela garantiportföljen visar emellertid att staten har stora exponeringar mot ett antal olika branscher. Den beloppsmässigt ojämförligt största exponeringen är på svensk bank- och finanssektor genom insättningsgarantin och bankgarantierna, sedan följer exponeringarna mot svensk infrastruktur. Via EKN har staten också exponering mot utländska stater, telekomsektorn och kraftsektorn. De största engagemangen avser Pakistan och Sydafrika.

I avsaknad av dels riskvärderingar av de största åtagandena i statens portfölj av kreditrisker, dels ett mer kvantitativt verktyg för att mäta portföljrisk, är det svårt att ge en bild av sannolikheten för stora negativa utfall i statens samlade portfölj. Det är dock tydligt att en systemkris inom den finansiella sektorn kan utlösa stora förluster. En utdragen period av lågkonjunktur skulle sannolikt också leda till en stor ökning i infrianden, men det är osäkert i vilken utsträckning.

I de följande avsnitten redovisas först de fonder som byggs upp för att möta riskerna i det finansiella systemet och sedan de avsättningar som görs för förväntade förluster för övriga garantier.

6.1.4 Fonder för att stödja det finansiella systemet

Stabilitetsfonden

Riksdagen har beslutat att bygga upp en stabilitetsfond som ska finansiera statens åtgärder för att stödja det finansiella systemet. Banker och andra kreditinstitut ska betala en årlig stabilitetsavgift. Avgifterna för bankgarantierna ska också tillföras fonden och eventuella infrianden av dessa garantier ska belasta fonden.

Målet är att stabilitetsfonden inom 15 år ska uppgå till motsvarande 2,5 procent av BNP. Inledningsvis tillförde staten 15 miljarder kronor genom ett särskilt anslag. På sikt planeras även att insättningsgarantifonden ska ingå i stabilitetsfonden.

Alla kostnader för stödåtgärderna ska bäras av stabilitetsfonden. Eventuella återvinningar för genomförda åtgärder kommer att gå tillbaka till fonden.

Fonderna byggs upp av ackumulerat resultat

För insättningsgarantin och bankgarantierna görs inte några avsättningar för förväntade garantiförluster. På balansräkningens skuldsida redovisar RGK i stället fonder uppbyggda av verksamheternas ackumulerade resultat. Insättningsgarantifondens bokförda värde var 19,1 miljarder kronor vid utgången av 2008.

Avgifter och kostnader för bankgaranti-programmet påverkar resultatet för den nyinrättade stabilitetsfonden men fondens resultat påverkas också av kapitaltillskott och andra statliga stödåtgärder till kreditinstitut. Vid slutet av 2008 var stabilitetsfondens bokförda värde 15,1 miljarder kronor efter det att fonden tillförts 15 miljarder kronor från statsbudgeten under året.

Redovisning av åtaganden utan avsättning för förväntade förluster

De garantiåtaganden som inte riskbedömts och för vilka det därmed inte gjorts några avsättningar för förväntade förluster redovisas som ansvarsförbindelser inom linjen. Förutom insättningsgarantin och bankgarantierna görs inte heller några avsättningar för garantikapital till internationella finansieringsinstitutioner där eventuella infrianden belastar anslag. Tillsammans uppgår dessa åtaganden som redovisas som ansvarsförbindelser till 880 miljarder kronor (se även not 53 i kapitel 4).

6.1.5 Avsättningar för övriga garantier

Förväntade kostnader

Som ett mått på risken i övriga garantiåtaganden värderar myndigheterna löpande de förväntade förlusterna. På skuldsidan i sina balansräkningar gör myndigheterna avsättningar för de förväntade förlusterna samt för de administrativa kostnaderna, tillsammans benämnda förväntade kostnader.

I tabell 6.3 redovisas de avsättningar som gjorts, hur avsättningarna står i relation till myndigheternas motsvarande engagemang samt hur avsättningarna förändrats under 2008.

Tabell 6.3 Avsättningar för förväntade garantikostnader 2008-12-31 (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital)

Miljoner kronor

Myndighet	Garanti-engagemang ¹	Avsättningar för förväntade kostnader	Avsättningar i relation till engagemangen	Förändring i avsättningarna under 2008
RGK	50 610	1 091	2,2%	28
EKN ²	112 434	5 104	4,5%	1 239
Sida	2 046	253	12,4%	85
BKN	2 568	938	36,5%	-72
Summa	167 658	7 386	4,4%	-1 280

¹ I engagemangen för EKN och Sida ingår förutom garantiförbindelser även vissa utfästelser vilket förklarar skillnaden mellan tabell 6.3 och tabell 6.1 samt not 53 till balansräkningen. I RGK:s engagemang ingår inte insättningsgarantin och investerarskyddet, bankgarantier, garantikapital eller andra åtaganden där avsättningar inte görs för förväntade förluster.

² EKN återförsäkrar en del av sitt engagemang. Genom återförsäkringar har EKN reducerat sina förväntade kostnader från 5 104 miljoner kronor till 4 118 miljoner kronor. EKN har alltså täckt förväntade kostnader om 686 miljoner kronor via återförsäkringar. Dessutom har EKN:s återförsäkringar reducerat den oförväntade förlusten med 1 026 miljoner kronor. Totalt redovisar EKN en långfristig fordran mot återförsäkrare för deras andel av försäkringstekniska avsättningar på 1 712 miljoner kronor (Se även not 28 till resultaträkningen). I beloppet 112 434 miljoner kronor ingår garantier (105 407) och bundna utfästelser (12 983) samt övrigt (-5 957) vilket förklarar avvikelser från beloppen i tabell 6.1 och 6.2.

Anm.: EKN:s respektive Sidas totala avsättningar för förväntade och oförväntade förluster inklusive återförsäkringar är 11 203 miljoner kronor respektive 600 miljoner kronor (se även not 44 till balansräkningen, Övriga avsättningar).

De totala avsättningarna för förväntade kostnader i den del av statens garantiportfölj där dessa kostnader värderas ökade under 2008 från 6,1 till 7,4 miljarder kronor. Huvuddelen gäller exportgarantier. Förutom avsättningar för nya sådana affärer påverkas avsättningsbehovet av valutakursförändringar med mera. Många av EKN:s affärer är i US-dollar och euro, valutor som stärkts betydligt i förhållande till den svenska kronan.

Den grupp av garantier som har störst avsättning i förhållande till sitt åtagande är BKN:s bostadskreditgarantier. Avsättningarna är, trots

det försämrade marknadsläget, i stort oförändrade jämfört med föregående årsskifte eftersom flera garantier sagts upp.

Oförväntade förluster

Som framgått av avsnitt 6.1.3 saknas en fullständig analys av statens risker i den samlade garantiportföljen då det finns en osäkerhet kring det förväntade utfallet, så kallad oförväntad förlust.

EKN och Sida gör i sina årsredovisningar särskilda avsättningar för oförväntad förlust med 5 073 miljoner kronor (efter avdrag för 1 026 miljoner kronor avseende engagemang som EKN återförsäkrat) respektive 344 miljoner kronor. De gör det eftersom en stor del av deras engagemang är koncentrerad till ett begränsat antal länder vilket gör att skadefall på dessa länder kan ge ett avsevärt mer negativt utfall än det normalt förväntade. Beräkningen görs med utgångspunkt från en fastlagd säkerhetsgrad om 95 procent.

Dessa avsättningar ger dock inte någon fullständig bild av statens oförväntade förluster eftersom övriga garantimyndigheter inte gör motsvarande beräkningar och enskilda myndigheters beräkningar inte självklart går att addera var för sig. Om det vore möjligt att genomföra en samlad portföljanalys skulle den sannolikt visa att den totala oförväntade förlusten är lägre än summan av dessa oförväntade förluster för respektive garantimyndighet.

6.1.6 Tillgångar i garantiverksamheten

Garantiverksamheten finansieras av avgifter som betalas av garantitagarna eller i vissa fall subventioneras avgiften över statsbudgeten. Avgiften ska motsvara statens ekonomiska risk i åtagandet (avgifterna för insättningsgarantin och investerarskyddet regleras i lag⁷). Avgifterna samlas på

⁷ Avgifterna för insättningsgarantin och investerarskyddet regleras i särskild lagstiftning baserad på EG-direktiv. För insättningsgarantin ska institutens sammanlagda avgifter för ett år motsvara 0,1 procent av de garanterade insättningarna vid utgången av föregående år. För investerarskyddet tas endast en administrativ avgift ut. De ersättningsfall som uppstår finansieras i efterhand av de institut som omfattas av skyddet.

räntebärande konton i RGK, på bankkonton eller i värdepapper som reserv för framtida infrianden och bokförs som en tillgång i myndigheternas balansräkningar. Staten har även tillgångar i form av fordringar från tidigare infriade garantier.

Värdepappersinnehav och långfristiga placeringar

De årliga avgifterna till insättningsgarantin placeras främst i statsobligationer. På uppdrag av RGK förvaltar Kammarkollegiet avgifterna med målet att tillgångarna ska bestå av en jämn fördelning av utestående statsobligationer med löptider upp till 10 år.

EKN och Sida placerar avgiftsmedlen i utländsk valuta från exportgarantier och u-kreditgarantier på valutakonton samt i valutadepositioner och obligationer.

Räntekonton hos RGK

En stor del av avgifterna redovisas på räntebärande konton hos RGK. Även återvinningar från tidigare infrianden (skador) tillförs dessa konton. Från räntebärande konton i RGK görs "utbetalningar" för infrianden och för myndigheternas administrationskostnader. En obegränsad kredit är kopplad till räntekontona (med undantag av Sidas fristående garantier). Överskott på ett konto ger ränteutgifter, medan en utnyttjad kredit medför räntekostnader.

Behållningen på dessa räntekonton konsolideras med statens övriga finanser. Influtna avgifter avräknas direkt mot statens upplåningsbehov vilket minskar lånebehovet och därmed också statsskulden. Kontobehållningarna i RGK är således inte reserver med likvida medel för eventuella infrianden. Ett infriande belastar kontona, men det är enbart en redovisningsmässig hantering. Finansieringen av infrianden sker i praktiken genom statlig upplåning.

Kortfristiga placeringar och banktillgodohavanden

Myndigheterna har en mindre del av sina tillgångar som kortfristiga placeringar och banktillgodohavanden.

Regressfordringar

Förutom värdepappersinnehav, andra placeringar och behållningar på konton i RGK har myndigheterna även tillgångar i form av regressfordringar på 9 miljarder kronor från tidigare infriade garantier. Större delen av dessa fordringar får betraktas som osäkra men det bedömda värdet är för åtminstone exportgarantierna betydande. Värdet på regressfordringarna uppskattas till totalt 2 miljarder kronor.

Tabell 6.4 Tillgångar i garantiverksamheten 2008-12-31 (exklusive stabilitetsfonden)

Miljoner kronor

Myndighet	Värdepappersinnehav och långfristiga placeringar	Räntekonton hos RGK	Kortfristiga placeringar och banktillgodohavanden	Regressfordringar (netto)	Totalt
RGK, Insättningsgarantin	19 103				19 103
RGK, övriga utom bankgarantierna ¹		2 278		15	2 293
EKN	2 472	13 693	434	1 625	18 224
Baltramen ²		16	12	0	28
Sida		1 637	251	265	2 153
BKN		2 042		65	2 107
Summa	21 575	19 666	697	1 970	43 908

¹ Avgifterna för bankgarantierna tillförs stabilitetsfonden.

² Garantigivning inom den särskilda ramen för Baltikum, Ryssland med flera länder (Baltramen) upphörde 2005. Den efterfrågan på garantistöd som kan finnas för de berörda länderna hanteras numera inom ramen för EKN:s ordinarie verksamhet.

6.1.7 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade kostnader och tillgångar i garantiverksamheten

För att bedöma hur väl garantiverksamheten förväntas kunna hantera framtida infrianden analyseras förhållandet mellan dels avsättningarna för förväntade kostnader, dels de tillgångar som finns i form av både inbetalda och kommande garantiavgifter för att möta framtida infrianden och administrativa kostnader.

Garantiverksamhetens skuld- och tillgångssida jämförs i tabell 6.5. Jämförelsen görs på myndighetsnivå, men insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantierna samt garantikapital till internationella finansieringsinstitut ingår inte eftersom riskerna i dessa garantier inte har värde-

rats. Därmed kan ingen heltäckande analys av statens garantiportfölj göras i detta hänseende.

Tabell 6.5 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade kostnader och tillgångar i garantiverksamheten 2008-12-31 (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital)

Miljoner kronor

Myndighet	Garanti-engagemang	Avsättningar för förväntade kostnader	Garanti-tillgångar ¹ enligt tabell 6.4	Nuvärde av framtida avgifter
RGK	50 610	1 091	2 293	123
EKN	112 434 ²	5 104	18 224	1 659
Baltramen	0	0	28	
Sida	2 046	253	2 153	100
BKN	2 568	938	2 107	108
Summa	167 658	7 386	24 805	1 990

¹ Summan 24 805 miljoner kronor motsvarar de totala tillgångarna i garantiverksamheten enligt tabell 6.4 exklusive insättningsgarantis tillgångar på 19 103 miljoner kronor.

² beloppet 112 434 miljoner kronor ingår garantier (105 407) och bundna utfästelser (12 983) samt övrigt (-5 957) vilket förklarar avvikelsen från beloppen i tabell 6.1 och 6.2.

Jämförelsen visar att för denna del av garantiportföljen täcks avsättningarna för förväntade kostnader väl av de avgifter som redan erlagts (redovisas som garantitillgångar i tabell 6.5.) och framtida avgifter. EKN:s garantier utgör en väsentlig andel av denna del av statens garantiverksamhet.

En viktig förklaring till den positiva skillnaden mellan garantitillgångarna och nuvarande avsättningar är att antalet infriade garantier varit få eftersom den ekonomiska utvecklingen under tidigare år varit gynnsam. För EKN ökade emellertid antalet betalningsdröjsmål under andra halvåret 2008 medan skadebetalningarna fortfarande var på en låg nivå. EKN räknar med att instabiliteten i världsekonomin leder till en ökning av antalet inställda betalningar i affärerna. Dagens samlade överskott kan behövas för att täcka förluster i framtiden då stora infrianden tenderar att komma samlade under ekonomiskt sämre tider.

6.1.8 Betalningsflöden och garantiverksamhetens påverkan på statens finanser

Statligt subventionerade avgifter

I vissa fall kan riksdagen besluta att subventionera hela eller delar av avgiften för en viss

garanti. Riksdagen anslår då medel på statsbudgeten för att betala avgiften.

År 2008 utbetalades 0,9 miljoner kronor i statliga subventioner för garantiavgifter. Vidare har EKN fått 270 miljoner kronor från anslag för fordringar på Kamerun som Sverige beslutat skriva av. Till följd av den minskade risken i NIB:s projektinvesteringslån återbetalade RGK 18,8 miljoner kronor av den garantiavgift som staten tidigare betalat som subvention för NIB. Det finns fortfarande några garantiåtaganden som vid infrianden helt eller delvis får belasta anslag. Det gäller åtaganden i form av garantikapital, u-kreditgarantier och kapitaltäckningsgarantier.

I tabell 6.6 visas vilka anslag som finansierat dessa subventioner samt vilka anslag som kan komma att belastas av infrianden av garantier för vilka riksdagen beslutat om särlösningar från garantimodellen.

Tabell 6.6 Anslag vars ändamål omfattade garantiverksamhet 2008

Miljoner kronor

Utgifts-område	Anslag	Garantiåtagande	Utfall 2008
2	2:4 Vissa garanti- och medlemsavgifter	Sverigehuset i Sankt Petersburg Vissa internationella finansieringsinstitut	0,9
7	8:1 Biståndsverksamhet	Garantier under Lomé IV Bis och Cotonou-avtalet U-kreditgarantier Avskrivning av fordringar på Kamerun Vissa internationella finansieringsinstitut	– – –
16	25:24 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	Fysikhuset Stockholm KB	–
16	25:32 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	Fysikhuset Stockholm KB	–
18	31:4 (2007) Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet	Äldre bostadskreditgarantier	0,0
22	36:2 Vägverket: Väghållning och statsbidrag	Öresundsbro Konsortiet SVEDAB AB	0,0 –
22	36:4 Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	Öresundsbro Konsortiet SVEDAB AB Arlandabanan Infrastructure AB	0,0 – –

Betalningsflöden

Garantiverksamheten påverkar i flera fall statens lånebehov och därmed statsskulden. Påverkan består av flöden in till och ut från statens konsoliderade centralkonto, till exempel externa betalningar av garantiavgifter, infrianden, återvinningar och kostnader för administration. I den mån dessa betalningar går via räntekonton i RGK påverkar de statens finanser direkt via statens centralkonto. I tabell 6.7 beskrivs dessa flöden.

Tabell 6.7 Betalningsflöden under 2008

Miljoner kronor

Myndighet	Avgifter	Återvinningar	Infrianden	Kostnader för administration	Summa
RGK, Insättningsgarantin	639			-12	627
RGK, bankgarantier				-5	-5
RGK, övriga garantier	27	4	0	-25	6
EKN	371	433	-51	-126	627
Sida	39	92	-21	-3	107
BKN	15	17	-3	-6	23
Summa	1 091	546	-75	-177	1 385

Avgifter

Garantitagarna betalade 1 091 miljoner i avgifter under 2008 varav huvuddelen var avgifter för insättningsgarantin och exportgarantierna. Avgifterna för bankgarantiprogrammet för fjärde kvartalet 2008 på 61 miljoner kronor betalades först under 2009.

Återvinningar

Från tidigare utbetalningar vid infrianden återvanns 546 miljoner kronor, varav huvuddelen gällde exportgarantier.

Infrianden

Utbetalningarna för infriade garantier var 75 miljoner kronor, huvudsakligen för export- och u-kreditgarantier.

Kostnader för administration

Administrationskostnaderna var 177 miljoner kronor. I förhållande till de totala åtagandena utgör administrationen en mycket liten del, men den varierar beroende på typ av garanti.

Betalningarnas påverkan på lånebehovet

Posterna avgifter, återvinningar, infrianden och administration har i olika grad påverkan på lånebehovet. Flöden i den del av garantiverksamheten som enbart har tillgångar i form av räntekonton i RGK eller finansiering via anslag påverkar direkt statens lånebehov. Däremot har flöden i den del av garantiverksamheten som har tillgångar i form av externstatliga placeringar inte någon påverkan på lånebehovet.

Med nuvarande redovisningsstruktur är det inte möjligt att beräkna vilken påverkan på lånebehovet som garantiverksamheten har haft under 2008. En analys av flödena pekar dock på att nettoflödet i garantiverksamheten totalt sett var positivt med cirka 1,4 miljarder kronor under 2008 (se tabell 6.7).

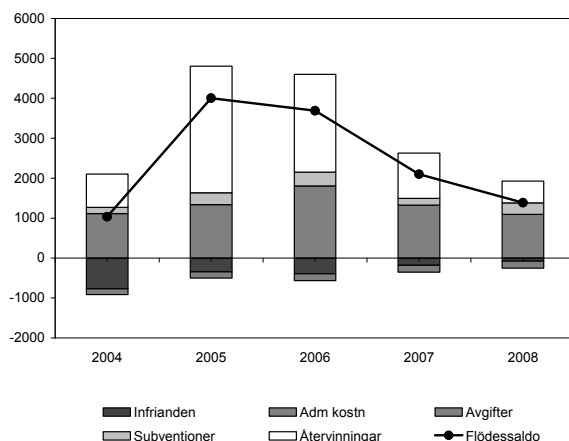
Tillbakablick på de senaste fem åren

De statliga subventionerna av garantiavgifter har de senaste fem åren varierat mellan 150 och 350 miljoner kronor. De avgifter som garantitagarna själva betalat har uppgått till mellan 1,1 och 1,8 miljarder kronor varje år. Det är främst avgifterna från exportgarantierna som varierat.

Under femårsperioden låg de årliga infriandena i början på närmare 1 miljard kronor, men de har minskat till under en halv miljard kronor de senaste åren. Återvinningarna har varierat mellan 0,5 och drygt 3 miljarder kronor. Det är främst tidigare infriade exportgarantier som återvunnits.

Diagram 6.2 Återvinningar, statliga subventioner, avgifter, infrianden och administrationskostnader samt saldot för betalningsflödet 2004–2008

Miljoner kronor

6.2 Statlig utlåning med kreditrisk

Statliga lån, liksom statsbidrag och statliga garantier, ges till verksamheter som staten finner angelägna. Den statliga kreditgivningen utgör ett komplement till den övriga kreditmarknaden. Riksdag och regering beslutar om all statlig utlåning, antingen genom särskilda beslut för ett enskilt lån eller genom lagar och förordningar om låneprogram, till exempel studielån.

Ett lån med kreditrisk innebär samma risk för staten som en kreditgaranti. Skillnaden är att finansieringen av lånet sköts av staten och vid garantier av en bank eller annat kreditinstitut.

Merparten av statens utlåning finansieras direkt genom upplåning via RGK. Endast en mindre del finansieras via anslag på statsbudgeten.

För den statliga långivningen saknas i dag ett regelverk motsvarande det som gäller för garantier. Det finns därför inget generellt krav på att en riskavspelande avgift ska tas ut för lån och att en reserv ska byggas upp för framtida kreditförluster.

Kostnaderna för RGK:s utlåning ska dock motsvaras av dess intäkter över en längre tidsperiod genom att avgiftssättningen ska ske till försäkringsmässiga principer. Avgifterna för kreditrisken (exklusive administrativa kostnader) sätts in på ett räntebärande konto hos RGK och disponeras för att täcka uteblivna amorteringar och räntor på utgivna lån.

Eftersom det saknas en enhetlig värdering och redovisning av kreditmyndigheternas utlåning är

det svårt att få en klar och samlad bild över statens utestående kreditrisker.

6.2.1 Kreditportföljens sammansättning

Statens utlåning till privatpersoner, företag och projekt (det vill säga lån med kreditrisk) var den 31 december 2008 över 200 miljarder kronor före nedskrivning för osäkra fordringar. Den dominerande posten är studielånen från Centrala Studiestödsnämnden (CSN) på 180 miljarder kronor vilket motsvarar 89 procent av statens utlåning med kreditrisk. CSN har också beviljat hemutrustningslån till flyktingar på 1,6 miljarder kronor.

RGK:s utlåning på 20,8 miljarder kronor går främst till olika infrastrukturprojekt. Övriga myndigheter har en utlåning som tillsammans är mindre än en miljard kronor inom bistånd samt till småföretagare, jordbrukare, fiskare med flera. En beskrivning av de större lånen finns i avsnitt 6.2.2.

Enligt grundläggande redovisningsregler ska lånefordringar skrivas ned till det värde som förväntas inflyta. Myndigheternas bedömning grundar sig dock inte alltid på en enhetlig värderingsmetod, vilket gör siffrorna osäkra. Kreditmyndigheterna har uppskattat de osäkra fordringarna till närmare 28,6 miljarder kronor eller 14 procent av utlånat belopp. CSN:s studielån står för 26,7 miljarder kronor eller 93 procent av de osäkra fordringarna.

Tabell 6.8 Statens utlåning med kreditrisk 2008-12-31

Miljoner kronor

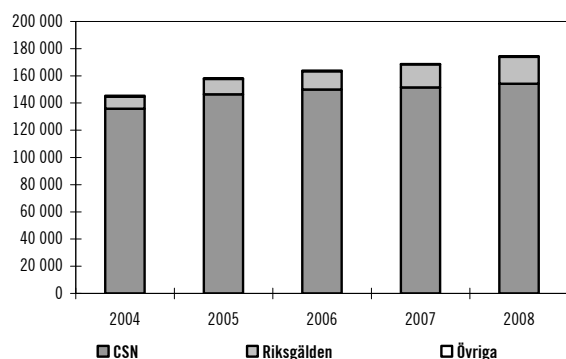
Kreditmyndighet respektive låntagare/ändamål	Utlånat belopp	Nedskrivning för osäkra fordringar	Utlåning efter nedskrivning för osäkra fordringar
CSN, studielån	179 779	26 720	153 059
CSN, hemutrustningslån	1 629	482	1 147
RGK, A-Train AB (Arlandabanan)	1 000	200	800
RGK, Botniabanan AB	14 648	-	14 648
RGK, SVEDAB AB (Öresundsbrons landförbindelser)	4 881	700	4 181
RGK, övriga	245	-	245
Sida, biståndskrediter	256	100	156
Sida, villkorlån	374	266	108
Nutek, lokaliseringlån m.m.	79	50	29
Energimyndigheten, Baltikumlån	30	21	9
Energimyndigheten, villkorlån	69	33	36
Länsstyrelserna, lantbrukslån m.m.	43	9	34
Kammarkollegiet, näringslån m.m.	1	-	1
Summa	203 034	28 581	174 453

Anm.: I denna tabell redovisas statens utlåning med kreditrisk varför beloppet inte stämmer överens med posten Utlåning i balansräkningen. Skillnaden utgörs av RGK:s utlåning till AP-fonden med 138 miljoner kronor resp. till Premiepensionsmyndigheten (PPM) med 1 528 miljoner kronor. Denna utlåning betraktas inte som lån med kreditrisk.

Under de senaste åren har utlåningen efter nedskrivning för osäkra fordringar ökat från 145 till 175 miljarder kronor.

Diagram 6.3 Statens utlåning med kreditrisk efter nedskrivning för osäkra fordringar 2004–2008

Miljoner kronor

Utöver den utlåning som redovisas ovan finns hos Försvarets Materialverk (FMV) samt affärsverken Svenska Kraftnät och Statens Järnvägar

viss utlåning, leasing- och leaseholdavtal med mera som redovisas under andra fordringsrubriker. Enligt redovisningsreglerna klassificeras inte dessa åtaganden som lån med kreditrisk, men det finns stora likheter ur ett riskperspektiv.

I tabell 6.9 redovisas CSN:s och RGK:s utlåning uppdelad på de tre kategorier som ESV anger i sina anvisningar. Några myndigheter är undantagna från denna redovisning vilket gör att en enhetlig bild av hela lånestocken saknas.

Tabell 6.9 Statens utlåning med kreditrisk efter lånekategori 2008-12-31

Miljoner kronor

Myndighet respektive lånekategori	Utlånat belopp	Nedskrivning för osäkra fordringar	Utlåning efter nedskrivning för osäkra fordringar
CSN			
Lånefordringar	91 110	8 293	82 817
Lånefordringar med villkorad återbetalnings-skyldighet	90 304	18 909	71 395
Utvecklingskapital/Royalty			
<i>Delsumma</i>	<i>181 414</i>	<i>27 202</i>	<i>154 212</i>
RGK			
Lånefordringar	19 539	700	18 839
Lånefordringar med villkorad återbetalnings-skyldighet			
Utvecklingskapital/Royalty	1 235	200	1 035
<i>Delsumma</i>	<i>20 774</i>	<i>900</i>	<i>19 874</i>
Summa	202 188	28 102	174 086

Anm.: I CSN:s utlåning är placerade inbetalningar på 5,9 miljoner kronor medräknade vilket gör att beloppet i denna tabell är högre än motsvarande belopp för CSN i tabell 6.8 och i posten Utlåning i balansräkningen.

6.2.2 De olika lånen med kreditrisk

Studielån

Studielånen regleras i studiestödslagen och särskilda förordningar. Närmare 1,4 miljoner personer har studieskulder till CSN på tillsammans 179,8 miljarder kronor. CSN bedömer de osäkra fordringarna till 26,7 miljarder kronor.

CSN administrerar flera olika typer av lån som skiljer sig åt från finansierings- och redovisningssynpunkt. Lånen kan delas in i två huvudkategorier.

- Lån som beviljats före 1989. Dessa har finansierats via anslag på statsbudgeten.

- Låntagarnas återbetalningar redovisas mot inkomsttitel på statsbudgeten.
- Lån som beviljats från och med 1989 finansieras via upplåning i RGK. Den ränta som CSN betalar till RGK belastar anslaget Studiemedelsräntor m.m. på statsbudgeten. Räntebetalningar från låntagarna till CSN redovisas mot statsbudgeten via inkomsttitel.

CSN:s låntagare betalar en ränta som motsvarar 70 procent av CSN:s upplåningsränta i RGK. Denna ränta fastställs årligen av regeringen och baseras på den ovägda genomsnittsräntan för emission av statsskuldväxlar och statsobligationer under de tre senaste åren.

Avdraget på 30 procent från räntan kompenseras av att låntagarna inte medges avdrag för räntekostnader på studielån i sina självdeklARATIONER. Därmed blir nettoeffekten för staten som helhet neutral.

Om en låntagare inte betalar hela räntekostnaden läggs den obetalda räntan till kapital-skulden vid nästa årsskifte. Dessa kapitaliserade räntor har dock inte lånats upp hos RGK.

När studielån skrivs av på grund av dödsfall, uppnådd åldersgräns med mera amorterar CSN av sin skuld till RGK med motsvarande belopp. Medel tas från statsbudgeten via anslaget Studiemedelsräntor m.m. Avskrivning av kapitaliserade räntor leder däremot inte till någon avräkning mot statsbudgeten utan reducerar CSN:s myndighetskaptal.

Hemutrustningslån till flyktingar

Sedan 1991 beviljar CSN även lån till flyktingar för inköp av hemutrustning. De utestående lånen var vid senaste årsskifte 1,6 miljarder kronor fördelade på 59 000 lån med 83 000 låntagare. Av det utlånade beloppet bedöms 0,5 miljarder kronor motsvarande 30 procent som osäkra fordringar.

Även hemutrustningslånen finansieras genom lån i RGK. Den ränta som RGK debiterar CSN belastar anslaget Hemutrustningslån på statsbudgeten. Regeringen fastställer årligen vilken ränta som CSN ska betala till RGK. Räntan baseras på den ovägda genomsnittsräntan för emission av statsskuldväxlar och statsobligationer under de tre senaste åren.

Regeringen fastställer också vilken ränta som låntagarna ska betala till CSN. Låntagarnas räntebetalningar till CSN redovisas mot statsbudgeten via anslaget Hemutrustningslån.

Vid eftergift av hemutrustningslånen ska CSN:s skuld till RGK minska. Den del av eftergiften som motsvaras av en skuld till RGK belastar statsbudgeten via ovan nämnda anslag. Eftergift av kapitaliserade och upplupna räntor reducerar CSN:s myndighetskaptal i likhet med studielånen.

Lån till infrastrukturprojekt

För vissa infrastrukturprojekt har riksdagen genom särskilda beslut gett RGK i uppdrag att ställa ut lån till statliga eller privata bolag. Det gäller byggandet av Arlandabanan Infrastructure AB och Botniabanan samt de svenska landanslutningarna till Öresundsbron. Vid slutet av 2008 var 20,5 miljarder kronor utlånade till dessa projekt.

Botniabanan AB

Lånet till Botniabanan var vid årsskiftet 14,6 miljarder kronor. Återbetalning av lånet kommer att finansieras via avgifter som betalas av Banverket. Dessa avgifter belastar anslag på statsbudgeten. Eftersom återbetalningen av lånet till Botniabanan i praktiken finansieras direkt med anslagsmedel bedöms inte lånet ha någon kreditrisk, varför ingen kreditriskavgift tas ut.

Svensk-Danska Broförbindelsen Svedab AB

Lånet till SVEDAB för finansiering av de svenska landanslutningarna till Öresundsbron var vid årsskiftet 4,9 miljarder kronor. Återbetalningen av lånet, liksom Öresundsbro Konsortiets egna obligationslån, ska finansieras med intäkter från Öresundsbron. Som tidigare nämnts garanteras Öresundsbro Konsortiets obligationslån solidariskt av den svenska och den danska staten. Värdet på lånet är nedskrivet med 0,7 miljarder kronor för framtida kreditförluster.

A-Train AB

Lånet till A-Train, det privata företag som byggt och driver Arlandabanan Infrastructure AB, är ett villkorlån på 1 miljard kronor. I stället för vanlig återbetalning äger staten rätt till en årlig vinstdelning när de privata ägarna fått en viss – på förhand bestämd – avkastning på sitt insatta

kapital. Värdet på lånet är nedskrivet med 0,2 miljarder kronor för framtida kreditförluster.

Saab AB och Volvo Aero AB

RGK har lämnat royaltylån till Saab och Volvo Aero för delfinansiering av utvecklingskostnaderna för vingbalkar respektive komponenter till flygmotorer till den nya superjumbon Airbus 380. Återbetalningarna är beroende av försäljningsintäkterna i projektet. RGK bedömer inte att det finns något nedskrivningsbehov i utlåningen.

Lån till exportfinansiering och fordonsindustrin

Exportfinansiering

Riksdagen bemyndigade i december 2008 regeringen att bevilja AB Svensk Exportkredit en låneram för finansieringen av långfristiga krediter intill ett belopp om högst 100 miljarder kronor i RGK.

Fordonsindustrin

Riksdagen bemyndigade i december 2008 regeringen att i enlighet med EG-kommissionens riktlinjer om statligt stöd ge undsättningslån på upp till 5 miljarder kronor till företag inom fordonsindustrin som befinner sig i ekonomiska svårigheter.

Övriga lån med kreditrisk

Övrig utlåning omfattar lån utgivna av Sida, Verket för näringslivsutveckling (Nutek), Statens energimyndighet, Kammarkollegiet samt länsstyrelserna. Totalt uppgår dessa lån till 852 miljoner kronor, varav 479 miljoner kronor motsvarande 56 procent av beloppet bedöms som osäkra fordringar.

Dessa lån finansieras via anslag på statsbudgeten. Framtida kreditförluster är därmed redan finansierade. Låntagarnas betalningar av räntor och amorteringar redovisas mot inkomstitel på statsbudgeten.

Störst är Sidas utlåning på 630 miljoner kronor, varav 256 miljoner kronor som biståndskrediter för finansiering av infrastruktur och 374 miljoner kronor som villkorslån för näringsutveckling och kapitalmarknadsutveckling. De osäkra fordringarna bedöms till 366 miljoner kronor motsvarande 58 procent av utlånat belopp.

7

Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU

7 Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU

Regeringens intygande avseende EU-medel

Rättvisande räkenskaper

Sammanställningen av EU-räkenskaperna, omfattande resultat- och balansräkning samt en kassamässig redovisning, har upprättats enligt god redovisningssed. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Betryggande intern styrning och kontroll

Det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

I detta kapitel lämnar regeringen dels ett intygande avseende EU-medel, dels en redovisning av samtliga EU-medel som redovisas över statsbudgeten (EU-medel som avser både innevarande och tidigare fleråriga budgetram samt de direkta medel som hanteras av svenska myndigheter). Därtill redovisas Europeiska revisionsrättens granskningar avseende genomförandet av EU-budgeten 2007.

Intygandet, som omfattar de EU-medel som hänförs till innevarande fleråriga budgetram 2007–2013, innehåller en räkenskapssammanställning av återflödet från EU-budgeten. Anledningen till att intygandet begränsas till denna period är tillkomsten av ny rättslig grund (ett ramverk för intern styrning och kontroll). Genom ramverket lämnar ansvariga myndigheter en försäkran till regeringen som möjliggör utfärdandet av ett nationellt intygande. Regeringens intygande grundar sig på ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar avseende hanteringen av EU-medel samt revisionens utlåtanden

från granskning av myndigheternas räkenskaper och den interna styrningen och kontrollen.

7.1 Intygande avseende EU-medel

Regeringens intygande avseende EU-medel innehåller en årlig räkenskapssammanställning över medel mottagna från EU:s budget samt en redogörelse för hur dessa medel har använts. Med EU-medel avses i detta sammanhang de medel som förvaltas i partnerskap mellan medlemsstaten Sverige och Europeiska kommissionen, vilka redovisas på statsbudgetens anslags- och inkomstitlar. Intygandet, som ingår som en del i årsredovisningen för staten, överlämnas till riksdagen, med kopia till Europeiska kommissionen och Europeiska revisionsrätten. I intygandet bedömer regeringen huruvida EU-räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande samt intygar att det finns ett ramverk för staten som syf-

tar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen. Räkenskaperna som ligger till grund för sammanställningen är upprättade enligt god redovisningssed och har varit föremål för Riksrevisionens granskning.

Regeringens intygande syftar dels till att öka riksdagens insyn i hur Sverige fullgör sitt förvaltningsansvar och hur tilldelade EU-medel används, dels till att stärka den interna styrningen och kontrollen vid de myndigheter som ansvarar för att förvalta medlen. Regeringens övergripande ambition är att skapa ett effektivt förvaltnings- och kontrollsystem kring EU-medlen i syfte att med rimlig säkerhet tillförsäkra de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet.

7.2 Ansvarsfördelningen inom den svenska statsförvaltningen

Regeringen är inför riksdagen ansvarig för hur den styr riket. Regeringen är redovisningsskyldig inför riksdagen för statens medel och de övriga tillgångar som står till dess disposition.

Regeringen lämnar årligen en årsredovisning för staten till riksdagen. Årsredovisningen innehåller konsoliderade resultat- och balansräkningar samt finansieringsanalys avseende samtliga statliga myndigheter, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen samt de fonder och andelar i bolag som myndigheterna innehar. Sveriges avgift till och återflödet från EU-budgeten redovisas i de konsoliderade resultat- och balansräkningarna i årsredovisningen för staten.

Regeringen har i hög grad delegerat beslutsfattandet bl.a. avseende genomförande av EU-program till förvaltningsmyndigheterna, som är regeringens organ för att verkställa den fastlagda politiken. Riksdagen och regeringen beslutar om inriktningen och förutsättningarna för den statliga verksamheten och vilka verksamhets- och ansvarsområden som tilldelas myndigheterna. Myndigheterna har sedan långtgående befogenheter i sitt dagliga och operativa arbete. Det är dock regeringens uppgift att styra myndigheterna och försäkra sig om att myndigheterna fullgör sitt verksamhetsansvar.

Ramverk för intern styrning och kontroll

Den 1 januari 2008 infördes ett gemensamt ramverk för intern styrning och kontroll vid statliga myndigheter. Ramverket utgörs av flera förordningar. Förutom ny förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll omfattas ramverket av den nya myndighetsförordningen (2007:515) gällande ledningens verksamhetsansvar, internrevisionsförordningen (2006:1228) avseende revisionens inriktning samt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag gällande undertecknandet av årsredovisningen.

Myndighetens ledning ansvarar inför regeringen för all den verksamhet som myndigheten bedriver och ska se till att den genomförs effektivt och enligt gällande rätt och förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. Myndigheten har också ett ansvar för att verksamheten redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten håller väl med statens medel. I enlighet med gällande regelverk ligger ansvaret för en betryggande intern styrning och kontroll på myndighetens ledning. Regelverket ålägger ledningen att kontinuerligt genomföra analyser av verksamheten och hantera risker förknippade med verksamhetsansvaret. Vidare har regeringen ställt krav på de myndigheter som ansvarar för förvaltningen av EU-medel att inrätta internrevision.

Därutöver upprättar och lämnar varje myndighet årligen en årsredovisning till regeringen. Årsredovisningen skrivs under av myndighetens ledning. Genom undertecknandet intygar ledningen att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat och av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Därtill lämnar ledningen vid de myndigheter som ålagts att inrätta och bedriva internrevision i anslutning till underskriften av årsredovisningen en bedömning av huruvida den interna styrningen och kontrollen är betryggande. Ledningens bedömning samt intygande omfattar även de EU-medel som hanteras vid myndigheten.

7.3 Räkenskapssammanställning av EU-medel

Räkenskapssammanställningen av EU-medel omfattar en resultaträkning, en balansräkning

samt en kassamässig redovisning av utfall på anslag/inkomsttitlar.

Verksamheten för innevarande fleråriga budgetram befann sig under 2008 i en inledningsfas, dock med undantag för jordbruksfonder. De fleråriga och årliga programmen fastställdes för flertalet fonder under 2007 och 2008 och utbetalningarna har följaktligen varit begränsade.

Utbetalningarna från tidigare fleråriga budgetram (2000–2006) kommer gradvis att minska och fasas ut de kommande åren (strukturfonderna slutredovisas under 2010) medan utbetalningarna avseende innevarande fleråriga budgetram kommer att öka. Detta innebär att på sikt kommer i princip samtliga EU-medel att omfattas av intygandet. För 2008 innebär det dock att intygandet i princip omfattar jordbruksfonder.

Genom medlemskapet i EU hanterar svenska myndigheter olika typer av medel från och till EU:s budget. De medel som Sverige erhåller som återflöde från EU-budgeten kommer huvudsakligen från EU:s jordbruksfonder och strukturfonderna. Sverige får också stöd till trans-europeiska nätverk samt forsknings- och utbildningsprogram. För den senare bidragskategorin ligger dock ansvaret för att administrera och förvalta dessa medel på kommissionen och andra institutioner inom EU och inte på medlemsstaten. Det är enbart de medel som Sverige erhåller och som förvaltas gemensamt med kommissionen som omfattas av regeringens intygande. Ett gemensamt förvaltningsansvar innebär i korthet att kommissionen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av EU:s budget men att medlemsstaten är ansvarig för att nationellt bygga upp ett förvaltnings- och kontrollsystem som garanterar en sund ekonomisk förvaltning av EU:s medel.

På de områden där det föreligger ett delat förvaltningsansvar mellan Sverige och kommissionen finns på resultaträkningens intäktssida (EU-budgetens utgiftssida) för fleråriga budgetramen 2007–2013 totalt nio myndigheter som är utsedda att vara förvaltande myndighet.

Nedan redogörs för de olika fonderna.

Jordbruksfonder

Stödet till jordbruket består i innevarande fleråriga budgetram 2007–2013 av två fonder – Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygds-

utveckling (EJFLU). Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) är förvaltande myndighet samt utbetalande organ för båda fonderna och har därmed det yttersta ansvaret för att dessa medel används på ett korrekt och effektivt sätt. Attesterande organ är Ekonomistyrningsverket (ESV).

EGFJ finansierar bl.a. olika direktstöd till jordbrukare samt interventioner i syfte att stabilisera jordbruksmarknaden. EJFLU ska både främja miljön och verka för ökad konkurrenskraft och livskvalitet på landsbygden.

Strukturfonder

Antalet strukturfonder i innevarande programperiod 2007–2013 är två, Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF). Strukturfonder ska bidra till att minska de ekonomiska och sociala skillnaderna mellan Europas regioner och inlevnare.

I Sverige är ERUF uppdelad i 8 regionala program och 10 territoriella program medan ESF består av ett nationellt program. För varje program finns förvaltande myndighet, attesterande myndighet och revisionsmyndighet. Den förvaltande myndigheten har ansvaret för att det operativa programmet förvaltas och genomförs på ett effektivt och korrekt sätt. Den förvaltande myndigheten betalar även ut strukturfondsmedlen till de slutliga stödmottagarna.

Den attesterande myndigheten gör en bedömning om kostnaderna är stödberättigande och intygar inför kommissionen att utgiftsdeklarationen är korrekt.

För ERUF är Verket för näringslivsutveckling (Nutek) förvaltande och attesterande myndighet för 8 regionala program samt ett territoriellt program. I ytterligare fyra territoriella program är förvaltande och attesterande myndigheter svenska, Länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens respektive Jämtlands län.

För ESF är Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) förvaltande och attesterande myndighet.

ESV är utsedd till att vara revisionsmyndighet för ESF och de ERUF-program som förvaltas i Sverige.

Ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar

För att ge finansiellt stöd till asyl- och migrationspolitiken i EU har ett ramprogram för

solidaritet och hantering av migrationsströmmar inrättats under den fleråriga budgetramen 2007–2013 och omfattar fyra olika fonder – Europeiska flyktingfonden (2008–2013), Europeiska fonden för de yttre gränserna (2007–2013), Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare (2007–2013) samt Europeiska återvändandefonden (2008–2013).

Fonderna kan användas för att finansiera samarbetsprojekt som rör flyktingmottagning, gränskontroll, integration och återvändande.

Europeiska flyktingfonden (2005–2010), som beslutades under föregående fleråriga budgetramen, inkluderas inte i intygandet p.g.a. att medlen inte omfattas av det gemensamma förvaltningsansvaret mellan medlemsstat och kommission.

Migrationsverket har utsetts till ansvarig myndighet för att sköta de nationella insatser som får stöd från flyktingfonden samt återvändandefonden i enlighet med tillämplig gemenskapslagstiftning och principen om en sund ekonomisk förvaltning. Svenska ESF-rådet har utsetts till ansvarig myndighet för integrationsfonden och Rikspolisstyrelsen för gränsfonden. ESV är utsedd till att vara revisionsmyndighet för samtliga fonder inom ramprogrammet.

Fiskerifonden

Stödet till fiskerinäringen består i innevarande programperiod av en fond, Europeiska Fiskerifonden (EFF). Fiskeriverket är förvaltande och attesterande myndighet för denna fond. ESV är utsedd till att vara revisionsmyndighet.

7.3.1 Resultaträkning

Resultaträkningen visar i sammandrag återflödet från EU-budgeten och dess användning. Redovisningen görs i periodiserade termer, dvs. kostnaderna och intäkterna redovisas det år de är hänförliga till.

Tabell 7.1 Resultaträkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013

Miljoner kronor	2008
<i>Intäkter av bidrag från EU</i>	
- Jordbruksstöd	9 907
- Europeiska socialfonden	195
- Övrigt	5
<i>Summa intäkter av bidrag från EU</i>	<i>10 107</i>
<i>Verksamhetens kostnader,</i>	
- Kostnaden för personal	-31
- Kostnaden för lokaler	-10
- Övriga driftskostnader	-63
<i>Summa verksamhetens kostnader</i>	<i>-104</i>
<i>Lämnade bidrag,</i>	
- Jordbruksstöd	-8 812
- Europeiska regionala utvecklingsfonden	-181
- Europeiska socialfonden	-30
- Övrigt	-14
<i>Summa lämnade bidrag</i>	<i>-9 037</i>
<i>Summa kostnader</i>	<i>-9 141</i>
Nettointäkt	966

Anm. Eftersom 2008 är det första år för vilket denna typ av redovisning görs saknas jämförelsetal för 2007.

Intäkter – återflöde från EU-budgeten

De intäkter som redovisas avser till övervägande del medel från jordbruksfonden för finansiering av gårdsstöd och andra stöd till jordbruket. Jordbruksverket redovisar intäkter på 9 907 miljoner kronor. Huvuddelen av beloppet avser gårdsstöd för 2008 och omkring en femtedel avser medel från landsbygdsfonden.

Förutom Jordbruksverket redovisar Svenska ESF-rådet bidrag från socialfonden med 195 miljoner kronor. Mindre belopp om 5 miljoner kronor redovisas av Fiskeriverket, Nutek och Migrationsverket.

Kostnader – användningen av de medel som erhållits från EU-budgeten

Jordbruksverket redovisar lämnade bidrag med 8 812 miljoner kronor, till största delen för gårdsstöd och i övrigt främst medel enligt EJFLU.

Utöver Jordbruksverket redovisar Nutek bidrag på 181 miljoner kronor till företag, myndigheter och övriga organisationer m.m. finansierade från ERUF.

Svenska ESF-rådet redovisar lämnade bidrag finansierade från ESF med 30 miljoner kronor. Dessutom redovisar Fiskeriverket, Länsstyrelsen i Jämtlands län samt Migrationsverket lämnade

bidrag med mindre belopp. Jordbruksverket, Migrationsverket och Svenska ESF-rådet redovisar administrativa kostnader finansierade med EU-medel med 104 miljoner kronor.

7.3.2 Balansräkning

Balansräkningen visar i sammandrag fordringar och skulder avseende medel från EU-budgeten och dess användning, baserat på vad berörda myndigheter tagit upp i sina årsredovisningar.

Tabell 7.2 Balansräkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013

Miljoner kronor	2008-12-31
Övriga fordringar	7 562
Periodavgränsningsposter	10
Summa tillgångar	7 572
Kapital	5 730
Leverantörsskulder	1
Övriga skulder	15
Förutbetalda intäkter	283
Oförbrukade bidrag	1 543
Summa skulder och kapital	7 572

Anm. Eftersom 2008 är det första år för vilket denna typ av redovisning görs saknas jämförelsetal för 2007.

Fordringar

Fordringarna avser främst Jordbruksverkets fordringar på EGFJ för i första hand gårdsstöd utbetalat i slutet av 2008 med 7 042 miljoner kronor samt fordran på EJFLU.

Skulder och eget kapital

Skulderna avser oförbrukade bidrag på 1 543 miljoner kronor, främst i form av förskott från EJFLU med 1 400 miljoner kronor. Nutek redovisar förutbetalda intäkter från ERUF med 254 miljoner kronor.

7.3.3 Redovisning på statsbudgeten – kassamässig

Redovisningen på statsbudgeten görs i kassamässiga termer, dvs. under den period då betalning sker. I tabell 7.3 redovisas utfall anslag/inkomsttitel avseende innevarande fleråriga budgetramen 2007-2013.

Tabell 7.3 Utfall anslag/inkomsttitlar avseende fleråriga budgetramen 2007–2013

Miljoner kronor

Anslag		Utfall 2008
081208	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	10
132207	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	68
193306	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	187
234303	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 987
234304	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	537
234308	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m., programperiod 2007–2013	8
234313	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EU-budgeten	6
234402	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 831
Summa anslag		9 634
Inkomsttitlar		
6111	Gårdsstöd	6 276
6113	Övriga interventioner	126
6114	Exportbidrag	106
6115	Djurbidrag	325
6116	Offentlig lagring	20
6118	EU:s landsbygdsfond 2007–2013	1 807
6119	Övriga bidrag från EU:s jordbruksfonder	216
6213	Bidrag från EG:s fiskerifond perioden 2007–2013	36
6313	Bidrag från EU:s regionalfond perioden 2007–2013	272
6413	Bidrag från EU:s socialfond perioden 2007–2013	195
6911	Övriga bidrag från EU	4
6912	Stöd till sockernäringsen	260
Summa inkomsttitlar		9 643
Netto anslag/inkomsttitlar		9

Inkomster

Inkomsterna avser främst gårdsstöd och förskottsmedel från EJFLU som liksom övriga jordbruksstöd ovan (inkomsttitel 6111–6119) redovisas av Jordbruksverket.

Bidrag från EFF redovisas av Fiskeriverket. Bidrag från ERUF redovisas av Nutek och Länsstyrelsen i Jämtlands län. Bidrag från ESF redovisas av Svenska ESF-rådet. Stöd till sockernäringsen redovisas av Jordbruksverket.

Utgifter

Utgifterna på anslag avser i första hand gårdsstöd och djurbidrag samt åtgärder för landsbygdens miljö och struktur som redovisas av Jordbruksverket. Även utgifterna för intervention och exportbidrag redovisas av Jordbruksverket.

Bland övriga utgifter är det i första hand Nutek som redovisar stöd från ERUF. ESF-rådet redovisar stöd från ESF.

7.4 Ansvariga myndigheters samt revisionens bedömningar och iakttagelser

7.4.1 Myndighetsledningarnas intygande och bedömning av räkenskaperna samt den interna styrningen och kontrollen

Nedan följer en sammanfattning av ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar av räkenskaperna samt den interna styrningen och kontrollen avseende EU-medel.

Jordbruksfonderna

I årsredovisningen för 2008 intygar Jordbruksverkets ledning, generaldirektören, att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Vidare bedöms den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten vara betryggande.

Förutom att Jordbruksverket lämnar en bedömning samt ett intygande enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag utfärdar generaldirektören vid myndigheten en särskild försäkran enligt rådets förordning (EG) nr 1290/05 för EGFL och EJFLU. Försäkran ingår som en del i de räkenskaper som Jordbruksverket lämnar för räkenskapsåret (16 oktober 2007 till 15 oktober 2008) till kommissionen, och som senare granskas av ESV.

Av försäkran framgår att generaldirektören på heder och samvete bekräftar att räkenskaperna ger en sann, fullständig och korrekt bild av utgifterna och intäkterna under räkenskapsåret. I synnerhet har alla skulder, förskott, säkerheter och lager registrerats i räkenskaperna, och alla inkomster som rör EGFJ och EJFLU har kredi-

terats till rätt fonder. Vidare har ett system införts vid myndigheten som med rimlig säkerhet kan garantera de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet, inbegripet att bidragsansökningarna uppfyller krav för stödberättigande och, när det gäller EJFLU, att förfarandena för tilldelning av stöd förvaltas, kontrolleras och dokumenteras i enlighet med gemenskapsreglerna.

Strukturfonderna

Ansvariga myndighetsledningar vid Svenska ESF-rådet, Nutek, Länsstyrelserna i Jämtlands, i Norrbottens och Västerbottens län intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Därtill bedöms den interna styrningen och kontrollen vara betryggande.

Ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar

Ansvariga myndighetsledningar vid Migrationsverket, Svenska ESF-rådet samt Rikspolisstyrelsen intygar att respektive årsredovisning ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Därtill bedöms den interna styrningen och kontrollen vara betryggande vid respektive myndighet.

Fiskerifonden

Ledningen vid Fiskeriverket intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Vidare bedöms att det föreligger brister avseende den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten beträffande vissa frågor inom ramen för uppföljning och avslutning av fiskefonden avseende programperiod 2000–2006. Bedömningen rör felprocent för de tre programområdena, Mål 1 södra, Mål 1 norra samt utanför Mål 1.

Den gamla programperioden omfattas inte av intygandet men en kortfattad redogörelse lämnas nedan om identifierade brister. ESV, som är ansvarig för att upprätta det slutliga utgiftsintyget till kommissionen, ska göra en bedömning av stödberättigade utgifter. I den rapport som överlämnades till kommissionen pekade ESV på en hög felfrekvens i programmen. ESV gjorde bedömningen att förvaltnings- och kontrollsystemen för den gamla programperioden inte kunde anses tillfredsställande. Fiskeriverket

delar dock inte bedömningen att felprocenten i programmen är så hög som ESV anför. ESV kommer att genomföra en närmare revision av frågan.

7.4.2 Ekonomistyrningsverkets iakttagelser

Regeringen har gett ESV i uppdrag att fungera som nationellt revisionsorgan för de EU-medel som hanteras i Sverige. ESV granskar de EU-program och fonder där ansvaret för en sund ekonomisk förvaltning och genomförandet av effektiva kontroller är delat mellan svenska myndigheter och kommissionen. ESV lämnar för varje program/fond en årlig revisionsrapport och i anslutning till denna även ett revisionsutlåtande. Regeringen redovisar i det följande de väsentligaste iakttagelserna från respektive fond/program.

Jordbruksfonderna

Som attesterande organ lämnar ESV ett utlåtande om årsräkenskaperna. Utlåtandet omfattar även ett utlåtande om de interna kontrollernas effektivitet. Revisionen avser årsredovisningen för EGFJ och EJFLU.

ESV anser att redovisningarna för EJFLU samt EGFJ som översänts till kommissionen är rättvisande och korrekta i alla väsentliga avseenden vad gäller de utgifter som belastat fonderna och att granskningen av jordbruksverkets överensstämmelse med ackrediteringskriterierna har gett till resultat att de interna kontrollförfarandena bedöms ha fungerat tillfredsställande.

Strukturfonder och fiskerifonden

ESV:s bedömning grundar sig enligt EU:s regelverk på genomfört granskningsarbete under perioden 1 januari 2007–30 juni 2008. På grund av att programmen inte helt kommit igång och att inga utgiftsdeklarationer lämnats till kommissionen under denna period har inga granskningar slutförts. Följaktligen lämnar ESV inte något revisionsutlåtande för strukturfonderna samt EFF avseende 2008.

Ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar

För gränsfonden beslutades de fleråriga och årliga programmen för 2007 och 2008 i december 2008. Beslut för flyktingfonden fattades den 16 december 2008 (C(2008)8358) och beslut för

återvändandefonden fattades den 11 mars 2009 (C(2009)1585). Detta innebär således att ESV inte har lämnat något revisionsutlåtande för dessa fonder avseende 2008.

7.4.3 Riksrevisionens granskning av myndigheternas årsredovisningar och ledningens förvaltning

Enligt 3 § lagen (2002:1022) om revision av statliga verksamhet m.m. granskar Riksrevisionen bl.a. årsredovisningen för de förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen. Granskningen syftar till att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande. Granskningen omfattar även myndighetsledningens bedömning av räkenskapernas tillförlitlighet samt bedömningen avseende den interna styrningen och kontrollen. Varje räkenskapsår avslutas granskningen med en revisionsberättelse.

Samtliga ansvariga förvaltande myndigheter av EU-medel (Jordbruksverket, Svenska ESF-rådet, Nutek, Fiskeriverket, Migrationsverket, Rikspolisstyrelsen samt Länsstyrelserna i Jämtlands, Norrbottens och Västerbottens län) erhöll för 2008 en revisionsberättelse utan invändning. Riksrevisionens bedömning är att årsredovisningen för respektive myndighet i allt väsentligt är rättvisande.

7.4.4. Regeringens intygande avseende EU-medel

Intygandet grundas på ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar avseende hanteringen av EU-medel samt revisionens utlåtanden från granskningar varpå regeringen lämnar följande intygande:

Rättvisande räkenskaper

Sammanställningen av EU-räkenskaperna, omfattande resultat- och balansräkning samt en kassamässig redovisning, har upprättats enligt god redovisningssed. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Betryggande intern styrning och kontroll

Det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

7.5 Revisionsrättens granskningar

Europeiska revisionsrätten (revisionsrätten) svarar för den externa revisionen av EU:s budget. I detta avsnitt redovisas revisionsrättens väsentligaste iakttagelser från granskningen av budgetåret 2007.

Revisionsrättens uppdrag är att göra en oberoende granskning av hur Europeiska unionens medel uppbärs och används, och på så sätt bedöma hur de europeiska institutionerna fullgör sina uppgifter i samband med detta. Revisionsrätten granskar om samtliga inkomster och utgifter varit lagliga och korrekta och om den ekonomiska förvaltningen varit sund. Syftet med revisionsrättens arbete är att bidra till att förbättra den ekonomiska förvaltningen av unionens medel på alla nivåer. Revisionsrättens granskningsmandat omfattar alla organ som förvaltar eller mottar EU-medel. Detta innebär att revisionsrätten inte bara granskar EU:s institutioner och organ, utan även medel som administreras på nationell, regional och lokal nivå.

Varje år lämnar revisionsrätten sin årsrapport, som innehåller iakttagelser om Europeiska unionens budgetgenomförande. Årsrapporten innehåller även en revisionsförklaring (DAS) om räkenskapernas tillförlitlighet för året i fråga och de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet. I årsrapporten sammanfattas även revisionsrättens granskningar under föregående budgetår, sektor för sektor, samt för institutionernas egna administration.

Revisionsrättens årsrapport utgör ett mycket viktigt underlag för Ekonomi- och finansministerrådets (Ekofinrådet) ställningstagande om att rekommendera om ansvarsfrihet bör beviljas kommissionen för det berörda budgetåret. Till rekommendationen om ansvarsfrihet fogas även slutsatser på de åtgärder som rådet anser att kommissionen borde vidta för att komma till rätta med de brister som revisionsrätten identifierat. Vidare utgör årsrapporten ett viktigt underlag för Europaparlamentet som slutligen beslutar om ansvarsfriheten.

Förslaget från Ekofinrådet är att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för budgetåret 2007.

7.5.1 Väsentliga iakttagelser under 2007

Regeringen redovisar här de viktigaste iakttagelserna i revisionsrättens årsrapport för 2007 som ligger till grund för rådets rekommendation om ansvarsfrihet för kommissionen.

Revisionsrättens sammanfattande bedömning för 2007 är *”Vissa förbättringar men ytterligare framsteg kan göras”*.

De konsoliderade räkenskaperna för budgetåret 2007 anses i allt väsentligt ge en rättvisande bild av gemenskapens finansiella ställning och resultat för året. Det är första gången som revisionsrätten kan lämna ett uttalande utan reservation avseende räkenskapernas tillförlitlighet. Revisionsrätten uppmärksammade vidare kommissionens ansträngningar med att stärka sitt system för intern kontroll och implementeringen av åtgärdsplanen som antogs i samband med färdplanen för en integrerad ram för intern kontroll.

Vidare lämnar revisionsrätten ett uttalande utan reservation för inkomster, administrativa utgifter, åtaganden samt ekonomi och finans. Uttalande med reservation lämnas dock för merparten av utgifterna - jordbruk och naturresurser, sammanhållning, forskning, energi och transport, bistånd till tredje land, utvecklings-samarbete och utvidgning samt utbildning och medborgarskap - där de underliggande transaktionerna fortsätter att uppvisa en väsentlig felnivå. Systemen för övervakning och kontroll är för dessa områden endast delvis ändamålsenliga. Förklaringen till uppkomna fel anses vara allt för komplexa regelverk, främst inom de områden där det råder ett delat förvaltningsansvar mellan kommissionen och medlemsstaterna. Enligt revisionsrätten innebär EU-utgifternas karaktär att risken för fel är störst hos den slutliga stödmottagaren, som avsiktligt, av oaktsamhet eller av misstag begär ersättning för utgifter som är icke stödberättigande eftersom de inte uppfyller de rättsliga villkoren, inte har dokumenterats i vederbörlig ordning eller inte har beräknats korrekt. Därtill har omfattande brister identifierats hos de nationella myndigheter som ansvarar för förvaltning och kontroll av stödmottagarna (den s.k. första kontrollnivån) som kontrollerar att medfinansierade produkter och tjänster levererats och att de kostnader som deklarerats av stödmottagaren har uppstått och uppfyller kraven i EG:s regelverk.

Revisionsrätten underkänner för första gången inte något av systemen för övervakning och kontroll för någon sektor. Detta är ett framsteg jämfört med tidigare år. Dock påpekar revisionsrätten att det återstår ett omfattande förbättringsbehov för att systemen ska bedömas helt ändamålsenliga. Stora problem återfinns fortsatt i medlemsstaternas förvaltning och kontroll av EU-medel och revisionsrätten konstaterar att det är sammanhållningspolitiken som uppvisar den högsta felnivån.

7.5.2 Revisionsrättens iakttagelser gällande Sverige

I det följande redogörs närmare för revisionsrättens väsentligaste iakttagelser som har anknytning till svenska förhållanden.

Jordbruksfonderna

När det gäller bedömningen av systemen för övervakning och kontroll har revisionsrätten utfört en omfattande revision av fastställandet av stödrättigheter inom systemet med samlat gårdsstöd och betalningar. Revisionsrätten kunde i sin granskning konstatera vissa brister i Sveriges hantering.

Sverige delar i stort revisionsrättens kritik och ett flertal åtgärder har vidtagits i enlighet med en handlingsplan som tagits fram av ansvariga myndigheter. Sverige kommer att förbättra kvalitén i blockdatabasen liksom åtgärda de felaktigheter som revisionsrätten konstaterat avseende tilldelade stödrunder. Vidare har de gemensamma rutinerna uppdaterats för länsstyrelsens handläggning och kontroll av stödansökan. Därtill införs en slutlig administrativ kontroll före det att utbetalningarna godkänns.

7.5.3 Utgångspunkter för Sveriges agerande avseende revisionsrättens iakttagelser

I propositionen om budgeteffekter av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen m.m. (prop. 1994/95:40), som riksdagen ställt sig bakom (bet. 1994/95:FiU5, rskr. 1994/95:67), slås fast att Sverige ska verka för en effektiv och återhållsam EU-budgetpolitik och för att närhetsprincipen ska tillämpas på budgetområdet. I den

svenska politiken ingår även att prioritera frågor som berör uppföljning och kontroll.

Kommissionen är enligt fördraget ytterst ansvarig för budgetens genomförande. Medlemsstaterna har dock ett ansvar inför kommissionen och ska samarbeta med kommissionen i genomförandet av budgeten och för att upprätta och vidmakthålla effektiva kontrollsystem som säkerställer en sund ekonomisk förvaltning i medlemsstaten. Sverige fäster stor vikt vid revisionsrättens iakttagelser och behovet av att kommissionen tillsammans med medlemsstaterna vidtar nödvändiga åtgärder mot de brister som revisionsrätten uppdatat.

Sverige kommenteras i mycket begränsad omfattning i årsrapporten. I det fall Sverige omnämns rör det främst jordbruksområdet där brister konstaterats i förvaltnings- och kontrollsystemen.

Regeringen har under 2008 vidtagit ett antal åtgärder som stärker förvaltningen av EU-medel i Sverige. Den 1 januari 2008 infördes ett gemensamt ramverk för intern styrning och kontroll vid statliga myndigheter. Under året har förberedelsearbetet fortgått med att introducera Sveriges intygande avseende hanteringen av EU-medel. Huvudsyftet med intygandet är att skapa en starkt internkontroll kring de EU-medel som förvaltas i Sverige. Vid Ekobrottsmyndigheten har en utvidgning gjorts av EU-bedrägerirådets uppdrag. Därutöver har sammansättningen av rådet ändrats så att de myndigheter som är ansvariga under nuvarande fleråriga budgetram finns representerade. Sedan 1 mars 2008 har rådet bytt namn till "Rådet för skydd av EU:s finansiella intressen" (SEFI-rådet). Rådet ska främja en effektiv och korrekt användning av EU-relaterade medel och åtgärder mot bedrägerier, missbruk och annan oegentlig hantering av sådana medel i landet. Rådet ersätter tidigare EU-bedrägeriråd.

7.6 Redovisning av samtliga EU-medel

I detta avsnitt redovisas samtliga EU-medel som redovisas över statsbudgeten, den svenska EU-avgiften och återflödet från EU-budgeten.

I avsnittet beskrivs avgiften till EU:s budget med dess beståndsdelar, beståndsdelarna i återflödet från EU-budgeten samt redovisar de

senaste fem årens utfall för dessa poster uppdelat på tabeller för periodiserat utfall (enligt resultaträkningen) respektive kassamässigt utfall i överensstämmelse med statsbudgeten. Den beskriver hela flödet, oavsett vilken flerårig budgetram medlen är hänförliga till. I avsnittet beskrivs även de totala utgifterna på anslag finansierade med EU-medel, oavsett vilken flerårig budgetram utgifterna är hänförliga till. Detta avsnitt ger därmed en översikt över den totala påverkan av EU-medel på 2008 års räkenskaper.

7.6.1 Avgiften till EU:s budget

EU:s budget upprättas med stöd av artikel 268 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Budgetens utgifter och inkomster ska balansera varandra och det är budgetens utgifter som styr nivån på inkomsterna. Inkomsterna finansieras huvudsakligen med s.k. egna medel, dvs. avgifter från medlemsstaterna vilka, i enlighet med fördragets artikel 269, fastställs på basis av regelverket i rådets beslut om gemenskapernas egna medel (2000/597/EG, Euratom). En mindre del av EU-budgeten finansieras av övriga inkomster som utgörs av bl.a. eventuellt överskott från föregående år, gemenskapsskatter och gemenskapsavgifter, räntor på samt EES-ländernas bidrag.

EU-avgiftens olika beståndsdelar beskrivs kortfattat nedan.

Tullavgifter

Handelstullar tas ut enligt den gemensamma tulltaxan vid handel med länder utanför EU. Dessa inkomster tillfaller gemenskapsbudgeten. Medlemsländerna får dock behålla 25 procent av intäkterna för att finansiera administrativa kostnader.

Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter

Inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitikerna tas särskilda jordbrukstullar och en produktionsavgift för socker ut. Dessa inkomster tillfaller gemenskapsbudgeten, med avdrag för finansiering av administrativa kostnader enligt samma procentsats som för tullavgifter.

Mervärdesskattebaserad avgift

Denna del av avgiften beräknas som en procentuell andel av respektive medlemsstats mervärdesskattebas. Med mervärdesskattebas avses värdet på den samlade konsumtionen av varor och

tjänster under ett år. Den nationella skattebasen korrigeras så att en enhetlig skattebas erhålls för alla medlemsländer. Avgiften baseras på en prognos på landets mervärdesskattebas för aktuellt budgetår. I efterhand revideras avgiften med hänsyn till utfallet för denna bas. Sedan 1999 görs dessutom en justering av innevarande års avgift enligt en uppdaterad prognos för avgiftsbasen. År 2002 reducerades det högsta tillåtna uttaget av momsavgiften från 1 procent till maximalt 0,75 procent av mervärdesskattebasen och från 2004 reducerades uttaget till maximalt 0,5 procent. Utfallet 2008 uppgick till 0,31 procent.

Avgift baserad på bruttonationalinkomsten

Denna del av avgiften beräknas som en procentuell andel av medlemslandets bruttonationalinkomst (BNI) beräknad till marknadspriser. BNI uttrycker värdet av de samlade inkomsterna som tillfaller ett land.⁸ Uttaget beräknas som en procentuell andel av gemenskapens samlade BNI mot bakgrund av återstående finansieringsbehov sedan övriga avgifter beräknats. BNI-avgiften korrigeras i efterhand då den prognostiserade avgiftsbasen ersätts med utfall. Sedan 1999 görs dessutom en justering av innevarande års avgift enligt en uppdaterad prognos för avgiftsbasen.

Storbritanniens budgetreduktion

Storbritannien har beviljats en nedsättning av sin avgift (budgetreduktion)⁹ som finansieras gemensamt av övriga medlemsstater i enlighet med respektive medlemsstats BNI. Sedan 2002 är dock Sveriges andel begränsad till 25 procent av den andel Sverige skulle ha med en rent BNI-baserad finansiering.

⁸ BNI definieras som BNP minus räntor, löner och kollektiva avgifter betalda till utlandet, plus räntor, löner och kollektiva avgifter erhållna från utlandet, minus skatter betalda till EU, plus subventioner erhållna från EU.

⁹ Huvudprincipen är att UK-rabatten ska uppgå till 66 procent av skillnaden mellan Storbritanniens andel av det s.k. obegränsade beräkningsunderlaget för mervärdesskattebaserad avgift (dvs. före tillämpningen av begränsningen till 50 procent av BNI) och Storbritanniens andel av de totala fördelade utgifterna. Resultatet justeras för de fördelar som Storbritannien har fått av att den mervärdesskattebaserade avgiften och de traditionella egna medlen minskat i betydelse för finansieringen av EU-budgeten. Justering görs också för de fördelar Storbritannien vid en utvidgning får av att den brittiska andelen av de totala fördelade utgifterna minskar (och reduktionen därmed skulle öka).

7.6.2 Återflöde från EU-budgeten

De medel som Sverige erhåller som återflöde från EU-budgeten kommer huvudsakligen från EU:s jordbruksfonder och strukturfonderna. Sverige får också medel från bl.a. forskningsprogram och en rad andra EU-program med mindre stödvolymmer. Nedan redogörs kortfattat för jordbruks- och strukturfonderna. En stor del av återflödet går via statsbudgeten, en mindre del går direkt till olika myndigheters verksamhet och en del redovisas inte alls inom staten.

Jordbruksfonderna

Huvuddelen av bidragen är jordbruksstöd inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitik. Exempel är gårdsstöd och djurbidrag, trädesättning och bidrag till landsbygdsutveckling. Dessa bidrag finansieras av Europeiska garanti-fonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJ-FLU).

Strukturfonderna

Sverige får även stöd från EU:s strukturfonder. Strukturfonderna var under programperioden 2000–2006 ett samlingsbegrepp för Europeiska Socialfonden (ESF), Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF), Fonden för Fiskets Utveckling (FFU) och Utvecklingssektionen vid EG:s Jordbruksfond (EUGFJ-utveckling). Under programperioden 2007–2013 är strukturfonderna ett samlingsbegrepp för ERUF och ESF.

7.6.3 Redovisning i resultaträkningen

I resultaträkningen för staten redovisas avgiften till EU under posten Transfereringar till utlandet (se vidare not 4 till resultaträkningen, avsnitt 4.5.1). Återflödet från EU redovisas under posten Intäkter av bidrag (se vidare not 3 till resultaträkningen, avsnitt 4.5.1). Redovisningen i resultaträkningen är periodiserad, dvs. intäkter och kostnader redovisas det år de är hänförliga till.

Kostnaden för EU-avgiften redovisas det år som avgiften avser.¹⁰ Intäkt av EU-bidrag redovisas det år som stödet betalas ut till bidragsmottagarna, vilket motsvarar det år kostnaden uppstår. Det finns också vissa medel från EU, exempelvis forskningsstöd, som inte redovisas på statsbudgeten utan endast i resultaträkningen. Under 2008 tog universitet och högskolor samt övriga statliga myndigheter emot 799 miljoner kronor i bidrag från EU:s institutioner som enbart redovisas som intäkter av bidrag i resultaträkningen, och alltså inte redovisas på statsbudgeten (beloppet utgör en del av posten Övriga EU-bidrag i tabellen i not 3 till resultaträkningen). I tabell 7.4 redovisas kostnaden för EU-avgiften under perioden 2004–2008. En jämförelse görs med de totala intäkterna av bidrag från EU, inklusive de bidrag som enbart redovisas i resultaträkningen (se även not 3 till resultaträkningen).

¹⁰ Beträffande EU-avgiften finns dock en stor periodiseringsdifferens som beror på att det nya beslutet för egna medel är försenat och inte kommer att träda i kraft förrän tidigast 2009, men tillämpas från 2007. Denna aspekt ingår inte i periodiseringen som ligger till grund för siffrorna i resultaträkningen.

Tabell 7.4 Periodiserat utfall 2004–2008¹

Miljoner kronor

	2004 ²	2005	2006	2007	2008	Förändring 2007/2008
Tullavgift	2 662	3 003	3 539	3 707	3 577	-130
Jordbruksavgifter	210	257	169	425	783	358
Mervärdesskattebaserad avgift	3 420	3 113	4 227	4 475	4 323	-152
BNI-baserad avgift	16 452	18 893	17 723	17 512	21 960	4 448
Storbritannien-avgift	273	369	262	379	437	58
Summa EU-avgift netto	23 017	25 635	25 920	26 498	31 080	4 582
Summa bidrag m.m.	12 294	13 137	13 840	14 270	12 811	-1 459
Nettoflöde till EU	10 723	12 498	12 080	12 228	18 269	6 041

¹ Periodiseringen av EU-avgiften försvåras av att korrigeringar kan göras flera år i efterhand.² Från 2004 har 2 546 miljoner kronor avseende BNI-avgiften periodiserats till 2003.

Sveriges kostnader för avgiften till EU ökade 2008 med 4 582 miljoner kronor jämfört med 2007. Ökningen beror dels på ökade utgifter på EU-budgeten främst till följd av ökat genomförande av stödprogrammen för perioden 2007–2013, dels på förändringar på EU-budgetens inkomstsida. Bl.a. gjordes en stor särskild inbetalning av svensk EU-avgift p.g.a. reviderade nationalräkenskaper för tidigare år.

Den mervärdesskattebaserade avgiften minskade med 152 miljoner kronor medan tullavgifterna minskade med 130 miljoner kronor. Den avgift som baseras på BNI ökade med 4 448 miljoner kronor medan jordbruksavgifterna ökade med 358 miljoner kronor.

Bidragen från EU minskade med 1 459 miljoner kronor 2008. En förklaring till minskningen är att det endast i mycket begränsad omfattning har rekvirerats medel från EU när det gäller bidrag från strukturfonderna för den nya programperioden 2007–2013. Nettoflödet från statsbudgeten till EU ökade 2008 med 6 041 miljoner kronor jämfört med 2007.

7.6.4 Redovisning på statsbudgeten

På statsbudgeten bruttoredo visas det återflöde som administreras av svenska myndigheter, dvs. betalningar från EU-kommissionen redovisas mot inkomsttitel, medan de utbetalningar som myndigheterna gör på kommissionens vägnar redovisas mot anslag på statsbudgetens utgiftsida. Dessa anslag återfinns inom flera olika utgiftsområden. Betalningar från EU-kommissionen redovisas samlat under inkomsttypen 6000 Bidrag från EU m.m. och specificeras på separata inkomsttitlar. EU-avgiften redovisas på det un-

der utgiftsområde 27 uppförda anslaget 93:1 *Avgiften till Europeiska gemenskapen*. Redovisningen på statsbudgeten är i dessa delar kassamässig.

Sveriges mellanhavanden med EU skiljer sig åt vad avser jordbruksfondens garantisektion och strukturfonderna. Jordbruksfonden regleras den tredje vardagen i den andra månaden efter utbetalningsmånaden i Sverige. För strukturfonderna förskottas medlemsländerna en viss del av bidragen och därefter överförs medel löpande under programperioden. Slutlig reglering sker vid programperiodens slut.

I tabell 7.5 sammanfattas det kassamässiga flödet mellan EU-budgeten och den svenska statsbudgeten under perioden 2004–2008.

Tabell 7.5 Avgiften till och återflöde från EU (kassamässigt) 2004–2008

Miljoner kronor

	2004	2005	2006	2007	2008	Förändring 2007/2008
Tullavgift	2 662	3 003	3 539	3 844	4 023	179
Jordbruksavgifter	210	257	169	425	783	358
Mervärdesskattebaserad avgift	3 420	3 113	4 227	4 475	4 323	-152
BNI-baserad avgift	18 998	18 893	17 723	17 512	21 960	4 448
Storbritannienavgift	273	369	262	379	437	58
Summa EU-avgift¹	25 563	25 635	25 920	26 635	31 526	4 891
Bidrag från EUGFJ ²	8 035	8 946	8 890	269	123	-146
Bidrag från EGFJ ³				6 887	7 064	177
Bidrag från EJFLU ⁴				2 686	1 807	-879
Bidrag från FFU ⁵	25	109	76	90	94	4
Bidrag från ERUF ⁶	1 458	1 381	1 212	1 130	464	-666
Bidrag från ESF ⁷	1 915	1 849	1 270	1 633	870	-763
Bidrag till trans.eur.nätv	91	300	194	187	348	161
Övriga bidrag från EG	31	7	799	155	265	110
Summa bidrag m.m.⁸	11 555	12 592	12 441	13 037	11 036	-2 002
Nettoflöde från statsbud- geten till EU	14 008	13 043	13 479	13 599	20 491	6 892

¹Avräknat mot anslag 93:1 Avgiften till Europeiska gemenskapen.²Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket³Europeiska garantifonden för jordbruket⁴Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling⁵Fonden för fiskets utveckling⁶Europeiska regionala utvecklingsfonden⁷Europeiska socialfonden⁸Redovisat mot inkomsttypen 6000 Bidrag från EU m.m.

Avgiften till EU ökade med 4 891 miljoner kronor medan bidragen från EU minskade med 2 002 miljoner kronor, vilket innebär att det kassamässiga nettoflödet till EU ökade med 6 892 miljoner kronor.

Övriga utgifter och bidrag kopplade till EU

Uppgifterna i tabellerna ger inte en helhetsbild av effekterna av EU-medlemskapet för statsbudgeten. Utöver de anslag som helt eller delvis finansieras av EU-bidrag måste hänsyn tas till att det förekommer utgifter föranledda av den medfinansiering som staten står för. Medfinansieringen är en förutsättning för att medel från bland annat strukturfonderna ska kunna utbetalas. Utgifterna för medfinansieringen avräknas mot anslag på statsbudgeten. Utgifter hänförliga till medlemskapet förekommer även under myndigheters förvaltningsanslag. Eftersom samarbetet inom EU är integrerat i den nationella verksamheten och utgifter för europeiskt samarbete förekom redan före Sveriges anslutning 1995, är dessa svåra att särskilja.

7.6.5 Anslag finansierade med EU-medel

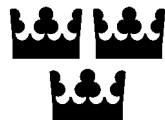
Det finns olika anslag som helt eller delvis finansieras av EU. Anslag finansierade av EU-bidrag, som huvudsakligen utbetalas inom ramen för EU:s strukturfonder och jordbruksfonder, uppgick till ca 11,2 miljarder kronor. Medel för att finansiera stöd från EU:s jordbruksfonder och strukturfonder redovisas mot inkomsttitel när medlen inflyter från EU och uppgick till ca 11,0 miljarder kronor. Beroende på olika periodiseringseffekter och beslut skiljer sig utfallet på anslagen från vad som redovisats som bidrag från EU med 0,2 miljarder kronor.

Tabell 7.6 visar utfallet på anslag finansierade med EU-medel.

Tabell 7.6 Anslag finansierade med EU-medel*Miljoner kronor*

Utgiftsområde	Anslag	Anslagsnamn	Utfall 2008
08	12:08	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	38
13	22:06	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006	600
13	22:07	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013	68
19	33:05	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006	513
19	33:06	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013	187
22	36:05	Från EG-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiskt nätverk	273
23	41:04	Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	2
23	43:03	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 987
23	43:04	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	537
23	43:08	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	69
23	43:13	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	7
23	44:02	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 969
Summa			11 250

Sammanställning av
verksamheter som staten
har ett väsentligt
inflytande över

8 Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över

De konsoliderade resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalysen i årsredovisningen för staten omfattar i huvudsak de statliga myndigheterna inklusive affärsverken. Genom ägarintressen i bolag och genom att Riksbanken och AP-fonderna faller utanför den avgränsning (se avsnitt 4.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar) som görs för statens konsoliderade balans- och resultaträkningar är den statliga sektorn i realiteten större.

Sammanställningen i detta kapitel görs i syfte att ge en samlad och översiktlig bild över samtliga verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över. När det gäller bolag, banker och finansinstitut har väsentligt inflytande definierats som att staten har en ägarandel på minst 20 procent i de aktuella organisationerna. Definitionen överensstämmer med definitionen av intresseföretag i årsredovisningslagen (1995:1554). Med denna definition bortfaller stiftelser som är självägande. Sammanställningen av den statliga sektorn inkluderar därmed förutom myndigheterna även statliga bolag och finansinstitut, Riksbanken och AP-fonderna. Även Allmänna arvsfonden redovisas här med hänsyn till det väsentliga inflytande staten har i verksamheten utan att ha någon ekonomisk ägarandel. Under 2007 har nationalräkenskaperna övergått till att redovisa premiepensionssystemet i hushållssektorn i stället för som tidigare i socialförsäkringssektorn, i enlighet med principer fastställda av Europeiska unionen. Redovisningen av den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital i tabell 8.1 inkluderar således inte Premiépensionsmyndigheten

(PPM) utan endast den statliga sektorn. PPM:s samlade tillgångar, skulder och kapital redovisas i särskild ordning i tabell 8.3.

Sammanställningen, som bygger på de ingående organisationernas officiella årsredovisningar, ger en uppfattning av den totala statliga bokförda förmögenheten.

8.1 Den statliga sektorns förmögenhet

Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital framgår av tabell 8.1. När det gäller de tillgångar och skulder som bara indirekt ägs av staten har statens andel medräknats med hänsyn tagen till ägarandelen om den uppgår till minst 20 procent. Ägande i företag där statens ägarandel är mindre än 20 procent ingår i myndigheternas samlade tillgångar och skulder.

Någon fullständig eliminering av mellanhavanden såsom fordringar och skulder samt intäkter och kostnader har inte varit möjlig att göra eftersom underlag för detta oftast saknas och de olika organisationernas redovisningsprinciper skiljer sig åt. Dessutom verkar de under olika regelverk. De elimineringar som gjorts för att undvika dubbelräkning framgår av tabellen 8.2.

Ålderspensionsreformen medförde under 1990-talet betydande förändringar i betalningsflödena mellan statsbudgeten, AP-fonderna och premiepensionssystemet. Sedan 1999 ska AP-fonderna enbart finansiera inkomstrelaterad ålderspension inom det reformerade systemets

s.k. fördelningsdel. Finansierings- och betalningsansvaret för förtids- och efterlevandepension flyttades därför från AP-fonderna till statsbudgeten. För att delvis motverka den ökade belastningen på statsbudgeten har medel överförts successivt under ett antal år från AP-fonderna till statsbudgeten i enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen AP-fonden i det reformerade pensionssystemet (prop. 1999/2000:46, bet. 1999/2000:FiU19, rskr. 1999/2000:181). Hittills överförda belopp uppgår till 245 miljarder kronor. År 2004–2008 överfördes inga medel utifrån ovan nämnda beslut. Vid överläggningar mellan de fem partierna i juni 2004 fastställdes att pensionsöverenskommelsen ligger fast men att någon slutreglering inte skulle ske den 1 januari 2005. Riksdagen har därefter efterlyst en tidsplan för när den slutliga kontrollen av överföringsbeloppet ska vidtas och när ett slutligt belopp i så fall ska föras över.

Partierna bakom pensionsöverenskommelsen har därefter haft fortsatta överläggningar om möjligheterna att fastställa en tidsplan för hanteringen av frågan. Under dessa överläggningar har bedömningen gjorts att det under överblickbar tid kommer att saknas förutsättningar för att överföra medel från AP-fonden. I detta sammanhang har också frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet diskuterats. Mot bakgrund av dessa överläggningar anser regeringen att frågan om kriterier för ytterligare överföringar bör hanteras i samband med att frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet föreläggs riksdagen i proposition. Inkomstpensionssystemet uppvisade ett underskott på 261 miljarder kronor under 2008 vilket medförde att systemets samlade resultat minskade till -245 miljarder kronor (se även tabell 8.5 och 8.6).

Tabell 8.1 Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Myndigheter					
Summa tillgångar	864	942	1 002	1 018	1 090
Summa skulder	1 639	1 687	1 637	1 517	1 500
Nettoförmögenhet /Eget kapital	-775	-745	-635	-499	-410
Summa skulder och kapital	864	942	1 002	1 018	1 090
Statliga bolag, banker och finansinstitut					
Summa tillgångar	1 021	1 159	1 213	1 331	1 539
Summa skulder	770	886	908	1 010	1 216
Nettoförmögenhet /Eget kapital	251	273	305	321	323
Summa skulder och kapital	1 021	1 159	1 213	1 331	1 539
Riksbanken					
Summa tillgångar	183	209	201	212	700
Summa skulder	119	149	138	150	630
Nettoförmögenhet /Eget kapital	64	60	63	62	70
Summa skulder och kapital	183	209	201	212	700
AP-fonderna					
Summa tillgångar	655	780	871	919	759
Summa skulder	9	11	13	21	52
Nettoförmögenhet /Eget kapital	646	769	858	898	707
Summa skulder och kapital	655	780	871	919	759
Allmänna arvsfonden					
Summa tillgångar	1	1	1	2	2
Summa skulder	1	1	1	2	2
Nettoförmögenhet /Eget kapital	0	0	0	0	0
Summa skulder och kapital	1	1	1	2	2
Elimineringar av inomstatliga mellanhanden					
Summa tillgångar	-277	-333	-371	-371	-344
Summa skulder	-59	-61	-68	-52	-22
Nettoförmögenhet /Eget kapital	-218	-272	-303	-319	-322
Summa skulder och kapital	-277	-333	-371	-371	-344
Den statliga sektorn totalt					
Summa tillgångar	2 447	2 758	2 917	3 111	3 746
Summa skulder	2 479	2 673	2 629	2 648	3 378
Nettoförmögenhet /Eget kapital	-32	85	288	463	368
Summa skulder och kapital	2 447	2 758	2 917	3 111	3 746

Vid utgången av 2008 var den statliga sektorns samlade tillgångar 3 746 miljarder kronor efter eliminerings av inomstatliga mellanhavanden. Sammantaget ökade tillgångarna under 2008 med 635 miljarder kronor. De samlade skulderna uppgick till 3 378 miljarder kronor 2008, vilket motsvarar en ökning med 730 miljarder kronor.

Som en följd av Riksbankens arbete med att underlätta bankernas finansiering och stabilisera situationen på de finansiella marknaderna, har Riksbankens tillgångar ökat med 488 miljarder kronor och skulderna med 481 miljarder kronor under året.

Till följd av finanskrisen minskade AP-fondernas tillgångar med 160 miljarder kronor och AP-fondernas egna kapital med 191 miljarder kronor. AP-fondernas egna kapital uppgick vid utgången av 2008 till 707 miljarder kronor.

Statens ägande avseende andelar i de statliga bolagens tillgångar uppgick till 1 539 miljarder kronor, en ökning med 208 miljarder kronor. Motsvarande skulder ökade med 206 miljarder kronor till sammanlagt 1 216 miljarder kronor. De största förändringarna är hänförliga till Vattenfall AB och Svensk Exportkredit AB vars tillgångar ökat med 108 respektive 73 miljarder kronor medan skulderna ökat med 89 respektive 67 miljarder kronor. Därutöver ökade Sveriges Bostadsfinansieringsbolag SBAB:s tillgångar och skulder med 30 miljarder kronor.

Samtantaget uppgick statens egna kapital, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde, efter eliminerings, till 368 miljarder kronor. Minskningen med 95 miljarder kronor jämfört med 2007 beror främst på försämringen av AP-fondernas nettoförmögenhet med 191 miljarder kronor. Den minskningen har till viss del utjämnats av att de statliga myndigheternas nettoförmögenhet har förbättrats med 89 miljarder kronor och uppgår till -410 miljarder kronor.

Förändringarnas effekter på statens resultat- och balansräkningar beskrivs närmare i kapitel 4 Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys.

Elimineringar avseende myndigheternas aktieinnehav

Av bilaga 2 Statliga myndigheter m.m. framgår vilka myndigheter som ingår i redovisningen över den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital. Statens innehav av aktier i de statliga bolagen redovisas främst av Regerings-

kansliet (not 26 till balansräkningen, Andelar i dotter- och intresseföretag).

Affärsverkens innehav av aktier i dotterbolag, liksom Riksbankens grundfond, redovisas under andelar i dotter- och intresseföretag. För att undvika dubbel redovisning elimineras nämnda innehav enligt tabell 8.2 mot summa tillgångar och nettoförmögenhet för den statliga sektorn.

Elimineringar gentemot Riksgäldskontoret

AP-fondernas innehav av statspapper har eliminerats för att undvika dubbel redovisning. Innehavet av statspapper har eliminerats med nominellt belopp mot summa tillgångar och skulder. Statspappren utgörs av statsobligationer och tidigare år till en mindre del av stats-skuldsväxlar.

Tabell 8.2 Eliminering avseende myndigheternas aktieinnehav (andelar i dotter- och intresseföretag) och AP-fondernas innehav av statspapper

Miljoner kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Regeringskansliet	216 504	270 189	301 704	316 950	318 861
Riksbankens grundfond	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Riksbanken	61	61	0	0	0
<i>Affärsverk</i>					
Luftfartsverket	150	153	162	170	194
Svenska kraftnät	351	415	422	477	1 516
Övriga myndigheter	63	57	45	43	42
AP-fonderna	59 579	60 597	68 038	52 488	22 033
Summa	277 708	332 472	371 371	371 128	343 646

Premiepensionsmyndigheten

PPM:s tillgångar minskade med 78 miljarder kronor jämfört med 2007 och uppgick vid utgången av 2008 till 263 miljarder kronor.

Tabell 8.3 PPM:s samlade tillgångar, skulder och kapital

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Summa tillgångar	170	240	295	341	263
Summa skulder	172	242	297	342	264
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-2	-2	-2	-1	-1
Summa skulder och kapital	170	240	295	341	263

8.2 AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten

AP-fondernas redovisning avser bokfört marknadsvärde. Det nya pensionssystemet infördes i januari 1999 och den 1 maj 2000 omorganiserades AP-fonderna. Den 1 januari 2001 fick Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna nya identiska placeringsregler, vilka bland annat innebär att samtliga fonder får placera i aktier och i högre grad än tidigare även globalt. AP-fonderna ska förvalta svenska allmänna pensionsmedel så att kraven på långsiktigt hög avkastning i förhållande till risk tillgodoses.

Sjätte AP-fonden har en särställning inom AP-fondsystemet eftersom den har obegränsade möjligheter att äga både noterade och onoterade företag. En betydande del av resurserna inriktas specifikt mot ägande i onoterade bolag.

I det allmänna pensionssystemet ingår att en del av pensionsavgiften avsätts till s.k. premiepension och förvaltas i värdepappersfonder efter individuella val av pensionsspararna. Den statliga Premievals-fonden är en värdepappersfond som kan väljas på samma sätt som andra fonder inom premiepensionssystemet. För de personer som avstår från att välja fond placeras pensionsmedlen i Premiesparfonden. Såväl Premiesparfonden som Premievals-fonden förvaltas av Sjunde AP-fonden. Endast fondens egen verksamhet redovisas dock under Sjunde AP-fonden i tabell 8.4 nedan. Till skillnad från de övriga AP-fondernas tillgångar tillhör Sjunde AP-fondens förvaltade tillgångar premiepensionssystemet, dvs. de förvaltas för pensionsspararnas räkning. Tillgångarna hos de övriga AP-fonderna tillhör fördelningssystemet. Det finns kvar en avvecklingsfond som förvaltas av Fjärde AP-fonden. Den förvaltar fordringsbevis som ej är noterade på någon börs eller avsedda för allmän omsättning. Dessa medel ska avvecklas så fort som

möjligt utan att värdet försämras och kommer därefter successivt att föras över till AP-fonderna.

Tabell 8.4 AP-fonderna 2008

Miljoner kronor

	Tillgångar ¹	Skulder	Fondkapital
Första AP-fonden	178 207	6 580	171 627
Andra AP-fonden	183 047	9 709	173 338
Tredje AP-fonden	198 038	17 014	181 024
Fjärde AP-fonden	182 860	18 134	164 726
Sjätte AP-fonden	16 646	276	16 370
Sjunde AP-fonden	18	176	-158
Första AP-fondens avvecklingsfond	0	0	0
Fjärde AP-fondens avvecklingsfond	2	0	2
Totalt	758 818	51 889	706 929²

¹ AP-fondernas tillgångar motsvaras i princip av åtaganden inom ramen för pensionssystemet (jämför avsnitt 8.5) och disponeras därför inte fritt för andra statliga ändamål.

² AP-fondernas fondkapital exklusive Sjunde AP-fonden (707 087 miljoner kronor) utgör Buffertfonden i tabell 8.6 Inkomst och premiepension, balansräkning.

AP-fondernas sammanlagda resultat¹¹ för 2008 är -195 miljarder kronor. Fondkapitalet påverkades dessutom av utbetalda pensionsmedel och administrationsersättningar till Försäkringskassan samt inbetalda pensionsavgifter, vilka netto tillfört kapital på totalt 3 miljarder kronor.

I den konsoliderade resultaträkningen redovisas ålderspensioner som transferering. Skillnaden mellan inbetalda avgifter och utbetalda pensioner redovisas som nettoöverföring till ålderspensionssystemet och hushållssektorn (PPM) under transfereringar (se även not 4 till resultaträkningen, Transfereringar). Åtaganden avseende ålderspension redovisas inte som skuld varken i den konsoliderade balansräkningen eller hos AP-fonderna utan redovisas som Nettoförmögenhet/Eget kapital. Åtaganden i premiepensionssystemet redovisas som skuld i PPM:s årsredovisning.

¹¹ I Buffertfondens avkastning ingår inte rörelsens kostnader, vilket förklarar skillnaden mellan avkastningen på -194 miljarder kronor och AP-fondernas sammanlagda resultatet för 2008 på -195 miljarder kronor. (Se avsnitt 8.5.)

8.3 Statliga bolag, banker och finansinstitut

I tabell 8.1 särredovisas statens tillgångar och skulder i statliga bolag, banker och finansinstitut där ägarandelen uppgår till minst 20 procent. Ägande i företag där statens andel är mindre än 20 procent ingår i myndigheternas samlade tillgångar och skulder. I bilaga 3 återfinns en sammanställning av nyckeltal avseende kalenderåret 2008 för bolag med statligt ägande. I bilagan redovisas bolagens nyckeltal brutto och de summerar, efter elimineringar, till beloppen i sammanställningen över statliga sektorns förmögenhet (tabell 8.1). I tabell 8.1 ingår bolagen endast till den del de ägs av staten. Det högre värdet av bolagen i den statliga sektorn i jämförelse med det bokförda värdet är främst hänförligt till Svenska Spel AB, vars bokförda värde endast uppgår till 260 000 kronor, men i tabell 8.1 redovisas med beloppet 3,8 miljarder kronor. En närmare redogörelse för bolagens verksamhet och resultat 2008 kommer att presenteras senare i vår i regeringens årliga skrivelse till riksdagen om statliga bolag.

Totalt finns ett sextiototal företag där staten äger mer än 20 procent av aktierna. Företagens bokförda värde uppgår till 321 miljarder kronor. De sex största bolagen är Vattenfall AB, TeliaSonera AB, Akademiska Hus AB, LKAB, Sveaskog AB och AB Svensk Exportkredit som tillsammans svarar för 79 procent av det bokförda värdet. Enbart Vattenfall AB och TeliaSonera AB motsvarar 55 procent av det bokförda värdet.

Den statliga sektorns förmögenhet påverkas av förvärv och försäljning av företag, omstruktureringar, bolagens resultat m.m.

Vattenfall AB har ökat tillgångarna med 108 miljarder kronor samtidigt som skulderna ökat med 89 miljarder kronor. De största förändringarna av tillgångsvärden avser anläggningstillgångar, som ökat med 53 miljarder kronor som en följd av investeringar samt derivat med positivt marknadsvärde som ökat med 21 miljarder kronor. Av skulderna har främst kort- och långfristiga räntebärande skulder ökat med 39 miljarder kronor. Statens andel av eget kapital har ökat med 18 miljarder kronor, främst som en följd av årets vinst på 17 miljarder kronor, positiva omräkningsdifferenser vid konsolidering av verksamhet i utlandet med 15 miljarder kronor samt kassaflödessäkring med

2,3 miljarder kronor. Eget kapital har påverkats negativt av utdelning till staten av 8,0 miljarder kronor och 7,2 miljarder kronor av valutasäkring av utländskt eget kapital samt med 1,4 miljarder kronor av inlösen av minoritetsintresse.

AB Svensk Exportkredit har ökat sina tillgångar med 73 miljarder kronor. Utlåningsökningen uppgår till 63 miljarder kronor mot kreditinstitut och allmänheten samt i form av värdepapper. Innehavet av obligationer och andra värdepapper har minskat med 11 miljarder kronor. Skuldökningen med 67 miljarder kronor avser främst emitterade värdepapper och derivat. Eget kapital har ökat p.g.a. en nyemission på 3,0 miljarder kronor och övertagande av Venantius AB till ett värde av 2,4 miljarder kronor.

Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB har ökat sina tillgångar med 30 miljarder kronor, vilket främst förklaras av ökad utlåning till allmänheten med 16 miljarder kronor samt en ökning av derivatinstrument med 17 miljarder kronor. Utlåning till kreditinstitut har minskat med 7,3 miljarder kronor. Skulderna har ökat med 30 miljarder kronor till största delen avseende skulder till kreditinstitut och emitterade värdepapper.

TeliaSoneras tillgångar uppgår till 264 miljarder kronor, varav statens andel uppgår till 99 miljarder kronor. Ökningen av statens andel under året är 18 miljarder kronor, vilket avser goodwill och övriga immateriella tillgångar, materiella anläggningstillgångar samt andelar i intressebolag och joint ventures m.m. Skuldandelen har ökat med 13 miljarder kronor, vilket främst avser en ökning av kort- och långfristig upplåning med 8,3 miljarder kronor. Statens andel av eget kapital har ökat med 4,9 miljarder kronor främst avseende andelen av årets vinst 7,1 miljarder kronor samt valutakursdifferenser 4,9 miljarder kronor. Utdelning till staten av 6,7 miljarder kronor har minskat eget kapital.

Nordiska Investeringsbanken NIB har 247 miljarder kronor i tillgångar, varav statens andel uppgår till 91 miljarder kronor, en ökning under året med 21 miljarder kronor. Ökningen beror till stor del på eurons förstärkning mot kronan, men också ökade placeringar i skuldebrev och ökad utlåning. Skuldandelen har ökat med 21 miljarder kronor, mest avseende valutakurseffekten samt ökad upplåning med skuldebrev.

I övrigt har tillgångar och skulder påverkats av försäljningen av Civitas Holding AB (Vasakro-

nan) och V&S Vin & Sprit AB vars sammanlagda tillgångar och skulder under föregående år uppgick till 64 respektive 30 miljarder kronor. Civitas Holding AB (Vasakronan) övergick vid försäljningen till AP-fonderna.

8.4 Riksbanken

Riksbankens tillgångar har ökat med 488 miljarder kronor och skulderna med 481 miljarder kronor under året. Ökningen är en följd av Riksbankens åtgärder för att underlätta bankernas kortfristiga finansiering och stabilisera situationen på de finansiella marknaderna. Ökningen av tillgångarna avser främst utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter samt fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i Sverige (penningpolitiska motparter) som ökat med 257 respektive 196 miljarder kronor. Skuldernas förändring kan främst hänföras till skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter, som ökat med 207 miljarder kronor samt skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige som ökat med 189 miljarder kronor och avser skuld till amerikanska centralbanken Federal Reserve. Dessutom har emitterade skuldcertifikat ökat med 49 miljarder kronor. Det egna kapitalet har ökat med 7,6 miljarder kronor, vilket förklaras av årets överskott 11 miljarder kronor reducerat med utdelningen till staten på 3,6 miljarder kronor.

8.5 Pensionssystemets årsredovisning 2008

Försäkringskassan har i uppdrag att varje år göra en redovisning av det inkomstgrundande ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling. Den inkomstgrundande ålderspensionen omfattar inkomst- och tilläggspensionen från inkomstpensionssystemet samt premiepension. Ett mål med redovisningen är att informera om de förlopp – demografiska, ekonomiska och beteendemässiga – som bestämmer systemets finansiella ställning och som direkt påverkar, eller kan komma att påverka, pensionernas värde. Ytterligare en ambition med redovisningen är att den i så hög grad som möjligt ska ansluta till vedertagna redovisningsprinciper för försäkrings-

företag. För en mer fullständig beskrivning av redovisningen hänvisas till Försäkringskassans publikation Orange Rapport – Pensionssystemets Årsredovisning 2008.

Redovisningsprinciper

Pensionssystemets årsredovisning har upprättats som ett koncernbokslut där även premiepensionen konsoliderats. I koncernbokslutet har Premiépensionsmyndighetens (PPM) redovisning tagits in i huvudsak enligt den av PPM upprättade årsredovisningen.

Pensionsavgifter tas ut med 18,5 procent av pensionsgrundande förvärvsinkomster, transfereringar m.m., varav 16 procentenheter tillförs inkomstpensionssystemet och 2,5 procentenheter premiepensionssystemet.

Inkomstpensionssystemet är ett fördelningsystem, där inbetalda pensionsavgifter i princip direkt används till att betala samma års pensionsutbetalningar. Buffertfonden, det vill säga Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna, hanterar de över- eller underskott som uppstår på grund av skillnader mellan inbetalda pensionsavgifter och pensionsutbetalningar. Tillgångarna i systemet är värdet av flödet av pensionsavgifter – avgiftstillgången – och buffertfonden. Avgiftstillgången beräknas i princip genom att årets inbetalda pensionsavgifter multipliceras med den tid som en krona i genomsnitt ligger i pensionssystemet – omsättningstiden. Avgiftstillgången bestäms till stor del av sysselsättningen och inkomstutvecklingen.

Premiepensionssystemet är ett fonderat system där pensionsspararna själva väljer i vilka fonder premiepensionspengarna ska placeras. Pensionen utbetalas genom att det ackumulerade kapitalet säljs av. Tillgångarna utgörs främst av pensionsspararnas placeringar i fonder.

Pensionsskulden avser både skulden till aktiva och pensionerade. Pensionsskulden värderas med utgångspunkt från de förhållanden som råder vid värderingstillfället. Ett undantag från denna princip gäller pensionsskulden till aktiva avseende tilläggspension. Den utgör cirka 11 procent av den totala pensionsskulden, men andelen sjunker snabbt framöver. År 2017 är det sista år som ATP-poäng kan tjäna in.

Nedan redovisas resultat- och balansräkning för ålderspensionssystemet, dvs. inkomst- och premiepensionen sammantaget, uttryckt i miljoner kronor.

Tabell 8.5 Inkomst- och premiepension, resultaträkning

Miljoner kronor

	2008	2007	Förändring
Förändring av fondtillgångar¹			
Pensionsavgifter	233 258	218 496	14 762
Pensionsutbetalningar	-200 014	-186 109	-13 905
Avkastning på fonderat kapital	-300 253	51 815	-352 068
Administrationskostnader	-1 820 ²	-2 085	265
Summa	-268 829³	82 117	-350 946
Förändring av avgiftstillgång			
Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	394 833	192 905	201 928
Värdet av förändringen i omsättningstid	-33 452	-21 573	-11 879
Summa	361 381	171 332	190 049
Förändring av pensionsskuld⁴			
Nya pensionsrätter och ATP-poäng	-247 798	-222 142	-25 656
Pensionsutbetalningar	199 990	186 076	13 914
Indexering/värdeförändring	-279 161	-282 353	3 192
Värdet av förändringen i medellivslängd	-27 044	-17 391	-9 653
Uppkomna arvsvinster	11 319	10 679	640
Fördelade arvsvinster	-12 664	-11 687	-977
Avdrag för administrationskostnader	1 379	2 080	-701
Summa	-353 979⁵	-334 738	-19 241
Årets resultat	-261 427⁶	-81 289	-180 138

¹ Avser buffertfonden samt premiepensionstillgångar.² Varav inkomstpensionssystemet -1 388 miljoner kronor och premiepensionssystemet -432 miljoner kronor.³ Varav inkomstpensionssystemet -191 385 miljoner kronor och premiepensionssystemet -77 444 miljoner kronor.⁴ Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post ( ) innebär att pensionsskulden minskar.⁵ Varav inkomstpensionssystemet -431 323 miljoner kronor och premiepensionssystemet 77 344 miljoner kronor.⁶ Varav inkomstpensionssystemet -261 327 miljoner kronor och premiepensionssystemet -100 miljoner kronor.

Årets resultat i inkomstpensionssystemet är -261 miljarder kronor. Enligt tabell 8.5 uppgick administrationskostnaderna till 1 820 miljoner kronor. Detta belopp avser administrationskostnader dels för premiepension uppgående till 432 miljoner kronor, dels inkomstpension på 1 388 miljoner kronor. I kapitel 5 avsnitt 5.4.31 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten redovisas administrationskostnader för inkomstpension till 2 180 miljoner kronor. Avvikelsen mellan beloppen för administrationskostnader för inkomstpension är 792 miljoner kronor. Det beror på att AP-fondens provisions-

kostnader (498 miljoner kronor) och prestationsbaserade avgifter (294 miljoner kronor) inte ingår i tabell 8.5.

Tabell 8.6 Inkomst- och premiepension, balansräkning

Miljoner kronor

	2008	2007	Förändring
Tillgångar			
Buffertfonden	707 087	898 472	-191 385
Försäkringstillgångar ¹	233 333	310 711	-77 378
Övriga tillgångar	29 462	29 798	-336
Avgiftstillgång	6 477 351	6 115 970	361 381
Summa tillgångar	7 447 233²	7 354 951	92 282³
Skulder och resultat			
Ingående balanserat resultat	16 782 ⁴	98 090	-81 308
Årets resultat	-261 427	-81 289	-180 138
Utgående balanserat resultat	-244 645	16 801⁴	-261 446
Pensionsskuld	7 660 889 ⁵	7 306 810	354 079
Övriga skulder	30 989	31 340	-351
Summa skulder och resultat	7 447 233	7 354 951	92 282

¹ Avser premiepension.² Varav inkomstpensionssystemet 7 184 438 miljoner kronor och premiepensionssystemet 262 795 miljoner kronor.³ Varav inkomstpensionssystemet 169 996 miljoner kronor och premiepensionssystemet -77 714 miljoner kronor.⁴ Skillnaden mellan utgående balanserat resultat och ingående balanserat resultat avser utbetald återbäring -19 miljoner kronor, premiepensionssystemet.⁵ Varav inkomstpensionssystemet 7 427 807 miljoner kronor och premiepensionssystemet 233 082 miljoner kronor.

Ålderspensionssystemets balansomslutning för 2008 är 7 447 miljarder kronor. Inkomstpensionens tillgångar ökade med sammanlagt 170 miljarder kronor, eller 2,4 procent. Buffertfonden minskade med sammanlagt 191 miljarder kronor och utgör knappt 10 procent av tillgångarna. Fondens negativa avkastning¹² uppgick till 194 miljarder kronor, motsvarande -21,6 procent. Pensionsavgifterna översteg pensionsutbetalningarna, vilket efter avdrag för administrationskostnader bidrog till en buffertfondökning med 3 miljarder kronor. Ökningen på skuldsidan var 6,2 procent, vilket motsvarar 431 miljarder kronor. Indexeringen på 5,5 procent stod för 385 miljarder kronor av ökningen. Under 2008 ökade medellivslängden vilket ökade skulden med 27 miljarder kronor.

¹² I Buffertfondens avkastning ingår inte rörelsens kostnader, vilket förklarar skillnaden mellan avkastningen på -194 miljarder kronor och AP-fondernas sammanlagda resultatet för 2008 på -195 miljarder kronor. (Se avsnitt 8.2.)

Resterande del av skuldökningen förklaras främst av att nyintjänade pensionsrätter och ATP-poäng, inklusive vissa justeringar, översteg årets utbetalningar.

För premiepensionen uppgick årets resultat till -100 miljoner kronor. De fonderade premiepensionstillgångarna har under året minskat med 77 miljarder kronor, varav 30 miljarder kronor avser nya pensionsrätter medan -1 miljard kronor avser pensionsutbetalningar och -106 miljarder kronor avser värdeförändring. Värdeutvecklingen under året har varit -34,5 procent. Pensionsskulden minskade med 77 miljarder kronor 2008. Förändringen av pensionsskulden avser nyintjänade pensionsrätter, en negativ kapitalförvaltning och utbetalning av pensioner.

Balanstalet

Balanstalet mäter pensionssystemets finansiella ställning och beräknas som systemets tillgångar dividerat med pensionsskulden. Om balanstalet understiger 1,0000, dvs. pensionssystemets skulder överstiger tillgångarna, aktiveras den så kallade balanseringen för att säkerställa systemets långsiktiga balans. Balanseringen är en del av indexeringen och innebär att indexeringen av pensionerna och pensionsbehållningarna minskas. Pensionsskulden räknas därmed upp i långsammare takt och pensionssystemet stärks. Den lägre indexeringen pågår tills systemet åter är i finansiell balans. Eventuella överskott som uppstår efter att balanseringen har aktiverats används direkt för att så långt som möjligt öka indexeringen och på så vis återställa pensionernas värde.

Beräkningarna av balanstalet görs av Försäkringskassan och det fastställs av regeringen (1 kap. 5 § a-b lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension).

Sedan det första balanstalet fastställdes var trenden under flera år nedåtgående. Åren 2005 och 2006 ökade balanstalet men därefter har det åter minskat. 2007 års negativa resultat förklaras främst av att genomsnittsinkomsten, som bestämmer pensionsskuldens förräntning, ökade mer än avgiftsinkomsterna, som tillsammans med omsättningstiden bestämmer avgiftstillgångens förändring. Den tillfälliga sänkningen av

underlaget för pensionsrätt för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning bidrog till detta. För år 2008 är den huvudsakliga förklaringen buffertfondens minskning. Balanstalet som beräknas utifrån den finansiella ställningen den 31 december 2008 påverkar indexeringen årsskiftet 2009/2010.

Tabell 8.7 Flerårsöversikt

Miljarder kronor							
	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Buffertfonden	707	898	858	769	646	577	488
Avgiftstillgång	6 477	6 116	5 945	5 712	5 607	5 465	5 301
Summa tillgångar	7 184	7 014	6 803	6 490	6 253	6 042	5 789
Pensions-skuld	7 428	6 996	6 703	6 461	6 244	5 984	5 729
Över-/Underskott	-243	18	100	28	9	58	60
Balanstal	0,9672	1,0026	1,0149	1,0044	1,0014	1,0097	1,0105

Försäkringskassan fick i februari 2009 i uppdrag att analysera balanstalets funktion som värdemätare för pensionssystemets långsiktiga finansiella ställning. Analysen ska göras utifrån erfarenheterna sedan 2001 och med hänsyn till de förväntade effekter som den finansiella krisen kan komma att få på balanstalet för 2010. Särskilt fokus ska ligga på buffertfondens påverkan på balanstalet vid extraordinära kriser som finanskrisen.

Förslag till eventuella förändringar av balanstalets konstruktion ska i förekommande fall lämnas, tillsammans med konsekvensbeskrivningar av olika alternativ och scenarier. Sådana förslag ska ha sin utgångspunkt i pensionsöverenskommelsens övergripande principer för balanstalet som värdemätare för den finansiella ställningen. Uppdraget ska redovisas senast den 14 april 2009.